

శ్రీరామ నృసింహ గ్రంథరత్నమాలా శి.

ఓమ్

శ్రీ వేమన యోగీంద్రాయ నమః

వేమగీతా (ప్రథమసహస్రమ్)

స మూ ల మ్

అంధ్రాః అమవాదః

★

రచయితారా :

శ్రీరామ నృసింహమూర్తి కవీ

(శతావధానినా ఉభయభాషాపరిపీజా శ్రీ గద్వాల సంస్థానాస్థానకవివరా
ధాగవత భగవద్గీతాశ్రీరంగ పరివ్రాద్ధింథ రచయితారా మహాత్మా గాంధీ
విశ్వానాథ శంకరాచార్య గ్రంథ ప్రణేతారౌచి)

★

ప్రకాశకా :

శ్రీరామ నృసింహ గ్రంథ రత్నమాలా,

తో లే డు.

1959

ప్రస్థావన సంకలితము]

[మూల్యము రూ 2/-

శ్రీ పోమన యోగీంద్రః

విజ్ఞప్తిః వేమన జీవితసంగ్రహమ్

పురాణిల వేమనాఖ్యో మహాయోగీ శుద్ధాంధ్రవాఙ్మయే
 ఐహికాముష్మికవిషయాన్ సర్వాన్ మానవలోకాయ సమ్యక్
 న్యబోధయత్. సైవ “వేమగీతా” ఇత్యాఖ్యయా గైర్వాణ్యాం వాణ్యాం
 అనుష్టుప్ ఛందసా ఆవాభ్యా మనూదితమ్. ఆంధ్రభాషాయాం ‘అన్న’
 ఇతి పదమాదృతిసూచకమ్. తతో వేమః “వేమన్న” ఇత్యాహూతో
 బభూవ. “వేమన” ఇతి చ తద్రూపాంతర మస్తి. వేమనకవిరాంధ్రదేశే
 కొండవీడునామ్ని పట్టణే క్షీ॥శ॥ పంచదశశతాబ్దే నందన కార్తీక
 శుక్ల పార్ణమాస్యాం షడశీత్యుత్తరత్రయోదశ శతతమవత్సరా దాః
 భ్యష్ణవత్సుత్తరత్రయోదశ శతతమవత్సరపర్యంతం కొండవీడునీమ
 పాలయతః కొమరగిరివేమభూపాలస్య మల్లమాంబారాజ్ఞాంతృతీయ
 పుత్రో ౭జని. షణ్ణవత్సుత్తరత్రయోదశ శతతమవత్సరాదారభ్య చతు
 ర్వింశత్యుత్తరచతుర్దశ శతతమవత్సరపర్యంతం రాజ్యం పరిపాలయతః
 అన వేమమహీ పాలస్య కనిష్ఠసోదరో భూత్వా బమ్మెరపోతనామా
 త్యస్య సహాధ్యాయీసన్ సహజపాండిత్యేన విభాజమానః సోమశేఖ
 రాఖ్యగురుశుశ్రూషయా సంస్కృతాంధ్రభాషాసాహితీమనర్థశాంసంపా
 ద్య వివిధ రాజభోగా ననుభూయ ఆత్మని పశ్యత్యేవ వింశతిహాయనేషు
 సంవృత్తం రాజ్యపతనముద్వీక్ష్య తత్పరిణత్యాచ పురాకృతసుకృత
 విశేషేణ చ సంభూత సమగ్రవైరాగ్యేణ తత్కాలపరిస్థితి మనుస్మత్స్వ
 వృద్ధయ కుహరోద్ధిత భావోద్రేక మేవ పద్యరూపేణ వ్యక్తీకుర్వన్
 సహస్రశః పద్యా నుపగీయ అంతే “కటారుపల్ల” నామ్ని కుగ్రామే శా
 రర్వి చైత్రశుక్ల నవమ్యామష్టాషష్ఠీవత్సరజీవిత పరిమాణవాన్
 ఖాతికశరీర ముత్సృజ్య పరంపదం ప్రాపేతి ప్రతీతిః.

సాహితీ - తద్వ్యాప్తిశ్చ

సంస్కృతవాఙ్మయస్థౌ రాట్ పాలకశబ్దా వాంధ్రభాషా
 యాం “రెడ్డి, కాపు” ఇతి వికృత్యాం వ్యవహృతౌస్తః. తత ఏవ ప్రభు
 కుటుంబగతాః ‘భూపాల్’ ఇతి బిరుదనామ్నా వ్యవహీయంతే. కొండ
 వీడుసంస్థానస్థస్య ఏతద్వేమనవంశస్య భూపాలకనామ వ్యవహృతిః
 “వేమభూపాల్, కృష్ణరామభూపాల్” ఇత్యాది నామభిః వ్యక్తి
 క్రియతే. వేమన కుటుంబస్థః పెదకోమటివేమనాఖ్యః శృంగారదీపి కేతి
 సమాఖ్యాం అమరుకకావ్యస్య సంస్కృత వ్యాఖ్యా మరీరచత్.
 అస్య పెదకోమటివేమనాఖ్యస్య జీవితచరిత్రం వేమభూపాలీయనా
 మాంతర ప్రథితం పార్వతీపరిణయాఖ్య సంస్కృతనాటకకర్తా
 వాసునభట్టు నామధేయేన విరచితమ్. కుమారగిరిభూపాలః వసంత
 రాజ్యాభిధేయం సంస్కృతకావ్యం విరచితవాన్. కుమారగిరేష్టా
 మాతా కాటయ వేమనాభిఖ్యః కాళిదాసకృతీరాం వ్యాఖ్యాం విలి
 ఖితవాన్. తతః ఏతత్ కొండవీడురెడ్డిసంస్థానాధీశాః సంస్కృతాంధ్ర
 వాఙ్మయే కృతికర్తారః కృతి భర్తారో బభూవురితి వ్యక్తమేవ.
 తస్మాత్ వేమన యోగీచ సంస్కృతాంధ్రభాషాద్వితయేపి విద్వాని
 త్యుక్తిః నిర్వివాద విషయైవ. తతఏవ ఎఱ్ఱాప్రగ్గడ శ్రీనాథాద్యాం
 ధృకవివరేభ్య ఏతత్సంస్థాన మేవాశ్రియ మదాత్. వేమనకవి
 రాంధ్రవాఙ్మయఛందసి సంస్కృతవాఙ్మయగతానుష్టుప్ ఛందస్తు
 లితేషు లలితేషు విశాలభావకలితేషు ‘అటవెలది’ నామక పద్యేషు
 అనుపమ వేదవాక్యాని ప్రకటికృత్య స్వకీయాం ప్రతిభా మాంధ్రీ
 లోకే వ్యనశ్చీత్. కేవలపారిభాషికపదసూఢం సర్వోపనిషత్సారం
 వేదాంతశాస్త్రం సర్వసాధారణవ్యవహారభాషాయాం వ్యక్తికృత్య
 మహాజనాదృతిం ప్రాప్. వేమనక వేరచనాయాం తత్ర తత్ర మానినీ

మనోజమందిరానందైకలోలుఁడు ఊర్ధ్వలోకసుఖము ఆభిజాత్యమదము విశ్వదాభిరామమకుటము” ఇత్యాదయస్సంస్కృతపద ప్రియోగా స్సంతి. తథాపి ప్రియశః సంస్కృత భగవద్గీతేవ ఆంధ్రభాషాయాం సర్వసుబోధకఘటిత్యా వేమనకవితా రేజే. అపి చ తత్రతత్ర ‘జ్ఞ-క, అ- ప్రిణ, ఋగ్యజు—యోగ్య’ ఇత్యాది యుతివిశేషాస్సంతి. ప్రకృతిరూపయోః గృహగేహశబ్దయోః ఆంధ్రవికృతౌ “గీము” ఇతి వ్యవహృతిరేవాస్తి. కింతు వేమనకవిః “గురము” ఇతి చ వ్యాజహార. ఏతత్ప్రభృతికవిషయాః పాఠకానాం సర్వత్ర విశదా భవంతి. “వేమనాఖ్యో మహాయోగీ కుత్రాజని కస్యాం భాషాయాం గీతాలాపమకరోత్ ఇత్యేవం రూపేణ వివాదేనాలం. తద్గీతాసారమేవాస్మాభిః స్వీకర్తవ్యం. వేమనమహాకవినాశుధారయా తాంతాం పరిస్థితి మనుస్మత్య సద్య ఏవ గుంభితాని వద్యాని లేఖనసౌకర్యరహితే తత్కాలే కేవలభావకుసుమసౌరభాఘ్రిణలోలుపశిష్యాశయః కియన్మాత్రం నిర్దుష్టం ధారయితుంశక్నువంతి? చింతయద్వం. కేచన ఏతత్ సగ్గుసత్య మచింతయంతః “వేమస్య భావభాషాదయః స సమీచీనా, ఇతి వృథా తన్నిందయా తృప్తిమంతో దృశ్యంతే. సర్వ మేత దహం మమే త్యనుసంధాన సహిత మేవ తత్ర మమే త్యనుబంధ మసజ్జడదుఃఖాత్మకం శవరూపంచ, అహ మిత్యేతత్ వస్తు సత్యజ్ఞానానందాత్మకం శివరూపంచ ఇత్యేవ వేమనయోగీ ముహుర్ముహుః స్వప్రోక్తపద్యేషు ప్రతిపాదయామాస. మంగళప్రదపర్యాయ శివశబ్ద వ్యాహృత్యా జాతిమతాతిగం వేమనయోగినం శైవమతస్థం మత్వా కేచన నిందంతి స్మ. వినాఘలాపేక్షయా పరసంతుష్టి మనుద్దిశ్య పరాభిప్రాయదా

స్వ మనవలంబ్య అస్థిరబాహిరసౌఖ్య మతీత్య శాశ్వతాంతర్య సౌఖ్యమేవ వాంఛన్ ఆధ్యాత్మగీతికాం గాయతః కవికోకిలస్య బోక కృతదూషణభూషణాదిభిః కేంప్రయోజన మస్తి ?

ఆంధ్రప్రదేశ్ శే సమ్యగాంధ్రసంస్కృతభాషానుభూతి మా భిత్వ భక్తిజ్ఞానఘనా మహాపదపద్యకవీభూత్వా “స్వయంతీర్ణః సరాంస్తరయే”దితి న్యాయానుసారేణ స్వయంతీర్ణ లోకే సూక్తి బీజవిక్షేపం కృతవంతౌ త్యాగయ్య వేమననామధేయా సర్వేషామపి చిరస్మరణీయా. “త్యాగయ్య నారదాంశసంభూతః వేమన ససత్కుమారాంశసంభూతః” ఇతిప్రతీతిరప్యస్తి. త్యాగయ్యమహాత్మ్యం పదసాహిత్యే కేవలగానకళారంసుభ్యో గాయకజనేభ్యో అసభ్యంశరూపం ప్రాప్తి ఆధునికాః సంస్కృతాంధ్రభాషావేత్తారః తన్నిర్దుష్టం కృత్వా సర్వోపనిషత్సారమితి వ్యనంక్షన్. పదసంఖ్యాపి షోడశసహస్రపరిమితా లభ్యా. వేమనయోగినస్సాహిత్యమపి తథైవ విభింశిత మభూత్. కీ॥శ॥ పంచవింశత్సత్తరలక్షాదశశతతమనత్సరాదారభ్యైవ మహతాయత్నేన వేమనాఖ్యో “మహాయోగీ కవిః పండితః” ఇతి లోకే పరిచితో భూత్. వేమనకవే పద్యాని ద్రావిడకర్ణాట కాంగ్ల ప్రామ్యాది భాషాసు పరివర్తితా న్యభూవన్. శ్రీ. సి. పి. జాన్, క్యాంబెల్, మాక్లిన్, త్యాగరాయ శ్లేష్టికంపెనీ, వావిళ్లకంపెనీ, పంచాగ్నుల ఆదినారాయణశాస్త్రి వెంకటపార్వతీశ్వరకవులు శేషాద్విరమణకవులు వరదాచార్యులు వంగూరిసుబ్బారావు, కట్టమంచిరామలింగారెడ్డి కూర్మావెంకటరెడ్డినాయుడు ప్రభృతీనాం, ఆంధ్రభాషాభిమానినాం మహాత్మనాం మహోద్వేషేన

వేమనకవి సాహితీమహిమా అస్పద్యుష్టిపథం జగామ. వేమనపద్యాని పంచనహసాగ్రాణి లభాని. ప్రాకృతభాషాసు వ్యక్తాని మహాత్మనాం వాక్యాని సంస్కృతభాషాయాం పరివర్తితాని గణ్యతాం యాంతి. తతః తేషు ప్రతిసహస్రం సంస్కృత్య సంస్కృతభాషాయా మనుష్టుప్-ఛందసా లోకే ప్రకటయితుమావయోః సంకల్పోఽజని. తదనుసారేణ వేమగీతాయాం ప్రథమసహస్రం ప్రకటయ్య మహాజనే భ్య స్సమ్యగర్పితమ్. ఏతత్ ప్రథమసహస్రస్య శ్రీవావిల్లముద్రణాలయోదితగ్రంథమేవ మాతృకాత్వేన గృహీతమ్. యదిబ్రువంతి విజ్ఞానినః ఏతత్ సాధ్వసాధుతాం ద్వితీయముద్రణే ద్వితీయసహస్రే చ తత్సూక్త్యనుసారేణ సంస్కృతం యతిష్యావః.

పంచవశతార్ద్రానంతరం మల్లిణచరిత్రకర్తా ఎడపాటిఎఱ్ఱా ప్రగ్గడ ఏకామ్రలింగశతకకవి ర్లక్ష్యణః తోభ్యచరిత్రకర్తా పింగళిఎఱ్ఱనార్యః అన్యవాచకోలాహలగ్రంథకర్తా శివయోగీంద్రశ్చ నాగరఖండంచయితౌ తురగారామకవిశ్చ ఇత్యాదయః, కేచన ఆధ్యాత్మికకవయ ఏవ స్వస్వగ్రంథాదా వేమనకవేః స్తుతిమకుర్వన్. శృంగారప్రబంధకవయస్తు నతథా.

శృంగారకవిస్తు పామరజనగ్రాహ్యం శృంగార రసమే వాభివర్ణ్య తదనపిపాసూన్ ప్రభూన్ ప్రజాంశ్చ సమాకృప్య ధనం హృత్వా భోగలంపటో భూయాత్. ఆధ్యాత్మికకవిస్తు లోకే యద్యద్వస్తస్తి తత్ర “నిత్యం కి మనిత్యం కి మితి, సత్యం కి మసత్య కి”మితి చ సవిమర్శం విదిత్వా ఆత్మరతో భూత్వా లోకే సద్రూపం నిత్యరూపం వస్తు ప్రకటయతి. కింతు ప్రభుభిర్వా ప్రజాభిర్వా ధనభోగ

రూపకసంబంధం నేచ్చుతి. తతః ఆధ్యాత్మికకవిని విజ్ఞాయ ఆదృతవం
 తః ప్రాజ్ఞా అతివిరళా స్సంతి. తత్రేదం నిదర్శనం పశ్యత. ఆధ్యా
 త్మికకవిః “మోషిచ్చరీరే చక్షుః శ్రోత్రం ఘ్రాణం ఉరః కర
 పాదా చ ఇత్యాదీని అవయవాని సర్వాణి మాంసవసాదివికారాణి
 రక్తపూరితాని మజ్జామేదోఽస్థిశ్లేష్మాదికాసహ్యవస్తుసమవాయ సం
 భరితాని. తస్మాత్ త్వం స్త్రీలోలుపో మాభూః” ఇతివిరక్తిమార్గం
 జోధయతి. శృంగారకవి స్తావత్ “స్త్రీయశ్చక్షుషీ పద్మపత్రే కంఠం
 శంఖసన్నిభం యానం హంసయానసమానం వచాం స్యమృతమ
 యాని అధరోష్ఠాలాజల మమృత మేవ. సైన తన ఆరాధ్యప్రేమ
 దేవతా” ఇతివర్ణయన్ ప్రాగేవ మోహాద్ధా స్వతో నిమగ్నం పు
 రుషం పానః పున్యేన మోహే నిమజ్జయతి. సోఽపి అజ్ఞానాద్ధేతోః
 తదుక్తి మభినంద్య తస్మై బహుళం విత్తం దత్త్వా స్వయ మధోగతిం
 ప్రాప్నుయాత్. అంధః అంధాశ్రయేణ గర్తే నపతతి కిం? విషదిగ్ధ
 స్య నరస్య తిక్తరసం మధురమివ వర్తతే. తథైవ మోహగ్నిస్తస్య
 లాలాజలం అమృతం కిం న స్వాత్? స్త్రీణా మవయవేషు పద్మప
 త్రశంఖాదిలోకసౌందర్యోపమితవస్తూ న్యారోప్య స్త్రీమోహే సం
 నక్తో భవతి. న పునః తేషు రమ్యాపమానవస్తుషు తావన్నాత్రమా
 నందం ప్రాప్నోతి. అపి చ ఆత్మనో వ్యామోహస్య కేవల స్త్రీపురు
 షవ్యవస్థయా నాభినంతృప్తౌ భూగోళ ఖగోళస్థ సముద్ర పర్వత మే
 ణు చంద్ర గురుబుధాదిషు పుంస్త్యం నదీ భూమి తారా రోహిణ్యా
 దిషు స్త్రీత్వమారోప్య కథాః నిర్మాయ స్వయం భ్రాంతో భూత్వా
 లోకం భ్రమయతి. పేష్ణు సుఖ మస్తీతి వదతి; కింతు తత్రేవ స్త్రీపు
 రుషశృంగారభావేన పరిమితం కరోతి. మాతృప్రేమ విశ్వప్రీమా

ది సహజ నిష్కళంక ప్రేమ తస్య దృష్టిపథం న యాతి. వస్తుతః ప్రభవః పండితా ఏవ లోకోద్ధరణమర్హః. యద్యేతౌ ఉభౌ పతితౌ బభూవతుః తదా లోకస్య అభోగతిం వినా కి మస్తి? బుద్ధభగవాన్ అశోకచక్రవర్తి ఇత్యాదీన్ అత్యల్పసంఖ్యాకప్రభున్ వినా బహవః ప్రభవః దుర్యసనలోలుపా ఏవేత్యుక్తిః సత్యేతరా నభవతి. యథాపాశ్చాత్యః భౌతికశాస్త్రజ్ఞానకుశలాః తథాత్వశాస్త్రే భారతీయాః కోవిదా ఇ త్యన్వర్థం వచనం వినాధ్యాత్మికకవీన్ కేవల శృంగారకవిభిః మృధాకల్పితప్రభావకవిభిర్వా కథం గూఢం భవతి?

ఆధ్యాత్మికకవిః లోకే రాజాశ్రయ మనాదృత్య దైవమేవ శరణ్య మితి చింతయన్ దైవబలేన విరుద్ధసిృష్టి ముపశమయన్ ఆత్మనైవ ఆత్మని రమతే. సామాన్యలౌకికజ్ఞానయుతః ప్రభు ర్వా ప్రజా వా లోకాతిగం తం కథం ఆదిరియంతే? ప్రభుణాం మనస్తత్త్వమేవ ఉపలక్ష్య రచనాం కుర్వతేకవయేనేకాగ్రహారాదిదానైః ప్రభుసత్కార సిద్ధ్యతే. లోకపరిపాటి రే వేద్యశీ భవతి.

వేమనకవిః మహాకవేః కాళిదాసాదపి స్వకవితాయాం స హజోపమాలంకారాది చమత్కృతిం దర్శయామాన. తథాపి సి. పి. బానీస్ ముఖ్యైః లోకజ్ఞైః రచితాభిరాంగ్లాది వ్యాఖ్యాభిరేవ వేమనకవిః స్వసాహిత్యేన సహ విద్యాధికానాం దృక్పథ మవాప. నోచేత్ వేమనసాహిత్యాః కా గతి స్సౌత్?

వేమనయోగీ స్వయమేవ వక్తా స్వయమేవ శ్రోతా భూత్వా “సర్వంఖల్విదంబ్రహ్మేతి” సూత్రానుసారేణ విజ్ఞానం లోకే

సర్వత్రచిక్షేప. తత ఏవ వేమనపద్యాని ఆత్మబోధామృతరూపాణి సర్వోపనిషత్సారసూతాని సద్యోమోక్షప్రదా నీతి చ వ్యవహారియంతే.

అపి చ ప్రకృతిపరిశీలనశక్తిః సృష్టితత్త్వవిజ్ఞానం శబ్దశాస్త్ర సరిజ్ఞానం భావసంశుద్ధిః కల్పనపటిమా వర్ణనాచతురీమా ఉపమా నసంధానపాటవం ప్రభు మిత్ర కాంతా సమ్మితబోధనం సత్సాధిక వాస్తవికస్థితిగ్రహణం భావభాషాంతరీకరణం వచస్సౌలభ్యం సహజధారా లోకకల్యాణాశయ ఇత్యాదయశ్చాన్యేచ సస్సణాః కవిజ నాశ్రయా వేమనకవిపుంగవే ద్యోతంతే.

ఏకదా విశ్వమానవహృదయకుహరేషు యో వేదకాః ఆనందచంద్రికాః విక్షిప్తవాన్ బభూవ తత్కాలే ప్రతిష్ఠితార్యపవిత్ర ధర్మవిజయధ్వజః క్రమేణ కాలగర్భేనైస్తమిలోఽభూత్. కేనల పామరజన గ్రాహ్య పౌరాణికాచారా స్సర్వత్ర వ్యాప్తాః బభూవూః. తత ఆర్యాణాం ఆధ్యాత్మికశక్తిః పురుషార్థప్రవీణతాచ విసప్తాసీత్. తత్త్వజ్ఞానం వినశ్య మిథ్యాజ్ఞానం వవృధే. అన్యోఽన్య సహకారా భావేన ప్రకల్పిత తరతమ భావేనాసూయాపి ప్రవర్ధితా. ఆత్మతంత్రా యా భారతీయార్యజాతిః పురైకదా యావత్ప్రపంచస్య స్వాతంత్ర్యసందేశ మదాత్, సైవ భావదాస్యవశా భూత్వా నిర్వీర్యాభవత్. అవిదితమేననుస్యూతాచారవశాత్ శ్వవృత్తి తుల్యా సేవావృత్తిః ఆర్యజాతిం కృపణాం కృత్వా అపయశః పంకే నిపాతయతి. భూయః వాస్తవికదివ్యతత్త్వజ్ఞానదీధితయః యదా ఉక్తు భాసంతే తదైవ ఆర్యజాతే ధ్రివదాస్యవిముక్తిః భవతి.

తత్త్వజ్ఞానమేవ పారతంత్ర్యాభిరణే సాకాయతే. తస్య విశేషతః ప్రజాతంత్రం ఆలంబనం భవితవ్యమ్.

అస్య వేమనయోగినః తత్త్వశాస్త్రే మనశ్శుద్ధివిరహితమూర్తి పూజా తీర్థయాత్రా శాస్త్రాద్ధా ద్యాచారానాం చ స్థానం స స్యాత్.

వివాదైవోపాస్తిం, వినా సత్కర్మాచరణం సాక్షాద్దేవ ఏవావ తీర్య ప్రజానాం కష్టసప్తాని వృషదన్యతీతి అలసానాం మిథ్యావాదస్య ప్రసక్తిర్నాస్తి. సత్యశాంతి అహింసా దయాశౌచదైవచింతాది సద్గుణానాం నిత్యాచరణే యదా స్థానం కల్పయితుంశక్నోతి తదైవ తేషాం సార్థకతా భవ తీతి ఏతస్య పరమలక్ష్యమ్. సృష్టిగతేషు ప్రాణికోటిషు మానవఏవ సత్యాసత్యే వస్తుతత్త్వం చ విమర్శయితుం సమర్థో బుద్ధిమాన్ ఖలు? ఆత్మనః కష్టకాలే కరావలంబం దత్త్వా ఆనందభోగానుభూత్యర్థం సర్వవస్తుజాతం కల్పయిత్వా సాహాయ్యం కుర్వతః విశ్వస్య విశ్వసాక్షిణః విశ్వేశ్వరస్య కృతజ్ఞతా ప్రదర్శన మేవ మానవస్య నిత్యవ్రతం హి. ఆత్మసాక్షిగురుబోధేన నివృత్తజ్ఞానతమాః జ్ఞానభానూదయేన తత్త్వం గృహీత్వా బంధైః దుఃఖైశ్చ విముక్తః శాశ్వతానందపరిపూర్ణ శ్చ భవితుం స్వస్వ రూపానుసంధానప్రయత్న సాధన మేవైతద్ద్రంఢలక్ష్యమ్.

అమలినేన చిత్రేన ఏతద్గ్రంథస్థవిషయాన్ గృహీత్వా ప్రజ్ఞా భూత్వా ఇతోఽధిక పవిత్రోద్గ్రంథరచనాయై ఆవయోః ధృత్యుత్సాహా చిక్కిర్నవః ఆశీంషి కుర్వంతు భవంత ఇతి బుధాన్ ప్రార్థయావహే.

శ్రీరామ స్మరింహమాద్మి కవీ

స వివా క్త

ఇమా వేమగీతారచయితారా శ్రీరామన్మసింహాభిధేయూ
 శతావధానినా (సంస్కృతాంధ్రభాషయో రసగ్గళనిరవద్యాశుకవి
 తాప్రబంధ చాతురీధురీణౌ) ఉభయభాషాప్రవీణౌ (ఆంధ్రవిశ్వ
 విద్యాలయప్రాచ్యభాషాపట్టభద్రా) శ్రీగద్వాలసంస్థానాస్థానకవివ
 రేణ్యో(మహారాజ్యః ఆదిలక్ష్మీదేవ్యాః పరిపాలనకాలేయువరాజా
 సాహబ్ కృష్ణరామభూషాలేన గౌరవసమర్పితాస్థానకవియోగ్యతా
 పతౌ) వ్యాసప్రౌక్తసంస్కృతభాగవతసంహితాం సలక్షణయా
 శైల్యా యథాతథ మాంధ్రీభాషాయాం పద్యకావ్యరూపేణాను
 వదిత్వా చరితార్థజీవనతాం ప్రాప్తౌ వ్యాసప్రణీతమహాభారత
 మధ్యభాగస్థితాంభగవద్గీతాం(పూర్వగీతాం, ఉత్తరగీతాంచ) యథా
 సంఖ్యం శ్లోకస్య పద్యం రచయిత్వా తేటగీతపద్యేషు ఆంధ్రాను
 వాదంచ కృత్వా స్వప్రతిభాంచ ఆధ్యాత్మికానుభూతించ ప్రకట
 యితారా. అపిచ 'మహాత్మాగాంధీ(పరిష్కృతశ్రీకృష్ణావతారతత్త్వం'
 ఇత్యాఖ్యం ఖండకావ్యం స్వతంత్రీభావైః సంస్కృతభాషాయాం
 విరచయ్యస్వకీయం భావగాంభీర్యం సహృదయేభ్యోదర్శయితారా.
 కించ అనేక స్వతంత్రానువాద సంస్కృతాంధ్రీభాషాగ్రంథ ప్రణే
 తారా తత్త్వానుభూతినిష్ఠాత శేముషీవిశేషా ఆంధ్రాచ.

పంచదశశతాబ్ద్యాం ఆంధ్రీయోగీ వేమనాఖ్యః స్వకీయయా
 అనుభూత్యా తత్కాలస్థసాంఘికదురాచారాన్ ఉద్ఘాట్య ఆర్థికవ్యావ
 హారిక నైతిక ఆధ్యాత్మికాదివిషయాన్ సంస్కరణపూర్వకంయథే
 చ్చ మాంధ్రీభాషాయాం ఆటవెలదిపద్యరూపేణ జగౌ. ఇత్యాం
 ధ్యాం వేమనకవిగీతేషు ఆటవెలదిపద్యేషు ప్రథమసహస్రం సంస్కృతీ

కృత్య ప్రకటయ్య యావత్ప్రపంచేఽపి వేమనయోగినః అప్రీతిమ
ప్రీతిభానుభూతి సౌఖ్యదాయకౌ ఇమా శ్రీరామ సృసింహమూర్తి
కవివరా అతీవ ప్రశంసనీయాఖలు.

అనయో రేవంభూతా వేమగీతా ఘోరీపులకన్యాయేన
తత్రితత్రమయాపర్యవలోకితా. ఆంధ్రవాఙ్మయాత్ సంస్కృతభాషా
యా మనువదితాయాః ఏతయో ర్వేమగీతాయాః అనువాదసౌప్తవం
(సమూలప్రచురణాత్) అనుభవజ్ఞానాం విజ్ఞానాం విశదమేవభవతి.
తత్సద్మద్భూటన మప్రిస్తుత మితి మన్యే. ఇయం వేమగీతా యాసు
యాసు భాషాసు వ్యాఖ్యాతాభవతి తత్తద్భాషావేత్తృభిః తత్ప్ర
తిభా సువిదితా భవతి. అథవేమనయోగినో జీవితచరిత్రం సాహితీ
త్వద్వాప్తిశ్చ స్వవిషయశ్చ గ్రంథకర్తృభ్యాం విజ్ఞప్తౌ కథితపూర్వ
ఏవ. తతః తత్పునరుల్లేఖనం చర్చితచర్చణమేవ స్యాత్. ఏతత్
ప్రథమం శ్లోకసహస్రమపి సందర్భ సహస్రే సునిశితం సమ్యక్మనః
ప్రవిశ్య అజ్ఞానాంధతమో నివర్తయిత్వా హృదయపరివర్తనరీత్యా
సత్ప్రభానుగామి కర్తుం సర్వదా శక్నోతి ఇత్యుక్తిః నిర్వివాదైవ.

వేమగీతేయం సర్వభాషాసువ్యాఖ్యాతా తత్రితత్రే అసం
ఖ్యాక పదప్రయోగప్రాచుర్యాత్ తత్తద్భాషాభ్యాసకానాం బహు
ధా పదసంగ్రహేయ ఉపకరోతి. నైతిక తాకిక కాముక సామా
జిక స్త్రీవిషయస్ఫోరకత్వాదియం సామాన్యజనానా మ పుష్పకారి
ణ్యేవ భవతి. కింపునర్జ్ఞానినామ్ ?.

ప్రభావప్రకటనార్థం ప్రగల్భవచాం స్యుక్త్యా నిరర్థకకల్పిత
బిరుదనామాని ధృత్వా పామరజనపఠనీయాని యాని కానిశృంగార

కావ్యాని లిఖిత్యా లోలాత్మనః ప్రభున్ ప్రజాంశ్చ వశీకృత్య ధనం
హృత్వా దురభ్యాసవశంగతానాం శృంగారభావకవీనాం మధ్యే
ఏతాదృశామాధ్యాత్మికసత్కవీనాం స్థానం నలభే తేతి నగ్నసత్య
మేవ. తథాపి పదపద్యకవితాసు భక్తిజ్ఞాన నిజానుభూతి కలితా
ధ్యాత్మిక తత్త్వప్రతిభిత భావతరంగైః ఆత్మానందాయైవ స్వయం
గానం కృత్వా ముక్తిపథం గతావాంధ్రదేశీయో త్యాగయ వేమ
నాఖ్యా పుణ్యపురుషౌ. తతైవ ఇమావపి “స్వసుఖాయైవస్వరచనా”
ఇతి ప్రకటయంతే అచిరాదేవ అనేకసంస్కృతాంధ్రాధ్యాత్మికో
ద్గ్రంథాన్ రచయిత్వా ప్రకటికరణం సర్వేషామపి ఆశ్చర్యజనకం
భవతి. జాతి మత బాహ్య న్యాయ ధర్మ సత్య ప్రతిపాదనార్థా
యైవ ఉద్దిష్టం ఏతస్సంగం జనానాం మాధ్యతమో నివారయతి.
నాత్ర సంశయః.

ఆంధ్రా తత్రాపి వ్యావహారికభాషాయాం, పామరజన
సుబోధార్థం పండిత జనానామపి దురవగాహాని తత్త్వరహస్యాని
నిక్షిప్య స్వప్రతిభాం వేమనయోగీ వ్యనజ్జ్. (శ్రీరామనృసింహకవి
భ్యాంచ (గంధం శ్రీరామమూర్తి, ఇజ్జింకి నరసింహమూర్తి) కేవల
గ్రాంథికపద సంకలితే బహువిధవ్యావహారిక పదవిరహితే సంస్కృత
వాఙ్మయేయావద్రవంచ విద్యల్లోక సమ్యగవగాహనాయ అతిసరళం
తాని వేమనపద్యాని అనువదితాని. వ్యావహారిక వాఙ్మయాత్
సంస్కృతానువాదః అతిక్లేశజనక ఇతి తద్విదాం విదితమేవ.

ఇత్థం సద్గ్రంథ రచయితృభ్యాం శ్రీరామనృసింహమూర్తికవి
భ్యాం భగవానాయురారోగ్యభాగ్యాన్ దత్వా సదా అవతు.

“ శ్రీరామ నృసింహమూర్తి కవీ ”

(గంధం శ్రీరామమూర్తి, ఇట్టంకి నరసింహమూర్తి)

శ్రీ వేమనయోగీంద్రాయ నమః

వేమగీతా (ప్రథమసహస్రమ్)

సమూలమ్ (పూర్వార్థమ్)

శ్రీ రామ నృసింహమూర్తి కవీ :-

(శ్రీ వేమనయోగీంద్ర) పుత్రిః

శ్రీ వేమాహ్వయ ! యోగివర్య ! పతితా నుద్ధర్తుకామో జనాన్
తత్త్వార్థం ప్రతిపాదయ స్ప్రవచనైః హృద్యాన్ధ్రపద్యాత్మకైః
సందేశో భవియ స్త్వయా సను పురా దత్త స్త మే వాధునా
గైర్వాణ్యాం గిరి భాషితుం ప్రదిశ నా ధార్మ్యం సమస్తే ! నమః.

1. ఆత్మతోధమృతయోగః

- 1 వేమనాఖ్యో మహాయోగీ, లోకేభూత్ పుణ్యపూరుషాః! |
పూజాం కురుత వే మాతః, భుక్తి ముక్తి దదాతి సః ||
- 2 “బ్రూహీ”త్వక్తో న కిం బ్రూషే?, బ్రూహి మాం ప్రబలం వచః! |
బ్రూహ్యర్య ! వేమ ! జ్ఞాస్యామి, భవదీయ మహం వచః||

వేమన పద్యములు (ఆటవెలదులు)

- 1 వేమనసంగయోగి వెల సెలొకములోనఁ, బూజలిడుఁడు పుణ్యపురుషులార! |
పూజ లిడినయంత భుక్తిముక్తులనిచ్చు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ! ||
- 2 పలుకుమన్న నేలపలుకకయున్నావు?, పలుకునన్నుఁగూర్చి ప్రబలవాక్కు |
పలుకుమయ్య ! నీదుపలుకు నే నెఱిగెద, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ! ||

- 3 ఆత్మశుద్ధ్యా వి నాచారః, పాకో భాండే శుచిం వినా ।
చిత్తశుద్ధ్యా వినా వేమ !, శివపూజా నిరర్థకా ॥
- 4 వర మేకో నీలమణిః, శ్రేష్ఠః కిం బహుభోషణైః ? ।
రసయుక్తం పద్య మేకం, పఠితుం వేమ ! యుజ్యతే ॥
- 5 త్వద్విస్మృతి స్సాస్వత్స్వాలోకే, త్వదాలోకే స్వవిస్మృతిః ।
కథం వేమ ! విజానాతి ? , త్వాంచాత్మానం చ మానవః ॥
- 6 కాచగోళగతో వేమ !, యథా దీపో విభాసతే ।
తథైవ విదుషాం చాపి, జ్ఞానం దేహేఽవతిష్ఠతే ॥
- 7 వేమ ! కర్మసు సర్వేషు, నిబధ్నాత్మధమోగురుః ।
మంత్రేషు మధ్యమశ్చైవ, యోగసామ్రాజ్య ఉత్తమః ॥
- 8 దానధర్మవిహీనైః కిం, పుంభి ర్వేమ ! నిరర్థకైః ।
జాతైః కింవా ? మృతైః కిం వా ? , వల్మీకే తు ఘుణైర్యథా ॥

- 3 ఆత్మశుద్ధిలేని యాచార మచియేల ? , బాండశుద్ధిలేని పాక మేల ? ।
చిత్తశుద్ధిలేని శివపూజ యేలరా ? , విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 4 నిక్కమైన మంచి నీల మొక్కబెచాలు, తళ్ళకు బెళ్ళకు తొళ్ళు తట్టెడేల ? ।
చదువల బద్ధ మరయల జాలదా యొక్కటి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 5 నిన్ను జూచెనేని దన్ను దా మఱచును, తన్ను జూచెనేని నిన్ను మఱచును ।
నేవిధమున మనుజుడెఱుగు నిన్నును దన్ను, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 6 గాజుకు పైలోన గడగుచు దీపం బ, దెట్టులుండు జ్ఞాన మట్టులుండు ।
దెలిసినట్టివారి దేహంబులందున, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 7 కల్లగురుడుకట్టు నెల్లకర్మంబుల, మధ్యగురుడుకట్టు మంత్రచయము ।
ఉత్తముండుకట్టు యోగసామ్రాజ్యంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 8 పెట్టిపోయలేని వట్టివరులు భూమి, బుట్ట నేమి ? వారు గిట్ట నేమి ? ।
పుట్టిలోన చెదలు పుట్టవా ? గిట్టవా ? , విశ్వదాభిరామరామ వినురవేమ ! ॥

- 9 మృతి స్వపితృపుత్రాణాం, సాక్ష్యం భవతి చాత్మనః ।
వేమ ! నృణాం జీవితాని, బ్రహ్మకల్పావధీని కిమ్ ? ॥
- 10 అజ్ఞ స్త్వధీతిసమయే, ద్యోతతే గుణవా నివ ।
వేమ ! పద్మ సోపరిష్ఠాత్, నిషణ్ణో దద్ధరో యథా॥
- 11 అన్నచింతాజ్వరార్తోఽపి, నరో వే మేక్ష్య యోషితః ।
జ్వలంతం జ్వలనం దృష్ట్వా, పతజ్ఞ ఇవ ముహ్యతే ॥
- 12 స్వగుణా న నివర్తంతే, సర్వేషాం వేమ ! నార్జవమ్ ।
యాతి శ్వపుచ్ఛం విక్రీతే, ప్రౌఢా కండోలగం పతిం॥
- 13 క్రిమికీటా వధ శోఽచ్చిగ్ధం, ధ్వంసేతే వృక్షమాశ్రితౌ ।
తథా నాశయతేఽభ్యేత్య, గుణినం వేమ ! కుత్సితః ॥
- 14 కర్పూరం లవణం చైక, రూపం భిన్నా రుచి స్తయోః ।
వే మైవం పుణ్యపురుషాః, పురుషేషు విలక్షణాః ॥

- 9 తాము గన్నవారుఁ దముఁ గన్నవారును, చచ్చులెల్లఁదమకు సాక్షికాదె ? ।
బ్రతుకు లెల్లఁ దమకు బ్రహ్మకల్పంబులా ?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 10 ఎఱుకమాలు మనుజుఁ డేమేమి చదివిన, జదివినంతసేపె నద్దుణియగుఁ ।
గదిసి తామరందుఁ గప్ప కూర్చున్నట్లు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ।
- 11 కూటికినెడదాసి కూర్చున్న మనుజుఁడుకొ, వెలఁదులఁ గనుగొన్న వెతలజిక్కు
చెలఁగి యగ్నిఁ జూచు శలభంబు చాడ్చున, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 12 ఎవ్వరి గుణములును నేమన్న మానవు, చక్కఁజేయరాదు కుక్కతోఁక ।
గడుసురాలు మగని గంధఁబెట్టియు నమ్ము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 13 వేరుపురుగుచేరి వృక్షంబుఁ జెఱుచును, చీడపురుగుచేరి చెట్టుఁజెఱుచు ।
కుత్సితుండుచేరి గుణవంతుఁ జెఱుచురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 14 ఉప్పుకప్పురంబు నొక్కపోలికనుండు, జూడఁజూడఁ రుచుల జూడవేఱు ।
పురుషులందుఁ బుణ్య పురుషులువేఱయౌ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 15 ప్రాజ్ఞతే ర్జీవవస్తూని, దత్వా జీవం తు ధారయేత్ ।
గతే జీవే తతో వేమ! కిం ఫలం జీవవస్తుభిః ॥
- 16 సత్యాసత్యే నీలకంఠో, వేత్తి వారి చ నిమ్నతామ్ ।
పుత్రస్య జననం మాతా, వేమ! జానాతి హి స్వయమ్ ॥
- 17 దేహే జర్జరితే వేమ! దంతేషు గళితే వ్యపి ।
జరయాం గే వేపమానేఽ, ప్యాహ్నోమోహం న ముంచతి ॥
- 18 కాంతాంచ కనకం దృష్ట్వా, వేమ! సారాన్నితాన్ రసాన్ ।
గురూణా మపి చార్యాణాం, కి మాశా న భవంతి హి ? ॥
- 19 అనానుకూల్యే స్వాధిక్యం, న వాచ్యం వేమ! సమ్రతా ।
న లోపాయ మహాద్రికిమ్, న యాతి ముకురేల్పఽతామ్ ॥
- 20 యదృచ్ఛయా రిపు ర్వధ్యః, ఆత్మహస్తగతోఽపిచేత్ ,
న హింస్యా ద్దేమ! నమ్యఃఖి, గచ్ఛేత్సుక్తి శ్చ తద్వధ్యః ।

- 15 జీవిపోకముందె జీవవస్తువులిచ్చి, జీవి నిలువవలయు జీవనముగ ।
జీవి తెలిగెనుక జీవ వస్తువు లేల?, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ! ॥
- 16 కల్ల నిజము రెండుఁ గఱకండుఁ డెఱుఁగును, నీరుపల్లమెఱుగు నిజముగాను ।
తనయుని జననంబు తల్లి తా నెఱుఁగును, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ! ॥
- 17 అంగమెల్లవదలి, యటుదంతములుఁబడి, తనువుముదిమిచేతదఱుపునొక
ముప్పతిప్పలఁబడి మోహంబు విడువఁడు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ! ॥
- 18 అడువారిగన్న సర్థంబుఁ బొడగన్న, సారమైననుచుల చవులుగన్న ।
అయ్యుగాల్లకై న నశలుపుటవా ?, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ! ॥
- 19 అనువుగానిచోట నధికుల మనరాదు, కొంచె ముండు లెల్లఁ గొడువ కాదు ।
కొండ యర్థమందుఁ గొంచెమై యుండదా ?, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ! ॥
- 20 చంపఁదగినయట్టి శత్రువు తనచేతఁ, జిక్కినెని ఁగిడు నెయరాదు ।
పానఁగ మేలుఁజేసి పొమ్మునుటే చావు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ! ॥

- 21 అవిమృశ్య కృతం కార్యం, మోహాద్య త్త ద్విషం భవేత్ ।
లూనశ్యలాటు ర్విన్యస్తః, ఫలం భవతి వేమ ! కిమ్ ? ॥
- 22 జలే ధావతి వేమ ! ద్రాక్, నౌ స్థలే నమనాగపి ।
అస్థానేతు ప్రవీణోఽపి, న కించి దుపయుజ్యతే ॥
- 23 జలే గ్రాహో గజం కర్షేత్, స్థలే త్వాకృష్యతే శునా ।
తత్ ఫానబల మేవ స్యాత్, వేమ ! న స్వీయ మణ్యపి ।
- 24 కులే యద్యస్తి గుణవాన్, తస్యై శ్శోభతే కులమ్ ।
వేమ ! చందనవృక్షేణ, భాసితం కాననం యథా ॥
- 25 క్రోడీ వేమ ! సకృ త్సూతే, దశ పంచచ శాబకాన్ ।
కరి శ్యేకం తు కలభం, పుం ప్నే కేనా ప్యలం సతా ॥
- 26 జ్ఞానీ సుబోధ్య స్సర్వేషాం, నారాధ్యో హి జడ స్తథా ।
క స్సమర్థో వేమ ! నదీ, వక్రగ త్యవనోదనే ? ॥

- 21 తామసించి చేయఁదగ దెట్టి కార్యంబు, వేగిరింప నదియు విషమ మగును,
పచ్చికాయఁదెచ్చి పడవేయ ఫలమౌనె ? , విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 22 నిళ్లలోన నోడ నిగిడి తిన్నఁగఁ బాటు, బైట మూరెత్తెన బ్రాక లేదు ।
నెలపుదప్పుచేట నేర్పరి కొఱగాఁడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 23 నిళ్లలోన మొనలి నిగిడి యేనుఁగుఁ బట్టు, బైట కుక్కుచేత భంగపడును,
స్థానబలిమికాని తనబల్మి కాదయా!, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 24 కులములోనొకండు గుణవంతుడుండెనా, కులము నెలయువానిగుణముచేత
వెలయు వనములోన మలయజం బున్నట్లు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 25 పంది పిల్ల లీనుఁ బదియు నైదింటిని, కుంజరంబు పెట్టుఁ గొదమ నొకటి ।
ఉత్తముఁడగు పురుషుఁడొక్కఁడు చాలఁడా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 26 ఎఱుఁగువానిఁ డెల్పనెవ్వఁడైననుజాలు, నెరులవశమే భువినిజేగుఁడెల్ప !
విటివంకఁ దీర్చ నెవ్వరి తరమయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 27 అల్ప స్పృహబరం బ్రూతే, సజ్జన స్తు ప్రశాంతతః ।
యథా కాంస్యం నిస్వనతే, తథా వేమ! స కాంచనమ్॥
- 28 అసాధుం శ్లాఘతే సాధుః, అజ్ఞానీ లుబ్ధ మేవ చ ।
ప్రస్తౌతి సూకరః పంకం, పన్నీరం వేమ! నైకదా ॥
- 29 మంద్రగత్యా వహే ద్ధంగా, మలకుల్యా రవేణ చ ।
యథా దాతా క్షమావాన్ స్యాత్, తథా వేమ! సచాధమః॥
- 30 విత్తం దత్త్వా సతే పుంసే, మాధ్యం తత్పుష్టగామితా ।
వేమాహూతో పికింబ్రాయాత్, మార్జ్జాలో దృతకుక్కుటః॥
- 31 శవే భూతే లోభిగేహే, ధనం దత్తేందనావయే ।
“అహో మమ ధనం నష్ట”, మితి వేమ! ప్రణోదితి ॥
- 32 దరిద్రో ననుసరేత్ కాంక్షన్, సంపదం కష్టలోభిణః ।
వే మానుస్మత్వ గోమాయుః, మేషవృష్టం గతో యథా॥

- 27 అల్పం డెవుడు, బల్కు నాడంబరముగాను, సజ్జనుండు పలుకుఁజల్లగాను ।
కంచు మ్రోగినట్లు కనకంబు మ్రోగునా?, విశ్వదాధిరామ విసురవేమ! ॥
- 28 ఓగు పోగు మెచ్చు నొసరంగ నజ్ఞుని, భావ మిచ్చి మెచ్చు బరసులుబ్ధు ।
పంచి బురదమెచ్చు బన్నిరు మెచ్చునా?, విశ్వదాధిరామ విసురవేమ! ॥
- 29 గంగ పాణుచుండు, గదలని గతితోడ, ముఱికివాగుపాణు మ్రోతతోడ ।
దాత యార్చిన ట్లధముఁ డేర్వఁగా లేడు, విశ్వదాధిరామ విసురవేమ! ॥
- 30 కాని వానిచేతఁ గాను వీనముఁ బెట్టి, వెంటఁ దిరుగు టెల్ల వెట్టిదనము ।
పల్లి పట్ట కోడఁ బిలిచిన బల్కునా?, విశ్వదాధిరామ విసురవేమ! ॥
- 31 పినినివాని యింట బీనుఁగు వెడలిసఁ, గటువు కోలలకును గాను లిచ్చి ।
వెచ్చ మాయె ననుచు వెక్కి వెక్కిడ్చురా!, విశ్వదాధిరామ విసురవేమ! ॥
- 32 కష్టలోభివాని కలిమికి నానించి, బడుగువాఁడు దిరుగుఁ బరిణమించు ।
తగరు వెంట సక్ర తగిలినచందంబు, విశ్వదాధిరామ విసురవేమ! ॥

- 33 విషాదైస్యోర్లోభినం హంతు, మల మస్తి పృథ జ్ఞాతమ్ ।
యదా హ్యభ్యర్థ్యతే విత్తం, వేమాశు మ్రియతే తదా ॥
- 34 మృషావచాంసి సర్వాణి, వేమ ! చార్యం తథా మనః ।
కియాన్ ప్రాణః ? కియాన్ జీవః?, శతాయుర్వచనే ఋతే ॥
- 35 న పశ్యతి మదా ద్భాగ్యే, దారిద్ర్యే నాస్తి యచ్ఛితం ।
సంపద్దరిద్రతాబాహ్యః, కాలో భవతి వేమ ! కిమ్ ? ॥
- 36 శ్రుణ్వ స్మశ్రుణుతే వేమ !, పశ్యన్మపి నపశ్యతి ।
రుద్ధవక్త్రో ధనీ తిష్ఠేత్, సన్నిహితజ్వరీ యథా ।
- 37 స్వయం న భుక్తే చాప్తేభ్యో, న దదాతి హి యః ఖిలః ।
న పశు ర్వేమ ! నస్యేషు, స్వస్త్రపాంచాలికోపమః ॥
- 38 పూర్వజన్మని యః పుణ్యం, నాకరో ది హ వేమ ! సః ।
నాప్నోతి ధన మన్యుష్ట, బీజఃఫల మివ ధ్రువమ్ ॥

- 33 లోభివానిజంప లోకంబులోపల, మందు వలదు వేత మతముగలదు ।
పైక మడుగ వేగ భగ్గునఁ బడిచుచ్చు, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 34 మాట లెల్లఁగల్గి మనసు దొంగజిక మిం, కేటిప్రాణ ? మింక నేటిబ్రతుకు ? ।
మాట నత్యమైన పుజి శతాయుష్యంబు, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 35 కలిమినాఁడు నరుఁడు కానఁడు మదమున, లేనినాఁడు మొదల లేదుపెట్టి ।
కలిమి లేమి లేని కాలంబుఁ గల్గునా ? , విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 36 కనియుఁ గానలేఁడు కదలింపఁడానోరు, వినియువినఁగలేఁడు విన్మయముగ ।
సంపదకలవాని సన్నిపాతక మది, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 37 తాను గుడుపలేక తగవేది యాపులఁ, జేరనియడట్టి చెనటి పశువు ।
చేనిలోన బొమ్మఁజేసి కట్టిన యట్లు, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 38 పూర్వజన్మమందుఁ బుణ్యంబు సేయని, పాపి ధనము కాశ పడుట యెల్ల ।
విత్త ముఱచి కోయ వెదకిన చందంబు, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥

- 39 జ్వలేత్ స్నేహాయుతో దీపః, గతస్నేహో వినశ్యతి ||
హాసనాక్షయతో వేమ ! జన్మనాశో భవేద్ధువమ్ ||
- 40 కృపాం విశ్వస్య భూషస్య, స్రజాద్రోహీ వినశ్యతి |
కందుకో వేమ ! విక్షిప్తః, కియత్ కాలం వసేద్దివి ? ||
- 41 పాపో నామ పృథక్నాస్తి, విదేశే వేమ ! కశ్చన |
స్వకర్మతంత్ర ఏ వాతః, న స్యాత్ కర్మవశో నరః ||
- 42 సహ నాయాతి జననే, న యాతి మరణే ధనమ్ |
కుత్రగచ్ఛేత్స్వయం వేమ !, కుత్రగచ్ఛేద్దహా ! ధనమ్ ||
- 43 తప్త్యాద్వి త్రి రయో భగ్నం, సంధాతుం లోహకారకః |
శక్నోతి న మనోభగ్నం, వేమ ! సంధీయతే క్వచిత్ ||
- 44 మాంసాకాంక్షీ జలే మత్స్యో, బడిశే వేమ ! బధ్యతే |
ఆశాపాశశ్చైర్బద్ధో, వినశ్యతి తథా నరః ||

- 39 చమురు గలుగు దివ్వె సరవితో మండును, చమురు లేని దివ్వె నమని పావు |
తనువు తిరినేని దలఁపుఁ చోడనె తిరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 40 భూపతికృపనమ్మి భూమిఁజెఱుచువాఁడు, ప్రజలయునురుదాకి పడునుబిదప |
ఎగురవేయ బంతి యెందాక నిల్చురా ? , విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 41 పాప మనఁగ వెఱి పరదేశమున లేదు, తనదు కర్మములను దగిలియుండు |
కర్మతంత్రికాక కనుకని యుం టొప్పు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 42 వెళ్లివచ్చునాఁడు మల్లిపోయేనాఁడు, వెంటరాదు ధనము కొంటుఁబోఁడు |
తాను నేడఁబోనో ! ధన మేడఁబోవునో ! , విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 43 ఇనుము వితిగెనేనినినుమాటుముమ్మాటుఁ, గాచియతుకనేర్చుఁగమ్మరీడు |
మనను వితిగెనేని మతి యంటనేర్చునా ? , విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 44 సిక్లలోనఁజేప నెరి మాంస మాశకు, గాలమందుఁ జిక్కి కూలుఁగాదె ? |
ఆశ వుట్టి పునుజుఁ డారీతిఁ జెడిపావు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

- 45 కస్య దేహం పోషయితుం, కస్య ప్రాణా శ్చస్థాపితుం ।
కస్య విత్తం గోషయితుం, వేమ ! ధర్మస్వకోధువమ్॥
- 46 వక్తుం శక్యం నృసిం హేతి, వేమ ! నారాయణేతి చ ।
“సాధు సా,,ధ్వితి శ్లాఘోక్తీః, న తథా స్యాద్విత్తిర్లిమా॥
- 47 బౌదుంబరఫలం రమ్యం, తస్యర్భంక్రిమినంకులమ్ ।
తథా భీరోశ్చమనసి, దార్ఢ్యంవేమ ! కథంభవేత్ ? ॥
- 48 వేమాప్రాణా చర్మభస్మీ, శ్వసేచ్ఛేత్ లోహపంచకమ్ ।
భస్మీభవతి నిశ్వాసైః, నోద్యంతేఽర్చింషి కిం సతామ్ ? ॥
- 49 మూర్ఘ్యస్థిష్ఠిషం కర్ణయోశ్చ, భూషే శాటీం మహాదనమ్ ।
వీక్ష్యార్థీ వేమ !, సంయాతి, పశు రి త్యవిమర్శయన్ ॥
- 50 స్త్రీసుఖం ప్రేక్ష్య య శ్చిత్తం, నిగ్రహీతుం న శక్నుతే ।
న నష్టి కంపితోవేమ !, నదీతీరదుమో యథా ॥

-
- 45 బొందియెవరిసాముపోషింపఁ బలుమాటు, ప్రాణమెవరిసాముభక్తి సేయ ।
ధన మ దెవరిసాము ధర్మమే తనసాము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 46 నరహరియనవచ్చు నారాయణనవచ్చు, “మేలుమే” లటంచుమెచ్చవచ్చు ।
కొంగు కాసు విడిచి గొబ్బున నిరారు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 47 మేడిపండుఁ జూడ మేలిమై యుండును, పొట్టవిచ్చి చూడఁ బురుగులుండు ।
పిఱికివాని మదిని బింక మీలాగురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 48 ఉసులులేనితిత్తి యినుమంత యూదినఁ, బంచలోహములునుభన్మమౌను ।
పెద్దలునుఱు మన్నఁ బెనుమంటలెగయవా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 49 తలను పాగ పైన తగుపచ్చడము బొజ్జ, చెవులపాగు లరసి చేరు నర్థి ।
“శుద్ధ పశు” వటంచు బుద్ధితో నెఱుంగక, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 50 స్త్రీలసుఖముఁ జూచి చిత్తంబు నిలుకడ, సేయనిమనుజుండు చెడునిజంబు ।
వీటిగట్టుమానుకెప్పుడుఁజలనంబె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

51 భృత్యైః చ సేవయా విత్తం, ఆర్జయిత్వా బిభర్షిచేత్ |
శ్లాఘతే నిర్ధనం భార్యా, నిందే ద్వేషమ్ ! సహస్రశః ||

52 ఉన్నత స్వాత్మవేషస్య, రోగినో యోగినోఽపివా |
యోషితాం దర్శనే వేమ !, ద్రవీభవతి మానసమ్ ||

53 స్వనివాసస్థలే కష్టం, భవే ద్యది సుఖాస్పదమ్ |
ప్రజేత్ శుష్కే హ్రదే వేమ !, బకాస్తత్ర వసంతి కిమ్? ||

54 య ద్యుర్వాప్యం పుణ్యపురుషాః, న వసంతి జగత్స్వహా ! |
కథం తిష్ఠంతి తే వేమ !, తత్ర తత్ర వసంతి హి ||

55 చిత్తశుద్ధ్యా కృతం పుణ్యం, న స్వల్ప మపి హీయతే |
కియన్తాత్రం వేమ ! బీజం, న్యగోధస్య మహాతరోః ||

56 భ్రష్టాన్ భృశం భ్రంశయతే, విధి రోషీధర్తేఽపది |
నష్టం సస్యం కి ముద్వీక్ష్య, స్వామీ వేమ ! ప్రశంసతే? ||

51 కూలినాలిసేసి, గుల్లాపుపనిజేసి, తెచ్చిపెట్ట నాలు మెచ్చనేర్చు |
లేమి జిక్కు విభుని వేమాటు దిట్టమ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

52 వెళ్ళివానికైన, వేషధారికినైన, రోగికైన బరమయోగికైన |
ప్రిలఁజూచినపుడు చిత్తంబు రంజిల్లు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

53 తావసించుచోట దుగన్బు డాయెనా, సౌఖ్యముకలభూమిఁ జనుగవలయు |
కొలకు లింకెనేవి గొంగలం దుండునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

54 భూమియందును బుణ్యపురుషులు లేకున్న, జగములేలనిల్పు పొగులుఁగాని |
అంతతఱుచు దెరక రాడ నాడనుగాని, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

55 చిత్త శుద్ధి కలిగి చేసిన పుణ్యంబు, కొంచె మైన నదియుఁ గొదువ కాదు |
విత్తనంబు మట్టివృక్షంబునకు నెంత?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

56 చెడ్డవానిమిగులఁ జెఱుచును దైవంబు, అడ్డుపడఁడు వాని కాపదైన |
జెడిసినచేమఁ జూచి యొడయఁడు మెచ్చునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

- 57 అత్యాశాగ్నిస్తహృదయా, భగిమతే విమతిర్హ్యం !
ఆశా శున ఇవ స్వాప్యం, పుంసో వేమ ! న యచ్ఛతి ||
- 58 అనిర్గమ్య కథం వేమ !, ప్రియశోఽనృతభాషిణామ్ |
విశ్రామే త్సదనే లక్ష్మీః, భిన్నకుంభే జలం యథా ||
- 59 యువతీ యా గుణవతీ, వేమ ! తత్సద్గతాజతే |
సా దీపికా తమో గేహే, తచ్ఛ ! దేవార్చనాలయమ్ ||
- 60 విహాయ గృహిణీం వేమ !, జారకాంతాసు యో రతః |
సన్యాతే సస్యపరిత్యాగాత్, ఉంఛగాః హీవ భగ్నధీః ||
- 61 రాజ్ఞాం రణాంగణే చింతా, పరే చింతా తపస్వినామ్ |
అథమానాం నృణాం వేమ !, చింతా యోషిత్సు సర్వదా ||
- 62 మాతాపిత్రోః కృపా యేషాం, నాస్తి త్రైర్నిచమానవైః |
జాతై ర్వేమ ! మృతైః కిం వా? , వల్మీకే తు ఘృణైర్యథా ||

- 57 ఎక్కువైన యాశలనుమడి యుండఁగాఁ, దిక్కువట్టి నరుఁడుతగుచుండు !
కుక్కునువలె నాక కూర్చుండ నీయదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !||
- 58 అరయఁ దఱుచు కల్ల లాడెడువా రిండ్ల, వెడల కేల లక్ష్మి విశ్రమించు? |
భిన్నమటము నీరు చన్నచందమున, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !||
- 59 గుణవతియగుయువతి గురముచక్కగనుండుఁజీకటింటదివ్వె చెలఁగురీతి |
దేవి యున్న యిలు దేవార్చన గృహంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !||
- 60 ఇంటి యాలు విడిచి యిలజారకాంతల, వెంటఁ దిరుగువాఁడు వెఱ్ఱివాఁడు |
పంట చేసు విడిచిపరిగి యేరిన యట్లు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !||
- 61 రాజ వరుల కెపుడు రణరంగములచింత, పరమమునుల కెల్లఁబరముచింత |
అల్పనరుల కెప్పుడతివలపై చింత, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !||
- 62 తల్లిదండ్రులషయి దయలేని పుత్రుండు, పుట్టనేమి? మఱియు గిట్టనేమి ?
పుట్టలోన చెదలు పుట్టవా? గిట్టవా? , విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !||

- 63 య స్తత్త్వజ్ఞ స్స దైవజ్ఞః, సర్వకామా వ్యదస్యతి ।
యోఽత్తి రంభాఫలం వేమ !, సతు కిం గ్రసతే విచమ్ ?॥
- 64 యావ స్స వీచయో ఘ్నంతి, తావ త్తో యేషు బుద్ధుః ।
భిద్యమానే ఘటే మూఢా, భ్రమంతే వేమ ! సర్వశః ॥
- 65 యో హేమకారవిద్యాం తు, వేత్తి న వ్యధతే హి సః ।
జానంతి విద్యయా తత్త్వం, యేతేషాం వేమ ! కా వ్యథా ?॥
- 66 జీవభావేతు విజ్ఞాతే వేమ !, సభ్యంశతే మతిః ।
జ్ఞాతే దైవే రమేత్ బుద్ధిః, తేజ స్సుఖే గతం తమః ॥
- 67 అభిజాత్యమదే నాజ్ఞాః, యావ దాయు ర్భ్రమంతి హి ।
మలభాండే పరివ్యాప్తా, వేమ ! వై మక్షి కా ఇవ ॥
- 68 వే మాయ స్సర్వతా మేతి, స్పర్శేణ స్పర్శవేధినః ।
కర్పూరం జ్యోతిషి సుమే, గంధో ముక్తి శ్చ తాదృశీ ॥

- 63 తత్త్వమెఱుంగువాడువైవంబునెఱుంగును, సర్వకాములనుజంపజేయు
గదళిమింగువాడు గరళంబుమింగునా ? , విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 64 నిల్లమింద బుగ్గ నిలిచిన యుష్మదు, తల్లు వేగవచ్చి తాకుచుండు ।
విడెడు కుండ కింత విజ్రాంతి పడుదురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 65 హేమకారవిద్య నెఱిగిన వా రెల్లి, వెతలబడనియట్లు విద్యచేతఁ ।
దత్త్వ మెఱుంగు వెన్న తనకు చింతెలరా ? , విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 66 జీవభావ మెఱుంగఁ జెడ దెన్నటికి మతి, దైవమునునెఱుంగఁ దనరుబుద్ధి ।
తేజ ముదయ మొందఁ దివిరంబునిలువదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 67 అభిజాత్యమునను నాయువుగలనాళ్లు, దిరుగుచుందురు భ్రమద్రిప్పలేక ।
ముఱికి భాండ మందు మునరు నెఁగల భంగి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 68 పరున మినుము సోకి బంగారమైనట్లు, కర్పూరంబు జ్యోతిఁగలిసినట్లు ।
పుష్పమందుఁ దావిపానఁగిన త్లగుముక్తి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥

- 69 భిన్నే కుంభే నవం కుంభం, ప్రాప్తం శక్యం యథోచితమ్ ।
సృభృష్టో మానవో వేమ !, న ప్రాప్నోతి యథా స్థితిమ్ ॥
- 70 జపం చ బాహ్యపూజాం చ, కృత్వాత్మంత మనంతరమ్ ।
న త్యజంత శ్చలం వేమ !, మగ్నా స్తమసి బంధితాః ॥
- 71 యథోచితం చోర్ధ్వలోకే, నిరాకారం నిరంజనమ్ ।
పరమాత్మాయ మ్ త్యేవం, వేమ ! యోగీ సమీక్షతే ॥
- 72 సత్యే స్థితే జ్ఞానలబ్ధిః, లబ్ధే జ్ఞానే ఋత స్థితిః ।
'ద్విజ, ఇ త్యుచ్యతే వేమ !, జ్ఞానసత్యసమస్థితేః ॥
- 73 శ్రేయో దానా దిహ ధ్యానం, ధ్యానాత్ జ్ఞానం విశిష్యతే ।
జ్ఞానా దాశాపరిత్యాగః, సర్వదా వేమ ! చోత్తమః ॥
- 74 కిం స్వాన్ముక్తి శ్చద్మవాక్యైః?, నభాతి వ్యర్థజల్పితమ్ ।
తద్గురోర్లక్షణం నస్యాత్, వైగుణ్యం వేమ ! కేవలమ్ ॥

- 69 కుండ పగిలెనేని గ్రెత్తది కుదురును, భూతలంబునందు బొందుగాను ।
కూలంబున నరుండుకుదురుట యరుదయా!, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !
- 70 జపము బాహ్యపూజా జాలఁ జేసి విడవఁ, గపటము విడలేక కష్టనరులు ।
ముక్తి నొందలేక మునిగిరి తమమున, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 71 ఊర్ధ్వలోకమందు నుచితక్రమంబున, రూపమేమిలేక రూఢితోన ।
పరమయోగి చూచుఁ బరమాత్ముఁ డితఁడని, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 72 సత్యమమరియుండ జ్ఞానమమరియుండు, జ్ఞానమమరియుండనత్యముండు
జ్ఞానసత్యములును సమమైన ద్విజుండగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 73 దాన మొనఁగుకన్న దేనంబు మఱిహెచ్చు, దేన గొనముకన్నఁ దెలివిహెచ్చు ।
తెలివి కన్న నానఁ దెగవేసి నది హెచ్చు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 74 దొంగమాట లాడ దొరుకునా మోక్షంబు?, చేతగాని కూఁత చెల్లదెప్పుడు ।
గురువు పద్మకాదు గుణహీన మదికాని, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 75 యథా దీపో నివాతస్థః, యథా నిర్వీచి రంబుభిః ।
తథైవాత్మాచలో వేమ !, నిర్వికారతయా స్థితః ॥
- 76 జ్ఞాతే సమస్తే కలుషే, మూలం వేమ ! శిరోసతేః ।
సర్వం తత్త్వం చాత్మజాతం, జ్ఞాత్వా ధీరో భవే స్సరః ॥
- 77 గీతే గీతే రాగవృద్ధిః, భుక్తే భుక్తే చ మాధురీ ।
నింబే తు స్యాత్ క్రియాస్సర్వా, వేమ! వశ్యాః కృతే కృతే ॥
- 78 సరఃసా మధుకోశానాం, భృంగ స్సుమరసస్య చ ।
భక్తిమాయా యోగివర్యాణాం, వేమ ! జానాతి పద్ధతిం ॥
- 79 నారణ్యే నాంతరిక్షే వా, నోర్వాప్యం నో తీర్థభూమిషు ।
పశ్య శుద్ధాం తనుం కృత్వా, వే మాంతస్థస్సం విభుం శివమ్ ॥
- 80 కర్పూరసదృశం చిత్తం, కాంక్షిణో వేమ! యోగినిః ।
జ్ఞానదీపశిఖా భాతి, తయాత్మా పరివృశ్యతే ॥
-
- 75 గాలిలేని దీపకళిక చందంబున, నలలు నుట్లు లేని జలధి రీతి ।
నిశ్చ లాత్మయుండు నిర్వికారంబున, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 76 కలుషమెల్లఁ దెలియఁ దలవంపులకుమూల, మరయఁదత్తమెల్లనాత్మఁబుట్టు
తెలిసినందుకు మతి ధీరుండు కావలె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 77 అనఁగననఁగ రాగ మతిశయిల్లుచు నుండుఁ, దినఁగదినఁగవేముతిపినుండు!
సాధకమునఁ బనులు నమకూరు ధరలోన, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 78 తేనె తెఱలజాడఁ దేవేటిఁగయెఱుంగు, ముమరసంబు జాడభ్రమరమెఱుంగు!
పరమయోగిజాడ భక్తుఁ డెఱుంగును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 79 అడవిఁ దిరుగ లే ద దాకాశమున లేదు, అవనిఁ దీర్థయాత్ర లందులేదు ।
ఒకలు నుద్దఁజేసి యొడయని జాడరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 80 కప్పురంపు మనసుఁ గాంక్షించు యోగికి, జ్ఞానదీప శిఖయుఁ దానటించు ।
కానవచ్చువాత్మ క్రమమాణమై నిచ్చు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 81 వినాం శివానుభూతిం స్యు, స్సాధకా నాస్తసంశయాః ।
వినా దీపం దీప్తిమంతం, తమః కిం వేమ ! నశ్యతి ? ॥
- 82 ఇంద్రియై స్సవ్యధో మత్తః, కి మన్వేష్టి సదా శివమ్ ? ।
ఇంద్రియాణి తిరస్కృత్య, పశ్య వేమ ! పరాత్పరమ్ ॥
- 83 కుక్షిపూర్వై సుధాం పీత్వా, క్షీరం స్మరతి కిం సరః ? ।
తథా జ్ఞాతే వేమ ! తత్త్వే, తదన్యేన తత శ్చ కిమ్ ? ॥
- 84 సర్వోత్తమ స్త్వా చితీజ్ఞః, మధ్యమ సిద్ధిదర్శకః ।
కుక్షింభరో వేషధారి, వే “మాధమ,, ఇ తీర్యతే ॥
- 85 హృదయ స్థేష మజ్ఞాత్వా, శిలా వందథ జీవినః ! ।
జీవే ష్వే వేశ్వరో భాతి, కిం వే మాస్తి శిలాదిషు ? ॥
- 86 దర్శిమితం చ గోక్షీరం, యోగ్యం కుంభమితేన చ ।
ఖరక్షీరేణ కిం ? వేమ !, భక్త్యా త్తాన్నం లఘుప్రియమ్ ॥

- 81 శివుని యనుభవంబు నృప్తిలోపల లేక, సంశయంబు చెడదు సాధకులకు ।
చెలంగు దివ్యే లేక చీకటి వాయునా ? విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 82 ఇంద్రియములచేత నెగ్గెందు చుండెడు, వెట్టిమనుజుడెల వెదకుశివుని ? ।
ఇంద్రియములరోసి యీశునిఁ జూడుడి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 83 కడుపునిండ సుధను గ్రమముతోఁద్రావినఁ, బాలమీదనేల పాటుమనను ? ।
తత్త్వ మెఱుంగు వెనుక తదితర మేటికి ?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 84 ఉత్తమోత్తముడగు నుచితజ్ఞుడిలమీద, మహిమఁజూపువాడుమధ్యముండు
వేషధారి యుదరపోషకుఁ డధముండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 85 హృదయ మందు నున్న యీశునిదెలియక, శిలలకెల్లమొక్తు జీవులార ! ।
శిలల నేమియుండు జీవులందేకాక ?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 86 గంగిగోవుపాలు గరిటె డైనను జాలు, గడివె డైననేమి ఖరముపాలు ? ।
భక్తికలుగు కూడు పట్టెడైనను జాలు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 87 పాపాణే కూపఖననాత్, ఫలాభావః పృథుశ్శ్రమః ।
పూర్తం నిమ్నస్థలే కూపం, వే మాత్మకుల ముద్ధరేత్ ॥
- 88 యథా పికః కాకనీడే, కీటః కుట్యా మళే ర్యథా ।
గుర్వర్చానంతరం ఛాత్రో, తథా వేమ ! స్వయం గురుః ॥
- 89 నిర్వక్రః క్రియతే ! చాశ్మా, వచ శ్చక్రియతే ఋజు ।
ఋజుకర్తుం మనో వేమ !, న శక్యం ఖలు కస్యచిత్ ॥
- 90 ముక్తి రస్తి మన స్యేవ, మజానంతో మనో నరాః ।
అశక్తా శ్చ మనో రోద్ధుం, వేమ ! నశ్యంతి సర్వశః ॥
- 91 న జానాతి మనోముక్తి, రితి తేనైవ మోహితః ।
సప్తి యోగీ చేతసి స్యా, చ్చుద్ధే వేమ ! స మర్మవిత్ ॥
- 92 న పశ్యామో మానసజ్ఞం, మనోవే త్తేహ దుర్లభః ।
వేమాన్విష్య తనౌ సమ్యక్, స త్వాం పశ్యతి నిశ్చలః ॥

- 87 బండ మీద చెలమ పాటించి త్రవ్విన, నలయి కెక్కు డగు మఱాశ లేదు ।
గుంట పట్టు చెలమ కుల ముద్దరించురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 88 కాకిగూటిలోన గెకిల మనినట్లు, భ్రమర మవుచుఁ బురువు బ్రతికినట్లు ।
గురుని గొల్చు వెనుక గురువు తా నొనయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 89 మూట దిప్త వచ్చు మఱి వంక లేకుండ, దిద్ద వచ్చు రాయి తిన్న గాను ।
మనసు దిప్త రాదు మహ నెంత వారికి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 90 మనసునందు ముక్తి మలయుచునుండంగ, మనసునెఱుంగలేకమనుజులెల్ల ।
మనసు నణఁచ లేక మాయమై పోదురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 91 మనసు ముక్తి యనుచుమది నెఱుంగఁగలేరు, మనసుచేతఁదగిలిమాయమైరి ।
మనసు శుద్ధమైన మర్మజ్ఞుఁ డగు యోగి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 92 మది నెఱిగినవానిమహిఁగానమెందును, మది నెఱుంగునరుఁడుమహానినరుడు
వెదకి తనువులోన వేడ్కతో నినుజూచు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 93 య ద్యత్ర తిష్ఠతే చిత్తం, వేమ ! బ్రహ్మ న వేత్తి హి ।
తన్వాలయే నిధాయ స్వ, మంతర్దృష్టి ర్భ వేద్ధధీః ॥
- 94 త్వద్దర్శనే పూర్ణతత్త్వం, మాయాబంధ స్స్వదర్శనే ।
త్వద్వేత్తై వాత్మవేత్తా స్యాత్, వేమ ! నా స్త్వత్ర సంశయః ॥
- 95 బహుభాన్వేషణే నైవ, లభేత్ వేదాంతవిజ్ఞనః ।
వేమాన్వేషార మన్వేష్టే, కిం సం త్యన్వేషణే చణాః ? ॥
- 96 స్వానుభూతిం వినా శాస్త్ర, వాసనాభిః పరైషిణః ।
సంశయో వేమ ! నాపేతి, చిత్రదీపా త్తమో యథా ॥
- 97 జనా యోగీశ్వరం దృష్ట్వా, నిదంతే న విదంతితమ్ ।
పీయూషాదిరసజ్ఞానం, వేమ ! పాణేః కథం భవేత్ ? ॥
- 98 ఆజన్మప్రభృతీహాక్షో, పురుషః సాపచింతనమ్ ।
కరోతి వేమ ! శ్వాపంగుః, హృది మాంసాశనో యథా ॥

- 93 బ్రహ్మమును నేఱుఁగదుభావమిందుండెనా, తనువుగుడిగఁజేసితన్నునిలిపి
లోకబుద్ధివిడిచి లోఁ జూపుఁ జూడరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 94 నిన్నుఁజూచుచుండనిండునుదత్త్వంబు,తన్నుఁజూచుచుండఁదగులుమాయ
నిన్ను నెఱిగి నపుడె తన్నుఁ దానెఱుఁగును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 95 వెదుకవెదుక దొరుకువేదాంతవేద్యండు, వెదుకువానిఁ దానువెదుకుచుండు
వెదుక నేర్చినట్టి వెరవరులో గలరొకో?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 96 స్వానుభూతిలేక శాస్త్రవాసనలచే, సంశయంబు చెడదు సాధకునకు
చిత్ర దీపమునకుఁ జీఁకటి చెడనట్లు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 97 ఊర్విజనులు పరమయోగీశ్వరుని జూచి, తెగడువారె కాని తెలియ లేరు ।
అమృత మాదిరుచుల హస్త మే మెఱుఁగును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 98 పురుషుఁ డెన్నిగతులఁ బుట్టిందిమొదలుగ, సాపచింతఁజేయుఁబామరమున
మదిని గుంటికుక్క మాంసంబుఁ దిన్నట్లు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 99 యది వక్త్యక్తిమర్మజ్ఞో, బాలవృద్ధాంతరేణ కిమ్ ? !
బాలహస్తస్థితో దీపః, వే మాలం కిం న భాసతే ? ॥
- 100 భర్తృకాలే వేమ ! కష్టం, యది ప్రాప్నోతి మానసి ।
పుత్రకాలే సుఖం విందేత్, సకలం సుఖదుఃఖగమ్ ॥
- 101 రసాః పృథక్ ష డేకో హి, సార స్సత్యరతిః పృథక్ ।
సత్యమేకం తు ఋషయో, పృథక్ వే మైకఈశ్వరః ॥
- 102 న త్యాజ్యం సాధుసాంగత్యం, అజ్ఞాత్వా ప్రకృతిం నృణామ్ ।
భక్తి ర్నాస్తి కథం మూఢాః, భజంతే వేమ ! తం శివమ్ ? ॥
- 103 కథం బ్ర హ్మేదృగక్షిభ్యాం, సంద్రష్టుం వేమ ! శక్యతే ? ।
పృథక్ తదక్షిదృష్టి స్సాస్యత్, అంతర్దృష్ట్యా త దీక్షయేత్ ॥
- 104 దురవస్థా స్థూణతుల్యా, హిత్యాశాపాశవర్జితః ।
వాసనా యో విజానాతి, వేమ ! బ్రహ్మ స కథ్యతే ॥

- 99 మాటలాడఁగల్గు మర్మమెఱింగినఁ, బిన్న పెద్దతనము లెన్న నేల ? ।
పిన్నచేతి దివ్వె పెద్దగా వెలుఁగదా ?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 100 మగనికాలమందు మగువకష్టించిన, సుతులకాలమందు సుఖమునందు ,
కలిమి లేమి రెండుఁ గలవెంతవారికిఁ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 101 అటు రుచులు వేఱు సారం బ దొక్కటి, నత్యనిష్ఠ వేఱు నత్యమొకటి ।
పరమములు వేఱు భావ్యుఁ డొక్కఁ డగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 102 నజ్జనములచెలిమి చాలింపఁ గా రాదు, ప్రకృతి నెఱుఁగకున్న భక్తి లేదు ।
పలువ లెట్టి రీతి భక్తి నిల్పుదురయా ?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 103 ఇట్టి కమలబ్రహ్మ మెట్టు చూడఁగవచ్చు, చూచుకనులు వేఱు, చూపువేఱు ।
చూపు లోననుంచి చూడంగ వలవదా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 104 దూలములనుబోలు దురవస్థలను నెల్ల, రోని యాశ లన్నికోనివేసి ।
వాసనను దెలిసిన వాడె పో బ్రహ్మంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 105 స్వయం న భుక్త్వా చాదత్త్వా, సంచయ త్యక్తవీ ధనమ్ ।
మధు సంచిత్త్య సరఃసూ, న దత్తే పథికాయ కిమ్ ? ॥
- 106 అక్షిహీనోఽంఘ్రిహీన శ్చ, యథోభా సమా చేరతుః ।
తథా దరిద్రా శ్చాన్యోన్యం, వేమ ! తిష్ఠంతి సంగతాః ॥
- 107 భేత్తుం శక్య శ్శిలాగోళః, శైలా శ్చూర్ణయితుం తథా ।
కర్కశానాం మనో వేమ ! ద్రవీకర్తుం న శక్యతే ॥
- 108 వచో భిన్నం మనో భిన్నం, గుణో భిన్నస్తథా స్మృతిః ।
కథం వా లభతే ముక్తిః ? , కథం, వేమ ! స్వపద్ధతిః ? ॥
- 109 అప్రసన్నే విభాతన్వాః, నృథా రూపం నవం వయః ।
నైపుణీ వేమ ! మర్త్యస్య, నాభాతి త్వత్కృపాం వినా ॥
- 110 యావాఽ కస్త్యః పాపచింతా, తావతీ వేమ ! చింతయా ।
మనో జీగ్యతి నిశ్చింతః, పశ్యేత్ భూతి మనశ్శరః ॥

- 105 ధనముఁ గూడఁ జెట్టి, ధర్మంబు సేయక, తాను దినక లెస్స వాచుఁగాక ।
తేనె నీఁగ గూర్చి తెరవరి కియ్యదా?, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 106 కనులులేనివాఁడు ఁగాళ్లుపోయినవాఁడు, ఉభయులరయఁగూడియుండునట్లు
పేద పేదఁ గూడి పెనగొని యుండును, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 107 పరగ రాతి గుండు పగులఁ గొట్టఁగ వచ్చు, కొండ లన్ని పిండిఁగొట్టవచ్చు ।
కఠినచిత్తు మనసు కరిగింపఁగా రాదు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 108 మాట లాడ వేఱె మనసు కొలది వేఱె, ఒడలి గుణము వేఱె, యోజవేఱె ।
ఎట్లు కలుగుముక్తి? యేలాగు తనలాగు?, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 109 వెలఁదిచక్కదనము వెరవైన యీడును, విభుని కరుణ లేక వితగ నుండు ।
నీదు కరుణ లేక నేర్పులు కొఱగావు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 110 ఎంత కష్ట ముండు నంత పాపపు చింత, చింతచేత మిగులఁ జివుకుమనసు ।
చింతలేకయున్న జెడని సంపదఁ జూచు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥

- 111 యథాతపే తమోలీనం, యథా కుంభే స్థితం జలమ్ ।
తథా వ్యాప్తం వేమ ! విష్వక్, తత్త్వం తు సరమాత్మనః॥
- 112 యోశక్త శ్శిష్యబృందాయ, శివం దర్శయితుం గురుః ।
అంధోక్షజార్ణతుల్యం హి, జ్ఞానం న్వాద్ధుమ ! తద్గురోః ॥
- 113 “ఇదం మమేతి యద్దేహీ, ధనం తత్సర్వ మేవ చ !
నిక్షిపే నృది వే మాజ్ఞో, నాంతే నయతి కాకణీమ్॥
- 114 దేశవేషై ర్నవిజ్ఞేయో, హ్యేత్యన్యంతర్గతో విభుః ।
ఆవశ్యకత్వం వేషస్య, గ్రాసార్థం వేమ ! కేవలమ్ ॥
- 115 మరీచోపరిభాగ స్తు, వర్ణతోఽతీవ సేచకః ।
దప్తే గూఢం భవే ద్వేమ !, సతాం సారో హి తాదృశః ॥
- 116 పరిణామదశా శైల, వాసినః కూపవాసినా ।
జ్ఞాయతే కథ మజ్ఞః కిం, యోగీంద్ర మనుగచ్ఛతి ॥
-
- 111 ఎండవేళ చీక బేకపై యున్నట్లు, నిండు కుండ నీరు నిలిచినట్లు।
దండిని బరమాత్మ తత్త్వంబుఁ దెలియుఁడి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 112 శిష్యవర్గమునకు శివుఁ జూపనేరక, కానిమతము లోనఁ గలుపునట్టి ।
గురునియెఱుక సరయ గుడ్డెద్దు జొన్నరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 113 ఇంటిలోనిధనము “ఇదినాది” యనుచును, మంటిలోన దాచు మంకుజీవి ।
కొంటుఁబోఁడు వెంట గుల్లకా సైనను, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 114 దేశవేషములను దేటసేయక దేవుఁ, డాత్మలోన నుండు ననఁగి పెనఁగి ।
వేస మరని చూడ గ్రానంబు కొఱకయూ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 115 మిరెపగింజఁజూడ మీఁద నల్లగనుండుఁ, గొఱికిచూడ లోనఁజూఱుకుమనును, ।
సజ్జనులగువారి సార మిట్టుల నుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 116 పర్వతవనవాని పరిణామవర్తన, కూపవాని కెట్లు గుఱుతు పడును? ।
బ్రహ్మ నిష్ఠు వెంటఁబ్రాకృతుఁ డరుగునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 117 కస్తూరీ వర్ణతో నీలా, తస్యా గంధో ముదావహః ।
యే తు సద్గురవో వేమ !, తేషా మేతాదృశా గుణాః ॥
- 118 చోరత్వం వేమ ! జారత్వం, వ్యాప్త మేతద్వయం భువి ।
జారాయాస్తు గృహే శంకా, జోత్స్నా చోరస్య నేష్యతే ॥
- 119 గురుం వినా నాత్మవిద్యా, న భూత్వప్తి ర్వి నా సృపమ్ ।
గురుం విద్యాం వినా మర్త్యో, వేమ ! కిం భవతి ద్విజః ? ॥
- 120 అభ్యర్థ్యాల్పసుఖా సృజ్ఞో, వ్యథతే బహుదుఃఖభాక్ ।
పరమం తు సుఖం లభ్యా, జీవితం వేమ ! నార్హతి ॥
- 121 వ్యర్థాశా తరణోపాయ, వారిణీ కష్టకారిణీ ।
వే మాధ భువి మర్త్యానాం, స్యా ద్భక్త్యుదయరోధినీ ॥
- 122 మహారాజస్వీకృ తేల్పే, తదాజ్ఞా పరిపాల్యతే ।
గణకాంగీకృతో వేమ !, వరాకా మూల్యసంయుతాః ॥

- 117 మృగమదమును జూడ మీఁద నల్లగ నుండు, పరిధవిల్లు దాని పరిమళంబు ।
గురువులైనవారి గుణము లీలాగురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 118 దొంగతనము అంకు దొరిసియుండు జగతి, అంకులాడి కింట శంకపుట్టు ।
దొంగ కెన్న రేటెలుం గొప్ప కానట్టు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 119 గురువులేక విద్య గుఱుతుగా దొరుకదు, నృపతిలేక భూమి తృప్తి కాదు ।
గురువు, విద్య, లేక గురుతరద్విజుఁడె నె?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 120 అల్పసుఖము లెల్లనాశించి మనుజుండు, బహుళదుఃఖములనుబాధపడును ।
పరసుఖంబునొంది బ్రతుకంగ నేరఁడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 121 కడఁగి వట్టియాన కడతేర నీయదు, ఇడుమలందుఁ బెట్టి యీడ్చుకొని ।
పుడమిజనుల భక్తి పాడమంగ నీయదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 122 అధికుఁడైనరాజోకల్పునిఁ జేపట్ట, వానిమాట చెల్లు వసుధలోన ।
గణకు లొప్పయున్న గవ్వలు చెల్లవా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 123 ప్రతిష్ఠాం ధర్మ మాశ్రిత్య, ధర్మరాజాదయో యయుః |
యోగ స్తారక ఇ త్యాహుః, ధర్మం వేమ ! మనీషిణా ||
- 124 అనిచ్ఛన్ దాతు మర్థిభ్యో, సంచిత్య బహుళం ధనమ్ |
వే మాంతే నప్తసర్వస్వో, సమూలం నష్టి పామరః ||
- 125 శ్రుణు వేమ ! వివేకాఖ్య, కుఠారేణాద్భుతేన వై |
అవిద్యాభ్యాటవీం ఛిత్వా, గృహాణ జ్ఞానదీపికామ్ ||
- 126 క్షీరసీరక్రమం హంసో, జానాతి న శిఖావళః |
అజ్ఞః కథం విజానాతి, వే మేహ పరమం శివమ్? ||
- 127 పశ్యంతోఽపి న పశ్యంతి, మదాంధాః వేమ ! వై మృతాః |
హ్యః పరహ్యో గతేఽద్వైత, త్సూర్యే న్యూనాః కిమాత్మనః? ||
- 128 నదీం తీ ర్త్వోన్నతం దేశం, ప్రాప్తో నాగ్రియతే స్లవమ్ |
యోగారూఢః పుమాన్ వేమ !, కిమగ్ధం గణయే త్తనుమ్? ||

-
- 123 ధర్మ మరపి పూని ధర్మరాజాదులు, నిర్మలంపు ప్రాధి నిల్పుకొనిరి |
ధర్మమే నృపులకుఁ దారకయోగంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 124 దానములనుజేయ ధరఁ జేతు లాడక, బహుధనంబుఁ గూర్చి పాతిపెట్టి |
తుదకు దండుగనిడి మొదలుచెడు నరుఁడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 125 ఓమ ! వివేకామనెడు వింతగొడ్డలిచేత, నలయవిద్యయనెడునడవినతికి |
తెలివియనెడు గొప్పదీపంబు చేపట్టు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 126 పాలనిరుక్రమము పరగ హంస యెఱుంగు, నీరుపాలక్రమము నెమలికేల? |
అజ్ఞుడైన మనుజుఁ డల శివు నెఱుంగునా ?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 127 కన్నులందు మదము కప్పికానరుకొని, నిరుడు ముందజేడు నిన్నమొన్న |
దగ్గులైనవారు తమకంటె తక్కువా ?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 128 ఏఱుదాటి మెట్టి కేగినపురుమండు, పుట్టి నరుకుఁగొనక పోయినట్లు |
యోగపురుషుఁ డెల నొడలుఁ బొటించురా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

- 129 మియితే మృష్టటసమా, తను రాత్కాన కర్హిచిత్ ।
పృథ గూపా ఘటా వేమ !, ఏకరూపో విహాయసః॥
- 130 మాయా కారా మనః పాశః, భేదబుద్ధి స్తు శృంఖలా ।
ఏతై ర్బద్ధస్య జీవస్య, వేమ ! మోక్షః కదా భవేత్ ? ॥
- 131 జ్ఞానతుల్యం సుఖం నాస్తి, జ్ఞానం వేమ ! న వేద్యతే ।
జ్ఞానస్య సామ్యం జ్ఞానం హి, జ్ఞానం తత్త్వం హి కేవలమ్ ॥
- 132 మానం స్యా దుత్తమోయోగః, మధ్యమో మానసే స్థితిః ।
ఆసనాదివిధానై స్తు, వేమ ! యోగోఽధమ స్సృతః ॥
- 133 ధృత్వా జిత్వా మన స్తస్మిన్, య స్సు ఖీ ముక్తి మేతి సః ।
న్యస్తవంత స్తరుం వేమ !, న కిం గృహ్లాంతి తత్ఫలమ్ ? ॥
- 134 శక్నోతి వక్తు మన్యేషా, మక్షమ శ్చిత్తబోధనే ।
శక్తః కృపాణగహణే, వేమ ! శరారో న భూయతే ॥
-
- 129 మట్టి కుండ వంటి మాయ శరీరంబు, చచ్చు నెన్న డైనఁ జావ దాత్మ ।
మటము తెన్నియైన గగనం బ దేకమే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 130 మాయను చెఱసాలమనననుగొలుసును, భేదమనెడుభొండబెఱసియుండు
అట్టి బద్ధజీవి కెన్నడు మోక్షంబు ?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 131 ఎఱుక కన్నను సుఖమేలోకమునలేదు, ఎఱుకనెఱుగ నెవని కెఱుకెలేదు ।
ఎఱుకసాటి యెఱుకె యెఱుకయే తత్త్వంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 132 ఊరకుంటఁదెలియ నుత్తమయోగంబు, మానసంబుకలిమి మధ్యమంబు ।
అసనాదివిధులె యధమ యోగంబురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 133 మనసుబూనిగెల్చిమనసులో నుఖియించి, కడకు మోక్షపదముఁగనునువఁడు
చెట్టుఁజెట్టు ఫలము చేకూరకుండునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 134 మాటలాడవచ్చు మనసునిల్పఁగరాదు, తెలుపవచ్చు దన్నుఁదెలియరాదు ।
సురియఁ బట్టవచ్చు శూరుఁడుఁగా రాదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 135 గురుః కతకబీజం స్యాత్, అఘః పఙ్కుస్తనుగ్గుటః |
తత్పంకాధఃప్రాపణేన, వేమ ! జ్ఞాన సుధోష్యతే ||
- 136 వే మాంతస్థస్థిరంజీవీ, నోద్వీక్ష్య బహిరస్థిరమ్ |
విస్ర భ్యాటతి, ముక్తి స్యాత్, స్థిరాస్థిరవిదో ధ్రువమ్ ||
- 137 గతం స్వప్నార్థసదృశం, వర్తమానం న విశ్వసేత్ |
క్షణం హి జీవితం వేమ !, భ్రామ్యతే భవవర్తని ||
- 138 కో నా మాత్మా కే స్వకీయాః, విదిత్వా న విదంతిహి |
కుథియో వేమ ! నశ్యంతి, కార్పాసక్రిమయో యథా ||
- 139 యే 'మమార మమా, రేతి, శోచంతే తద్విమూఢతా |
కిం వాచ్యాప్రాణినాం, వేమ ! కుతో బంధః ? కుతో మృతిః ||
- 140 జననే మరణే వేమ ! న స్వతంత్రో హి మానవః |
ఆదౌ న కర్తా నాంతే చ, మధ్యే 'క, ర్తేతి దుర్భమః ||

- 135 గురువు చిల్లగింజ; కుంభమి దేహంబు, అత్మకలుషపంక మడుగుఁ బట్ట |
తెలిసి విరిసెనేని దివ్యామృతము తెఱు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 136 జీవి లోననుండు స్థిరమునుగానక, తిరుగు నస్థిరంబు వరుననమ్మి |
స్థిరము నస్థిరమును దెలియ జీవికి ముక్తి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 137 గతముజాత మంటె కలఁగన్న యర్థంబు, నడుచు కాలమేమి నమ్మరారు |
క్షణములోని బ్రతుకు సంసారవిభ్రాంతి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 138 తా ననంగ నెవరు? తనవారన నెవరు?, తెలిసి తెలియలేదు తిక్కనరులు |
ఆరయఁ బసిరికాయ పురుగు పద్ధతిగాఁగ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 139 'చచ్చె చచ్చె' ననుచుఁ జావుకు పగచెడు, దీననరులఁ వెఱ్ఱిఁ దెలుపరారు |
ప్రాణికరయ మృత్యు బంధంబు లుండునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 140 జననమరణములకు సరిస్వతంత్రుఁడుకాడు, మొదటఁగర్తకాడుతుదనుకాడు
నడుమఁ గర్తననుట నగుబాటు కాదొకో!, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

- 141 “కేవలం బ్రహ్మేతి బహుధా, ప్రలపం త్యున్మదా జడాః ।
సర్వత్ర పరిపూర్ణం హి, బ్రహ్మ వేమ ! విరాజతే ॥
- 142 పశుపద్మాః పృథక్ క్షీర, మేకం వేమ ! సుమావళేః ।
జాతి ర్భిన్నోపి పూజైకా, దైవ మేకం స్మృతిః పృథక్ ॥
- 143 భూషణాని పృథక్ వేమ !, హే మైకం స్యాత్ ఘటాః పృథక్ ।
ఏకః ప్రాణో భోజనాని, పృథ గేకా బుభుక్షుతా ॥
- 144 నేక్షతే నిటలం కర్ణా, పృష్ఠం కేశా శ్చ మూర్ధని ।
నాత్మానం వేత్తి కిం వేమ !, తత్త్వం జానాతి బాలిశః ॥
- 145 మోహజాలే ముహుర్వేమ !, సక్తో భవతి దుర్మతిః ।
తతః ఫలం న కించి త్స్యాత్, ఆత్మజ్ఞో బ్రహ్మ కేవలమ్ ॥
- 146 శిధిలే చిత్తమూలే స్యాత్, పతితః ప్రకృతిదుఃఖః ।
శుష్కంతి హి తతో వాంఛా, శ్మాఖాః వేమ ! నిరాశ్రియాః ॥

- 141 బ్రహ్మమేడననుమద, బలుమాఱునందురు, వెత్తిమూర్ఖజనులు విధమెఱుంగక
బ్రహ్మ మన్నిటందుర బరిపూర్ణ మైయుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 142 పసుల వన్నె వేఱు, పాల్కల నొక్కటే, పుష్ప జాతి వేఱుపూజ యొకటే ।
దర్శనంబు వేఱు దైవం బ దొక్కటే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 143 పనితొడవులు వేఱు, బంగార మొక్కటే, పరగఘటము వేఱు ప్రాణమొకటే ।
అఱుదు దిండ్లువేఱు దాకలి యొక్కటే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 144 కానలేడు నుదురు కర్ణముల్ వీవును, నెఱులుఁ గానలేడు నెత్తిమీఁద ।
తన్ను గానలేడు తత్త్వ మే మెఱుంగును?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 145 తిరిగి తిరిగి నరుండు మరులుకొనుటే కాక, అందువలన నేమి యానలేదు
అంతరాత్మ నిలుపునతడె పో బ్రహ్మంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 146 చిత్త మనెడు వేరు శిధిల మైనప్పుడే, పకృతి యనెడు చెట్టు పడును విధవఁ
“గోర్కులనెడు పెద్ద కొమ్మ లెందునుగదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 147 దూషిత స్తాడితో వాఁ పి, న కించిదపి భాషయన్ ।
తూష్ణీం భావం, గతో వేమ !, “సరమా,, త్యేతి వర్ణ్యతే ॥
- 148 అనిర్గతే హి కాలుష్యే, న గూఢం ద్యోతతే ధృవమ్ ।
తమ స్యసావృతే వేమ !, జ్ఞానం నూనం ప్రకాశతే ॥
- 149 జలే రేఖా స్థిరా న స్యాత్, త థే హ చ పరే సుఖమ్ ।
మనో ముహు ర్ముహు ర్వేమ !, కామితా న్యభివాంఛతి ॥
- 150 మిథ్యాజ్ఞానేన కిం ముక్తి, ర్లభ్యతే? వేమ ! దుష్క్రియమ్ ।
న వత్తవ్యో “గురు,, రితి, “గుణహీన,, ఇతీర్యతే ॥
- 151 కాపీనవంత శ్చిన్నాశాః, ప్రశాంతా గతమన్యవః ।
వే మాతీతరహస్యా యే, గురూణాం గురవో హితే ॥
- 152 ఆశాపాశాన్ భృశం చిత్వా, నవిసృజ్య పరం న హి ।
ఆహారాశావశో వేమ !, మూషికో మ్రియతే ఖలు? ॥

- 147 తిట్టికొట్టిరేని దిరిగి మాటాడక, ఊరకున్న జూడ నుర్విమెడ ।
వాఁ డగుఁ బరమాత్మ వర్ణింప శక్యమా?, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 148 కల్మషంబుపాక కనుపించ దెందును, రూప మెప్పురికిని రూఢితేడ ।
తామసం బుడిగినఁ దగఁగల్గు జ్ఞానంబు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 149 నీటిలోనప్రాత నెలువకయున్నట్లు, పాటి జగతిలేదు పరము లేదు ।
మాట మాట కెల్ల మనసు కోరుచు నుండు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 150 దొంగతెలివితేత దొరుకునా? మోక్షంబు, చేతఁగాని పనులఁ జేయరాదు ।
గురుఁ డవంగ వలదు, గుణహీనుఁ డనవలె, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 151 అశలఁ దెగఁగోసి యనలంబుఁ జల్లార్చి, గోచి బిగియఁ బెట్టి, కోప మడఁచి ।
గుట్టుమీఱువాఁడు గురువుకు గురువురా, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 152 అశ లనెడు త్రాళ్ల నమరఁ గోయఁగఁ జేసి, పాఱవైవఁగాని పరములేదు ।
కొక్కు తిండియూక జిక్కి చచ్చినయట్లు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥

- 153 సూక్ష్మగూఢ మభిజ్ఞాయ, సుఖ మప్రాప్నువాన్యవా ।
బహ్వాధీతే వేమ ! విద్యా, మమృతాం న పతేత్ కథమ్ ? ॥
- 154 య ద్భృతచుస్య కుక్షౌ స్యాత్, ఖలో వేమ ! స తత్కులమ్ ।
హిన స్తీక్ష్ణః ఖ లూమ్భాయ, మంజరీ హంతి మాధురీమ్ ॥
- 155 వేమ ! భస్తం స్వీయ మితి, కస్యస్వం దేహ మిదృశమ్ ।
కస్య స్వం ద్రవిణం గోప్తం, ప్రాణః క స్యావితం సదా ॥
- 156 శివాధక్తిః జీవవధో, జీనో నామ శివః ఖలు ।
అభేదం జీవశివయోః, వేమ ! జానీహి తత్త్వతః ॥
- 157 న సింహ శ్వా కోంకణగో, కాశీగో న గజః కిటిః ।
సృఘ్నావం గతో మర్త్యః, వేమ ! యోగీ న కథ్యతే ॥
- 158 య ద్యదాతా వసే ద్దాతుః, పార్శ్వే దానం న వర్తతే ।
అథః కల్పతరో ర్వేమ ! యక్షాక్షీవ నిరుధ్యతే ॥

- 153 సూక్ష్మరూపమెఱిగిసుఖమొందఁగాలేక, బహుళముగ జడువుఁబడుచునరుఁడు
చావుచే బెఱుఁగని చదువేల చదువఁడో!, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 154 ఉత్తమునికడుపున నోగు జన్మించిన, వాఁడుఁ జెఱుచు వానివంశ మెల్ల ।
చెఱుకు వెన్నుపుట్టి చెఱచదా తి పెల్ల, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 155 తను వ దెవరిసొమ్ము తనదని పోషింప, ధనమ దెవరిసొమ్ము దాచుకొనేఁగ,
ప్రాణ మెవరిసొమ్ము పాయకుండగ నిల్ప, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 156 జీవుఁ జంపు దెల్ల శివభక్తిఁ దప్పట, జీవు నరని చూడ శివుఁడుఁ గాఁడె? ।
జీవుఁడె శివుఁడనుచు నిష్ఠంబు తెలియుము, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 157 కొంకణంబుఁబోవ, కుక్క నింగముఁ గాదు, కాశీబోవఁబంది గజముఁగాదు!
వేఱుభావము, వాఁడు పిబుదుండు కాఁడయో, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 158 ఇచ్చువానియొద్ద నీనివాఁడుండిన, చచ్చుఁగాని యీవి సాగనిఁడు ।
కల్పతరువుక్రింద గ్రచ్చుచే ట్టున్నట్లు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥

- 159 అల్పబుద్ధా వధిక్యతే, శ్రేష్ఠా సర్వాన్ వ్యసోహతి ।
పాదరక్షాశన శ్వాకిం, వేత్తిత్తో శ్వేమ ! మాధురీమ్ ॥
- 160 బంధూ విపది వీక్షస్య, భట స్యాపి గుణం భయే ।
సంప్రాప్తే వేమ ! దారిద్ర్యే, గతిం పత్న్యై విలోకయ ॥
- 161 పతి ర్మన్మథతు ల్యోఽపి, ససౌఖ్య మపి జీవితమ్ ।
నాన త్యుర్ఘ్నుతి నైసర్గం, యథా శ్వా వేమ ! దుగ్ధపః ॥
- 162 యది వేత్తి పతి ర్హంతి, విప ద్భవతి భూవరాత్ ।
సర్వనిందాస్పదం వేమ !, కాలట్యం నిరయం ఖలు ॥
- 163 వశీకర్తు మశక్త స్త్రీని, “పశ్చాద్ది త్యుక్తి రజ్ఞతా ।
వృక్షఃప్రవృద్ధో హి నశై, శ్చేత్తుం కిం వేమ ! శక్యతే ? ॥
- 164 ప్రక్షాళితం భల్లుకస్య, చర్మ నైతి వలక్షతామ్ ।
తాడితా ప్రతిమా దారోః, కిం వేమ ! గుణిన్ భవేత్ ? ॥

- 159 అల్పబుద్ధివాని కథికార మిచ్చిన, దౌడ్డవారిసెల్లఁ దొలఁగఁ గొట్టు ।
చెప్పఁ దినెడి కుక్క చెఱకు తీపెఱుఁగునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ॥
- 160 అపదందుఁ జూడు మారయ బంధుల, భయమువేళఁజూడుబంటుగుణము ।
పేదపడిన వెన్క పెండ్లాము గతిఁజూడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ॥
- 161 మగదుమదనుఁడైన మంచికాపురమైన, నహజ మేల మాను జారకాంత? ।
ఫాలుఁద్రావుకుక్క పడిపడి పోవదా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ॥
- 162 పురుషుఁడెఱుఁగఁజంపు భూపతివినఁజేటు, అభిలనిందలకును నాలయంబు,
పరపురుషగమనము ప్రత్యక్షనరకంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ॥
- 163 అలివంచలేక యధమత్వముననుండి, వెనుక వంతు ననుట వెత్తితనము ।
చెట్టు ముదర నిచ్చి చిదిమినఁ బోవునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ॥
- 164 ఎలుగు తొలుఁ దెచ్చి యెందాక నుతికిన, నలువె కాక యేల తెలుపుఁ గల్గు ।
కొయ్య బొమ్మఁదెచ్చి కొట్టిన గుణియదానె?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ॥

- 165 యావ చ్ఛ్విపుచ్ఛం నాశస్థం, తావ దేవ భవే దృజు |
బహూపదిష్టోఽపి ఖల, స్సర్థాం వేమ ! న ముంచతి ||
- 166 యాతిక్రమతి పత్యుక్తిం, న నా భార్యా హ్యసద్గుణా |
లలాటలిఖితం వేమ !, తాం త్యక్త్వా విషినం వ్రజేత్ ||
- 167 భార్యా త్వవశ్యా పత్యుస్సాస్యత్, మృతి ర్దంశోద్యతః ఘణీ |
దేహవిష్టా పిశాచీ చ, రాక్షసీ హ్యేత్యవైరిణీ ||
- 168 అసతీ శుల్కనప్త్యే స్యాత్, భటో భీతోఽన్ననప్తయే |
భృతినప్త్యే భవే ద్వేమ !, దాసీ కార్యేషు కృత్రిమా ||
- 169 దోష స్సర్వజనానాం స్యాత్, సర్వే దోషగవేషిణః |
వేమ ! దోషాన్వేషిణ స్తు, స్వదోషం న విదంతి హి ||
- 170 చోరో యాత్రాస్థలం ప్రాప్య, హర్తుం విత్త ముపకృమేత్ |
నేక్షే ద్వేమ ! స్వామినం శ్వా, భాండాన్వేషీ హి గేహగః ||

- 165 కుక్క తోకం దెచ్చి గొట్టంబు జెర్చిన, గ్రోవి రీతి నుండుగొంత తడవు |
ఎంత జెప్ప జెడుగు పంతంబు మానునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 166 అలు మగని మాట కడ్డంబు వచ్చెనా?, అలు కాదు వాని వ్రాలుకాని |
అట్టి యాలు విడిచి యడవి నుండుట మేలు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 167 మాటవినని యాలు మగనికిమృతి యోను, ఓర పడగ నర్ప మొంటిగ్రహము |
తనకు గాని యాలు దానవు రాలయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 168 ఓజ మాలు పాలంతి యోలి మాడల చేటు, పోటు కెడలు బంటు కూటిచేటు |
పనికి మాలు తొత్తు బత్తెంబు చేటురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 169 తప్పు లెన్ను వారు తండోపతండంబు, లుర్వి జనుల కెల్ల నుండు దప్పు |
తప్పు లెన్ను వారు తమతప్పు లెఱుంగరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 170 మ్రుచ్చు యాత్రబోయిముల్లెవిప్పునుగాని, మ్రొక్కుప్రాద్దులేదుమొనసియెప్పుడు |
కుక్క యిల్లు జొచ్చి కుండలు వెదుకదా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

- 171 మిథ్యాభిభాషిణం వేత్తి, గామణీ స్సత్యవాదినమ్ ।
స్వామీ వేత్తి తథా వేమ !, భార్యా వే త్యతిభక్షకమ్ ॥
- 172 శా ట్యుష్ణీపం కంచుకం చ, తాటంకే చాంగుళీయకమ్ ।
యస్య లంబోదరం తం హి, వేమ ! కాంక్షంతి బాంధవాః ॥
- 173 తరణా న్నా స్త్యగాధత్వం, మరణా న్నాస్తి దుర్వ్యథా ।
కాపీనా న్నాస్తి దీనత్వం, వేమ ! కించి దపి ధ్రువమ్ ॥
- 174 ప్రాధానాం చంచలదృశాం, విభ్ర మాన్సీక్ష్మ్య కిం భ్రమైః ? ।
వేమ ! బాహ్యేని రూపాణి, కిం నిరీక్ష్మ్య వృథా శ్రమైః ? ॥
- 175 బహ్వాధీతే తర్కవాదాః, న తత్రజ్ఞాన మవ్యయమ్ ।
కోశకారక్రిమి రివ, వేమ ! తాదృ గ్విసృత్యతి ॥
- 176 సంపన్నపురుషం కామం, మన్యంతే వేమ ! యోషితః ।
పశ్యంతి కామనదృశం, చండాల మివ నిర్ధనమ్ ॥

- 171 కల్ల లాడు వాని గ్రామకర్త యెఱుంగు, సత్య మాడు వాని సామి యెఱుంగు ।
పెక్కు తిండి పోతుఁ బెండ్లా మెఱుంగురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 172 పాగ పచ్చడంబు పైన కూసంబును, పోఁగు లుంగరములు బొజ్జకడుపుఁ ।
గలిగినట్టివాని గండురు చుట్టాలు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 173 ఈతకంటె లోతు నెంచంగఁ బనిలేదు, చావుకంటెఁ గీడు జగతిలేదు ।
గోచిపాతకంటెఁ గొంచెంబు మఱిలేదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 174 జాణలైనయట్టి చపలాయతాతుల, వలపు లరసె చూచి భ్రమయ నేల ? ।
బయలి రూపు తెల్లఁబరికింపఁగా నేల ? , విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 175 తఱచుఁ జదువఁ జదువఁ దర్కవాదమెకాని, దివ్యజ్ఞానమచటఁ దేట పడదు, ।
పనిరికాయపురుగు పగిదిని జెడిపోవు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 176 కలిమిఁ గలిగెనేని గాముఁగాఁ జూతురు, లేమిచేతఁ జిక్కి లేవలేని ।
మదనువంటిమగని మాలఁగాఁ జూతురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 177 కామ స్సోమో ధనీమర్త్యః, భృశం రాజతి తేజసా ।
 విత్తహీనో నరో నూనం, రిక్తో వేమ ! ప్రవర్తతే ॥
- 178 యోషిల్లావణ్య మనమం, భ్రాంతిదం విటచక్షుషామ్ ।
 నేత్రే కనీనికా వేమ !, తత్ర స్యాత్ పీఠమర్దకః ॥
- 179 క్రిమివస్త్రం చాపి శాకం, గురవే న దిశం త్యహో ! ।
 వేశ్యాయై దదతేఽత్యర్థం, తదూనో వేమ ! కిం గురుః ? ॥
- 180 మధురే స్విహా సర్వేషు, ప్రాణో మధుర ఏవ హి ।
 ప్రాణా తస్యర్థం తతో వేమ !, మధురం తరుణీవచః ॥
- 181 శర్కరా మధు పీయూష, పన సేక్షు రసా దపి ।
 ప్రేయసీవచనం నూనం, వే మాతిమధురం భవి ॥
- 182 జారా స్త్రీ కాంక్షతే జారాన్, సరసాన్ వేమ । నేచ్ఛతి ।
 గోమయాశీ క్రిమి స్సమ్య, క్కిం వేత్తి మధురం గుడమ్ ? ॥

-
- 177 కలిగినమనుజుడుకాముండుసోముండు, మిగులతేజముననుమెఱయుచుండు
 విత్తహీనుడైన రిత్తయై పోవును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 178 విటుల కనుల కెంతో విభ్రమమైయుండు, సాటిలేనిపాలఁతి చక్కదనము ।
 కంటిలోనిపాప కుంఠనగాఁడయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 179 గురువునకును పుచ్చుకూరైన నీయరు, అరయ వేశ్య కిత్తు రర్థ మెల్ల ।
 గురుఁడు వేశ్యకన్న గుణహీనుఁ డేమొకో !, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 180 తిపిలోన దీపి తెలియంగఁబ్రాణంబు, ప్రాణవితతికన్నఁ బనిడి తిపి ।
 పనిడికన్న మిగులఁబడఁతి మాటలుతెఱచి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 181 పనస తొనలకన్నఁ బంచదారలకన్న, జుంటితెనెకన్న జున్నుకన్న ।
 చెఱకు రసముకన్నఁ జెలిమాట తిపిరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 182 కామ్య ద్రిమ్మరైనఁ ద్రిమ్మరులనె కోరు, సరస విటులనేల నమ్మతించు ?
 పేడఁదిసిడివురుగు బెల్లమే మెఱుఁగురా !, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 183 స్వబాంధవా దారపక్షే, మాతృపక్షే యథోచితాః ।
పితృపక్షే జనా యే తు, దాయాదా వేమ ! సర్వశః ॥
- 184 కిం వేత్తి శివభక్తం శ్వా, జంఘా మాకృష్య దంశతే ।
ఆపణోర్ద్వి స్థితా దాసీ, వేమ ! కిం వేత్త మోగినమ్ ? ॥
- 185 స్వస్థపాలే నాయుధేన, వహ్నినా పరభార్యయా ।
హాస్యప్రవర్తనం వేమ !, భవేత్ ప్రాణాంతకం సృణామ్ ॥
- 186 నుందరం సుత మీక్ష్యస్త్రీ, భవేత్ స్మరవశం వదా ।
మానసం వేమ ! పాపిష్ఠం, నిగ్రహీతుం న శక్యతే ॥
- 187 శర్కరాయా మధోర్వేమ !, రసాలస్య చ మాధురీ ।
జ్ఞేయా నాభుంజతో జ్ఞేయా, పశ్యతో యోషి దోష్ఠయోః ॥
- 188 కథం న్యూనో బలీవద్దా, స్మహిషో వేమ ! కేవలమ్ ।
నైల్య మే వాత్రీ హేతు స్సన్య, దక్షో యోగీ కి ముచ్యతే ? ॥

- 183 ఆలివంకవార లాత్యబంధువులైరి, తల్లివంకవారు తగినపాటి ।
తండ్రివంకవారు దాయాదు లొదురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 184 కుక్కయే మెఱుంగు గురులింగజంగంబుఁ, చిక్క యొడిసిపట్టి పీకుఁగాక !
సంతపాకతోత్తు నన్యాని నెఱుంగునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 185 తనదు నృపతితోడఁ దగనాయుధముతోడ, నగ్నితోడఁ బరుని యాలితోడ ।
హాస్యమాడు దైర్ఘ్య బ్రాణాంత మౌ సుమ్ము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 186 తరుణిసాగనుగాని తనయునిగన్నను, మరునికళలమించి మనముజాఱు ।
పాపజాతిమనముఁ బట్టంగ రాదయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 187 తేనె పంచదార తియ్యమామిడిపండుఁ, దిన్నఁగాని తీఁపిదెలియరాదు ।
కన్న నింపువుట్టుఁ గామిని యధరంబు!, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 188 ఎద్దకన్నదున్న యేలాగు తక్కువ ?, ఎఱుపులేకపోయి తఱిగె విలువ ।
నే ర్పెఱుఁగనివాని నెరయోగి యందురా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 189 అనే కోక్తం వచో గ్రాహ్యం, ఏకోక్తం వేమ ! నేష్యతే ।
తూష్ణీంసూతం సరంజేతుః, పురం సర్వం న శక్నుతే ॥
- 190 కృతం గుణవతే శ్రేయః, లఘు ప్యద్రిశమం భవేత్ ।
అగుణః కిం విజానాతి ?, వేమ ? శ్రే యోఽద్రిశన్నిభమ్ ॥
- 191 మాయా వేమ ! సుతా జాయా, స్సుఖం దుఃఖం భవో మృతిః ।
కల్పి తైతావతీ మాయా, మృషాజీవితసంగతౌ ॥
- 192 చండా లోఽస్థిరవాక్ మర్త్యః, ధ్వస్తాజ్ఞో భూవ అంగనా ।
వేమ ! దైవం నిర్మహిమం, వ్యాఘ్రో మృన్నిర్మితః ఖలు ॥
- 193 “హీమంతో వయః,, మి త్యేవం, వీక్ష్య వేమ మమాయకమ్ ।
విస్మితాస్సుర్జనావేమ !, దైవం వేత్తి నిజత్రపామ్ ॥
- 194 దాతుం గోపయితుం వేమ !, భోక్తుం భర్తు మశక్నువాన్ ।
అవిద్యో నిరుపాయ శ్చ, గచ్ఛ చ్ఛవ మి తీర్యతే ॥

- 189 పదుగు రాడు మాట పాటియై ధరణిల్లు, నొక్కరాడు మాటయొక్క దెందు,
ఊరకుండువాని కూరెల్ల నోపదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 190 గుణయుతునకు మేలు గోరంతఁ జేసినఁ, గొండయొను వాని గుణముచేత,
కొండకొద్దిమేలు గుణహినుఁడెఱుగునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 191 సుతులునశతులమాయ సుఖదుఃఖములుమాయ, సంస్మృతియునుమాయచావు
మాయ । మాయబ్రతుకు కింత మాయఁ గల్పించితి, విశ్వ ! వినురవేమ ! ॥
- 192 మాటనిలుపలేని మనుజుండు చండాలుఁ, డాజ్ఞలేని రాజునాడుముండ ।
మహిమలేనివేల్పు మంటఁజేసిన పుల్కి విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 193 “నిగ్గువారల”మని నృష్టలోపలివారు, వెఱ్ఱివేమనఁగని వెఱుగుపడిరి ।
తనకుఁగల్గు నిగ్గు దైవ మెఱుంగురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 194 విడువ ముడువ లేక కుడువఁ గట్టఁగ లేక, వెరవులేక విద్య నొరయలేక ।
వెడలలేనివాని నడుపీనుఁ గందురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 195 దారిద్ర్యే లఘుచిత్త స్సాస్యత్, సూతా వ్యాఘ్రీవ వర్తతే ।
వేమ ! కర్మశచిత్తస్య, కథం సంప ద్భవే దిహ ॥
- 196 శివార్పితా త్కించి దన్నాత్, పుణ్యలోకం వ్రజేన్నరః ।
అన్నదానా న్నహోత్కృష్టం, దానం వేమ ! స వివ్యతే ॥
- 197 భోజనా దప్రియా ద్వేమ !, భక్ష్యసప్తే రభక్తితః ।
పూజనాత్ పత్రసప్తే శ్చా, పాత్రదానా ధ్ధనవ్యయః ॥
- 198 స వేత్తి స్వయ మాత్మాన, మన్యేభ్యో బోధతే కథమ్ ? ।
పశుతు ల్యోలసో వేమ ! బధ్నా త్యథాయ కర్మసు ॥
- 199 “లభేత్ పుణ్యసుఖం పుత్రా”, దితి కర్మిహ చింతతే ।
వారణం పతితం వేమ !, మశకః కథ ముద్ధరేత్ ? ॥
- 200 బ హ్వధీత్య బహు శ్రుత్వా, నైచ్యం త్యజతి నాథమః ।
క్షీరేణ ధాత మంగారం, నైల్యం కిం వేమ ! ముంచతి ? ॥
-
- 195 లేనికాలమునకు లేకిమనమునొందు, నీనిన పులిరీతి నెఱుంగకుండు ।
కఠినబుద్ధికలుగఁ గలి మెట్లు కలుగురా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 196 ఇంచుకంత బోన “మిశ్వరార్పణ” మన్న, పుణ్యలోకమునకుఁబోవు నతఁడు ।
అన్నదానమునకు నధికదానము లేదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 197 ప్రియములేనివిందు పిండివంటలచేటు, భక్తి లేనిపూజ ప్రితిచేటు ।
పాత్ర మెఱుంగ నవి బంగారు చేటురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 198 తమ్ముఁ దానెఱుంగఁడుతానెవ్వరికి నేర్పు, ప్రాలుమాలి తిరుగుపశువుకొడుకు ।
కాసుకొకె కాదె కర్మములే గట్టును?, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 199 సుతులవలనఁబుణ్యసుఖమునొందుదమని, మనుజుడుండుగర్మమతముదవిలి
వినుఁగుపడియ్యు నెత్తునా మశకంబు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ॥
- 200 ఎంతో చదువుఁ జదివి యెన్ని విన్ననుగాని, హినుఁ డనగుణంబుమానలేఁడు ।
బొగ్గుఁ బాలఁ గడుగఁ బోవునా మలినంబు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 201 నోద్వేజయేత్ ఖలూన్మత్తం, నేయా దున్మత్తజల్పితమ్ ।
అలక్ష్మణ సమం వేమ ! స కుర్యా స్మృగయారతిమ్ ॥
- 202 పితృభ్యో దారపుత్రేభ్యో, ధనాయ వ్యథతే నరః ।
వేమ ! బ్రహ్మణి సంసృష్టే, నాత్మన స్సంతి కేచన ॥
- 203 క్షామాంబరాణి, తాటంకే, కాయపుష్టి శ్చ వీటికా ।
యస్య సం తీహ తం హీన, మపి వే మాహ్వాయంతి హి ॥
- 204 శిరో వస్త్రం శరీరం చ, మాలిన్య కలితం యది ।
వే మాగ్రజన్మాన మపి, వదం 'త్యపన, రే త్యుత ॥
- 205 నాస్తి చింతా జనో గేహం, ప్రాప్నోతి పిశునే మృతే ।
మృకే మృతే ప్రరోదంతి, కిం మేషా వేమ ! చేతసి ? ॥
- 206 వీధ్యాం నిందే ద్వేమ ! రుద్ధా, కోశ తేగ్రే పతిం శపన్ ।
స్యా త్సావలుంతా విక్రేతే, ధూర్తా కంఠోలగం పతిమ్ ॥
-
- 201 వెత్తివానిమిగుల విసిగింపఁగారాదు, వెత్తివానిమాట వినఁగరాదు ।
వెత్తికుక్కుఁబట్టి వేటాడవచ్చునా? విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 202 అలుబిడ్డలు ధన మరయుఁ దల్లియుఁదండ్రి, కైమనుజుఁడుమిగులకష్టపడును
తనకు నెవరు లేరు తాను బ్రహ్మముఁ గన్న, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 203 పూనపాగు లైనపుట్టంబు విడియంబుఁ, గాయపుష్టి మిగులఁ గలిగియున్న ।
హీనజాతివైన నిందు రమ్మందురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 204 మానినతలతోడ మలినపస్తముతోడ, నొడల జిడ్డు తోడనుండెనేని ।
ఆగ్రజన్మునైన నట్టి పొమ్మందురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 205 కొండెగాఁడు చావఁ గొంప దనుకఁ బోవు, వంతు కింతె కాని వగవు లేదు ।
కొంకనక్క చావ గొట్టె లేమిటి కేడ్చు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 206 వాడ కుఱికి తిట్టువలదన్న మొఱఁబెట్టు, ముందుమగనిదిట్టుమునుఁగుఁబెట్టు
గడుసుదాటు మగని గంపఁ బెట్టియు నమ్ము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 207 సర్వేభ్యః పాతకి న్యాశా, మునయో వంచితా స్తయా ।
వే మోద్వీక్ష్య విముంచంతి, తాం శుద్ధాత్మాన ఏవ హి ॥
- 208 సత్యవ్రతం జగన్నిందేత్, సత్యం బ్రూయాన్న దుష్టనైః ॥
మహాత్మ నైవ సంగత్య, వేమ ! సత్యం వదేన్నరః ॥
- 209 గోలాంగూలాః కపిం సీత్వా, కృత్వా నూత్నాంబరాన్నితమ్ ।
యథార్చంతే తథా వేమ !, నిర్భాగ్యా సీతివర్జితమ్ ॥
- 210 స్వాంగే గంధం విలింపంతం, ఖరస్తాడయ తేఽంఘ్రిభిః ।
కృతానర్హజనాభ్యర్చా, వేమైవం స్యాద్ధి నిష్ఫలా ॥
- 211 సుఖాపేతం త్యజేద్ద్రామం, త్యజేద్భార్యా మసద్గుణామ్ ।
రాజానమవ్యదాతారం, త్యజేద్వే మాశు బుద్ధిమాన్ ॥
- 212 ఋణాదానం మూఢమైతీ, దూఢ్యేక్తిర్నాస్తి ఏవ చ ।
ఏహ్యహరిహరాదీనాం, వేమ ! నైవాత్ర సంశయః ॥

- 207 అసపాపజాతి యన్నింటి కంటను, అనచేత యతులు మోసహారే ?
చూచి విడుచువారు శుద్ధాత్ము లెందును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 208 నిజములాడువాని నిందించు జగమెల్ల, నిజములాడరాదు నీచుతోడ ।
నిజమహాత్ముఁగూడ నిజమాడవలయురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 209 కోతిఁబట్టితెచ్చి క్రొత్తపుట్టముఁగట్టి, కొండఁముచ్చులెల్లఁ గలిచినట్లు ।
నీతిహనులొద్ద నిర్భాగ్యు లిందురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 210 ఖరముమేనినిండ గంధంబుఁ బూసిన, నేమి యెఱుఁగ లేక యెగసితన్ను ।
ఈడుకాని వాని యిష్ట మీలాగురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 211 విడువవలయు నూరు వీక్షాంతి లేకున్న, విడువవలయునాలి విధముఁడెలిసి,
విడువవలయు రాజు వితరణి కాకున్న, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 212 అప్పుఁ దీయ రోత హరిహరదులకైన, మొప్పెతోడ మైత్రి మొదలెరోత ।
తప్పుఁబలుకరోత తాకట్టిడుట రోత, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

213 బోధోఽన్యో జడో వత్సరేణ, బోధోఽన్యో మా న్యేకమాసతః ।
త్రింశదబ్దై రపి మనాక్, వేమ ! మూఘో న బోధ్యతే ॥

214 స్వభార్యా సాధుశీలాపి, రంభాతుల్యాపి స్వక్రియామ్ ।
జారో నోర్ఘ్నతి వేమ ! శ్వా, యథా చడ్డాల వాటికామ్ ॥

215 రజకో లులితం కృత్వా, వస్త్రం శుద్ధం కరోతి హి ।
హి తోఽపదేష్టా శిక్షేత, యది స్యా త్తేన వేమ ! కిమ్ ? ॥

216 సంప దీక్షేత్ పతిం ప్రేచ్ఛా, దారిద్ర్యే నాభిమన్యతే ।
జీవంతమపి తం వేమ !, పశ్యే న్మృత మి వాంగనా ॥

217 శర్కరాక్షీరసమ్మిశ్ర, గోతుంబీ పాక ఏవ చ ।
న రోచతే హి దుర్బుద్ధేః, గుణం వేమ ! కథం భవేత్ ? ॥

218 “మమేయం భూమి,,రిత్యుక్తా,వే మాపహానతే మహీ ।
ధనం హాన త్యదాతారం, భీరుం హాసతి చాంతకః ॥

213 ఎడ్డెఁదెలుపవచ్చు నేడాదికైనను, మౌని దెలుపవచ్చు మానముననె ।
మొప్పె దెలుపరాదు ముప్పదేండ్లకునైన, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

214 అలు రంభయైన నతిశీలవతియైన, జారపురుషుడేల జాడమాను? ।
మాలవాడఁగుక్క మరిగిన చందంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

215 చాకివాఁడు కోకఁ జీకాకుఁ బడఁ జేసి, మైలఁబుచ్చి మంచి మడుపుఁజేయు ।
బుద్ధిఁజెప్పవాఁడు గ్రుద్దిన నేమియ? , విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

216 కలిమినాఁడు మగని గామించి చూచును, లేమిఁ జిక్కు నాఁడు లేవకుండు ।
మనిన మగని నైన మడిసి నట్లుగఁ జూచు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

217 పాలు పంచ దార పాపర పండ్లలోఁ, జాలఁ బోసి వండఁ జవికి రావు ।
కుటిల మానవునకు గుణ మెట్లుకలుగురా? , విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

218 “భూమి నాది”యన్నభూమిపక్కున నవ్వు, దానహినుఁ జూచి ధనమునవ్వు ।
కదనభీతుఁ జూచి కాలుండు నవ్వును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 219 దత్తే స్వభాత్మభి ర్వేమ !, “మమే తీదం, న చింతయేత్ ।
కృతే స్వపాదే కిం వేమ !, ఆత్మభాతా ప్రిరోదితి ? ॥
- 220 కాంతాం చ కనకం దృష్ట్వా, వివేకం వేమ ! నశ్యతి ।
సృణాం గతవివేకానాం, తత్త్వస్య మహిమా కుతః ? ॥
- 221 యది యాచే దదాతారం, దాతా భవతి కిం పునః ? ।
నిమజ్జితం వేమ ! వార్ధా, దర్శస్యాత్కిం చ చీరణమ్ ? ॥
- 222 అదతో దారుదంతైః కిం ?, అపాణే ర్వలయై శ్చ కిమ్ ? ।
వేమ ! గార్దభతుల్యానాం, శ్మశ్రుభిః కిం జడాత్మనామ్ ? ॥
- 223 “అధికోఽస్మహ,, మి త్యుక్త్వా, పథం గుల్మై ర్నిరోధయన్ ।
పాంథాన్నిహత్య తద్ద్రివ్యే, హృతే స్యా ద్వేమ ! దోషభాక్ ॥
- 224 సాచీకరో త్యహి ర్భౌగం, దిదంక్షు ర్వేమ ! నాశకః ।
మైత్రీం కరోతి రాజా చ, జిఘాంసుః కురుతే ప్రియమ్ ॥

- 219 తనదుబ్రాత తెల్ల దానంబుఁ జేయంగఁ, దనకుఁగల దటంచుమనఁగరాదు ।
తనదు కాలుఁగోయఁ దనతమ్ముఁ డెట్టునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ।
- 220 పంకజాక్షిఁగన్న బంగారుఁ బొడగన్న, దిమ్మువట్టు వేగ తెలివికెల్ల ।
మనుజులకును దత్త్యమహి మెట్లు గలుగురా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 221 దాతకానివాని దఱుచుగా వేడిన, వాఁడు దాత యోనె వసుధలోన ? ।
అవురు దర్భయోనె యబ్ధిలో ముంచిన, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 222 మొండివాని కేల ముంజేతికడియాలూ?, తొట్టివాని కేల కఱ్ఱపండ్లు ? ।
గాడిదెలకునేల గడ్డముల్ మీనముల్, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 223 దొడ్డవాండ్లమనుచుఁ ద్రోవ డొంకలు కట్టి, అడ్డమైనజనుల నంటఁ గట్టి ।
దోచు కొన్న నట్టి దోష మెచటికిఁ బోవు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 224 పట్ట నేర్చుపాము పడగ నేరగఁజేయు, చెఱుపఁజూచువాఁడుచెలిమిఁజేయు ।
జంపఁదలఁచు రాజా చనువిచ్చుచుండురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !

- 225 సేవాశ్రమం చ బహుధా, కృత్యైశ్చ రాజమండలమ్ ।
న విశ్వసే ద్వేష ! సర్ప, మైత్రీ స్యాత్సా సహస్రశః ॥
- 226 విధినోక్తం న కృత్వాదా, వంచయి తోద్వదరం భరః ।
సమాధాయ మనో వేమ !, దీనశ్వే వేహ వర్ణతే ॥
- 227 అహో ! చిత్రం కామయంత్రం, స్త్రీబిందుతిలకం సరః ।
ధాశధశ్యం సేఖలాయాః, దృష్ట్వా వేమ ! విముహ్యతి ॥
- 228 మహతోఽపి భవే న్మోహః, తన్మోహం యతమానసః ।
అథః కృత్య య దీక్షేత, వేమ ! బ్రహ్మభ దృశ్యతే ॥
- 229 నిరాశ్రయా సంయతంతో, అయచ్ఛంతో నిరోధకాః ।
శివస్య పూజా మారభ్య, వేమ ! కాంచి న్నకుర్వతే ॥
- 230 శోధ యి త్వాత్మని శివం, స్థిరాం భక్తిం కరోతి యః ।
స సర్వముక్త స్సర్వాత్మా, భవే ద్వేష ! న సంశయః ॥

- 225 ఎంతసేవ జేసి యేపాటు బడినను, రాచ మూఁక నప్పురాదు రన్న !
పాముతోటిపాండు పదివేలకైనను, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 226 మొదలగ్రియనుదప్పి మోనంబుజేసియు, బొట్టకొఱకెమననుబొందుబాచి,
బీదకుక్కరీతిఁ బెఱుగును మనుజుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 227 కడు విచిత్ర మరయఁ గామునియంత్రంబు, పువ్వుబోడిచుక్కబొట్టుఁగన్నఁ
గాంచి బెళ్ళకుఁ గన్నఁ గడు సొక్కువుట్టరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 228 ఎట్టివానికైనఁ బుట్టును మోహంబు, పుట్టు మోహ మెల్లఁబూడఁ ద్రొక్కి ।
గట్టిచేసిచూడఁ గనుపించు బ్రహ్మంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 229 పట్టుకొమ్మలేక బహుపాట్లుఁ బడువారు, పెట్టి పాయ్యలేక నెట్టువారు ।
ముట్టి శివుని పూజ మొదలె సేయఁగ లేరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 230 ఆత్మలోన శివుని ననువుగా శోధించి, నిశ్చలముగ భక్తి నిలిపె నేని ।
సర్వముక్తుఁడౌను సర్వంబుఁడా నాను, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 231 శివార్చా న విస ప్ర్యహా, ప్రా గారభ్య న తాం త్యజేత్ ।
విహా యాదా నిర్మితాంతే, భిత్తిః కిం వేమ ! తిష్ఠతి ? ॥
- 232 కష్టే స్యా దైవనిందాభుః, ఆత్మశ్లాఘాపర స్సుఖే ।
కారణం కష్టసుఖయోః, వేమ ! కర్క పురాకృతమ్ ॥
- 233 కామాసలాత్ క్షుధాగ్నే శ్చ, క్రోధవహ్ని రణాధితః ।
వే మైకాగ్రేణ మనసా, తిష్ఠేచ్ఛే న్మక్తిమా న్నరః ॥
- 234 దధి తక్రిం పాయసాన్నం, నవనీతం ఘృతం తథా ।
సర్వం క్షీరమయం వేమ !, బ్రహ్మ వీక్ష్యస్వ తత్సమమ్ ॥
- 235 క్షుద్రవిద్యాసు రాజ్యేషు, స్త్రీణా మోక్త్యేషు ధేనుషు ।
ఆశాం ముంచంతి యే మర్త్యాః, ముక్తా స్తే వేమ ! సర్వశః ॥
- 236 కుక్ష్యం భ్రమసే కిం త్వం, కుక్షే తృప్తి ర్మనః కుతః ? ।
శీలాంతర్ఘ్నస్య భేకస్య, కుక్షి ర్వేమ ! న చాస్తి కిమ్ ? ॥
-
- 231 ఎఱిగిన శివపూజ యెన్నడుఁజెడిపాదు, మొదలఁబట్టు పట్టుపదలరాదు ।
మొదలవిడిచి గోడ తుడిచెట్టి నిల్చినా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 232 చేటువచ్చెనేనిజెడనాడు దైవముకా, మేలువచ్చెనేని మెచ్చుదన్ను ।
చేటు మేలుఁదలఁచఁ జేసిన కర్మమే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 233 కడుపువిచ్చుచేతఁ గామాసలముచేతఁ, క్రోధవహ్నిచేతఁ గుటిలపడక ।
ఓక్కమనసుతోడ నుండినప్పుడె ముక్తి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 234 పాలు పెరుగు వెన్న పాయసాన్నము నెయ్యి, జున్ను నెన్నియొసఁజూడబాలె
పాలవంటికులము బ్రహ్మంబుఁ గానరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 235 చదువులందు రాజ్యపదవులందును బాడి, మొదవులందు స్త్రీలపెదవులందు,
నాశ లుడుగు నట్టి యయ్యలు ముక్తులు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 236 కడుపు కేల మనన! కళవళపడియెదు, కడుపు కేడఁ దృప్తి కలుగుచుండు
కడుపు రాతిలోని కప్పుకుఁ గలుగదా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 237 “స శూద్రతా న శూద్రోఽహం, ‘ద్విజోహ, మితి భావనా !
అజ్ఞాన మారకూటం కిం?, వేమ ! హేమసమం భవేత్ ? ॥
- 238 ప్రశాంతే మానసే శీత!, శీతాంశు రివ యో మునిః ।
వర్తతే వేమ ! సోఽత్యాశు, గృహ్లాతి పరమం పదమ్ ॥
- 239 కాంతాసు కనకే చైవ, ముహ్యంతే పండితా అపి ।
యోషి ద్విమోచితాత్మానః, కేఽపి వేమ ! న సంతి హి ॥
- 240 ఆకాంక్ష్య మధు వే మాశు, ప్రవిశ్య మధుమక్షికాః ।
యథా నిర్గమనాశక్తాః, మగ్నా మోహంబుధౌ తథా ॥
- 241 దాస్యా స్సంగో మహాన్ దోషః, వేశ్యా సంగ స్త్రపావహః ।
జారా సంగస్తు వే మేహ, మృత్యో ర్మూలం న సంశయః ॥
- 242 అజానా బ్రహ్మణస్థానం, వే మాన్యత్ర గవేషణాత్ ।
కిం బ్రహ్మ దృశ్యతే? విత్తం, లభ్యతే కిం వి నాంజనమ్ ? ॥
-
- 237 “శూద్రుతనముఁబోయె శూద్రుఁడఁగానని, ద్విజుఁడనుకొను తెల్లఁడెలివిలేమి,
ఇత్త డెనఁగు పసిడి కిడన వచ్చునా? విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 238 శాంతమాననమునఁ జల్లినై శీతాంశు, పగిచినున్నవాఁడు పరమయోగి ।
అట్టివాఁడు ముక్తి నతివేగగైకొను, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 239 కనకమెడల మంచికాంతలయెడలను, వలచియుండు రెంతవారలై నఁ ।
దోయజాక్షిఁజాయు దొర తెవ్వరునులేరు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 240 మధురనంబుఁగోరి ముక్తికంబులుచేరి, చొచ్చివెడలలేక సొక్కినట్లు ।
మునిగివెడలలేరు మోహంబురాశిలో, విశ్వదాభిరామవిసురవేమ ! ॥
- 241 తొత్తుతోటి పొందు దోషంబు దోషంబు, లంజెతోటిపొందు లజ్జ చెడును ।
జారతోటిపొందు చావుకు మూలమౌ, విశ్వదాభి రామ విసురవేమ । ॥
- 242 బ్రహ్మ మున్న చోటు పరగంగఁడెలియక, యెందోవెదుకబ్రహ్మమేలకలుగు?
అంజనంబులేక యాసామ్ము దెరుకునా?, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥

- 243 జడస్య శాస్త్రైః కిం వృద్ధ, భర్తా కిం తరుణీమణేః ? ।
యద్గోహే నాస్తి శీతాన్నం, తత్సంసారేణ వేమ ! కిమ్ ? ॥
- 244 సద్వృత్తంయోషిత స్సాధ్వాః, కిం విజానాతిఃపుంశ్చలీ ? ।
సాధు ర్వేత్తి బ్రహ్మనిష్ఠాం, ప్రాకృతో వేమ ! వేత్తి కిమ్ ? ॥
- 245 అభ్యస్తసర్వవిద్యోఽపి, వేమ ! స్యాన్న ఘనః ఖలః ।
జడ ఏవ ఘనః కిం స్యాత్ ? , ఖరో గంధా న్వహాన్నపి ॥
- 246 సాందర్వేణ చ సంపత్యా, భూవిస్తృత్యా చ విద్యయా ।
కిం ఫలం ? వేమ ! తత్సర్వం, కిం పుత్రపదవేర్ఘనమ్ ॥
- 247 ఛిత్వా హృత్ ఫాని సర్వాణి, మమత్వాని దృఢం మనః ।
కృత్వా శుద్ధం య స్తు దేహం, ధత్తే వేమ ! స తాపనః ॥
- 248 వే మేక్షు ధన్వనా సర్వే, జనా శ్చ మథితా భువి ।
కోఽత్ర భూమా కులీన స్సాస్యత్, కులహీనో జన శ్చ కః ॥
-
- 243 వెళ్లి మొద్దు కేల వేదశాస్త్రంబులు?, ముద్దరాలి కేల ముసలిమగడు ? ।
చలిదిమిగుల నింట సంసార మేలరా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 244 సాధుచరితమైన నతినత్రవర్తన, జార యే మెఱుంగు? సాధువైన ।
బ్రహ్మనిష్ఠయెఱుంగు బ్రాకృతుఁ డెఱుంగునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 245 హేనుఁడెన్నివిద్య లిల నభ్యసించిన, మనుఁడుకాఁడు హేనజనుఁడెకాని ।
పరిమళముల గర్భభము మోయ మనమౌనె?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 246 చక్కదనములేల? సంపత్కరములేల?, విద్యయేల? భూమి విరివియేల? ।
పుత్రపదవికన్నఁ బుట్టునా పదవులు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 247 మనసులోననున్న మమతలన్నియుఁగోసి, దృఢముఁజేసి మనసుఁడేటఁబఱచి ।
మటమునిల్పువాఁడు మనతరయోగిరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 248 పచ్చవిల్లుచేతఁ గ్రచ్చఱజనులెల్లఁ, ద్రచ్చనాడఁబడిరి ధరణిలోనఁ ।
గులజుఁ డెవ్వఁడిందుఁ గులహీనుఁడెవ్వఁడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

[పూర్వార్థమ్]

- 249 స భవిష్యం త్యభావాని, నాభావో భావికర్మణామ్ ।
మహిమా పృథ గస్త్యేవ, వే మాస్మాభి స్తు కిం భవేత్ ? ॥
- 250 కృత్వాశాకలితా నాదా, అంతే 'నా, స్తీతి వాదినః ।
లుభ్యా దుష్కృతినో వేమ !, తేహం నాశయతి వ్యథా ॥
- 251 దైన్యానభిజ్ఞగూత్యా కిం ? , కి మనాశ్రితబంధునా ? ।
వేమ ! వ్యాధ్యనభిజ్ఞేన, వైద్యే నాపి చ కిం ఫలమ్ ? ॥
- 252 వే మేక్షుధన్వనో బాణైః, వీశితో న హి శక్యతే ।
భూనభోమధ్యభాగే చ, పత్నీం త్యక్త్వా కథం వసేత్ ? ॥
- 253 నాహే ర్ద్ధి వ్యస్తి పాపీయాన్, యథోక్తం శ్రుణుతే హి నః ।
మోహినం బోధితం వేమ !, శక్నువంతే న కేపి చ ॥
- 254 పాగ్వాసనాయుతస్య శ్రీ, ర్వేమ ! పుణ్యాత్మన స్సదా ।
దురీవ స్యందతే న్యేభ్యో, దత్తా వ్యాస్తే యథాతథమ్ ॥

- 249 కాగలపనుల్లెఁ గాకెటుఁబోవును?, కానిపనులు కానె కావు భువిని ।
మహిమ వేఱెయుండె మనతడ నున్నదా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 250 మొదట నానఁబెట్టి తుద లేదు పా, మృను, పరమలోభులైన పాపు లిలను ।
వారియునుదుదాకి వగఁ జెడిపారు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 251 బడుగునెఱుఁగలేని ప్రాభవంబదియేల?, ప్రాదియినది బంధుభూతి యేల ? ।
వ్యాధిఁదెలియలేని వైద్యుఁడు మఱియేల?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 252 తుంటవింటివాని తూఁపులపూతకు, మింట మంట నడుమమిడుకఁదరమె ? ।
ఇంటి యాలి విడిచి యెట్లుండవచ్చురా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 253 పాముకన్నలేదు పాపిష్ఠ మగుజీవి, అట్టిపాము చెప్పినట్లు వినును ।
ఇలను మోహిఁదెల్ప నెవ్వరివశమయా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 254 పూర్వవాననకల పుణ్యాత్ముని కలిమి, యుటచెలిమరీతి నూరు నెపుడు ।
ఎందఱకాసఁగినను నెప్పటియట్లుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 255 పృథ్విశుతం త్యజంతే యే, వేమ ! తే మానవస్త్రితాః ।
పరదుఃఖానభిజ్ఞోఽల్పః, మిత్రద్రోహీ ఖలః ఖలు ॥
- 256 వేమ ! వర్షాగమం వైవ, ప్రాణనిర్గమ మేవ చ ।
మనీష్యపి న జానాతి, జ్ఞాతే వర్తే త్కలిః కథమ్ ? ॥
- 257 కులీనం ధనినం చాపి, భాగ్యవంతం చ పూరుషమ్ ।
సాధ్వీ చ పరమా వేమ !, గృహీతుం కథ మిచ్ఛతి ? ॥
- 258 స్వస్య దానం సుతాతుల్యం, పితౄ శ్చ భగినీసమమ్ ।
అన్యేషాం తు భవే ద్వేమ ! మాతృతుల్యం భవే చ్ఛుణ్ణ ॥
- 259 కర్మబంధాని పూర్వాణి, ఛిద్యంతే గురుణా సతా ।
వే మైకాబ్దం కులాలస్య, దండ స్వైకం క్షణం ఘటాః ॥
- 260 కులేష్వగ్ర్యం కులం వేమ !, న జానన్ కిం ఫలం భృమైః ? ।
య స్మాస్మి నిర్మలం జ్ఞానం, స ఏ వాగ్వికృతోద్భవః ॥

- 255 అడి తప్పవార లభిమానహీనులు, గో డెఱుంగనివాఁడు కొద్దికాఁడు ।
కూడి కీడుసేయ క్రూరుండు తలపోయ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 256 వానరాకడ మఱి ప్రాణంబుపోకడ, కానఁబడదు మనున కైనఁగాని ।
కానఁబడినమీదఁ గలియెట్లు నడుమరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 257 తగినకులజూఁడైనఁ దలయెత్తుధనమైన, భాగ్యపురుషునేల పట్టనెంచు ? ।
పరమసాధ్వీచూడఁ బరుల నంటదునుమి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 258 తనదు దాన మపని దనకూతురు నమంబు, తండ్రిదానమెల్లఁ దనకుఁదోడు, ।
అన్యులిచ్చుదాన మది తల్లివంటిది, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 259 గతముచేసినట్టి కర్మబంధము లన్ని, పరిసిపోవు నత్యగురునివలన ।
కుమ్మరికొకయేఁడు గుదియకు నొకనాఁడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 260 జాతులందు మిగుల జాతియే దెక్కువో, యెఱుకలేక తిరుగ నేమిఫలము ? ।
ఎఱుకగలుగువాడె హెచ్చైన కులజుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 261 అన్నాభావాన్నిషణ్ణస్య, కథం వాంఛా భవేత్ ప్రియామ్ ।
సర్వే మదా శ్చాన్నమదా, దేవ వేమ ! భవంతి హి ॥
- 262 సుఖాస్థీ పద్ధతీ స్సర్వాః, త్వక్త్వా త్వాం విశ్వసే న్నరః ।
భవ ద్విసంభవా న్ముక్తి, ర్భ వే ద్వేమ ! న సంశయః ॥
- 263 దైర్ఘ్యస్థౌల్యయుతాంగోఽపి, వే మోఽచ్చై శ్శృణువా నపి ।
న దాతా దాతృతాపీనః, నేభోహి ఘనకాసరః ॥
- 264 వాంఛ తీక్ష్య సతీసౌఖ్యం, గతీ ర్నేక్షతి కర్మసు ।
సతీభ్యో న గతీ ర్మోక్త్యే, వేమ ! నూనం న పశ్యతి ॥
- 265 విభక్తో దారవచసా, వేమ ! యో భ్రాతృ వంచకః ।
స ఉన్మత్త శ్శ్వపుచ్ఛేన, కిం వా తరతి గౌతమీమ్ ? ॥
- 266 యత్ర ప్రియ స్తత్ర కేశ్యః, రిక్తం స్త్రీరహితం స్థలమ్ ।
వశాభవంతి వేమ ! స్త్రీ, మాయాకృష్టధియో నరాః ॥

- 261 కూటికి గతిలేక కూర్చున్నవారికి, నాడుదానిమీద నాన యున్నై ? ।
అన్నమదముచేత నన్నిమదంబులొ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 262 అన్నిజాడ లుడిగి యానందకాముడై, నిన్నునమ్మజ్ఞులు నిష్ఠతేడ ।
నిన్నునమ్ముముక్తి నిక్కంబు నీయాన, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 263 ఒడ్డు పొడుగు గల్లిగడ్డంబుఁ బొడుగైన, దానగుణములేక దాతయగునె ? ।
ఎనుము గొప్పదైన నేనుఁగుఁ బోలునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 264 సతులఁజూచి సరుఁడు సౌఖ్యంబుఁ గోరును, గతులఁ గానలేడుకర్మమందు ।
గతులు సతులవలనఁ గానంగ లేరయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 365 ఆలిమాటలువిని యన్నదమ్ములరోసి, వేఱుఁబడెడు వాఁడు వెళ్లివాఁడు ।
కుక్కతేఁకఁబట్టి గోదావరీదునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 266 స్త్రీలుఁగల్గుచోటఁ జెల్లాటములుఁగల్గు, స్త్రీలులేనిచోటు చిన్నబొవు ।
స్త్రీలచేత నరులు చిక్కుచున్నారయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 267 చండాలో న హి చండాలః, చండాలో వేమ ! నష్టవాక్ ।
తం 'చండాల, ఇతి బ్రూతే, య శ్చండాల స్స ఏవ హి ॥
- 268 మాక్తికం పతిత శ్శుక్లా, స్యా దస్వబ్ధిందు రమ్నయః ।
ప్రాప్తం య ద్యస్తి వే మేహ, తత్ర కిం న భవేత్ ఫలం ? ॥
- 269 కులవంతో గోత్రవంతో, విద్యావంత శ్చ సర్వశః ।
వే మాస్తి కాంచనం యస్య, తస్య దాసీనుతాః ఖలు ॥
- 270 యది వర్తే త్సమం దుష్టైః, భవే ద్ధాని స్స తోఽసి చ ।
వే మాథ స్తా త్తాళతరోః, పయఃపానసమం హి తత్ ॥
- 271 తస్తేతస్తే హేమ్ని వర్ణం, ముహు స్సంగే స్త్రియారతిః ।
జరా పరిణతో వేమ !, మోహో లోభ శ్చ జాయతే ॥
- 272 అజ్ఞాన్ ప్రభూన్ కియ త్కాలం, భజతోఽసి న జీవికా ।
ఆకాంక్షతోఽసి వంధ్యాగౌః, ధుమాతే వేమ ! కిం పయః ? ॥
-
- 267 మాల మాలకాడు మహిమిద నేప్రాద్ధు, మాటదిరుగువాడె మాలగాక ।
వాని మాలయన్నవాడె పో పెనుమాల, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 268 చిప్పలోనబడ్డ చినుకు ముత్యంబాయె, నిల్లె బడ్డ చినుకు నిల్లె గలిసె ।
ప్రాప్తముండుచోట ఫలమేల తప్పురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 269 కులముఁ గలుగువారు గోత్రంబుఁ గలవారు, విద్యచేత విజ్ఞువీగువారు ।
పనికిగల్గువాని బానిసకొడుకులు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 270 కానివానితోడఁగలిసివర్తించెనా, హనివచ్చు నెంతవానికైన ।
తాటికిందఁబాలు త్రాగినచందమో, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 271 కరుగగరుగబుట్టుఁ గనకంబునకు వన్నె, పెనఁగపెనఁగఁబుట్టుఁ బ్రేమనతికి
ముదియముదియఁ బుట్టుమోహంబులోభంబు, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 272 ఎఱుకలేనిదెరల నెన్నొళ్లు గొలిచిన, బ్రతుకులేదు వట్టిభాంతికాని ।
గొడ్డుటావుపాలుఁ గోరిన జేవునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 273 వంధ్యా ధేనుం వేమ ! దోగ్ధం, ఘటేనీతేఽఘ్రిభి ర్దతః ।
పాతయేన్నపయో దత్తేన లాభో లుబ్ధయాష్టయా ॥
- 274 ధనేన నిమ్నలో భాతి, నిస్స్వస్య క్షీయతే కులమ్ ।
వే మాత్యంతం కులా న్మఖ్యా, సంప దేవ సహస్రశః ॥
- 275 తృణం స్యాత్ ఘృతహీనాన్నం, శాకహీనం శ్వభోజనమ్ ।
ప్రీత్యా విరహితం చాన్నం, పిండాన్నం వేమ ! కథ్యతే ॥
- 276 వక్త్రదుర్గంధనాశాయ, నాగనల్లీ దళం సుధాః ।
క్రముకంచోషధం దేయాత్, నోచే ద్వేమ ! జగుస్స్యతే ॥
- 277 ప్రియః పుమాంసోఽన్నమదా, దుద్రిక్తభ్రష్టబుద్ధయః ।
“వవృధే స్మర” ఇ త్యాహుః, గతేఽన్నే వేమ ! కుత్ర సః ॥
- 278 సరో య దీక్షేత్ స్వర్ణాంగీం, జ్వరోన్మాదయుతో భవేత్ ।
భూతావిష్టో భవే ద్వేమ !, వివృతే దంతకుట్టలే ॥

- 273 గొడ్డుటావుఁ బిదుకఁగుండఁ గొంపోయినఁ, బండ్లనూడఁదన్నుఁ బాలులేవు ।
లోభివానినడుగ లాభంబు లేదయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 274 కులములేనివాఁడు కలిమిచే వెలయును, కలిమిలేనివాని కులము దిగును ।
కులముకన్నమిగులఁ గలిమి ప్రధానంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 275 నెయ్యిలేనికూడు నీయాన కనవది, కూరలేనితిండి కుక్కతిండి ।
ప్రియములేనికూడు పిండంపు కూడరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 276 నోటిపుప్పకెల్ల నొప్పిలేకుండగా, అకుపోకనున్న మోషధంబు ।
పెట్టకుండెనేని బెనురోత వేయురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 277 అన్నమదమువలన నతివలుఁ బురుషులు, నేఁపురేఁగిమదనుఁ డేఁచెనండు
అన్న ముడుగువెనుక నతఁడెందుఁబోవురా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 278 ఎఱ్ఱదానిఁ బురుషుఁడెపారఁ జూచిన, వేఁకిపుట్టి చాల వెఱ్ఱపట్టు ।
వల్లుఁ దెఱచి నగినఁ బట్టుఁబెన్నూతంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 279 యది గేహే విశే న్నిచో, హాని స్యాన్యన్యహతోపి చ ।
ప్రవిశ్య మక్షికః కుక్షౌ, త్కోభం వేమ ! కరోతి హి ॥
- 280 స్యా చే దల్ప స్యాధికారః, సాధ్వసాధ్వసి నిందతి ।
కి మిక్షో ర్భాధురీం వేత్తి?, వేమ ! శ్వా చర్మభక్షకః॥
- 281 స్త్రీ సాన్నిధ్యాద్రవే చ్చిత్తం, యథా లాక్షాగ్నిసంగతేః ।
వే మైతాద్య గ్ధాఢమోహః, కుర్యా త్కియ దపి ధ్రువమ్ ॥
- 282 నీచాం చ నిష్కులాం వా స్త్రీం, విట స్త్యక్తు మశక్ను వాన్ ॥
భ్రాంత స్తిష్ఠతి వే మాంధ, శ్వేవ దుర్మాంసభక్షకః ॥
- 283 అసహ్యం సూపహీనాన్నం, అన్యథే స్యాన్యహాబలమ్ ।
భవబంధవిముక్త స్తు, సుజ్ఞానీ వేమ ! కథ్యతే ॥
- 284 వేద్యో ధర్మో ధార్మికేన, న కదా కష్టజీవినా ।
అప్రవిశ్య జలే వేమ !, జ్ఞాయతే న హ్యగాధతా ॥

- 279 హీనగుణమువాని నిలుసేర నిచ్చెనా, హానివచ్చు నెంతవానికైన ।
ఈగ కడుపుఁజొచ్చి యిట్టట్టుఁజేయదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 280 అల్పుఁడైనవాని కధికార మబ్బెనా, చెడ్డ కొంచెమనక తూలఁ బల్కు ।
చెప్పఁ గొఱుకుకుక్కచెఱుకుతీఁపెఱుగునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 281 ఎట్టిప్రేలఁ గనిన నింతింత యనరాదు, కాలవహ్ని లక్క కరగినట్లు ।
ఇట్టిగాఢమోహ మెంతైనఁజేయురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 282 కాంత కుంకయైనఁ గానికులంబైనఁ, బాయలేక విటుఁడు భ్రమసియుండు
మరగిగ్రుడ్డికుక్క మాంసంబుఁ దిన్నట్లు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 283 పప్పులేనికూడు పరుల కనహ్యమౌ, అప్పులేనివాడె యధికబలుఁడు ।
ముప్పులేనివాడు మొదల సుజ్ఞానుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 284 ధార్మికునకుఁగాని ధర్మంబుఁగనరాదు, కష్టజీవికెట్లు కానఁబడును? ।
నీరుఁజొరకలోతు నిజముగాఁ దెలియదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥

- 285 ముఖే దృష్టే భవే న్మోహః, ధనే దృష్టే మనోహృతమ్ ।
సతి తే వేమ ! సర్వాంగ, గ్రంథయ స్సు ర్విభంజితాః ॥
- 286 మంత్రాధిక్యే మతాధిక్యే, వేమ ! సత్యసి భూరిశః ।
ఋతాదృతే న సిద్ధి స్సాస్యత్, సత్యవాక్వర్తతే ద్విజః ॥
- 287 వంచయిత్వాపరా నివృత్త, మార్జయి త్వోదరంభరిః ।
న ప్రతిష్ఠాం లభే ద్వేమ !, ఋణీ ప్రాప్నోతి కిం ప్రథామ్ ? ॥
- 288 విశ్వస్య మర్యా సైస్విశ్వర్యం, ధర్మే కుర్వం త్యనాదృతిమ్ ।
వేమై త్యయమభృత్యేషు, తాడయ త్స్విహ కా గతిః ? ॥
- 289 యాచమా నోఽధమో భూషా, దై వతుల్యో హ్యయాచకః ।
యో న దత్తే యాచి తోఽపి, వే మాఽధస్య స్స ఏవ హి ॥
- 290 ప్రాప్తిం వినైవ దాతారో, న దాస్యం తీతి గర్హణమ్ ।
స్వనాసావక్రతాం వీక్ష్య, వేమ ! దర్పణదూషణమ్ ॥

- 285 మొగముజూచినపుడెమోహంబుమనమౌను, ధనముజూచినపుడెతగులుమనను
కూలినప్పడరయఁ గుసులెల్ల విఱుగును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 286 ఎన్నిమతములైన నేమంత్రపైనను, సత్య మింతలేక జాడ విడఁడు ।
సత్యముఁ గలిగిన జగతిలో ద్విజుఁడగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 287 పరులమోనపుచ్చి ధరధన మార్జించి, కడుపునింపుకొనుట కానిపద్ధు ।
ఋణముఁజేయుమనుజుఁ డెక్కుపకెక్కునా?, విశ్వదాభి రామ వినురవేమ ! ॥
- 288 ధర్మమన్న విసరుతమునమ్మి భూనరుల్, యమునిభటులువచ్చియడలునించి
చొచ్చికొట్ట తమరుఁ జొఱఁబొఱఁ గలరొకొ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 289 దానమడుగువాఁడు ధరలోన నధముండు, దాన మడుగఁడేని దై వనముండు ।
దానమినివాఁడు ధన్యుండు కాఁడయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 290 తనకుఁబ్రాప్తిలేక “దాత లీయరటంచు, దోషబుద్ధిచేత దూఱులెల్ల ।
ముక్కునంకఁజూచి ముకురంబు దూఱుటే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 291 హత్వా బహూన్ జనాన్ దీనాన్, చోరయిత్వా పురాణ్యపి ।
యత్ర కుత్ర గతం జ్ఞాత్వా, వేమ ! హం త్యంతకో ధుర్జివమ్ ॥
- 292 గుణీ పితృ స్సత స్సౌమ్యుః, న గణ్యా బాలవృద్ధతా ।
వేమ ! త్యక్త్వా వాసుదేవం, వసుదేవం స్మరంతి కిమ్ ? ॥
- 293 శౌండికస్య గృహే పీతం, క్షీరం “మద్య” మి తీర్యతే ।
అస్థాతవ్యస్థలే వేమ !, ఫితి ర్నిందాస్పదా ఖలు ॥
- 294 ఔరసే తనయే హేమిని, స్త్రీ ష్వాశావిహ్వలాశయః ।
న ముంచే చ్ఛేద్యమం వేమ !, నరో బ్రహ్మ న పశ్యతి ॥
- 295 ఛిత్వా తరులతాః భిత్తీ, కృత్వా బధ్వా గృహోత్తమమ్ ।
వే మాహం కరుతే మర్త్యః, న వే త్యాగామిదుస్ఫితిమ్ ॥
- 296 చగ్గపాంచాలికాం కృత్వా, నరో భ్రామయతే భృశమ్ ।
వే మాత్మానం భ్రామయంతం, న జానాతి కథం శివమ్ ? ॥
-
- 291 పెక్కుజనులఁజంపి పేదలవఁధియించి, డొక్కకొఱకు సూక్ష్మ దొంగిలించి ।
ఎక్కడికరిగినను నెఱిగి యముఁడుఁజంపు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 292 తండ్రికన్న సుగుణి తనయుఁడుఁ గల్గెనా?, పిన్న పెద్ద తనము లెన్నఁదగదు ।
వాసుదేవునిఁచి వసుదేవునెంతురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 293 పాలనిడిగింటఁ గ్రోలుచు నుండెనా, మనుజులెల్లఁగూడి మద్యమండు ।
నిలువఁదగనిచోట నిలువ నిందలు వచ్చు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 294 కన్నపుత్రునాన కనకంబుమీదాన, స్త్రీలమిదయాన చిత్త మెడలి ।
భ్రమలువిడువకున్న బ్రహ్మముఁ గానరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 295 చెట్టుచేమఁగొట్టి చుట్టుగోడలఁబెట్టి, యిట్టునట్టుపెద్ద యిల్లఁ గట్టి ।
మిట్టపడును నరుఁడు మీఁ ది చేఱెఱుఁగక, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 296 ఒక్కతెలుఁదెచ్చి యొకపుబొమ్మనుడేసి, అడునట్లుఁజేసి యట్టెవేయు ।
తన్నుఁదివ్వవానిఁ దానేల కానఁడే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 297 భీరుః పరబలం వీక్ష్య, పాణిగుప్తైః పలాయతే ।
కృతాంతే కుపితే వేమ !, నిరోద్ధం కేన శక్యతే ? ॥
- 298 వే మేహ మృతయోః పితోః, పుత్రోరోదితి దుఃఖతః ।
మృతే భర్తరి భార్యా చ, కార్యార్థం న హృది వ్యథా ॥
- 299 స్వచేతసి స్థితాం ముక్తిం, యోఽన్యత్రాన్వేష్య మిచ్ఛతి ।
ఉన్నతస్సహి కక్షస్థః, మే హస్పిషీవ గోపకః ॥
- 300 నాత్యంతం దుఃఖ మాశాతః, న సుఖం చాస్థిరే దృశి ।
చేతస్య నాస్థితే వేమ !, ముక్తి ర్నాస్తి కదాచన ॥
- 301 వేమ ! పాయ స్తత్త్వహీనాః, వసంతి జగతౌ తథా ।
న తత్త్వజ్ఞాః న దృశ్యంతే, యది సంత్యసి తత్త్వతః ॥
- 302 య ఇందియాణి జయతే, తత్త్వ మాత్మైవ వేమ ! సః ।
ఏవం నిత్యం రాజయోగీ, రాజతే భూరితేజసా ॥

-
- 297 పరబలంబుఁజూచి ప్రాణరక్షణమున, కుఱికి పాతీపోవుఁ బిఱికి నరుఁడు ।
యముఁడు కుపితుడైన సడ్డమెవ్వండునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 298 తన్నె తండ్రి చావఁ దనయఁడుతానేడ్చు, మగఁడుచావ నాలు వగచుచుండు ।
కార్యవశమెకాని కలుగదు మోహంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 299 మనసులోనిముక్తి మఱియుక్కచోటను, వెదుకఁబోవువాఁడు వెఱ్ఱివాఁడు ।
గొఱ్ఱెఁజంకఁజెట్టి గొల్లవెదకురీతి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 300 ఆకన్నదుఃఖ మతిశయంబుగ లేదు, చూపునిలుపకున్న సుఖములేదు ।
మనసునిలుపకున్న మఱిముక్తి లేదయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 301 తత్త్వహీనులంద్రు తఱుచుగా భువిలోనఁ, దత్త్వమెఱుంగువారుతఱుచులేరు ।
కలిగిరేనివారు కన్పింపరారయ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 302 తాను నింద్రియములఁ దనరజయించినఁ, దత్త్వమరని చూడఁదానయగును
రాజయోగి యిట్లుఁ దేజరిల్లుచు నుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 303 ఉపాసహి శిలా వేమ !, శ్రోత్రే చ పశుమక్షికా ।
 గంటకం పద్మశ్శ్రి రేణుః, దుర్భరం కలహం గృహే ॥
- 304 మోహంగతా వేమ ! వేశ్యా, ఆగచ్ఛంతి కి మంతికమ్ ? ।
 ధనం సంగేస కర్షంతి, వృథా మారీ స గేహగా ॥
- 305 గేహం చ మల్లకం కృత్వా, దశాం కృత్వా గుణా నపి ।
 స్నేహం కృత్వా కర్మచయం, జ్యోతి ర్వేమ ! ప్రదీపయ ॥
- 306 గణయిత్వా ఘనాః పూజాః, కృత్వా ప్రాప్నోతి కిం ఫలమ్ ? ॥
 భక్తిం వినా పూజయా కిం?, భక్తి ర్వే మేహ కారణమ్ ॥
- 307 కాంతారేషు స్రవంతీషు, శైలేషు కిము గాఢయా ? ।
 చేత స్వేవ స్థితం వేమ !, న విదంతి సదాశివమ్ ॥
- 308 శ్వా కిం వే త్యుచ్ఛసీచత్వం ?, ఖర శ్చందనసారభమ్ ।
 త థాల్ప వేత్తి కిం ? వేమ !, వైరాగ్యా ధర్మపూజనమ్ ॥
-
- 303 చెప్పలోని రాలు చెవిలోని జోరీగ, కంటిలోని నలుసు కాలి ముల్లు ।
 ఇంటిలోని పారు నింతంత కాదయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 304 వారకాంతలెల్ల పలచి యేతెంతురా?, పాండుజేసి ధనము పుచ్చుకొఱకె ,
 మారిసాచ్చి యిల్లు మఱి యూర కేగునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 305 గురముగూడుజేసి గుణము వత్తిగజేసి, నరవిగర్భనమితిఁజమురుజేసి,
 మూలనొక్కజ్యోతి ముట్టించి చూడరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 306 ఎన్నియెన్నిపూజ లెన్నిచేసిననేమి?, భక్తిలేనిపూజ ఫలములేదు ।
 భక్తికలుగుపూజ బహుళకారణమురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 307 అపగాలివెంట నడవుల వెంటను, కొండరాళ్లవెంట గొడవదెల ? ।
 ఉల్లమందునె శివుఁ డుండుటఁ దెలియరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 308 గాడి దే మెఱుంగు గంధంబు వాసన?, కుక్క యేమెఱుంగు గొప్ప కొద్ది ।
 అల్పుఁ డేమెఱుంగు హరుని గొల్చు విరక్తి?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 309 కాలత్రయే శివం తుష్ట్యా, యోఽర్చయేత్ పుణ్య ఏవ సః ।
పూజాం వినా జాతు కథం, మోక్షభోగ మవాప్ను తే? ॥
- 310 శ్రాంతాంగా యోగినంమన్యాః, స వ్యదస్యంతి హృన్మలమ్ ।
వర్మికాగ్రే హతే వేమ !, మ్రియతే కిం ఫణాధరః? ॥
- 311 త్వైకాంతత్వం బకధ్యానం, రాగం వేమ ! ఖరస్య చ ।
మండుకమజ్జనం చైవ, స కుర్వం త్యాత్మభావనామ్ ॥
- 312 అధీత్య సర్వశాస్త్రాణి, లిఖత్వాపి విదంతి హి ।
స విదంతి మృతిం వేమ!, కిం శాస్త్రై ర్మృత్యవేదిభిః? ॥
- 313 శైలాశ్శబ్ది రుపాసీతై, ర్నిర్మితే స్వాలయే స్వీహ ।
భ్రమతో యాంతి వే మార్తిం, శివే ప్రాణి న్యుపస్థితే ॥
- 314 కులాఙ్గత్యాత్ బలాఙ్గత్యాత్, ధనాఙ్గత్వా చ్చగర్వతః ।
వ్యభిచారపరాం విద్యాం, వే మాధీత్య వినశ్యతి ॥

- 309 మూఁడువేళలందు ముదముతో శివునాత్మక, బూజసేయువాఁడుపుణ్యమూర్తి ।
పూజలేక మోక్షభోగంబు దొరుకునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 310 ఒడలుబడలఁజేసి యోగులమనువారు, మనసుకల్మషంబు మాన్యలేరు ।
పుట్టమిందఁగొట్టి భుజగంబు చచ్చునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 311 కుక్కయేకతంబుఁ గొక్కెరధ్యానంబు, ఖరమురాగ మెన్నఁ గప్పమునుఁగు ।
అత్మనెఱుఁగుభావ మదియేలఁ గానరో, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 312 సకలశాస్త్రములను జదివెయు వ్రాసియు, దెలియఁగలరు చావుఁదెలియలేరు ।
చావుఁదెలియలేని చదువు ల వేలరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 313 కొండరాళ్లఁదెచ్చి కోరికఁగట్టిన, గుళ్లలోనఁదిరిగి కుళ్లనేల? ।
పాయరాని శివుఁడు ప్రాణియై యుండంగ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 314 కులమువలనఁగొంత, బలమువలనఁగొంత, కలిమివలనఁగొంతగర్వమునను
ఁగుంచదువు చదివి ఁకునఁ బడుదురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 315 జగన్నియానుకే దేవే, స్థితేహం ప్రభు రి త్యహో! |
వక్తి కిం? వేమ! నా నన్యః, కషిః కిం పాలతే మహీమ్? ||
- 316 చక్రాంకితా భస్మలేపాః, లంబలింగాని సర్వశః |
అస్త్రైవ మతచిహ్నాని, వేమ! తత్ర న తత్ప్రభా ||
- 317 నష్టాచారః క్షుధా వేమ!, తమసా చిత్తశుద్ధతా |
గర్భోత్పత్త్యాచ పూర్వస్థం, దార్ధ్యం దేహస్య నశ్యతి ||
- 318 యది నాస్తి ధనం వేమ!, ధైర్యం కిం చ న్న తిష్ఠతి |
య ద్యస్తి ధైర్యం న ధనం, ధనధైర్యే సృపోచితే ||
- 319 దానప్రతిగ్రహభ్యస్థ, సంబంధాః పద్మినీసమాః |
అనల్పత్వేన శోభంతే, వేమ! రమ్యం హి తత్ఫలమ్ ||
- 320 ఇందియాణి న్యయం రోద్ధు, మశక్తో మరణోన్ముఖః |
సన్నన్యతే వేమ! ముక్తిః, వినోదియజయం కథమ్? ||
-
- 315 విశ్వమునునడిపెడువిశ్వేశ్వరుండుండ, బ్రభువు నేనటంచుఁ బలుకనేల? |
వనములోని కొఁతి వసుమతి నడువునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ||
- 316 బూదిపూత లెన్న భుజములపాంకాలు, వ్రాలులింగములునువరుసమతము |
లిక్కడఁ దగుఁగాక యక్కడఁ దగ వెప్త, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ||
- 317 ఆకటికిఁదొలంగు నాచారవిధులెల్ల, చీకటికిఁదొలంగుఁ జిత్తశుద్ధి |
వేకటికిఁదొలంగు వెనుకటి చిగువెల్ల, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ||
- 318 ధనములేకయున్న ధైర్యంబు నిలువదు, ధైర్య మొదవదేని ధనములేదు |
ధనము ధైర్య మరయఁ దగు భూమిపతులకు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ||
- 319 ఇచ్చిపుచ్చుకొన్న హితవైన మనువులు, తగ్గులేక యల్లుఁ దామరవలె |
కాచి పూచి పండి కడురమ్మమై యుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ||
- 320 కడకఁ నింద్రియములఁ గట్టివేసుఁగలేక, చావువచ్చునపుడు నన్యనించు |
అత్యుజితములేక యందునా మోక్షంబు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ||

- 321 సూక్ష్మాతినూక్ష్మ మానంద, మజాన స్మృతివద్భితః ।
అధీత్య వేమ ! మగ్న స్సాత్, వే త్యల్పః కింమహాద్రహాః॥
- 322 రామనామజ పీ నైవ, కిరాతోఽపి ద్విజోఽభవత్ ।
వాల్మీకి ర్వేమ ! న కులం, ఘనం కిం తు గుణం ఘనమ్ ॥
- 323 సంపదా కిం నిష్కృపస్య, కథం శ్రీ రాభి కర్మణామ్ ? ।
మధు సంచిత్య సరఘా, వేమ ! యాతి స్వవర్తనా॥
- 324 బీజాదే వోద్భవం త్యాశు, కంటకాః కంటక ద్రుమే ।
మూర్ఖస్య ఖలబుద్ధి శ్చ, వేమ ! సంజాయతే తథా ॥
- 325 మహానపి న గౌ శ్వాస్యాత్, న వ్యాఘ్రో శశక స్తథా ।
న గజో మశకో వేమ !, న దాతా లుబ్ధ ఏవ చ ॥
- 326 భుక్త్వాన్నం సమ్య గాసీనః, స్త్రియం దృష్ట్వా విముహ్యతి ।
వేమాన్నరస మే వాశు, తనో ర్దత్తే ఘనం మదమ్ ॥

- 321 అధికనూక్ష్మపైనయానంద మెఱుంగక, మతియులేక చదివి మగ్నుడగును ।
అతిరహస్య మద్దియల్పు డెఱుంగునా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 322 రామనామ పఠనచే మహి వాల్మీకి, పరంగ బోయడయ్యు బాపడయ్యె ।
కులము మనముకాదు గుణమే మనంబురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 323 కలిమికల్గనేమి? కరుణ లేకుండెనా, కలిమి యేలనిల్చు? కర్తులకును ।
తేనెఁగూర్చి యీరగ తెరువునఁ బోవదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 324 తుమ్మచెట్లముండ్లు తోడనె పుట్టును, విత్తులోననుండి వెడలినట్లు ।
మూర్ఖునకుఁ గుబుద్ధి ముందుగఁబుట్టును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 325 కుక్కగోవుకాదు కుందేలు పులికాదు, దోమగజముకాదు దొడ్డదైన ।
లోభి దాతకాడు లోకంబు లోపల, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 326 కూడుఁగుడిచి లెస్స కూర్చున్నవాడైన, నాడుదానిగన్న నట్టెతగులు ।
అన్నరసము యొడలి కతిమదంబగుజుమీ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 327 దేవపూజాకృతో వేమ !, దివ్యభోగం భవే త్థలు ।
తత్త్వజ్ఞో దైవ సదృశః, తద్దీనస్య న కా గతిః॥
- 328 కాపువంశే కలా వేమ !, యశ స్స్వయం ప్రపూరయన్ ।
చిక్షేప సకలాన్ ధర్మాన్, లోకే_స్మిన్ వేమధీమణిః ॥
- 329 నిర్మాయ సదనం కర్ణే, వేమ ! వేమో మహాధియః! ।
“చిదాకాశం ముక్తిధా”మే, త్యాహ తత్త్వాస్య మోదత ॥
- 330 నిరుద్ధ్యోత్పథగం చిత్తం, య శ్శివే కురుతే సదా ।
స వంశకృ ద్భవే ద్వేమ !, నోచేత్ బ్రహ్మసదం కుతః॥?
- 331 జ్ఞానీ యుగేషు యాతేషు, తిష్ఠే న్న ప్రాణవిష్ణవః ।
ప్రాణహనౌ చ వే మాసౌ, లీయతే పరమాత్మని ॥
- 332 యది స్వయం సద్గురు స్వాత్, హరం బహ్మ జగ త్తథా ।
దర్శయే ద్వేమ ! శిష్యం స్వం, స్వీకృత్య హరతే తమః ॥

- 327 దేవపూజాజేయ దివ్యభోగముగల్గు, తత్త్వమెఱిగినేని దైవసముడె ।
ఏమిలేనినరున కేగతి లేదురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 328 కలియుగముననున్న కాపుకులమునకు, వేమన తనకీర్తి విక్రయించె ।
ఉన్న_ర్పుమెల్ల మర్విపై వెదజల్లె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 329 చెవిని నిల్లుగట్టి చెప్పెను వేమన, “బట్టబయలనుండు బహ్మ”మనుచు ।
బుద్ధిగలిగిదానిఁ బొంది సుఖింపుఁడి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 330 పాంకముగను మనసు పోనిక నర్చెను, వంక నిల్పువాఁడు వంశకరుఁడు ।
వంకనిల్పుకున్న వచ్చునా పదవులు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 331 ఉండియుండి జ్ఞాని యుగములుచనిపోవఁ, బ్రాణహనిలేదుప్రళయమునను ।
ప్రాణహనియైనఁ బరమాత్మఁ గలియును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 332 గురువు తా నయినను హరునిఁదాఁ జూపును, బ్రహ్మలోకముఁదగబాటజూపు ।
శిష్యు నరని పట్టి చీకటిఁ బాపురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 333 దృష్ట్వాత్మానం పరే వేమ! శ్లాఘేయం రితి చింతయన్ |
భూషణాని స్వయం ధత్తే, పరేభ్యో హి విజృంభతే ||
- 334 స్నాపయిత్వా చ సంశోధ్యభిస్సానిం దత్వాంబరాన్వితమ్ |
కృత్వా చాస్మై శరీరాయ, వేమ! యాంతి కియ చ్చృమమ్ ||
- 335 “నాస్తి నా”స్తీతి యో బ్రూతే, తస్య నా స్త్యేవ వేమ! సః |
‘అస్య’ స్తీతి సవిస్రంభం, వదతోఽస్తి సహాయవాన్ ||
- 336 వే మేహ మాతృధిక్కారః, పితృధిక్కార ఏవ చ |
భ్రాతృధిక్కార ఇ త్యేతాన్, జ్ఞా త్వాఘాన్ప్రసృరేన్నరః ||
- 337 ప్రాభవం లోభమోహాభ్యాం, నష్టి కర్మఫలం తథా |
వేమాత్మచింతితం కార్యం, దైవ మన్యత్ర చింతయేత్ ||
- 338 ఏకయా గుణితా వేమ!, ఏకసంఖ్యా హ్యుక్తస్థయా |
వర్ధతే ఖలు తద్రూపా, జ్యోదార్యస్య ఫలా న్యపి ||

- 333 తన్నుజూచియోరులు తగమెచ్చవలె నని, సాములెలమిఁ బెట్టునెచ్చెమిఁక,
ఒరులకొఱకె తాను నుబ్బుచు నుండును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 334 నిల్లుదాని కడిగి నిత్యంబు శోధించి, కూడుఁబెట్టి మీఁద గోకఁగట్టి |
ఏమిపాట్లుఁబడుదు రీదేహమున కిల, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 335 లేడులేడనినను లేడు లేనే లేడు, కాఁడుకాడటన్న ఁనె కాఁడు |
తోడుతోడనినను తోడనే తోడెను, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 336 తల్లి కెదురుకొనుటతండ్రికెదురుకొంట, అన్న కెదురుకొనుటలరయఁమాడు |
పాతకముల నెఱిగి వర్తింపఁ గావలె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 337 లోభమోహములను బ్రాభవంబులుతప్పఁ, దలఁచినపనులెల్లఁదప్పి చనును
తామొకటి తలఁచినదైవ మొండుఁ దలంచు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 338 ఒకటిక్రింద నొక్క టానర లబ్ధముఁబెట్టి, వలనుగగుణియింపవలసవెఱుగు |
అట్టిరీతినుండు నౌదార్యఫలములు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

339 పూర్ణకుక్షే రన్నదానాత్, త్యజతే వేమ ! కిం ఫలమ్ ? ।
ధనికాయ ప్రదత్తాని, దానా న్యేతాదృశాని హి ॥

340 ఊర్ధ్వార్థా స్యాన్నదానేన, భుక్షే హర్యర్పితం యథా ।
విత్తహీనాయ దత్తాని, వేమ ! దానా న్యహో తథా ॥

341 వేమ ! స్వయ మదాతృణాం, ధనినాం కర్మజీవినామ్ ।
భిక్షాపి న లభే ద్దీనాః !, దృష్టాంత మిద మ్మిత ॥

342 భిక్షు ర్భిక్షాం సమాహృత్య, తస్యాం భిక్షాం దదాతి చేత్ ।
భిక్షాదోషం హరే ద్వేమ !, భిక్షాదానం సమంతతః ॥

343 వేమ ! విత్తే బలా ద్దక్షే, స్వయ మేతి తథాగ్ధినే ।
దక్షే-గ్ధినే భవే తస్యస్యై, ఇహోదాతు ర్న కుత్ర చ ॥

344 వే మేహ స్యార్జితం విత్తం, “ఆత్మీయ” మితి గాలిశాః ।
మన్యంతే నూన మన్యేభ్యో, దత్తంవిత్తం స్వకం భవేత్ ॥

339 అన్న మరుగనతని కన్నంబుఁ బెట్టినఁ, బాఱవేయు దాన ఫలిత మేమి? ।
ధనికునకు నొసంగు దానము లట్లుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

340 అఁకలన్నవాని కన్నంబుఁ బెట్టిన, హరున కర్పితముగ నారగించు ।
ధనిహీనున కిడు దానము లిట్లుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

341 కలిగిపెట్టలేని కర్మజీవుల కెల్ల, తిరిపెమును దొరుకదు దీనులార! ।
తెలియఁ జూచుకొనుఁడు దృష్టాంత మిది మీకు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥

342 తిరిపెగాఁడయినను తిరిపె మెత్తినయట్టి, తిరిపెమందుఁదాను దిరిపెమిడినఁ
దిరిపెము తిరిపెమున విగబడి పోవురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

343 తాము బలిమిఁబెట్టఁ దమకుఁ దామేకల్గు, నడుగనిడినఁదామునడుగఁగల్గు ।
ఇందు సినివాని కెందును గల్గదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

344 తాముగడనఁజేయుధనముతమదియంచు, నమ్మియుండ్రు వెజ్జినరులుభువిని
తా మొకరికి నిచ్చు దానంబె తమది యౌ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 345 స్వయం న భుక్షే-ఽన్యేభ్య శ్చ, న దత్తే స్వార్జితం ధనమ్ ।
“పుత్రార్థ” మితి సంచిత్య, మ్రియతే వేమ ! న బ్రువన్ ॥
- 346 గుప్తాశ్వస్య సతీపుత్రాః, వాఙ్మనై భ్రమ ఏవ సః ।
వేమ ! భాగ్యవిహీనానాం, లభతే కింఫలం మనాక్ ? ॥
- 347 స్పర్శవేధీ త్వభాగ్యస్య, లభేచ్ఛేన్న స్థిరం భవేత్ ।
సమం వృష్ట్యాగతా వేమ !, తిష్ఠంతేకరకా శ్చ కిమ్ ? ॥
- 348 వేమ ! గర్భే నిర్దనస్య, సంజాతో భాగ్యవా స్వమాన్ ।
బహువిత్తయుతోఽన్యేభ్యో, కరో త్యుపకృతిం సదా ॥
- 349 వే మేహ బాధాః వివిధాః, స్సోఽఘం శక్యాః కథంచన ।
యమబాధా తు న తథా, జీవద్వం తాం వినా పరే ॥
- 350 అర్థాడ్యస్య ధనం వేమ !, కాంక్షంతే భృశ మగ్ధినః ।
న దత్త మగ్ధినే వ్యర్థం, వ్యర్థా నేతి వృథా ధనమ్ ॥

- 345 తాముఁడినక యటులెధర్మంబుఁ జేయక, “కొడుకుల” కనిధనముఁ గూడబెట్టి
తెలియఁ జెప్ప లేక తిరిపావును దాను, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 346 దాచినధనమునకుఁ దారయుఁ గొడుకును, వాంఛఁబడుటకాని వట్టిభ్రమలు!
భాగ్యహీనులకును ఫలము లభించునా, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 347 భాగ్యహీనునకును బరుసవేది దొరక, నదియు నిల్వ దవుడె చదులుఁగాని ।
వానతోడవచ్చు వడగండ్లు నిల్చునా, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 348 ధనవిహీనుఁడైన తండ్రిగర్భంబున, భాగ్యపురుషుఁడొకఁడు పరగఁ బుట్టి ।
బహుళఁ ధనముఁ గల్గి పరుల కుపకరించు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 349 ఇహమునందు బాధ లెన్నైనఁ బడవచ్చు, యమునిబాధలేక యమరవలెను
పరమున వ్యధలేక బ్రతుకుఁడి నరులార!, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 350 అర్థవంతుసొమ్ము నాసింతు రర్థు ల, య్యర్థికిని సొమ్ము వ్యర్థమ నుమి!
వ్యర్థమైన సొమ్ము వ్యర్థులఁ జేరురా, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥

- 351 సర్వసమ్మత్సమస్వీతో, గర్వితో ధర్మకణ్ఠకః ।
అప్రా ప్యాస్తే స్వయం శ్రేయః, వేమ ! ప్రాప్నోతి నాశనమ్ ॥
- 352 వేమ ! స్త్రీ పతిభక్త్యైవ, సతిభాం యాతి సర్వశః ।
తస్యాః కీర్తి ర్లోకనుతా, పతిభక్తి స్త్రీయో ధనమ్ ॥
- 353 మమతా మద మాత్సర్య, రూపవ్యసనవర్జితః ।
యోగీ పరం విశ్వసితి, వేమేహాన్యహితే రతః ॥
- 354 దానం ధర్మో దయా సత్యం, నీతి ర్దైర్యం వితీర్ణమా ।
రాజయోగా ఇమే వేమ !, భవేయ ర్మేదిసిపతేః ॥
- 355 ఆరభ్య జన్మనో వేమ !, పాపం జ్ఞాత్వా సదా పుమాన్ ।
అపశు ర్జరయాగ్రస్తో, వేమ ! యోగీవ సంఛరేత్ ॥
- 356 జ్ఞానే ప్రాప్తే స్థిరం చిత్తం, జ్ఞాతే దైవే వశామతిః ।
ఉదితం భాస్కరం వీక్ష్య, వేమ ! తిష్ఠతి కిం తమః ? ॥
-
- 351 ధర్మకంటకుండు ధనముచే గర్వించి, నకలనంపదలను చాలఁ బొరలి ।
కడకుఁడను మేలుఁ గానక చెడిపోవు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 352 ఇంతి తనదుపేరు నెల్లకాలంబును, ప్రజలుతలఁచునట్లు ప్రతిభఁగాంచు ।
ఇంతికి పతిభక్తి యెంతనవచ్చును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 353 మత్సరంబు మదము మమకార మనియెడువ్యసనములను దవిలనునలబోక
పరుల కుపకరించి పరమె నమ్మును యోగి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 354 దానధర్మములును దయయునత్యమునీతి, వినయ దైర్యధుర్యవితరణములు,
రాజుపాలిట్రికి రాజయోగంబులు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 355 పుట్టినదియు మొదలు పురుషుఁ డేకాలంబు, పాపమెఱిగి శుద్ధపశువుఁగాక ।
ముదిసియొగిరణి ముదమొప్పఁ గావలె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 356 జనుఁడు తెలివినెందఁజంచలింపదు మది, దైవమును దెలిసినదగులుబుద్ధి,
తివురు భానుఁజూచి తిమిరంబు నిల్చునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 357 వేమ ! రాత్రిందివం భావ, “మాత్మాహ” మితి సంస్కృతిమ్,
విస్మృత్య తిష్ఠతే య స్తం, త్వంవిఘ్నత్తమయోగినమ్ ॥
- 358 మృది దారుషు లోహేషు, శిలాకుడ్యపటేషు చ ।
ప్రతిమాను తథాత్మానం, బోధితుం వేమ ! న ప్రభుః ॥
- 359 యది విద్యాచ్ఛేదసిన్ధం, ఆహు స్తం యోగినం బుధాః ।
త్వయి జ్ఞాతే త్వయా వేమ !, త్వమేవ శివ ఉచ్యతే ॥
- 360 దుష్పాకేన విషం భక్ష్యం, లోచనగ్లానిదం భృశమ్ ।
తాదృగ్భక్ష్యే వేమ ! భుక్తేకబళం మృత్యుదాయకమ్ ॥
- 361 సుపక్వం భక్ష్య మమృతం, లోచనప్రీతిదాయకమ్ ।
భోజనే నామితే నాశు, వేమ ! సంప్రాప్నుతే మృతిమ్ ॥
- 362 నయచ్ఛన్తి నభంజన్తి, పైశున్యాద్ధనినో యది ।
అపశ్యన్త శ్చియం వేమ !, నశ్యన్తుత్తరజన్మసు ॥

- 357 పగలు రేయు మఱచిభావంబునుమఱచి, “తాను నే”ననియెడితలపుమఱచి
ఉండువానినెంచు ముత్తమయోగిగా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 358 మంటలోహమందు మ్రాకులశిలలందు, బటముగోడలందు బ్రతిమలందు
దన్నుఁ దెలుపుకొఱకుఁదగులవా పరమాత్మ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 359 మనసులోనివాని మానుగాఁ దెలిసిన, నుద్విజనులు వాని యోగి యండ్రు ।
సివునిన్నైఱుంగ నీవెవో శివుఁడవు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 360 వంటతప్పనపుడు వంటకము విషంబు, కంటఁజూడఁగానె కంటగించు ।
కంటకమునఁదిన్న గడి గండమై వచ్చు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 361 వంటకుదురునపుడు వంటక మమృతంబు, కంటి కింపుగానుకానుపించు ।
ఒడలఁడినిన తిండి వడిమించఁగను దోరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 362 కలిగి ధర్మమీయఁ గాననివారును, కలిగి తినక చాలఁ గ్రాగువారు ।
కలిమి నెచటఁజూడఁ గానక చెడుదురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 363 ముష్టినిమ్బాదితరవో, మూలికాకార్యకారిణః ।
ప్రజానాం వేమ ! కిం సీచః ? నిర్దయా తోష్టపయుజ్యతే ॥
- 364 ప్రభుః కపి శ్చే త్సచివాః, క్రోడా వేమ ! భటాః ఖగాః ।
సేనా చ పశవ శ్చాశ్వాః, గజా శ్చాఖు బిడాలకాః ॥
- 365 కోపేన ఘనతా నశ్యేత్, కోపే నైతి వ్యథా భృశమ్ ।
యది సంహరతే కోపం, వేమ ! సిద్ధ్యతి వాంఛితమ్ ॥
- 366 కృద్ధైతి నారకం కూపం, కృథా విభ్రంశతే గుణః ।
కృద్ధైవ వేమ ! సర్వేషాం, జీవనం లాఘవం వ్రజేత్ ॥
- 367 దారిద్ర్యే బాంధవో వైరీ, దారిద్ర్యే నశ్యతే పరమ్ ।
దారిద్ర్యే వేమ ! మర్యానాం, వినశ్యే దాత్మగౌరవమ్ ॥
- 368 వేమ ! దారిద్ర్యదావాగ్ని, రాత్నప్రాంతీయనాశకః ।
నిర్ధనత్వే సకృద్దృష్టే, స్మృతేచా ప్యఘకారణమ్ ॥

- 363 ముష్టి వేపచెట్టు మొదలుగాఽబ్రజలకుఁ, బరఁగమూలికలకుఁబనికివచ్చు ।
నిర్దయాత్మకుండు సమఁడెందున కగు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 364 ప్రభువు కోతియైన ఁబ్రగడలు పండులు, సైనికుండు పక్కి సేనపములు ।
ఏన్లు లశ్యచయము తెలుకలుఁ బిల్లులు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 365 కోపమునను మనత కొంచెమై పోవును, కోపమునను మిగుల గోడుఁజెందు
కోప మడఁచెనేని గౌరవ లీడెరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 366 కోపముననునరకకూపంబుఁజెందును, కోపముననుగుణముఁగొంచెమగును
కోపమునను బ్రతుకు కొలఁదియై పోవును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 367 పరఁగలేమిచేత బంధువుల్ పగవారు, పరఁగలేమిచేతఁ బరముఁదప్ప ।
పరఁగలేమిచేతఁబరపతి తప్పరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 368 ఁధనములేమి, యనెడుదావానలంబిలఁ, దన్నుజెఱుచునుదరిదాపుజెఱుచు ।
ధనములేమిఁ జూడఁ దలచనే పాపంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 369 యావద్ధస్తః పృసరతి, తావ ద్దృష్టా హతప్రజాః ।
రక్షాం యది న కుర్వీత, వేమ ! తస్య జని ర్వృథా ॥
- 370 అంగారేణ తథాల్పేన, పతితే నాన్యజాయయా ।
పరిహాసకథా వేమ !, మృత్యోర్మూలం న సంశయః ॥
- 371 యే మనోనిగ్రహచణా, స్తేహి ముక్తిపథం గతాః ।
న్యస్తవస్త స్తరుం వేమ !, న కిం గృహ్లాన్తి తత్ఫలమ్ ? ॥
- 372 న సంతి సాధనో భూషకా, బహవ స్సంతి దుర్జనాః ।
కాంచనం నాస్తి వే మాత్ర, లోపః కిం భస్మనో భవేత్ ? ॥
- 373 ఆలాపచతురో వేమ !, ద్రవీకృత్య భృశం మనః ।
యది ప్రీతిం న జనయేత్, పరద్రవ్యం కథం లభేత్ ॥
- 374 అధికం యది హం త్యన్నం, నోచ్ఛేద్యాని రి హాత్మనః ।
హస్తం గ్లాపయితుం వేమ !, శక్త మన్నం సహస్రశః ॥
-
- 369 చేకొనుచును దనకుఁ జెయిసాగినంతలోఁ, జెడినప్రజల రక్షసేయలేని ।
తనదు సాగుటేమి? తన తనువది యేమి?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 370 ఇంగలంబుతోడ నిల నల్పుతోడను, పరునియాలితోడఁ బులితుతోడఁ ।
సరస మాడు దెల్లఁజూపుకు మూలంబు విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !
- 371 మనసు నిల్పినట్టి మర్మజ్ఞులగువారు, గరిమ మోక్షపథముఁ గన్నవారు ।
చెట్టుఁబెట్ట ఫలముఁ జేకొనఁ డా తాను?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 372 మంచివారులేరు మహిమిఁడ వెదకిన, కష్ట లెందఱెఁ గలరు భువిని ।
పసిడిలేదు కాని పద డెంత లేదయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 373 మాటలాడనేర్చి మనసుఁగరుగజేసి, పరఁగఁ బ్రయముఁ బుట్టఁబలుకకున్న,
నొకరిచేతిసాము లూరకవచ్చునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 374 అన్న మధికమైన నదియుఁ దాఁ జంపును, అన్న మంటకున్న నాత్మనొచ్చు ।
చంప నొంప బువ్వ చాలదా వెయ్యేల?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

375 స పాశముక్తో హ్యశావా, నముక్తో న ముని ర్భవేత్ ।
అమునే ర్వేమ ! మోహాని, నోఽఙ్ఘంతి ఖలు సర్వదా ।

376 వధోద్యుక్తో నృపో వేమ !, దత్తేప్రీతిం వినాశయన్ ।
మైత్రీం కుర్యా ద్రిపు ర్భోగీ, దంశోద్యుక్తో నిరీక్షతే ॥

377 సరాదైవపరా స్వేమ !, చింతంతే స్వసమా ఇతి ।
గూఢం తత్త్వం న జానంతి, మర్మజ్ఞాః కథ మీదృశాః ॥

378 వేమ ! త్వత్ స్థానవిస్మర్యో, మార్గం నోఽఙ్ఘతి సర్వశః ।
అచంచలపదో నూనం, స్థానం తవ విశే స్సరః ॥

379 త్వయి స్థితేఽఖిలం నాస్తి, మృగతృష్ణోపమం స్థితౌ ।
త్వ మేవ నిశ్చయం వేమ !, నిఖిలం మాయయావృతమ్ ॥

380 పరపుష్టో వనే సమ్యక్, యథా సంకూజతే తథా ।
వక్త్యార్యో వేమ ! ధూర్తస్య, వాక్యం కాకరుతోపమమ్ ॥

375 ఆశలుడుగఁగాని పాశముక్తుఁడుఁగాఁడు, ముక్తుఁడైనఁగానిమునియుఁగాఁడు ।
మునియునైనఁ గాని మోహంబు లుడుగవు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

376 చంపఁడలఁచురాజు చనువగ్గలంచిచ్చు, చెఱువనున్నపగఱచెలిమిఁజేయు ।
కఱువనున్నపాము నెఱిగఁచుకొనియుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

377 దైవమతులనరులు తమవంటివారని, యరసి గూఢతత్త్వ మరయలేరు ।
ఇట్లుమాయఁబడిన నెట్లు మర్మమెఱుంగు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

378 నీవుగలిగియుండు నెలవుఁదెలియువాఁడు, వసుధయందుఁద్రవోపదలఁడెందు
కాలు కదలినక గ్రక్కున నినుజేరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

379 నీవు నిల్చియుండ నిఖిలంబు నిలువదు, నిల్చియుండు నెండనిరుపలెను ।
నీవు నిశ్చయంబు నిఖిలంబు మాయయే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

380 ఏకమువనములోన విలసిల్లఁ బలికిన, భంగి ప్రాజ్ఞజనుల బలుకుగులుకు ।
కాకికూఁతఁబోలు కలుపాత్మువచనంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 381 కృతీభూతం మృగేంద్రం చ, కృతశ్శావేమ ! గాఢతే ।
యదా బలం విలుప్తంస్యా, తదాప్రజ్ఞా న శోభతే ॥
- 382 “జ్ఞానినో వయ”మి త్యేవ, మత్వా వేమ ! కుబుద్ధయః ।
అనాత్మజ్ఞా భవం త్యజ్ఞాః, కష్టే తిష్ఠంతి కాననే ॥
- 383 వేత్తి యోగీ పాపపుణ్యాం, కిం వేత్తి పశుపాలకః ? ।
అంత ర్యోగం ప్రాప్య వేమ !, లోహసంగ్రధనం కురు ॥
- 384 వేమ ! శ్రుత్వా మహద్వాక్యం, తథా కర్తుం న శక్యతే ।
కరోతిచే ద్వాస్యమి మ్మాక్ష్య, లిప్తజంబుకవ ద్భవేత్ ॥
- 385 కి మనమ్బుద్ధసఖ్యేన, పుంసో వే మేహ ధీమతః ।
కార్యాధినః కిం హతేన ?, దైవభక్త్యా ఖలస్య కిమ్ ? ॥
- 386 కథం వాద్య శ్వః పరశ్వః, శివార్పితమనా స్సుధీః ।
శివో భర్తా భవే ద్వేమ !, స్వయం కర్తా హి మానవః ॥
-
- 381 చిక్కియున్నవేళ సింహంబునైనను, బక్కకుక్కసేరి బాధజేయు ।
బలిమిలేనివేళ పంతంబు సెల్లదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 382 జ్ఞానులమనియెంచి చపలాత్ములగువారు, తెలివితేక తమ్ముఁ దెలియలేదు ।
కష్టగహనమందు భ్రష్టులై యుందురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 383 పాపపుణ్యములనుపనులకాపెఱుఁగునా, ధరనుపరమయోగియెఱుఁగుగాని,
లోనిపొందికఁగని లోహముల్ గూర్చుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 384 పెద్దలవచనములు ప్రేమతోదా విని, అటులనడువఁబోవ ననువు పడదు ।
పులినిజూచి నక్క పూతపూసిన యల్లె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 385 బుద్ధియుతునకేల పొనఁగని నఖ్యంబు?, కార్యవాదికేల కడు చలంబు ? ।
కుత్సితునకునేల గురుదేవతాభక్తి?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 386 ఎల్లి నేఁడు, మఱియు నెల్లుండియైనను, మనసునిలుపువాఁడు మంచివాఁడు,
శివుఁడు భర్త కర్త, చింతింప నేలరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 337 ఆగచ్ఛతి కి మానీయ, కిం గృహ్లా వేమ ! గచ్ఛతి ? ।
జననే మరణే చాపి, కుతో విత్తం? కుత స్వయమ్ ?॥
- 388 వక్త్రోచ్ఛిష్టం కుక్షిమలం, సశుద్ధ్యేద్బ్రహ్మజేనవా ।
య ద్యస్తి సూనృతం కించిత్సిద్ధ్యతే వేమ ! త ద్భవి ॥
- 389 ఛిన్నాశో వేమ ! శాంతాగ్నిర్బద్ధకాపిన ఏవ చ ।
నిరాశీ రుష్టి తకోధః, పుమాన్ “యో”గీతి కథ్యతే ॥
- 390 జనస్య గుణహీనస్య, గుణానాం గణనేన కిమ్ ? ।
నిర్బుద్ధే పూజయా కిం వా, మంత్రైః కిం వేమ ! దుర్మతేః?॥
- 391 సకృ దర్శీ భవే న్నార్థీ, న దాతా స్యా దపూరితః ।
వే మాస్థిన శ్చ దాతు శ్చ, తారతమ్య మపీదృశమ్ ॥
- 392 వేమ ! మూఢ స్తుషాభోజీ, లుబ్ధ స్త్వన్నం దదాతి కిమ్ ? ।
న దదాతి స్వయం చాన్యై, రుక్తం చాపి న యచ్ఛతి ॥
-
- 387 ఏమిగించువచ్చె నేమి దాఁ గొనిపోవు, పుట్టువేళ నరుఁడు గిట్టువేళ? ।
ధనము లేచటి కేగు? దా నేగు నెచటికి? విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 388 కడుపులోనిరోత కడునోటియెంగిలిఁ, గడుగవళమె బ్రహ్మకొడుకుకైన ।
సత్యమున్నఁగంత జగతిపై నిద్రించు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 389 ఆఁగెనివేసి యనలంబుఁ జల్లార్చి, గోవి దిగియఁగట్టి కోప మణఁచి ।
ఆశ విడిచెనేని నతఁడు చా యోగిరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 390 గుణవిహీనజనుని గుణమెంచఁగానేల?, బుద్ధితేనివాని పూజ యేమి? ।
మనసులేనివాని మంత్రంబు లేమయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 391 అరుదుగా నడిగిన నతఁడర్థి కాఁబోఁడు, తఱుచుగా నొనఁగక దాతకాఁడు ।
దాత కర్తి కింత తారతమ్యముఁ గల్గు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 392 పరఁగఁ దా నొనఁగక పరులుచెప్పినదైన, నియఁజాలకభ్రమియించునెప్పుడు ।
ఘోటుఁడినెడిలోభి బువ్వలుఁ బెట్టి నా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 393 ధర్మసత్యపథాలంబీ, యో నరో న ప్రవర్తతే ।
నాస్నోతి స శుభం వేమ !, నాధుచిత్తో భవత్సమః ।
- 394 నిందంతే నిర్ధనం పుత్రాః, న స్పర్శం సహ తేఽంగనా ।
వే మాహో ! ధనరాహిత్యం, సర్వస్యాపి చ దుస్సహమ్ ॥
- 395 గతాసో వేమ యే స్యుః, యే స్యు రత్రామృతాజనాః ।
మృతజీవాజనా యే స్యుః, స్విమర్శయ యథాతథమ్ ॥
- 396 శివోపమ స్సాధుచిత్తః, కపట శ్శలభోపమః ।
నిశ్చయాత్మా మహాయోగీ, వేమ ! నూనం భవత్సమః ॥
- 397 బలః పర స్యాత్మన శ్చ, న జానా యోభివర్తతే ।
స వేమ ! దీపికాసేవీ, భాగ్లాకసదృశో భవేత్ ॥
- 398 యుక్తాయుక్తానభిజ్ఞో హి, వేమ ! మూఢజన స్తథా ।
సాధునిదాం కరోతి శ్వా, మృగేంద్రం భవతే యథా ॥

- 393 ధర్మ సత్యములను దప్పక చేయని, కర్మ జీవి మేలుఁ గాన లేడు ।
నిర్మలహృదయుండు నిరూపమున నుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 394 ధనములేమి నుతులుఁ దప్పల నిడుదురు, ధనములేమి పత్ని తాక నిడు ।
ధనములే మెవరికిఁ దాళికై యుండదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 395 చచ్చువార లెవరో చావనివా రేరో, చచ్చిబ్రతికియుండు జనములెవరో ।
విచ్చలవిడిగాను వివరించి చూడరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 396 చిత్త ముగలయోగి శివునివలెనె యుండు, మిథ్యయోగియుండుమిడుతవలెను
నిత్యుఁడైనయోగి నివలె నుండురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 397 ఎదుటితనబలంబు నెంచుకో నేరక, దీకొని చలమున నెదిర్చెనేని ।
ఎలుగుదివ్వెసేవ కేగిన చందమౌ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 398 ఓగు బాగిఁగని యుత్త మూఢజనంబు, లల నుధీజనముల నెంచుటెల్ల
కుక్క సింగముఁగనుఁగొని మొఱింగినరీతి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

399 కుశలా న్కుర్వతేవేమ !, సాధవోఽకుశలాన్ జనాన్ ।

న తథా దుర్జనా దోషా, నారోపంతి గుణే ష్వపి ॥

400 యది క్షిణో త్యనాథస్య, రోగిణో దీనతాం సరః ।

వే మేహ స పుమాన్సూజ్యః, పరత్యాపి చ భాగ్యవాన్ ॥

401 కిం ధూర్తస్య పరథ్యా స్యా, ద్భక్తిమాగ్నేణ వా పి కిమ్ ? ।

వేమ ! కిం పరమార్థస్య, తత్త్వే నేహ మనాగపి ॥

402 ఔచిత్యవాన్నరో నిత్య, ముద్యోగీ సకా సమర్థతః ।

వేమాన్యేభ్య శ్చక్తికాలే, చోపకృత్యేహ రక్షతే ॥

403 కాంచనం వేమ ! పశ్యంతః, స్రశంసం తశ్చసర్వదా ।

వాంఛం తశ్చేహ పశ్యంతి, స్రభుం సంతృక్తకాంచనమ్ ॥

404 ప్రస్తుతే సమయే వేమ !, యది పద్యం పతే న్నరః ।

నదోష మపి నిర్దోషం, న కిం ధృష్టా రతేఽంగనా ? ॥

399 నేరనిజనులకును నేర్పి నేరము లెల్లఁ, జక్కఁజేతు రరయ సాధుజనులు
ఒప్పెదుర్జనములు తప్పగ నెంతురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

400 దిక్కులేనిరోగి పీనతః బాపిన, పురుషుఁ డిహమునందుఁ బూజ్యుఁడగును ।
పరమునందు వానిభాగ్య మే మనవచ్చు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

401 పలుగువానికేల పరసమృద్ధి దలంప?, పలుగువానికేల భక్తిపదము? ।
పలుగువానికేల పరమార్థతత్త్వంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

402 ఉచితవంతుఁడైన నుద్యోగపరుఁడౌచు, సాగిపాతియున్న నమ రుమునను ।
పరుల కుపకరించి పరఁగ రక్షించును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

403 పచ్చజూచువారుఁబచ్చమెచ్చెడువారు, పచ్చమీఁద వాంఛపడెడివారు ।
పచ్చవిడుచువాని బ్రభువుఁగాఁజూతురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

404 ప్రస్తుతంపువేళఁ బద్యంబుఁ జదివినఁ, దప్పుఁ గలిగియున్న నొప్పెయుండు'
వెలఁది సురతవేళ బిత్తరై యుండదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 405 కాంతాం చ కనకం వేమ !, సంవీక్ష్య హృది యో నరః |
మోహం నాహ్నోతి లోకేస్త్రిక్, స యోగీ పరమో మతః ||
- 406 ఉద్ధత్యా నేక్షతే మృత్యుం, తత్త్వం తనుమదేన చ |
భోగవాంఛాసమాక్షిప్తః, పుణ్యం వేమ ! న పశ్యతి ||
- 407 ధూర్తస్య సూచకో మిత్రం, కుమంత్రీ మూఢభూషణః |
గోలాఙ్గాలస్య వే మైవం, వానరో ముఖ్యబాంధవః ||
- 408 న బాధతే యది బహూం, స్తస్య దానఫలం భవేత్ |
న భవే ద్యది తన్నాశీ, వే మై త్యుద్వాహకృత్ఫలమ్ ||
- 409 కక్షస్థమేష మన్యత్ర, గోపోన్వేష్టే యథా వ్రజే |
తథా హృత్స్థం వేమ ! దైవం, త్య క్త్వాన్యత్ర భజే జ్ఞః ||
- 410 ఉన్నతస్యాతివినయాః, అవలుంతాన్వితానతీ |
కాలటేయో వేమ ! సమ్యగచారం కురుతే సదా ||

-
- 405 బంగరు బొడగన్న భామలఁ బొడగన్నఁ, జిత్తముననుజింతఁజేయఁడేని |
వాడె పరమయోగి వర్తింప జగమందు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 406 కండకావరమునఁగానరు మరణంబుఁ, దనుమదమునఁగనఁడుతత్త్వమిట్లు |
భోగవాంఛవేతఁ బుణ్యంబుఁ గానఁడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 407 దుండగీనికొకఁడుకొండీడుచెలికాఁడు, బండరాజునకును పాడుమంత్ర |
కొండ్రముచ్చునకును కోఁతియువించెను, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 408 పెట్టినంతఫలము పెక్కుండ కపకృతిఁ, జేయకున్నఁ దాను జెఱువకున్నఁ |
బెండ్లిజేయునట్టి పెద్దఫలంబురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 409 మేఁకఁజంకఁజెట్టి మెలఁగుచు మందలో, బ్రమసివెదుకు గొల్లపగిది హృదిని |
దైవమెఱుంగక పరదైవతములఁ దల్చు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 410 వెళ్లిపట్టువానివినయంబు లధికముల్, చెడ్డముండ మునుఁగు చెలఁగి పెట్టు |
చెడిపెకొడుకు మిగులఁ జేయు నాచారంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

- 411 పరద్రవ్యాపహరీ చ, జార శ్చాస్మతవా ద్యపి ।
వేమ ! నిష్ప్రభ మాత్మానం, మన్యతే ద్విజ మల్పధీః ॥
- 412 అనానుకూల్యే నేష్టానిరీతిః కాఽన్య నైకథా ।
వేమ ! జిష్ణు ర్నానుకూల్యే, విరటం కిం న సేవతే ? ॥
- 413 కాంతా మరణ్యే విన్యస్య, అనుస్మత్య మృగం గతః ।
శ్రీరామః కిం సరసికః ? , నాశకాలే హ్యసన్మతిః ॥
- 414 లంకావిनाశసమయే, రాజ్యం లంకాప్రభో ర్ఘనమ్ ।
స్లవంగసేనా చక్రకామ, నాశా యాలో౭ల మాపది ॥
- 415 జాతో రామవిభు ర్వేమ !, చక్రే రఘుకులోన్నతిమ్ ।
సుయోధనః కులాంతం చ, సాధ్వసాధు యథోచితమ్ ॥
- 416 శుద్ధదృష్టిం వినా వేమ ! మహా శుక్రో౭పి ముగ్ధధీః ।
మనో విక్షిప్య చాశక్తో, కాణో౭భూ త్కాకవత్ పురా ॥
-
- 411 పరధనములకుఁ జెయిఁబట్టును మిక్కిలి, నత్యమింతలేక జారుఁడగును ।
ద్విజుఁడనుకొను దాను దేజ మింతయులేక, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 412 ఇమ్ముఁడప్సవేళ నెఱ్ఱె లన్నియుఁ దప్పి, కాల మొక్కరీతి గడువవలయు
విజయుఁ డనువుఁడప్పి విరటునిఁ గొలువఁడా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 413 మెలఁతనడవి నునిచి ప్పుగమువెంటను బొవు, రామచంద్రుకన్నరసికుఁ డేడి?
చేటుకాలమునకుఁ జెడుబుద్ధిపుట్టును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 414 లంకపోవునాఁడు లంకాధిపతిరాజ్య, మంత్రకిసేన లాక్రమించె ।
చేటుకాలమైనఁ జెఱుప నల్పుడె చాలు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 415 రామవిభుఁడుపుట్టిరఘుకులంబలరించె, కురువిభుండుపుట్టికులముఁజెఱచె,
ఎవరిమంచెదృష్ట లెంచిమాచినఁ దేలు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 416 శుద్ధదృష్టఁడెలిసి శుక్రునంతటివాఁడు, పట్టలేకమనసు పాఱివిడిచి ।
కన్నుఁబోయి తుదకుఁగాకి చందం బాయె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 417 భక్తః ఫాలం వృకో వక్త్రం, యస్య భూతం మనో భవేత్ ।
దృష్టం బ్రహ్మాతి తస్యోక్తిః, వేమ ! లజ్జాకరా న కిమ్ ? ॥
- 418 “విప్రోత్తమావయ”మితి, వేదాధ్యయనతత్పరాః ।
హసంతే ప్రాకృతాన్వేమ !, తేభ్యో దాసమతం వరమ్ ॥
- 419 “యజ్ఞా ద్విజోఽహ” మితి యో, వేషధారీ యథేచ్ఛయా ।
దద్వా తు మాంస మశ్నాతి, కోలాభో ? వేమ ! తేన సః ॥
- 420 భూతిలిప్తం సురాభాండం, దుర్గంధం నోఽస్మితి క్వచిత్ ।
ధృతమాత్రే చోపవీతే, ద్విజన్నా వేమ ! కిం భవేత్ ? ॥
- 421 బిందురక్తభవం దేహ, మజాన ద్విజశబ్దభావ్ ।
ప్రవర్తత తతో వేమ !, నిరయం త్యజతే హి కిమ్ ? ॥
- 422 కిం దేహలిప్తయా భూత్యా, కుర్యాన్నిష్ఠాం సదాశివే ।
అనారతం ఖరో వేమ !, కిం భస్మని న లుంతతి ? ॥
-
- 417 నొనలు బత్తుఁడొచ్చు నొరు తేడేలొచ్చు, మనసు భూతమువలె మలయుఁగాను ।
“శివునిగంటి”నన్న సిగ్గెట్లు కాదొకే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 418 విప్రవరులమనుచు వేషంబుఁజదువుచుఁ, బ్రాకృతులను జూచిపరిహసించు ।
ధరణిసురులకన్న దాసరిమత మెచ్చు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 419 “సోమయాజి”ననుచు సొంపుతో వేషంబుఁ, గట్టిమాంసమెల్ల గాల్చితినును ।
“ద్విజుఁడనే, ననఁగ నధికమేమి తనవల్ల, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 420 కల్లటికకుబూది గట్టిగాఁ బెట్టిన, నందులోని కంపులఁగనట్లు ।
మెడనుద్రాడువేయె మెఱయుచు ద్విజుఁడొనె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 421 బిందురక్తములను బెరసిన దేహంబు, చంద మెఱుఁగక ద్విజశబ్ద మిడుక ।
నడచినను విడుచునొ నరకంబు మృత్యువు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 422 భూతి దేహమందుఁ బూసిన నాయెనా, నిష్ఠ శివునియందు నిలువవలయుఁ ।
గాక భస్మమందు గాడిద దొడ్లదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 423 మేమాః పల్లాశిన స్తేహం, కాయసిద్ధి ర్న సిన్ధుతి ।
లోకా స్స ర్వే తథా వేమ !, యాం త్యున్మత్తవిచేష్టితమ్ ॥
- 424 జటాభి ర్వేమ ! ముండై శ్చ, భస్మలేపై శ్చ సర్వశః ।
భాషణాననవేష్టై శ్చ, న యో గ్యజితమానసః ॥
- 425 వే మేహ ముండితం శీర్షం, వేషభాషా దధ త్యహా ! ।
యది ముండిని శీర్షాణి,నంకల్పాని చ కిం తథా ॥
- 426 సమయిత్యా పాణిపాదం, వాయుపూర్ణః పతన్ స్థితః ।
వేమాననాద్యా స్స్యు ర్విద్యా, అభ్యాసేన కృతా భువి ॥
- 427 కాషాయధారీ యో గీవ, స్థితః కామా న్మూఢుర్భుహిః ।
విక్షిప్య చరతే వేమ !, య స్స మాయీ ముని స్థువమ్ ॥
- 428 జాతాః కలా వనుశ్రీర్ణా, శ్శాంతదేహాః ఘనం తపః ।
కృత్యాపి కిం ఫలం తేన,తత్త్వం వేమ ! న జానతే ॥
-
- 423 అకు లెల్లఁ దిన్న మేఁకపాతుల కెల్లఁ, గాకపాయెనయ్య కాయసిద్ధి ।
లోకులెల్ల వెట్టి పాకిళ్లఁ బోదురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 424 బోడితలల జడల బూడిదపూతల, భాషణాననముల వేషములను ।
యోగికాఁడు లోన బాగుఁగాకుండిన, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 425 వేషభాష తెఱిగి కాషాయవస్త్రముల్, బోడినెత్తి కలిగి పాటయుచుండు ।
తలలుబోడులైనఁ దలపులు బోడులా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 426 కాలుసేయివంచి గాలినిండుగఁజేర్చి, నేలవ్రాలిమఱియు నిలిచిచేయు ।
నాననముఖవిద్య లభ్యానవిద్యలు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 427 కావిపంచెగట్టి కడుయోగివలెనుండి, వెలికిఁగోర్కులెల్ల విడిచిపెట్టి ।
తొడరితిరుగువాఁడు దొంగనన్యాసయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 428 కలియుగమునఁబుట్టి కడతేరఁగాలేక, ఒడలుబడలఁజేసి యుగతపముఁ ।
దాముఁజేసియేమి తత్త్వంబుఁ గనలేరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 429 గృహం దారాన్ పరిత్యజ్య, విహాయాన్నాదికే స్పృహమ్ ।
ఏకాకీ బద్ధకాపీనః, తత్త్వం వేమ ! న వేత్తి హి ॥
- 430 కుర్వాణస్య ప్రాణిపూజాం, చింతా స్యాత్కిం శిలాదిషు ? ।
ఆస్వాదితే మధురసే, తిక్తః కిం వేమ ! రోచతే ? ॥
- 431 శివోఽస్యైతేతి వందంతి, శిలా జీవాః ! కుతో భ్రమః ।
జీవే వ్యస్తి శివో వేమ !, న శిలాసు కదాచన ॥
- 432 బుద్ధిహీనో రజోవృత్త్యా, చానీ యోపలవిగ్రహమ్ ।
స్వే భావే పూజతే వేమ !, పరం జ్ఞాతం న శక్నుతే ॥
- 433 “ఏంబెర్వాఖ్యం మత”మితి, మధు పీత్వాన్యనామభిః ।
మాంసం భుక్త్వా క్రిమం త్యక్త్వా, స్త్రీవశో వేమ ! నశ్యతి ॥
- 434 త్యక్త్వా జాతిమతే గత్వా, యది యోగీ భవే చ్ఛభమ్ ।
కిం సీత్యా జాతిబద్ధస్య, తద్బంధో వేమ ! నిష్ఫలమ్ ॥

- 429 ఇల్లునాలువిడిచి యిసువకచ్చలుగట్టి, వంటకంబునిరు వాంఛ లుడిగి ।
ఒంటినున్నయంత నెరుగునాతత్త్వంబు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 430 జీవలింగపూజఁ జేసిన వారికి, శిలలరూపమందుఁ జింతయున్నె? ।
చెలఁగిమధువుఁ గ్రోలఁ జేదు రుచించునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 431 శివుఁడు గలఁడటంచు శిలలకు మ్రొక్కెడు, వెత్తిజీవులార! వెతల విడుఁడి ।
జీవులందెకాక శిలల నే మున్నది?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 432 రాతిప్రతిమఁదెచ్చి రాజనంబున నుంచి, పూజఁజేయు నరుఁడు బుద్ధిమాలి ।
భావమందుఁ బరము భావించ నేరఁడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 433 “ఎంబెరుమతమంచు నెనఁగిమాంసముఁదిని, మాఱు పెళ్లఁబెట్టిమధువుఁద్రావి
వావిపరునఁదప్పి వనితపాలెచెడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 434 జాతిమతమువిడిచి చని యోగిగామేలు, జాతితేనెయున్న నీతులేల? ।
మతముఁబట్టి జాతి మానకుంట కొఱంత, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 435 వేశ్యాతుల్యా వేదవిద్యాః, భ్రాంతిం కుర్వంతి నాచితీమ్ ।
ఏకైవ గుప్తవిద్యా స్యాత్, వేమ ! తుల్యా కులస్త్రియా ॥
- 436 వ్రతాశ్చ బహవో వేమ !, కాయక్లేశకరాః ఖలు ? ।
న దర్శయం త్యాత్కత్త్వం, మహా న్యోగ్యాత్కత్త్వవిత్ ॥
- 437 యజ్ఞోపవీతం నాస్త్యేవ, జననే మరణేఽపి చ ।
మాతు స్తన్నాస్తి సా శూద్రీ, స్వయం వేమ ! కథం ద్విజః? ॥
- 438 “పిత్రన్న”మితి సంప్రీత్యా, కాకా నాహూయ కర్మణాః ! ।
దదధ్యే తేషు కిం త్వస్తి ?, మహద్భ్యో వేమ ! దీయతామ్ ॥
- 439 పిండాన్ కృత్వా పితౄన్ మత్వా, కాకేభ్యో యచ్ఛ్యతేభిరాః !
కథం పితా భవే ద్వేమ !, వాయసో మలభు గ్భువి ॥
- 440 నీలముండితశీర్షాణి, కంబళాని సితాని చ ।
భస్మలేపా స్తనా వేమ !, ఈదృగ్వేషాణి కుక్షయే ॥
-
- 435 వేదవిద్య లెల్ల వేశ్యలవంటివి, బ్రమలఁబెట్టి జేటచఁగ నీవు ।
గుప్తవిద్య యొకటి కులకాంత వంటిది, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 436 వ్రతములెన్నియైన వట్టి చిక్కులెకాని, ఆత్మచిక్కుఁగాన నలవికాదు ।
ఆత్మచిక్కుఁదాపు నతఁడె పో మనయోగి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 437 జననమరణములను సంధ్యత్రాడును లేదు, సంధ్యత్రాడులేదుజననికెప్పుడు ।
తల్లి శూద్రురాలు తానెట్లుద్విజుఁడగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 438 పెతరయన్న మనుచుఁ బ్రీతితోఁ బిలిపించి, కాకులకును బెట్టు కర్మలార ! ।
కాకులందు నేమి? మనులకుఁ బెట్టుఁడి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 439 పిండములనుజేసి పెతరులఁదలపోసి, కాకులకునుబెట్టు ఖరములార ! ।
పెంటఁదినెడి కాకి పెతర యెట్లాయెరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 440 నల్లబొడితలలుఁ దెల్లని గొంగళ్లు, ఒడలబూదిపూత లొంటినున్న ।
ఇట్టిచేషములఁబొట్టకొనమె నుమి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 441 గ్రంథా జటాః కక్షపాలాః, వేత్రం చ వ్యాఘ్రుచర్మ చ ।
భారాయ కేవలం వేమ !, మోక్షో నాస్తి తతః ఖలు ॥
- 442 కృతాసహాపీడితాఙ్గా, యోగాభ్యాసీ సమత్తనుః ।
కిం వ్యాయామకృతో మల్లాత్, వేమ ! న్యూనత్వ మాపున్నతే ॥
- 443 నిమిల్యనయనే కుక్షి, మథరీకృత్వ యో యతిః ।
దుద్ధకాయస్స కిం కుర్యాత్, వేమ ! మేషో యమాంతికే ॥
- 444 వేమ ! కర్కశపాషాణా, నాసీ యాలయనిర్మితిమ్ ।
కృత్వా శిలా స్సమర్చంతే, కిం స్యా దుపలసేవయా ? ॥
- 445 ఉసవాసీ గ్రామకిశేర్జన్మాప్నోతి దరిద్రతామ్ ।
యతి ర్యాతి శిలాం వేమ ! ప్రాణీ నార్హతి వందితుమ్ ॥
- 446 ఐహికం వేమ ! సంత్యజ్య, 'ఫల మ'స్తీతి యే జనాః ।
బ్రువంతే తస్మతం మిథ్యా, పర మ స్తీహ పశ్యత ॥

- 441 పుస్తకములు జడలు బులితేలు బెత్తంబుఁ గక్షపాలలుఁ బదిలక్షతైనఁ
మోతచేఱకాని మోక్షంబు లేదయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 442 అసనములఁబన్ని యంగంబుబిగియించి, ఒడలువిఱుచుకొనెడుయోగమెల్లఁ
జెట్టిసాముకన్నఁ జింతాకు తక్కువ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 443 కడుపుబొరగించి కన్నులు ముకుళించి, బిజ్జిబిగిసియున్న బీదయోగి ।
యమునిబారిగొట్టె యతఁడేమిచేయును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 444 పలుగురొక్కఁడెచ్చి పరఁగ గుడులఁ గట్టి, చెలఁగి శిలలసేవఁ జేయనేల ? ।
శిలలసేవఁజేయ ఫలమేమికల్గురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 445 ఉపవసములనున్న సూరపందై పుట్టుఁ, దపనియై దర్శిద్రతను వహించు ।
శిలకుఁమొక్కనగునె? జీవముగలబొమ్మ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 446 ఇహమువిడిచి ఫలము లింపుగఁ గలవని, మహినిబల్కువారి మతముకల్ల ।
ఇహములోనఁ బరము నెనఁగుటఁ గానరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 447 వినైవ లిఖితం వేమ !, న దత్తే పర మీశ్వరః ।
 వినా కర్మ న లేఖా స్యాత్, కర్తాత్మా లేఖకో విధిః ॥
- 448 “అపశ్య”మితి దుర్మేధాః, వేమ ! కర్మాధికారతః ॥
 అనుసృత్య వినష్ట స్యాత్, చిత్తే ముక్తిం న పశ్యతి ॥
- 449 నిర్మలోఽప్యత్మనో వేమ !, గుణం దేవాయ యో గురుః ।
 న దాస్యతే స కుటిల, శ్చాంధాశ్చారూఢవ ద్భ్రమేత్ ॥
- 450 పుంశ్చలీ వేమ ! జారేతు, కుర్వన్ రక్తిం నిజేపతౌ ।
 ముఖప్రీతిం యథా కుర్యాత్, ముక్త్యై దేహం తథా యతీ ॥
- 451 ఆత్మతత్త్వం తనా వేవ, స్థితం వే మానుచింతయన్ ।
 నాన్వేష్టై “పుథగ”స్తీతి,కిం దీపేన స్థితే రవౌ ॥
- 452 మ్రియమాణఃపుమా స్వీక్య, ధ్రువో మృత్యు రితి స్మరన్ ।
 జ్ఞాత్వా వే మాత్మన స్తత్త్వం, ముక్త స్యా దకుతోభయః ॥
-
- 447 వ్రాతవెంటకాని వరమీడు దైవంబు, జేతకొలఁదికాని వ్రాతకాదు ।
 వ్రాతకజుఁడు కర్త చేతకుఁ దాఁ గర్త, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 448 “కంటిఁగంటి” ననుచుఁగర్మాధికారంబు, వెంటఁబట్టిచెడునువెట్టిజన్మఁడు ।
 బట్టబయలుముక్తిఁ బొటించి జూడఁడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 449 తాను విమలుఁడైనఁ దనగుణమంతయు, శివునికినిగురువు చెడ్డగురువు ।
 గ్రుడ్డిగుఱ్ఱమెక్కి గుడితిరిగినటులౌ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 450 జారపురుషమీఁద నద్భక్తి నలుపుచు, బతికి నిచ్చకంబుఁ బఱపుభంగి ।
 పరముకొఱకు యోగి పాటించు దేహంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 451 తనువులోని జీవతత్త్వ మెఱుంగక, “వేతె కల”వటంచు వెదుకనేల ? ।
 భానుఁడుండ దివ్యఁ బట్టి వెదుక నౌనె?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 452 చచ్చువారినిగని చావునిశ్చయమని, తత్త్వమెల్ల నాత్మఁ దలంచి తెలివి ।
 నదురుబెదురులేక యడరిన భక్తుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

453 వేమ ! పాంచాలికాజీవీ, కీడాం పాంచాలికాగణైః ।

కారయిష్యతి దైవం చ, కుర్యా చ్ఛన్న స్తథైవ చ ॥

454 కోటిపూజా వినశ్యంతి, పరస్త్రీరతకాంక్షిణః ।

స నష్టి కిం వేమ ! తాపాత్ ? , నవనీతం శిఖాంతికే ॥

455 యస్య నాస్తి వచశ్శుద్ధి, శ్చండాలుః ఖలు వేమ ! సః ।

దానేన కిం వినా ప్రేష్టా ? , ఘోరం భక్తో ముఖం వృకః ॥

456 బ్రహ్మాండే వేమ ? జాతాని, సకలాని కులా న్యపి ।

స ర్వేపి సోదరా ఏవ, స ర్వే స్వేకత్వ మాస్థితాః ॥

457 కిం చక్రేఽన్నం కులం చాపి ? , తథైవ వసుధా తనోః ? ।

దేహాంశం యతమానస్య, నృచేష్టా వేమ ! హ్రీప్రదాః ॥

458 బుద్ధి ర్నిదానం పూజాభ్యో, వచనేభ్యో మనో దృఢమ్ ।

కులా దపి చ వే మేహ, ప్రథానం విమలం గుణమ్ ॥

453 బొమ్మలాటవాడు బొమ్మల నాడించు, భువినిజనులుఁజూడఁ బొలుపుమిఱు ।

తానుమొఱియుండి దైవ మాడించురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

454 పరయువతిరతంబుఁ బాటించి కోరినఁ, గోటిపూజలెల్లఁ గొల్లబోవు ।

సెగకుఁబొంతవెన్న చెడదె తాపముచేత, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

455 వాక్కుశుద్ధితేనివాడు చండాలుండు, ప్రేమశుద్ధితేక పెట్టుకొట్టు ? ।

నొనలుభక్తులైన నోరు తేడేలయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

456 పరఁగబొమ్మగుడ్డఁ బరికించి చూచినఁ, గులములన్ని యందుఁగూడిపుట్టె ।

అందఱొకట కలియ నన్నదమ్ములె కదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

457 కూడదేమిచేసె గులమేమి చేసెను, భూమియేమిచేసె? బొందె కిట్లు ।

నరుండుపడెడుపాట్లు నగుబాట్లుమాడఁగా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

458 పూజకన్న నెంచ బుద్ధి నిదానంబు, మాటకన్న నెంచ మనసు దృఢము ।

కులముకన్న మిగుల గుణముప్రథానంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 459 శ్రుణు వేమ ! కుల స్యాత్ర, కిం న్యూనాధిక్యగాఢయా ।
సానుజాతం కులం సర్వం, అల్పాధిక్యం కథం విదేత్ ? ॥
- 460 చండానిందయా కిం వా, రక్తమాంసం సము తనౌ ।
కులం కిం వేమ ! తత్త్వేన, అంత ద్వేహానువర్తినః ॥
- 461 చండాం వేమ ! సంస్పృశ్య, జలే మజ్జంతి పామరాః ।
స్వకర్మ జైవ చండాలో, న వినంతి కథం త్విదమ్ ॥
- 462 గుణాభ్యశ్చేన్న మాతంగ, ఇతి వేమ ! న తం వదేత్ ।
మేనే వసిష్ఠో మాతంగీం, మాతంగోఽపి గుణే ద్విజః ॥
- 463 శిలాం తు ప్రతిమాం కృత్వా, సంస్థాప్య చ తమోగృహే ।
న భజద్వం జడోన్మత్తాః !, బ్రహ్మ జానీధ హృత్స్థితమ్ ॥
- 464 చండాలోఽపి న చండాలో, య ద్యాత్మని మనస్థితమ్ ।
యస్యాత్మసంస్థం న మనః, చండాంః ఖలు వేమ ! సః ॥
-
- 459 కులముపెచ్చుతగు గొడవలఁ బనిలేదు, సానుజాతమయ్యె సకలకులము ।
పెచ్చుతగుమాట లె ల్లెఱుంగఁగ నగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 460 మాలవానినేల మహామీఁద నిందింపఁ, నెడలిరక్తమాంస మొకటికాదె ? ।
వానిలోనమెలఁగు వానికులంబేది ? , విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 461 మాలవానినంటి మఱిముఠ్ఠదురునిట, మనుజకర్మచేత మాలఁడయ్యె ।
ఏలఁదెలియఁజాల రీ నరపశువులు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 462 “మాదిగ” యనవచ్చు మఱి గుణమొనరిన, మాదిగనువనిష్ఠమౌనితేడె ? ।
మాదిగ గుణమన్న మఱి ద్విజాఁడగునయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 463 శిలను బ్రతిమఁ జేసి చీకటింటను బెట్టి, మ్రొక్కవలదు వెఱ్ఱిమూఢులార ! ।
ఉల్లమందు బ్రహ్మ ముండుటఁ దెలియఁడి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 464 మాలవాఁ డయినను మఱి యాత్మమీఁదను, మనసునిల్పినేని మాలకాఁడు ।
మనసునిల్పకున్న మహామీఁద మాలఁడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 465 పితామహస్య మాతా చ, వేమ ! మాతా పితౄ స్తథా ।
స్వమాతా మాతృమాతాన్యః, సూద్రా విప్రః కథంస్వయమ్ ? ॥
- 466 జననీ గణికా వేమ !, మాతంగీ చాత్మన స్సతీ ।
గురు ర్వసిస్థ శ్రీజానేః, ద్విజశ్శక్త్యా కులేన కిమ్ ? ॥
- 467 జన్మకృమేన హృదయే, వినా జాతివ్యవస్థయా ।
యది స్థానయతే దేవం, వేమ ! సర్వేషు సోధికః ॥
- 468 కులభేద మఖఃకృత్య, ఏకపాత్రాన్నభోజనః ।
కృత్వా న్యస్య కరం శీర్షే, వేమ ! విస్రంభయ స్రజాః ॥
- 469 ఆనీయ పర్వతశిలాః, పాదై రాక్రమ్య సర్వశః ।
టంగైస్సంతక్యై యే వేమ !, భజంతే తే జడాః ఖలు ॥
- 470 కుక్షిస్థే పరమేరాశిం, కుర్వంతి హి శిలాలయే ।
యది దేవశ్శిలైవ స్వాత్, రాశిం నాశ్నాంతి వేమ ! కిమ్ ? ॥
-
- 465 తాతంగన్నతల్లి తనతండ్రి గనుతల్లి, తన్నుంగన్నతల్లి తల్లితల్లి ।
తల్లిసూదురాలు తా నెట్లు బాపడు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 466 తనదుతల్లివేశ్య తనయలు మాచిగ, గ్రీవతికి గురువు వనిష్ఠుడరయఁ ।
దపముచేత ద్విజుఁడు, తర్కింపఁ గులమెట్లు?, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 467 బాతివేణురేక జన్మక్రమంబున, నెమ్మదిని నభవుని నిల్పెనేని ।
నఖిలజనుల కెల్ల నాతండె మనుడయూ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 468 ఉర్వివారి కెల్ల నొక్క కంచముబెట్టి, పాత్తుఁగుడివి కులముఁ బొలియఁజేసి ।
తలను జేయిఁబెట్టి తగనప్పుఁ జెప్పరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 469 గట్టురాళ్లఁబెట్టి కాళ్లవేళ్లను ద్రొక్కి, కాసెయులులచేత గానిఁజేసి ।
మొఱపరాళ్లకెఱుగు మొప్పెల నేమందు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 470 తోలుకడుపులోన దొడ్లవాఁడుండంగ, రాతిగుళ్లలోన రాశిఁ బోయి ।
రాయిదేవుడైన రాసులు మ్రింగఁగా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 471 శిలోక్షం వేమ ! సంపేక్ష్య, సమస్కర్వంతి సర్వశః ।
సత్యోక్షం ఘ్నంతి దండాద్యైః, తద్భక్తాః ఖలు పాపినః ॥
- 472 మృదా లోహాదినా వేమ ! కృత్వా చ స్రతిమాం నరైః ।
గర్తే గృహే చ సంఘాప్య, “దే వోఽయ”మితి కథ్యతే ॥
- 473 సమ్యంచ శకునా నీక్ష్య, పూఢా వపి చ దంపతీ ।
మ్రయేతే నాసతే వేమ !, శకునైః కర్మ కిం హృతమ్ ? ॥
- 474 ఘూకే నాధిష్ఠితం గేహం, త్వత్త్వాన్యత్ర వ్రజం త్యహో ! ।
పశ్యోన్మాదం మనుష్యాణాం, తాభ్యాం వే మేహ కిం కృతమ్ ? ॥
- 475 క్షీరేణ వర్ధితం నిబం, వేమ ! వన్ద సహస్రకమ్ ।
తిక్తం త్యక్త్వా న మధురం, తథా దుష్టస్య నౌచితీ ॥
- 476 వాటివధూనికాయా స్తు, కిం వేమ ! క్రమవర్తనైః ? ।
కిం సూచకస్య సద్బుద్ధ్యా?, కిం జ్ఞానేన జడాత్మనామ్ ? ॥
-
- 471 రాతిబనవనిగనిరంగుగా మ్రొక్కుచు, రూఢిబనవనిగనిక్రమ్ముచుండ్రు ।
బనవుభన్తులెట్టి పాపులొతలపోయు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 472 మన్నుమెత్తి కరిగి మతిరూపుణావించి, గుంటనిండఁబూడ్చిగుఱుతునిలిపి ।
మనుజులెల్ల గూఢి మత దేవుఁడందురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 473 మంచి శకునములని యెంచిపెండిలి యాడు, వారలొకరులేరు పనుధలోన ।
జనులకర్మములను శకునముల్ నిల్పునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 474 గూబయెక్కినట్టి గురముఁబాడుగఁ బెట్టి, వెల్లిపాదురెంత వెఱ్ఱివారొ ।
గూబ యేమి చేసె? గురమేమి చేయును?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 475 వేముఁబాలుఁబోని వేయ్యేండ్లు పెంచినఁ, జేదు విడిచి తీఁపఁజెంద నట్లు ।
ఓగు గుణము విడిచియుచితజ్ఞుఁడునుకాఁడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 476 వాడవదినకేల వావివర్తనములు, చాడిగానికేల జాడ బుద్ధి ।
మూఢమతులకేల ముదముతో జ్ఞానంబు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 477 యోవే మాశక్త మాత్మానం, బ్రూతే కోవిద ఏవ సః ।
 స త థాన్య ఉదాసీనో, భవే త్స్వరోత్తమోత్తమః ॥
- 478 నేచ్చే ద్వే మాంగనానంగ, కేహానందైకలంపటః ।
 ఊర్ధ్వలోకం కథం శ్వాన్నం, వేత్తి? చండాలవాటిగః ॥
- 479 దాసీ దాస్యైవ వే మాహో!, న స్యా త్సాయజమానినీ ।
 బౌచిత్యం తు స తస్యా స్సౌత్, శుభార్థీ కిం? మృతాన్నభుక్ ॥
- 480 శ్రీస్థా తు కులటా వేమ!, నయజ్ఞా సతతం విటమ్ ।
 వశీకారవిధం వేత్తి, న దాసీ జారిణీ తథా ॥
- 481 శూరమ్మనో వేమ! భీరు, ర్యది యుద్ధే నియుజ్యతే ।
 పలాయతే కార్యహాని, ర్నాలం భీరు ర్భటోద్యమే ॥
- 482 గత స్తిరుపతిం స్లేచ్చో, న దాసః కాశికాం గతః ।
 కిటి ర్న దంతీ వేమ! శ్వా, న సింహో గౌతమీం గతః ॥

- 477 నేర, నన్నవాడు నెరజాణ మహిలోన, నేర్చునన్నవాడు నేరఁడెప్పుడు ।
 ఊరకున్నవాడె యుత్త మోత్తముఁ డెందు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥
- 478 మానినీమనేజమందిరానందైక, లోలుఁ డెల్లఁ డూర్ధ్వలోకనుఖము ।
 మాలవాడకుక్క మతి యన్న మెఱుంగునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥
- 479 తొత్తుతొత్తెకానిదెరసాని కాఁబోదు, హత్త దెప్పుడు దాని కై నగుణము ।
 మిత్తికూళ్లదొంగ మేలెన్న నేర్చునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥
- 480 నాడెమైనచెడిపెనయ మెఱింగి మెలంగు, విటునిగున్తరించు వివరమెఱుంగు ।
 బానిసైనతొత్తు పాటించ లేదయా!, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥
- 481 పందనధికుఁజేసి పవరంబునకుఁ బంపఁ, బాతిపోవుఁ గార్యభంగమగును ।
 పాటువాఁడు బంటు పనికిరాఁ డెందును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥
- 482 తిరుమలకునుబోవఁ దురకదాసరికాఁడు, కాశికేగ లంజె గణితకాదు ।
 కుక్కనింగమానె? గోదావరికిఁ బోవ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥

- 483 పీనస్తనౌ దగ్ధయిత్వా, ద్రవీకృత్య భృశం మనః ।
హరంతి విత్తం కాంతా స్తాః, వే మానంగకరాసయః ॥
- 484 అనుకూలసతీప్రాప్తే, సతీపత్యో స్సుఖం మహత్ ।
యది స్యాత్ ప్రతికూలా సా, వేమ ! తద్వర్జనా త్సుఖమ్ ॥
- 485 నితంబ మున్నతం ప్రేక్ష్య, కుచకుంభౌ చ పీవరా ।
అనాచ్యస్థలగర్తం చ, వేమ ! మా న్యపి ముహ్యతి ॥
- 486 “కాశీ, కా” శీతి గచ్ఛంతి, మూఢా దేవ స్తు తత్రగః ।
కింనా స్త్యత్ర ? హృది స్వచ్ఛే, వేమ ! తత్రాత్ర వర్తతే ॥
- 487 ప్రేక్ష్య కాంతాధరం రమ్యం, విస్మరేత్ స్వమతం నరః ।
ముఖం వీక్ష్య మనో వేమ !, వచ శ్శుత్వాతప స్తథా ॥
- 488 కుక్షిస్థితే పాపపంజ్కే, గంగాస్ననైర్నిధివృత్తైః ।
దేవతావందనై శ్చైవ, కిం ఫలం వేమ ! చింతయ ॥

-
- 483 కులుకుగుబ్బజూపి గొబ్బునఁ గరిగించి చేతికానులెల్లఁ జేర్చుకొందు ।
రతనుచేతికత్తు లమరంగఁ గాంతలు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 484 అనుకూల్యముఁగల యంగన కలిగిన, సతికిఁబతికిఁ బరమసాఖ్యముమరుఁ
బ్రాతికూల్యమైనఁ బరిహరింప నుఖంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 485 గొప్పపిరుదుఁగన్నఁ గుచకుంభములఁ గన్నఁ, జెప్పరానిచోటుచెలమఁగన్న,
ముప్పరిఁగెనునయ్య మునికైన మోహంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 486 “కాశీకాశీ” మనుచుఁగడువేడ్కఁబోదురు, అందుఁగలుగుదేవుఁడిందులేఁడె
ఇందునందుఁగలఁడు హృదయంబు లెన్నైన, విశ్వదాభిరామవినురవేమ !॥
- 487 మతముదారిమఱచుమధురాధరముజూపి, మగువరూపుఁజూచిమనసుమఱచు,
ఉన్నలాలకించి యోగంబు మఱచురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 488 నిక్లమునుఁగనేల? నిధులమెట్టఁగనేల?, మొనసేవేల్పులకున్మొక్కునేల?
కపటకల్మషములు కడుపులో నుండఁగా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥

- 489 వేమ ! పంగోః కుర్కురస్య, కిం వా శశకథావనైః ।
భీరోః కిం శూరచిరుదైః?, వృద్ధాయాః కిం దరస్మితైః? ॥
- 490 వేమాటిత్వా సర్వభూమిం, యతతోఽపి సరస్య చ ।
ఫలం ప్రాప్త్యనుసారం భూః, న వా ప్యేవం న భుక్తయః॥
- 491 స్నా త్వోర్ధ్వపుండ్రం నిక్షిప్య, ధృత్వా కాషాయ మంబరమ్ ।
వేశ్యాం వేమ ! సరో వీక్ష్య, వ్రతం విస్మరతేఽఖిలమ్ ॥
- 492 ధృత్వా కపటవైరాగ్య, మసంయతమనా సరః ।
కాంక్ష తే యోషితం వేమ !, వృ థైదృ ఙ్గస్మ జీవితమ్ ॥
- 493 కామ మూర్వో ర్ధాశధశ్యం, పీవరస్తనవిభ్రమమ్ ।
కచం చేక్ష్య స్త్రియో వేమ !, నైతి కిం విరహం విటః? ॥
- 494 వే మాతిక్లాంతదేహేన, ధృత్వా కాశీజలం సరః ।
అసుఖ శ్శోషమాణ స్సాన్యత్, మృతో ముక్తిం కథం లభేత్? ॥

- 489 కుంటికుక్కకేల కుందేటిపరువులు?, పితికిబంటుకేల చిరుదుగొడుగు? ।
మునలిముండకేల మునిముసినగవులు?, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 490 ఎంతభూమితిరిగి యేపాటుబడుచున్న, నంటనికప్రాప్తి వెంటఁదిరుగు ।
భూమిక్రాత్రదైన భుక్తులు క్రొత్తలా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 491 పరఁగజలకమాడి పట్టెనామముఁ దీర్చి, నిరుకావిపంచె నెరయఁగట్టి ।
వారకాంతఁజూచి వ్రతమెల్ల మఱచురా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 492 మనసునిల్పులేని మాయవిరక్తులు, మనసువడుదు రొక్క మగువమీఁద ।
ఇట్టివ్యర్థజన్మ మీబ్రతుకేటికి?, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 493 తొడలమెఱువుఁజూచి తోరంపుకుచములు, వారకొప్పుఁగలుఁగు వనితఁజూచి ।
విటుఁడునిల్పునెట్లు విరహగ్నిఁజొరకను?, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 494 కాశినిళ్లుమోసి కాళ్లుమొగమువాచి, యెందుసుఖములేక యెండియెండి ।
చచ్చివెనుకముక్తి సాధింపఁగలరొకో!, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥

- 495 ద్రా ద్దేశాటనమాత్రేణ, ధ్యాన మాత్మని కిం భవేత్ ? ।
యో ద్రవ్యార్థ మతే ద్వేమ !, తస్య ముక్తి ర్లభే త్కథమ్ ? ॥
- 496 కాంతాయాం కనకే యస్య, న తృష్టా భవి నాస్తి సః ।
య ద్యస్తి వేమ ! తత్త్వజ్ఞః, స కదా పి న దృశ్యతే ॥
- 497 అధీత్య సర్వశాస్త్రాణి, సర్వజ్ఞోఽపి ముని స్స్వయమ్ ।
యోషాం వీ క్ష్యోత్సుకో వేమ !, యోగం విస్మరతేఽసకృత్ ॥
- 498 కిం వేదాధ్యయనేన స్యాత్ ?, కిం పరివ్రజనేన చ ? ।
కిం వేమ ! పన్నతస్థాన్యా, జానీ తాత్మని తం శివమ్ ॥
- 499 వాంఛా మనసి జాయంతే, న ముక్తి స్తాసు విద్యతే ।
“మనో బ్రహ్మ” త్యజానంతో, వేమ ! ముహ్యంతి మానవాః ॥
- 500 అధీతాఖిలశాస్త్రోఽపి, ముక్తిం న లభతే ఖిలః ।
యథా హసంత్యాం శయితః, స్మరేచ్ఛాస్య వేమ ! తత్తథా ॥

- 495 దేశదేశములను గానిలి తిరుగంగ, నాత్మయందు ధ్యాన మంటుకొనునె ? ।
కానులనును చిరుగఁ గలుగునా మోక్షంబు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 496 కన్నెమీఁద నాశ కనకంబుపై నాశ, లేనివాఁడు పుడమి లేనివాఁడు ।
కలిగెనేని నతఁడు గానంగ రాడయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 497 చదువులెల్లఁజదివి నర్వజ్ఞుఁడై యుండి, బ్రహ్మవిద్యలెల్లఁ బడఁగ గలిపి ।
యువతఁజూచి పొంగి యోగంబుమఱచురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 498 చదువుఁజదువనేల? నన్యానికానేల?, పఞ్చాతములఁ జిక్కి చావనేల? ।
హరుని భజనఁ జేసి యాత్మలోఁ దెలియుండి, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 499 మనములోనఁబుట్టుమఱియొల్పియు, గోఁగుల్లందుముక్తి కుదుటబడదు
మనముబ్రహ్మనుచు మది నెఱుంగఁగలేదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 500 చదువులన్నిచదివి చాల వివేకింపఁ, గపటి కెన్న నేలకలుగు ముక్తి ? ।
చాలిగుంటకుక్క తలఁచిన చందంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

ఓమ్

శ్రీ వేమనయోగీంద్రాయ నమః

వేమగీతా (ప్రథమసహస్రమ్)

సమూలమ్ (ఉత్తరార్థమ్)

శ్రీ రామస్వనింహమూర్తి కవీ :-

శ్రీ వేమనయోగీంద్ర స్తుతిః

శ్రీ నిస్తులానందవనే చిదభి

రథ్యాసు చాధ్యాత్మిక గీతి లోల !

వే మాండ్రభాషాకవికోకి లావాం

దేహ్యుత్తరార్థ గ్రంథనేపి శక్తిమ్॥

2. సర్వోపనిషత్సారయోగః

- 1 మాతృగర్భచ్యుత స్వాస్తి, నాదా వంతేపి చాంబరమ్ ।
మధ్యకాలే ధృతే వస్త్రే, వేమ ! హాస్యాస్పదం ఖలు ॥
- 2 పరతత్త్వవిదానేన, ప్రోక్తం పద్యసహస్రికమ్ ।
లోకే పఠిత్యా త్యజత, వే మాంత శ్చ బహి స్తమః ॥

వేమన పద్యములు (ఆటవేలదులు)

- 1 తల్లికడుపునుండి తాఁ బుట్టినప్పుడు, మొదట బట్టలేదు తుదిని లేదు ।
నడుమబట్టఁగట్ట నగుబాటు కాదెకో!, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 2 శ్రీకరపరతత్త్వశీలుఁడౌ వేమన, పల్కినట్టి వేల పద్యములను ।
లోకమందుఁ జదివి లో వెలిఁ బాయరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 3 వేమప్రోక్షేషు పద్యేషు, సంతు దోహ స్సహస్రశః ।
తథాపి గుణ ఏ వాస్తే, వేమ ! ప్రాపున్నహి ధీరతామ్ ॥
- 4 వేమప్రోక్షాని పద్యాని, దద త్యర్థం సహస్రథా ।
దర్శం దర్శం లభే త్తత్ర, వేమ ! జ్ఞానం మహాద్భుతమ్ ॥
- 5 భక్త్యా సహస్రంపద్యానాం, వివేకీ యః పఠేన్నరః ।
తస్య వేమ ! న చాపైతి, ముక్తిః కరతలస్థితా ॥
- 6 యావ ద్దవ్యం వేమ ! నేక్షే, త్తావ జ్యోతిఃప్రయోజనమ్ ।
దృష్టే ద్రవ్యే జ్యోతిషా కిం?, వపు షాల మధీశ్వరే ॥
- 7 “ఖం బ్ర”హ్మేతి వద న్యేకే, కథం బ్రహ్మ భవేన్నభః ? ।
నిత్యశో వేమ ! భావే తు, ఖాకారే బ్రహ్మణి స్థితే ॥
- 8 ఆతపచ్ఛాయయో రీతిం, జ్ఞాతుం శక్నోతి యో భువి ।
తిష్ఠే దేకత్ర వే మేహ, భ్రమే త్కుక్షింభరో యతిః ॥
-
- 3 వేముఁ డిట్లు సెప్ప వలపద్యంబులఁ, దప్పు తెన్నియున్న నొప్పి యుండు
తత్తరపడకందు బిత్తరినైయుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 4 వేయివిధము లరయ వేమనపద్యము, లక్ష్మమిచ్చు వాని నరసి చూడ ।
చూడఁజూడగల్గుఁ జోద్యమౌ జ్ఞానంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 5 వేయిపద్యములు వివేకియై భక్తితోఁ, బఠనఁజేయునట్టి భక్తునకును ।
బాయకుండు మోక్షపద ముజవేతి దై, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 6 సామ్యుఁగ నెడిదన్న జ్యోతికావలెఁగాని, సామ్యుఁగన్న వెన్న జ్యోతియేల ? ।
దేవుఁడైన వెన్న దేహంబు చిక్కెల?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 7 బయలు బ్రహ్మ మనుచు భాషింపు చుందురు, బయలదేలతాను బ్రహ్మమగును,
బ్రహ్మైన బయలు భావమందుండఁగా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 8 ఎండనిడచంద మెఱుఁగ నేర్చినవాఁడు, ఉండు నెల్లకాల మొక్కచోట ।
తిండిపోతుయోగి తిరుగుచునుండురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 9 గురు ర్భృహస్పతి శ్చేందో, నదా శాపం హి నిస్సణి ।
కదాపి వేమ ! స్వేచిత్రే, గురుః క్రోధం స ధారయేత్ ॥
- 10 స్తుతిం కరో త్యనాత్మజ్ఞాం, య స్తచ్చాఘ్నే జహో నరః ।
విఖ్యాం సంవీక్ష్య గాయంతీం, శ్లాఘతే వేమ ! బాలిశః ॥
- 11 సాధు నిర్ధాతితోక్తే శ్చ, నేతి గర్వా క్షణా ద్భవేత్ ।
త త్తు వేమ ! స్థిరీకర్తు, మవతీర్యాః పితామహాః ॥
- 12 యది కర్మగుణాతీతో, న చరే త్తత్త్వవి త్కథమ్ ? ।
భవే త్తైలం వినా వేమ !, దీపో జ్వలతి కిం తిలైః ? ॥
- 13 పచిత్వా గార్దభక్షీరం, యది శర్కరయా ప్లుతమ్ ।
భక్ష్యం భవే త్కిమ్ ? మూఘోఽపి, వే మార్యో న త ధైరకదా ॥
- 14 లిప్తేఽంగే చందనేనాపి, ఖరో భస్మని లుంతతి ।
అనాగరికమర్త్యానా, మీదృశీ వేమ ! వైఖరీ ॥

- 9 గురుబ్రహ్మస్పతియును గుణమించుకయులేక, చందమామకిచ్చెశాపమవుడు ।
గురుఁడు కోప మూస కూడ దెన్నటికిని, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 10 ఆత్మ నెఱుంగని స్తుతి నట్టిట్టుఁ జేసిన, వాని మెచ్చువాఁడు నట్టివాఁడె ।
ముక్తిఁగిడియుఁబాడఁమూర్ఖుఁడుమెచ్చఁడా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 11 'బొనటంచు నొక్కఁడాడినమాటకుఁ, 'గాదటంచుఁ బలుక షణముపట్టు ।
దాని నిల్వఁదీయఁ దాతలు దిగవలె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 12 కర్మగుణములన్ని కడబెట్టి నకువమి, తత్త్వ మెట్లు తన్నుఁ దగులుకొనును ।
సూనెలేక దివ్వె సూపుల వెల్లునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 13 ఖరముపాలఁ దెచ్చి కాచి చక్కెరవేయ, భక్ష్యమగునె? యెన్న భ్రష్టుఁ డట్ల ।
ఎంతయేనిజెప్పి యెనగింప బొనఁగునే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 14 ఖరము మేనినిండ గంధంబుఁ బూసిన, బూదిలోనఁబడుచుఁబొర్లుమఱు ।
మోటువారిసాగను బోలునియ్యది నుమీ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 15 శాఖాపహానకార్యంఽమివ మూఢజనా వృథా ।
అజానంతస్సతాంశక్తిం, గర్హంతే వేమ ! కేవలమ్ ॥
- 16 య దీహ గ్రాస్తదైన్యేన, వీడ్యంతే వేమ ! పండితాః ।
తస్మై విద్యా కథం తిష్ఠే?, దామకుంభే జలం యథా ॥
- 17 విచిం త్యే హత్మన శ్చేయః, వేమ ! ధర్మం బ్రువంతి యే ।
తాన్నిందంతి ఖిలా ధూర్జో, హినస్తి తృణదం వృషః ॥
- 18 వేమ ! సంఘిత్స్య పాత్రత్వం, దాతు స్సవిధ మాశ్రితః ।
వక్రశక్తిం కురుతే మూఢః, యథాహి శ్చందనదుగ్ధే ॥
- 19 ఋజుతా మశ్నుతే రజ్జ్వ, శిలాబద్ధా పటోలికా ।
తథా బద్ధశ్శునః పుచ్చః, త్యజే త్కిం ? వేమ ! వక్రతామ్ ॥
- 20 అనాచ్యవాదీ నీచాత్మా, సతాం జానాతి కిం ప్రథామ్ ? ।
వేమ ! చందనసౌరభ్యం, కిం వేత్తి గ్రామసూకరః ? ॥

- 15 గ్రుడ్డువచ్చి పిల్ల గోరడా లాడిన, విధముగానెఱుంగక వెళ్లిజనులు ।
జ్ఞానులైనవారి గర్హింతు రూరక, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 16 గ్రానమింతలేక కడుకష్టపడుచున్న, విద్య యేలనిల్చు వెడలుకాని ।
పచ్చికుండసిట్లు పట్టిననిల్చునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 17 తనదు బాగుగోరి ధర్మంబుఁ జెప్పినఁ, దిట్టచుండు మొఱకులెట్టయెదుట ।
గడ్డివేయఁ బొట్లగొడ్డు కొ మూడించు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 18 దాన మరసి చేయు దాత దగ్గఱ జేరి, వక్రభాషణములఁ బలుకు మొఱకు ।
చందనతరువందు సర్పముండిన రీతి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 19 పాట్లకాయరాయి పొదిగి త్రాటను గట్ట, లీలతోడ వంకలేక పెఱుగు ।
కుక్కతోడఁగట్ట గుదురునా చక్కగా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 20 బండబూతులాడు సరమనిచుం డెన్న, దండివారిగొప్ప తా నెఱుంగునె ? ।
చందనంబు మనత పంది యేమెఱుంగును?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 21 గ్రామకోరోడో న జానాతి, సుగంధద్రవ్యసారభమ్ ।
అమేధ్య మత్తి సాధ్వీత్వం, వేమ ! కిం వేత్తి పుంశ్చలీ ? ॥
- 22 భూతిం లిప్త్యా జటా శృత్వా, వేమ ! వేషధరో భవేత్ ।
నాప్నోతి ముక్తిం సన్నద్ధః, కటో నైతి కవాటతామ్ ॥
- 23 నిగృహీతం మనోవేమ !, ప్రథానమితిభావయత్ ।
తన్నిగ్రహవిధిజ్ఞస్త్యం, పూర్ణంపదమవాప్నుహి ॥
- 24 సర్వతీర్థేషు యజ్ఞేషు, శిరో సంవపనా దృతే ।
స ఫలం తన్మంత్రజలాత్, వే మాంబప్తజలం ఘనమ్ ॥
- 25 అంజనే నాత్మని ద్రవ్యం, దృష్ట్వా యో వేమ ! వర్తతే ।
స యోగీ కాలవి న్నీడే, కూజతే ఖలు కుక్కుటః ॥
- 26 ఋషిభి శ్చానభిజ్ఞాతో, విశేషో నాస్తి భూతలే ।
తదుక్తిమర్థోఽనువర్తేత్, వేమాతత్ జ్ఞాః జడాఃధ్రువమ్ ॥

-
- 21 ఊరపం దెఱుంగ దుత్తమగంధంబు, చెడ్డసరక మెల్లఁ జెందుఁగాని ।
సాద్విమహిమ మెట్లు సైరిరిణి యెఱుఁగురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 22 ఒడల బూడిఁబూసిజడలుధరించిన, నెడయఁడగునుముక్తిఁ బడ ములేడు ।
తడక దిట్టుచెట్టఁ దలుపుతో సరియదానె?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 23 రమ్యమైన మనసు రాజనియెంచుచు, గమ్యముగను దాని గట్టు బెఱిగి ।
మఱిగి పూర్ణపదవి మహలోనఁ గానరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 24 సకలత్పిష్ఠములను సకలయజ్ఞంబులఁ, చలలు గొఱుగకున్న ఫలముకలదె? ।
మంత్రజలముకంటె మంగలిజల మెచ్చు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 25 ఆత్మలోనిసామ్మ నంజనమునఁ జూచి, యంటితెరుఁగునట్టియతఁడు యోగి ।
పుంజు గూటనుండి ప్రాదెఱింగియు గూయు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 26 ఋషు లెఱుంగనట్టి విషయంబుభువిలేదు, వారుచెప్పినంత వరుసనగును ।
తెలియ కనెడువారు దేబెలు నిజమయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 27 “గజ” ఇత్యస్తతంప్రాహ, గురుం హంతం కులం దహన్ ।
వేమ! నామ్నా ధర్మరాజో, నింబబీజోపమః ఖలు ॥
- 28 శ్రుతిస్మృతీతిహాసాదీన్, వ్యాఖ్యీకుర్వం త్యనేకశః ।
విపులీకృత్య వేదాంతే, సారం వేమ!న వక్తి కిమ్? ॥
- 29 వేమ! క్షామాంబరం ధృత్వా, చోర్ధ్వపుండ్రం నిధాయ చ ।
“వైష్ణ వోహ” మితి భాగ్ంతః, జనా స్వంచతి మద్యపః ॥
- 30 కించి చుచ్చితం దాంభిక స్తు, కించి దే వాశ్రుతం వచః ।
చిత్ర చిత్రం వదే ద్వేషి!, సాక్షా ద్దృష్ట మి వాధికమ్ ॥
- 31 కుంభః“ కుం, డేతి వే మాద్రుః, ” కొం, డేతి లవణం తథా ।
‘డ’ ప్వి త్యుక్తి ససమా తత్త్వ, మేకం భాషా స్తు భిన్నధా ॥
- 32 య ద్య స్త్వవకరం చేక్షు, వనే వే మాపి తదగ్నిః ।
న న ప్రృక్షే స్థితే ప్రాంతే, యథా జ్ఞానం వివేకినః ॥
-
- 27 కులమునిఱుజేసిగురువునువధియింపఁబొనఁగనేనుగనుచుబొంకుబొంకె ।
పేరుధర్మరాజు వెనువేపవిత్తయా విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 28 టిప్పణములఁజేసి చప్పనిమాటలఁ జెప్పచుందురన్ని స్మృతులశ్రుతుల ।
విప్పిచెప్పరేల వేదాంతసారంబు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 29 పట్టబట్టఁగట్టి పట్టనామముఁబెట్టి, వట్టిభ్రాంతిఁజెంది వైష్ణవుడయి ।
లోట్రైతాగియతఁడు లోకుల జెఱచురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 30 విన్నునుద్దికొంత విననినుద్దులుకొన్ని, వింతనుద్దులెన్నొ వినఁగఁ జెప్పు ।
తానుగన్నయట్టే దాంబికుం డెప్పుడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 31 కుండ“కుంభ,మన్న, గొండఁబర్వత, మన్న,ఉప్పు ‘లవణ,మన్ననొకటికాదె?
భాష లిట్లే వేఱు పరతత్త్వ మొక్కటే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 32 చెఱుకుతోటలోనఁ జెత్తకు ప్పండినఁ, గొంచెమైనదాని గుణము చెడదు ।
ఎఱుకకలుగుచోట నెడైవాఁ డున్నట్లు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 33 పాఠకస్య మతే ర్వేమ !, సాధకస్య మతి ర్వరమ్ ।
వేదై ర్వాదై శ్చ కిందేహ, శుద్ధ్యా పశ్యే త్పురం ప్రభుమ్ ॥
- 34 వేమ ! జ్ఞాత్వా జీవభేద, మనస్తా బ్రహ్మాతాం గతాః ॥
రాజంతే స్యా త్కి మంబృద్ధా, మాక్తికీ భూతవాః పునః ? ॥
- 35 షట్స్థానానువృథాధారం, ఫాప్యైక స్తంభమందిరమ్ ।
మందిరస్య స్వయంకర్తా, ఏకో వేమ ! విరాజతే ॥
- 36 దేశాటనేన యత్పుణ్యం, దర్శనే నైవ తత్సతామ్ ।
వర్షాంబుమలినం వేమ !. నదీసంగాద్ధి నిర్మలమ్ ।
- 37 సస్యోత్పాదీ ఫలం భంజే, త్తథా వే మేహ నేతరః ।
సస్యోత్పాదక ఏ వేహ, బహుధా సౌఖ్యవాన్ భవేత్ ॥
- 38 ఆర్భాటం పండితమృన్యః, కరోతి న బుధ స్తథా ।
శాంతో వేమ ! కి మశ్వస్య, గణానా భషతా శునా ॥

- 33 చదువరిమతికన్న సాధకు మతిమేల్పు, వేదములనులేదు వాదములను ।
ఒడలుశుద్ధిజేసి యొడయని జూడ నొ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 34 జీవభేదమెఱిగి చెడిపోనివారలు, బ్రహ్మభావమొంది పరఁగుచుండ్రు ।
నిరుముత్యమైన నిరుగా మాఱునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 35 అఱుదూలములకు నాధార మైనట్టి, యొంటికంటబమింటినొనరనిల్చి ।
యొంటికొకడు కర్తయేపారుచుండును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 36 పుడమిఁదిరిగి పడయు పుణ్యంబు లెల్లను, కల్లు సాధుజనులఁగన్నయపుడె
పడిననీరు నదిని గడుఁ దేటయై యుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 37 పైరునిడినవాని ఫల మది నఫలంబు, పైరు నిడినివాఁడు ఫలముఁగనునె ?
పైరు నిడిన వాడె బహుసౌఖ్యవంతుఁ డె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 38 బంటువలెనులేవఁ బండితమృన్యండు, సాధుపండితుండు శాంతుఁడగును ।
కుక్క మొఱుగ నేమి గుఱ్ఱమునకులెక్క ? విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 39 అనేక కావ్యసకనం, బహుశబ్దాభిభావణమ్ ।
కథం చి చ్చక్యతే వేమ !, దుర్లభా హి సహిష్ణుతా॥
- 40 స సహంతే తుచ్ఛకార్యం, నాద్రీయంతే ద్విజా ఇతి ।
గణనా కా కుల స్యాహో !, వేమ ! ముఖ్యో గుణః ఖలు ॥
- 41 జ్ఞానం దత్త్వా యది జనాం, స్తారయిష్యంతి గాడబాః ।
తేషాం దేయం మహద్భాగ్యం, సఖ్యం వే మాతీశారవమ్ ॥
- 42 ఆదాదృష్టేస్వయంవేమ !, సర్వత్రాస్తేతదాదిచ ।
ద్రష్టుం కోఽపి నశక్నోతి, స్యాన్మక్తిపథమాత్మవి॥
- 43 చండాల కన్యాసారాస్యం, దృష్ట్వా త్రైశంకవః పురా ।
న మేనే వేమ ! నేచ్ఛంతి, హ్యకార్య కరణే ఘనాః ।
- 44 విమషా మంతికే వేమ !, విద్యాహీనో వసే ద్యది ।
న విద్యా భవితుం యోగ్యో, హంసమధ్యే బకో యథా॥
-
- 39 బహుళ కావ్యములనుపరికింపఁగావచ్చు, బహుళశబ్దపయముఁబలుకవచ్చు!
సహన మొక్కటబ్బు జాల కష్టంబురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 40 బావలన్నచూత్ర బరువునఁ జూడరు, కానిపనులఁజేయఁ గడలుకొనరు ।
కులములెక్క యెమి? గుణమె ప్రథానంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 41 బ్రాహ్మణులకు సకలభాగ్యంబు లీవచ్చు, గౌరవింపవచ్చుఁగలియువచ్చు!
జ్ఞానమొనఁగి జనులఁ గడతేర్చు నటులైన, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 42 అదిఁ జూచు చుండ నన్నిటఁ దానుండు, నాదిఁ జూడనెవరి కలవికాదు ।
అదిముక్తి తెరువదాత్మనే యుండును, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 43 మాలకన్నియలకు మంచిరూపం బున్న, ముద్దెనే? త్రిశంకుపట్టి నాఁడు ।
కానిపనులఁజేయ మను లానఁ బడుదురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 44 విద్యలేనివాఁడు వియిధుల సభలోన, నుండఁగానే పండితుండుఁగాఁడు ।
కొలినిహంపలకడ కొక్కెర యున్నట్లు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 45 యది వ్యాధి ర్భవే ద్దేహే, నాపైతి హ్యపహాద్యతే ।
వేమ ! తన్నిక తే దీప, మకృత్వా పైతి కిం తమః ? ॥
- 46 స్వర్ణవి ద్యేహ సుఖతుం, బ్రహ్మవిద్యా సరే మతా ।
తదన్యవిద్యా స్సకలా, నిష్ఫలా వేమ ! చింతయ ॥
- 47 వేమ ! హేమమృగో భూమా, “వస్తి నా”స్తీ త్యచింతయన్ ।
త్యక్త్వా పత్నీం గతో రామః, దేవోఽపి ధన మిచ్ఛతి ॥
- 48 వే మేహ హేమ య స్యాస్తి, స కామో భీమ ఏవ చ ।
విరాజతేఽతితేజస్వీ, సర్వభిష్టో హి నిర్ధనః ॥
- 49 వేమాఖుగ్రహణేనైవ, మార్జ్ఞాలో నహి తృప్యతే ।
కుక్కుటగ్రహణాపేక్షీ, కుతోముక్తిస్సృహవతః ? ॥
- 50 ఇంద్రస్య వాసో హేమాద్రా, తథా ప్యాశా న శామ్యతే ।
కిం నాథాయామాస వేమ !, కర్ణం కనకకుండలే ॥

-
- 45 వ్యాధికలిగెనేని వైద్యునిచేతను, మందుఁదినకకాని మాన దెందు ।
చెంతదీపమిడక చీకటి వాయునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 46 ఇహముననుఖియింప హేమకారకవిద్య, పరమున సుఖియింప బ్రహ్మవిద్య ।
కడమవిద్య తెల్లఁ గన నిష్ఫలంబులే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 47 కనకమృగము భువినిగద్దు లే, దనకను, తరుణి విడిచిపోయె దాశరథియు ।
దైవమైన ధనముఁ దలఁచుచుండును కాదె, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 48 కనకమున్నవాఁడు కాముఁడు భీముఁడై, మిగులతేజముననుమెఱయుచుండు,
విత్తహీనుఁడైన వెఱ్ఱులలో నేటు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 49 పిల్లియెలుకబట్టి ప్రియముననుండక, యదియెకోడిఁ బట్టిననుగమించు ।
మమతవిడువకున్న మతి మోక్షమబ్బునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 50 కనకపర్వతమునఁ గావురం బుండిన ననిమిషేశ్వరునకు నాన పోదు ।
కనకకుండలములు కర్ణుని నడుఁగఁడే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 51 ఏక ఏవ హి కర్ణ స్స్యాత్, ఘనో నాన్యస్తుకశ్చన ।
“దానశీల” ఇతి ఖ్యాతః, దాతారం కురుతే ధనమ్ ॥
- 52 కులీనో ధనవా నేవ, ధనం సర్వార్థసాధనమ్ ।
యస్య నాస్తి ధనం వేమ !, కులం తస్య తు నిష్ఫలమ్ ॥
- 53 కృత్త దేహసమా వేమ !, దత్తా ధనవతే సుతా ।
సమాయ సరసత్వా త్తా, నిర్ధనా యాతిబంధురా ॥
- 54 “ఆత్మబంధు”రితి స్నేహః, దానీయ ధనినం స్వయమ్ ।
నదక్షిణం దద త్యస్త్రై, కన్యాం వేమ ! స్వలంకృతామ్ ॥
- 55 సుఖాపాది ధనం న స్యాత్, మాతాపుత్రవిరోధకృత్ ।
తథా ప్యాహా ! కథం వేమ !, జీవనం చార్జనం వినా ॥
- 56 దారాపత్యార్థధాన్యాది, సంప ద్వాప్నోతి యావతీ ।
కార్పాసకీటక స్వేవ, వ్యథా వే మాన్య తావతీ ॥
-
- 51 కష్టఃకైకఃకైకాని మనుఃకైవర్షఃకుసులేడు, దానశీలుఁడనుచుఁదలపఁబడగ ।
దలప ధనము కర్ణ దాతఁగాఁ జేసెను, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ॥
- 52 కలిమికలుగ నకలకులముల కెక్కువ, కలిమి భోగభాగ్యములకు నెలవు ।
కలిమిలేనివాని కుల మేమి కుల మయూ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 53 కలిమిఁజూచియాయఁగాయమిచ్చినయట్లు, నమునకీయనదియునరసతనమ ।
పేదకిచ్చుమనువు పెనచేసి నట్లుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 54 తనకుబంధువనుచుఁదానెత్తెడ్కొనివచ్చి, కలిమిఁగలయఁజూచికొండబడుచు
దక్షిణలనొసంగి తనయ నియఁగఁ జూచు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 55 తల్లికొడుకులకునుతగువునుబుట్టించు, ధనముసుఖముఁగూర్పదనివచింతు ।
కాని గడనలేక గడుచుట యెట్లురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 56 తరుణీసుతులుధనము ధాన్యముల్ సంపద, లెంతచుట్టుకొనిన సంతచేటు ।
పసిరికాయపురుగు పద్ధతికానంగ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 57 అసత్యభీతః పాగ్నేమ !, బహ్వాణ స్వస్పిరియాం నృపః ।
దదా పరస్మై సంగతుం, బాలోఽభూత్ విరహీ చ నః ॥
- 58 రోగార్తో దేవతాభక్త, శూర స్వా చ్చరవజ్జితః ।
బ్రహ్మచారి భవే ద్వేమ !, విత్తహీనో జనో భువి ॥
- 59 య శ్చేతే క్షీరపాథోధా, న హరి ర్వజ వేశ్మను ।
క్షీరం హి చకమే వేమ !, సర్వే పరధనాస్థినః ॥
- 60 ధనినో వ్రణబాధాపి, బహుధా వేమ ! వర్ణ్యతే ।
దరిద్రస్య గృహే వృత్తో, వివాహోఽపి న వేద్యతే ॥
- 61 పత్య స్సంప ద్బలం పత్న్యోః, నిస్సోఽభర్తా నిరర్థకః ।
నిరర్థకం పతిం వేమ !, నాద్రియంతే హి యోషితః ॥
- 62 కథం నిదానం వే త్త్యల్పః, వక్తుం నార్హతి దోషదృక్ ।
శ్వా పాతయతి కుంభాఘం, వేమ ! నాం తథా కృతౌ ॥

- 57 పలికిబొంకలేక బహ్వాణ రాజటు, పడఁతిఁ గూడనిచ్చెఁ బరునకపుడు ।
బాళిమిరనతఁడు బాలుఁడైపడియుండె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 58 తెవులుపడ్డవాఁడు దేవతాభక్తుండు, ఈటలేనివాఁడు పోటుబంటు ।
కానులేనివాఁడు కడు బ్రహ్మచారియౌ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 59 పాలసాగరమునఁ బవ్వళించిన హరి, గొల్లపల్లెఁబాలుఁ గోర నగునె ? ।
ఎదుటివారిద్రవ్య మెల్లవారికిఁ దీఁపె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 60 పుత్తడికలవాని పుండుబాధయు కూడ, వసుధలోనఁజాల వార్త కెక్కు ।
పేదవానియింటఁ బెండైన నెఱుంగరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 61 మగనికలిమిబలిమి మగువకునుబలంబు, కలిమిలేనిమగఁడుకానుఁగాఁడు ।
పనికిరానిమగని బాటించి చూడరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 62 అదికారణమును నల్పుఁ డెట్టులెఱుంగుఁ, జెప్పలేఁడుకాని, తప్పఁబట్టు ।
త్రోయనేర్చుకుక్క దొంతులఁ బెర్చునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 63 నరోపరాధీ పారోక్ష్యే, ప్రత్యక్షే సాధు వ చ్చరేత్ |
య ద్యన్యేత స్న జానంతి, వేమ కిం వేత్తి నేశ్వరః ? ||
- 64 యన్మూలం ముక్తిమార్గస్య, తస్మిన్దే పరితే జనైః |
శ్రుణ్వతాం వేమ ! సర్వేషాం, భవంతి విభవా శ్శుభాః ||
- 65 ఇహాముత్రికసౌఖ్యానాం, ఇనం సాధన మి త్యపి |
లిఖతాం పఠతాం, వేమ ! శ్రుణ్వతాం చ శుభం భవేత్ ||
- 66 గండికోటే నరో వేమ !, ఖడ్గధారణమాత్రయా |
న స్యా ద్రాజభట శ్శత్రూన్, కిం హం త్యభిముఖాన్ యుధి ||
- 67 వేమ ! భూమిపతే ర్వశ్యాః, అన్యేభ్యో భూమికర్ష కాః |
క్షీరోపమకులోత్పన్నా, ధన్యా భూపాలకా భువి ||
- 68 క్రమం తత్త్వస్య విజ్ఞాయ, వేమ ! నైర్లభ్య మాస్థితః |
శబ్దార్థజ్ఞోపి యో మానీ, “పరా”త్కృతి స కథ్యతే ||
-
- 63 అంతరంగమందు నపరాధములఁ జేసి, మంచివానివలెనే మనుజుఁడుండు |
ఇతరు లెఱుంగ కున్న నిశ్చరుఁ డెఱుంగఁడా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ||
- 64 ముక్తిమార్గమునకు మూలమై తగునట్టి, గ్రంథమంతజనులు గడఁగిచదువ |
విన్నవారికెల్ల విభవములొ కలుగును, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ||
- 65 ఇహపరంబులకును నిదిసాధనంబని, వ్రాసి చదువ విన్న వారికెల్ల |
మంగళంబులొనరు మహిలొన నిజమిది, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ||
- 66 గండికోటలోనఁ గత్తిపట్టిన యంత, రాజుగారిదొడ్డ రౌతు కాఁడు |
ఎంతవారినిన నెత్తినఁగొట్టునా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ||
- 67 ఒరులకొఱకుభూమి నొదిగించువారును, అవనిపతికి పశ్యులైనవారు |
పాలవంటికులము వారు కావు లెఱుంగ, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ||
- 68 నిజము వరుస నెఱిగెనిర్గుణత్వం బంది, పలుకులొని యర్థమలరఁ దెలిసి
పలుకకుండువాఁడె పరమాత్మ యగునురా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ||

- 69 సత్యజ్ఞ స్సుజనో వేమ !, సరేభ్యస్తవృతం వదేత్ ।
న గోపయే త్కించి దపి, నాపరం చ వదే ద్యచః ॥
- 70 జననీ పార్వతీదేవీ, జనకః పరమేశ్వరః ।
బాంధవా స్తద్గణా వేమ !, కైలాసో జన్మభూ ర్ద్ధవమ్ ॥
- 71 అస్థిరం తనువిత్రాది, సర్వం చేతి స్వయం విదత్ ।
పరాన్ బోధతి యో వేమ !, పరమాత్మా స సంయమీ ॥
- 72 కాంతాం విరజ్య సంత్యజ్య, విటః పశ్చాత్తు తస్థితిమ్ ।
కిం స్మరే ద్వేమ ! నోచ్చిష్ట, పతం కిం భువి లుంఠతి ? ॥
- 73 విశోపభుక్తా త్యక్తా స్త్రీ, నిర్దనం చాద్రియే త్వతిమ్ ।
ఉపాసహం రాశిగతాం, వేమ ! శ్వా భక్షతే యథా ॥
- 74 మూర్ధని బ్రహ్మణ శ్చిత్వా, విక్షిప్తే వేమ ! దేవతాః ।
రోద్ధం స శేకిరే నాశం, యాం తీశస్య కృపాం వినా ॥

- 69 నిజముదెలిసియున్న సుజనుడానిజమునె, పలుకవలయుఁగాని పరులకొఱకు ।
దాపఁగూడ దింక నొప దన్యముఁ బల్కు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 70 తల్లిపార్వతియగు తండ్రియే శంభుండు, ప్రమథగణములఖిలబంధువితతి ।
తనకుపుట్టినిల్లు తనరఁగైలాసంబె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 71 తనువు నస్థిరమని ధనము నస్థిరమని, తెలుపనేర్చి తానుఁ దెలియనేర్చి ।
పాత్రుఁడైనయోగి పరమాత్మయేనుమీ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 72 విటుఁడుస్త్రీనిరోసి విడిచిపెట్టు పదప, నేడనున్న సిగ్గు నెంచనేల ? ।
కుడిచివేయువులై గోతుల దొడ్లదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 73 విటుఁడుచెఱచి పదప విడిచిపెట్టినయది, పేదపెనిమిటిఁగనిద్రయముఁజేయు
కుప్పలోనిచెప్పు కుక్క తిన్నట్లయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 74 బ్రహ్మను తలగొట్టి పాఱవైచిన యప్పు, డడ్డుపడఁగ నొప రైరి సురలు ।
శివునికరుణలేమి చెడిపోకదోదురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 75 “అథోఽహ”మితి నిర్లజ్జం, దుర్వికల్పపరం సరమ్ ।
ఇహాపి నోన్నతి ర్వాతి, సరత్ర చ మృతిం గతమ్ ॥
- 76 త్వయిబ్రువతివేమేహ, మానవోనిత్యపూజితః ।
త్వయ్యబ్రువతినిద్రాభ్రుః, త్వమక్షింవేత్తేనిర్మలః ॥
- 77 దాతుః పత్యు ర్వేమ ! పార్శ్వే, య ద్యదాతా వసే త్థలః ।
నివర్తయే ద్దూషయిత్వా, ఫలచ్రా కంటకా ఇవ ॥
- 78 మంచం స్యా త్స్యైరిభహుం, స్యాసం వృషభలాంగలాత్ ।
ముగ్ధాయా వల్లభో వేమ !, శ్లాఘేత్కిం జరతాం ప్రియమ్? ॥
- 79 ఛత్రే స్థితే భవే చ్ఛామా, జ్ఞానం స్యా చ్ఛాత్రవర్షనే ।
జనకేచ స్థితే వేమ !, స్వాశ్రయో విస్యతే ఖలు ॥
- 80 గళితే దతి దూష్యేఽక్షి, క్రిమిగర్జే ఘుణాన్వితే ।
గృహే వీతస్తనే వేమ !, దాధ్యం కిం సాధు తిష్ఠతి? ॥
-
- 75 విడియమింతలేక పెద్దను నేనంచు, బొంకములను బల్కు సంకరుసకు ।
హెచ్చుకలుగ దిచట చచ్చిస రా దట, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 76 నివుఁబలుకకున్న నిత్యపూజితుఁడౌను, నివుఁబలుకకున్న నిద్రపావు ।
నివుఁ బలుకు పలుకు నిర్మలంబెఱుఁగురా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 77 పెట్టెడుపతివెంట పెట్టనిలొరున్ను, చిట్టితిట్టి తిరుగఁ గొట్ట చుండు ।
పంక్తచెల్ల క్రింద ముంక్త కంటలు వోలె, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 78 దుర్మసాతుమడక దురుసుగా సాగదు, ఎద్దుమడకకంబె హెచ్చుకాదు ।
ముర్దారామిమగఁడు ముదుసలి మెచ్చునా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 79 ఛత్రమున్ను దగిసఛాయయేర్పడుచుండు, శాస్త్రమెఱుఁగఁదగినజ్ఞానమొసపు
ఆబ్బయిన్నవాని కంఠ యుండును కదా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 80 చీముకాదుపంట జెదలుపట్టినయింట, పురుగుపుట్టుగుంటఁ బుసులకంట ।
చిల్లచీకుపంట చిగియిండ నేర్చునా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥

- 81 యథా మర్మ గృహే వేమ !, వస్త్రే కుక్షౌ చ మాతరి ।
వేస్తుం శక్తః తథా మర్మైః । సన్న్యా దీర్ఘమర్మవిత్ ॥
- 82 “సక్ష ౮”క్షేతి కృపణో, యో శోదితి శిశు ర్భృశమ్ ।
తస్మై వదాతి యా స్తస్యం, వేమ ! సా పుణ్యభాగినీ ॥
- 83 ధృత్వా కాసాయవసనం, స్థిత్యా యో గీవ యః పుమాన్ ।
రాత్రౌ తృక్త్వా వేమ ! వస్త్రేత్, ఛన్దయోనీ స కథ్యతే ॥
- 84 వసం గత్వా శ్రమాయస్త్వి, ప్రాప రాజ్యం తతో నలః ।
సహతే వేమ ! కష్టాని, య స్స సౌభాగ్యాని వింశతే ॥
- 85 తృణాశిపశుభాదీ య, స్స “చందాల” ఇ తీర్యతే ।
వేమ ! కుక్కుటభోక్షాశో, కం కథ్యంతే “ద్విజా” ఇతి ? ॥
- 86 చత్నభూమాన్వితా వేమ !, కంతసూత్రం వినా సతీ ।
యథా న భాతి దుష్టితో, విద్యాభ్యోపి న శోభతే ॥

- 81 కొంతలోనమఱుగు కోకలోనమఱుగు, కన్నతల్లమఱుగు కడుపుమఱుగు ।
ఇన్నిమఱుగులందు నిశుండు మఱుగయూ, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 82 “కాపు కాపు, మనుచుఁ గరుణకై యేడ్చెడి, శిశువుఁ జేరఁచిచిత్తమలరఁ ।
బాలనిచ్చునట్టి పడఁతి పుణ్యాత్మరా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 83 కావిబట్టఁగట్టి మనయొగివలె నుండి, వెలయు రాత్రిగాఁగ విడిచిపెట్టి ।
తోడరితిరుగువాఁడుదొంగనన్యాసయూ, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 84 కాననంబుఁజేరి కడు శ్రమనొందిన, యా నలుండు రాజ్య మందె మఱలఁ
గట్టములకు నొర్వఁ గల్గివా నుఖములు?, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 85 కనవునేరితినెడు పనరముఁ దినువాని, మాలయంధ్రుకాదె మహని నరులు ।
పట్టికోడిచిన్న బాస ల టందురా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 86 విశ్వకలిగియుండి వినయంబు లేకున్న, నైదువులకు మేలిమైన మఱులు
సొమ్ములుండి కంటసూత్రము లేనట్ల, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥

- 87 అశుచేః కిం వైశ్యకార్యైః?, కి మంధస్య స్రవణవనైః ।
బృహదండయుతస్యాపి, కిం వే మాశు విలంఘనైః ? ॥
- 88 లంకాపురం శ్రీయోధామ, విశ్వస్తం స్వల్పవానరైః ।
అనుకూలే వేమ ! కాలే, ఘనా స్వస్య రథమా అపి ॥
- 89 న హి బ్రాహ్మణ్యే ప్రగల్భోక్తీః, రణే చాసత్యవాదినమ్ ।
న లాలయే త్తథా వేమ !, గురుణాం చ న వాదయేత్ ॥
- 90 కిం వా మాక్తికసీమంతై, ర్వితంతోః పుణ్యయోషితః ।
సర్వవర్ణోచితా వేమ !, శుశః కిం శిబికాంచితా? ॥
- 91 అక్రోతోక్తవచో మర్త్యో, మూర్ఖ శ్రోతాతిమానితః ।
శ్రుతేశ్రుతేషి వేమార్యః, న త్యజే త్కథనోద్యమమ్ ॥
- 92 భావజ్ఞః పరవాక్యస్య, ప్రత్యుక్తిం యది భాషతే ।
తుస్యే ద్వేమ ! ప్రశంసే చ్చ, నోచే దాత్మని కుత్సతే ॥
-
- 87 వసుధ నెద్ధైకేల వైద్యకార్యబులు?, గ్రుడ్డివానికేల గునుగుపరుగు? ।
బుడ్డవానికేల పోకుప్పిగంతులు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 88 లక్ష్మియేలినట్టి లంకాధిపతిపురి, పిల్లకోతిపాజు కొల్లగొట్టె ।
కల్పినివచ్చువేళ మనులొదు రల్పులు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 89 రజ్జులాడరాదు రణభూమిలోపల, బుజ్జగింపరాదు బొంకువాని ।
నొజ్జతోడవాదు లొనరంగ మానరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 90 ముండమోచికేల ముత్యాలపాపట, వన్నెలెల్లె బుణ్ణవతికింకాక ।
కుక్కకేలదలంపం గుచ్చులపాలకి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 91 మాటఁజెప్పవినని మనుజుఁడుమాఘఁడు, మాటవిన్ననరుడుమాన్యుడగును ।
మాటవినఁగఁజెప్ప మానుట కూడదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 92 మాటఁదెలిసియొకనిమాటకుఁ బ్రతిఁజెప్ప, సంతసించునతఁడుఁజాలమెచ్చు
మనసుఁదెలియ కనిన గునియుచు నను నేదొ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 93 యా స్త్రీ వేమ ! పతౌ భక్తిం, స త్యజే త్సా జగత్ప్రయే ।
ముక్తిం ప్రాప్నోతి పతయః, దేవతా స్సర్వయాషితామ్ ॥
- 94 భావజ్ఞా యది సేవేత, భార్యాత్మానం ప్రభు ర్భవేత్ ।
గృహస్యాపి వృథా వేమ !, తదభావే స్వజీవనమ్ ॥
- 95 భారతోక్తేషు సర్వేషు, ధర్మేష్వపి చ సూన్యతమ్ ।
ఉత్తమం వేమ ! తత్సత్య, భావా శ్రేష్ఠా ప్రదా భువి ॥
- 96 వేమ ! దానేషు సర్వేషు, చాన్న దానం మహాధికమ్ ।
గానేషు సామగానం చ, ధ్యానేషు శివభావనా ॥
- 97 తుషాయా మస్తి వే మాన్నం, ద్రుమేచ మధురం ఫలమ్ ।
శోధితే మారుతే సమ్యక్, ముక్తిం త దనువిందతే ॥
- 98 శాకునం తు ఫలం దత్తే, క్షీరప క్షీతి కథ్యతే ।
కిం పక్షి వేత్తి వే మాహూ !, ఆత్మ న్యేవ శుభా శుభా ॥

- 93 మగనిమిద భక్తిమానకుండినకాంత, మూడులోకములనుముక్తి గనును ।
మగువ లందఱకును మగల దేవతలయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 94 భావ మరసి తన్ను భార్య సేవించిన, నింటికైననగును నిశ్చయండు ।
అదియులేక బ్రతుకు అధమంబు భువిలోన, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 95 భారతమునఁబల్కు పలుధర్మములయందు, నత్యన్తమేటి నత్యముకద ? ।
పసుధదానఁగలుగు వన్నెయె మిన్నయో, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 96 దానములను నన్నదానమే దొడ్డది, గానములను సామగాన మెచ్చు ।
ధ్యానములను శివునిధ్యానమే శ్రేష్ఠంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 97 ఊకయందుబుట్టి యున్నది యన్నంబు, మూకునందుఫలముమానితమగు
సోకుగాలిఁబట్టి శోధింప మఱిముక్తి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 98 పాలపక్షి శకునఫల మిచ్చునందురు, పాలపిట్టకేమి ఫలము దెలియుఁ ।
దనదు మేలు కిట్లు తనతోడ నుండంగ, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥

- 99 వే మాజితాత్మ నాత్మజ్ఞః, వృథా సంచాజ్ఞజన్మనైః ।
పాహోహిత్యే కృతే తద్ధి, భవే దనుచితం భువి ।
- 100 ద్వేష్యస్థలేషు బహుధా, ఉదాసీనః ప్రియం వదేత్ ।
దాహకః పావకో వేమ !, వసతే న కి మింధనే ? ॥
- 101 సరద్రవ్యేషు య స్తృష్ణాం, త్యజతే స హి పుణ్యవాన్ ।
విత్తం పరేషాం వే మోర్వాం, బహుధా పాపసంచితమ్ ॥
- 102 యది రక్షే త్వరై ర్దత్తం, స్వదత్తా ద్విగుణం భువి ।
అన్యై ర్దత్తం ధనం వేమ !, న హరే జ్ఞాతు మానవః ॥
- 103 ప్రాథాంగనా నాగరికాః, శల్ల్యాం శక్తా న జీవితుమ్ ।
తథా వే మాత్మమార్గే చ, న శోభంతి హి భోగినః ॥
- 104 పతఃస్థమణిశ్రేణీ, స్థగితా హేమ్ని శోభతే ।
న త ధేతరలోహేషు, వేమ ! నప్తద్యుతి ర్భవేత్ ॥
-
- 99 పాడికాదు జగతి పంచాంగములు సెప్పి, కొంచె మైన బుద్ధి నొంచలేక ।
బ్రహ్మమెఱుంగ కిట్లు పారోహితముఁ జేయ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 100 పలుతెఱంగులుగనుపగయుండుచోటుల, జిటుకుమనకప్రియమెచెప్పవలయు
గాల్పఁదగిన యగ్ని కటైలో నుండదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 101 పరులవిత్తమందు బ్రాంతిమానని యట్టి, పురుషుఁ డపనిలోనఁబుణ్యమూర్తి
పరులవిత్త మరయఁ బాపసంచిత మగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 102 పరులదత్త మొప్పి పాలనఁజేసిన, నిల న్నదత్తమునకు నినుమడి యగు ।
నవనిపరులదత్త మపహరింపఁగ రాదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 103 పత్త నంబులగల ప్రాథాంగనలు మఱి, పల్లెలందునిల్చి బ్రతుగఁ గలరె ? ।
సుఖులు పరముదారి శోభింపఁ జాలరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 104 పతకమందునొప్పుబలురత్నములపెంపు, బంగరందుఁగూర్చుబరువుగనును ।
కాని యితరలోహమైన హీనమె కదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 105 కృత్వా ప్రశాంతం యః కన్యా, దాతారం భృతదాయకమ్।
నాద్రియే ద్వేమ ! సోఽతీవ, కథ్యతే కూటమానసః ॥
- 106 గృహీత్వా న త్యజే ద్వేమ ! దశలక్షఫలేన వా।
వదే ద్వత్వార్థినే నాథ్య, మపి నార్చే ద్వృథా విభుమ్॥
- 107 భూత్వా ద్విజకులే తీర్ణః, స్వయం నాన్యాం శ్చ తారయేత్।
య స్తేన వేమ ! కో లాభో, జీవితేన మృతేన వా?॥
- 108 మహిషీ వాతరోగార్తా, వాతై స్సాస్య ద్యదిజీవితా।
తస్యాః శ్శీరం తు కిం వేమ !, జగుస్సిత మి తీర్యతే ॥
- 109 ప్రాప్తే ప్రగాఢదార్ద్రే, యది కుర్యా దసత్క్రియాః।
తతో నష్టి స్వప్రతిష్ఠా, ఫలం వేమ ! న లభ్యతే ॥
- 110 మాతాపిత్రోః దరిద్రేషు, విస్రభ్యేషు తథా నృషు।
వేమ ! పృభుషు చాత్యంతం, భయభక్తియుతో భవ ॥
-
- 105 పడుచునిచ్చి నతనిబత్తెమిచ్చినవాని, కడుపు చల్లఁజేసి మనత నిడుచు।
నడుపనేర నతఁడు నాలిముచ్చే కదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 106 పట్టివిడువరాదు పదిలక్షలకునైన, పెట్టిదెప్పురాదు పేదకైన।
వెట్టిగొలుపరాదు విభుఁ డెట్టిమనుఁడైన, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 107 ద్విజకులంబునందు, దేజరిల్లుచుఁబుట్టి, తాఁదరించియొరుల దాటఁజేయ।
లేని యాతఁ డున్న లేకున్న నెక్కటే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 108 దొమ్మతెగులుచేతఁ దూలిన గేదెకు వాతవేయ బ్రతికి వచ్చెనేని।
వాతయెనుముపాలు రోతనవచ్చునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 109 దళముకొనియొకప్పు దారిద్ర్యమేర్పడ, హీనకార్యములు నహించి చేయఁ।
బరువుమాయు నంతె ఫల మింత చిక్కదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 110 తల్లిదండ్రులందు దారిద్ర్యయుతులందు, నమ్మిననిరుపేద నరులయందుఁ।
బ్రభులయందుఁజాల భయభక్తు లుంచుము, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥

- 111 పత్యాశ్రయేణ వేమ ! స్యాత్, తమణీ పుణ్యశాలినీ ।
తక్షణ పాపినీ భర్తృ, వర్తనం స్త్రీషు వర్తతే ॥
- 112 అన్యకాంతా మాతృతుల్యా, న్యాయబుద్ధ్యా య దీక్షితే ।
తథా వేమ ! జనా నిత్యం, స పశ్యంతి పరస్మియమ్ ॥
- 113 సుతః కశ్చిత్ పితౄ ర్వేమ !, ఘనో య ద్యపి వర్తతే ।
తథాపిపితరం హీనం, కర్తుం నేచ్ఛే తతోఽత్యయః ॥
- 114 శ్చుత్వా వచః పితౄ ర్వేమ !, హత్వా మాతర మంజసా ।
భార్గవః కిం ఫలం ప్లాప, జగా మాద్రిం నిరాశ్రయః ॥
- 115 వక్తుకామార్థినో భావ, మజాన న్నేవ ధిక్కృతిమ్ ।
న కుర్యా త్తేన భణితం, శ్చుత్వా వేమ ! ప్రియం వదేత్ ॥
- 116 నిర్గత స్సలిలాన్ మత్స్యః, మ్రియతే వారిణి స్థితః ।
స్లవతే హి తథా వేమ !, సర్వే వర్తం త్యనాశ్రియాః ॥
-
- 111 తరుణిపుష్పవతిగ మనుపట్టియెయగు, పాపినియగుమగని ప్రాప్తువలస ।
భర్తృవర్తనంబె పడఁతుల యందుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 112 తన్నుఁగన్నయట్టి తల్లివంటిది నుమ్ము, అన్యకాంత న్యాయ మురసి చూడఁ
గన్నదాని జనులు కానంగ లేరయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 113 తనయుఁ డెవ్వఁడేని దనతండ్రికంటెను, పేరుఁదెచ్చునట్టి పేదయైన ।
జనకుహీనుఁజేయ సాహసించినఁ జేటు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 114 తండ్రిమాటలువిని తల్లిని దెగటార్చి, పరశురాముఁ డేమి బాముకొనియె ।
నిలువనడలేక కులగిరిఁ జేరఁడా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 115 ఢీకొనంగతగదు డెంద మెఱుంగక, యడుగవచ్చి కొంతయనినవాని ।
జెప్పునంత వినియు మెప్పుగాఁ బలుకుమీ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 116 యుషము నీరువెడలఁ జచ్చుటే సిద్ధంబు, నీటనుండెనేని నిగిడి పడును ।
అండతొలఁగునెడల నందఱపని యింతె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 117 జంత్రముంత్రప్రధాం వేత్తి, వహ్ని స్తంత్రప్రధాం తథా ।
మంత్రవాదీచ వే మైవం, భోక్తా తింత్రాణికాప్రధామ్ ॥
- 118 సంగో దుష్టై స్సమం వేమ!, భవే త్సావకరో భవి ।
మహర్షే శ్చాపి నాపైతి, తత్సంగో మాస్తు నశ్యసి ॥
- 119 నాస్త స్సన్నిహిత శ్చేతి, బంధు ర్విసంగభాజనమ్ ।
బంధు రాత్మాత్మన శ్చైవ, వేమాత్యంతం సమాహితః॥
- 120 పశ్చాజ్ఞుభిబలా ద్వేమ!, కర్మాణి కురుతే కరః ।
నై కోనోఽపి తథా కర్మ, వినైకం స్వం వినశ్యతి ॥
- 121 ముఖ్యం వే మైకమత్యం స్యా, తద్భలేన మహత్ఫలమ్ ।
రజ్జం కృత్వా శుష్కతృణైః, కిం న బద్ధంతి సామజమ్?॥
- 122 ఐకమత్యేన ప్రతిష్ఠా, దంపత్యో ర్వేమ! వర్తతే ।
సత్యభ్యసే నృతిం పత్యుః, భార్యారక్షేవ తస్య చ ॥

- 117 జంత్రమంత్రమహిమజాతవేదుఁడెఱుంగు, మంత్రవాదియెఱుగుదంత్రమహిమ
తింత్రాణిక మహిమఁ దినువాఁ డెఱుంగును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!॥
- 118 ఖలులతోడిపొందు కలుషంబుఁ గల్గించు, మాన దెంత మేటిమౌనికైన ।
వాని జేరఁదీయ వలవదు చెడుదువు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥
- 119 అయినవారలంచు నాస్త ల టంచును, బందుగులను నమ్మ పాడికాదు ।
తనకునైనవాఁడు తానొకఁడే యగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥
- 120 అయిదువేళ్ల బలిమి హస్తంబుపనిచేయు, నం దొకటియుఁబిడఁబొందికచెడు!
స్వీయుఁ దొకఁడు విడిన జెడుఁగదా తనబల్మి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!॥
- 121 ఐకమత్యమొక్క టావశ్యకం బెప్పు, దానిబలిమి నెంతయైనఁ గూడు ।
గడ్డివెంటిఁబెట్టి కట్టరా యేనుఁగుక?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥
- 122 ఐకమత్య మెన్న నాల్మగలకు వాని, మగనిబుద్ధులెల్ల మగువ నేర్చు ।
దానిరక్షణంబె వాని రక్షణమగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥

- 123 ఋణాధిక్యకరః పుత్రం, హీనం యః కురుతే పితా ।
స వైరీ వేమ ! భార్యా చ, తథైవ హ్యవశం గతా ॥
- 124 మక్షికా సన్మధురుచేః, కామీ కామరుచే ర్ద్రియేత్ ।
త్యాగహీనో హతా ద్వేమ !, మియే దగ్ధిభి రగ్నితః ॥
- 125 అల్పేన పాలితోఽవశ్యః, పతీసం గచ్ఛతే భటః ।
నివర్తతే వా వే మైతత్, స్థాణాలంబాటనోపమమ్ ॥
- 126 స్నానసంధ్యాజపాహార, నిష్ఠా బహ్మీ స్సమాచరన్ ।
వర్తతే వేమ ! పుణ్యక్షో, న దత్తే కస్యచి ద్ధనమ్ ॥
- 127 స్నాత్వా న దత్వా సద్ధర్మం, వృథా కిం జలమజ్జనైః ? ।
స మజ్జతే కిం వే మాపు, తత్రిత్యో జలకుక్కుటః ? ॥
- 128 వేమ ! స్రస్థమితం భూరి, పీత్వా సోమలతారసమ్ ।
ధన్యంమన్యా శ్చరం త్యాహో !, కంఠస్థం కిము తత్ఫలమ్ ॥
-
- 123 ఋణముఁబెంచిననుఁహినుఁగా నొనరించి, విడుచుతండ్రివైరివీరుఁడరయ ।
నలవికానియట్టి యాలును నట్టులే, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 124 ఈగ తేనెరుచికి నింపుగాఁ జచ్చును, ఓగు కామరుచికి నొదిగి చచ్చు ।
త్యాగికానివాని ధర్మమడుగఁ జచ్చు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 125 అనువుగానిబంటునల్పుడేలిసయెడ, మాణుమలయునొండెనుగుడునొండె ।
దూల మాతకోల దెరికిన చందంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 126 స్నానసంధ్యజపముఁజరియించు భుజియించు, నిష్ఠతెన్నియైన నెరవుఁగాని ।
ఒకనికీయఁ డెపుడు సుకృతంబు నెఱిగియు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 127 స్నాన మొనఁగెనేని సద్ధర్మ మీయక, నిల్ల మునుఁగ నగునె నేర్పు లేక ।
నిరుకోడి నిల్ల నెలవుగా మునుఁగదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 128 సోమలతలరసము సోలలకొలదిని, ద్రావి మిగులఁ దామె చేప టండ్లు ।
క్రతుఫలంబు కంఠగత మగుఁ గాబోలు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 129 నిర్వీడో న శివానందీ, అవినీతో న నిశ్చ్రుపః ।
యో లజ్జాం త్యజతే వేమ !, చిరకాలం స జీవతి ॥
- 130 లజ్జా తమశ్చటా డుచ్చ, గుస్తనిద్రాసి చాత్మని ।
వేమ ! కుత్ర విలీయంతే, సమ్యక్ జ్ఞానీత తద్రహః ॥
- 131 ఏకత్వం ప్రాపితే సర్వే, సమూహే నాస్తి శాత్రవమ్ ।
న్యూనాధిక్యక్రమే వేమ !, చైరం హాని శ్చ జాయతే ॥
- 132 వేదాంతవేద్య స్వా ద్వేమ !, బహుధా నాశితవృథః ।
రతిజ్ఞో రమణః కాంతా, సక్త స్సంసారవాన్ యతిః ॥
- 133 నిందే త్వర్వా నపి సదా, వేమ ! వాదపరాయణా ।
దత్తే హాని మకామానాం, ధూర్తా స్త్రీ క్షేపణీ శిలా ॥
- 134 నావస్సత్యం వాఙ్మయధ్యే, శశటస్య బహిష్కలే ।
వ్యక్తం భవతి వే మాహా !, స్త్రీసత్యం నాస్తి కుత్ర చ ॥

- 129 సిగ్గువిడువకున్న శివస్థాఖ్యమే లేదు, తగ్గి మొగ్గుకున్న సిగ్గువిడదు ।
సిగ్గు విడుచువాడె చిరకాలజీవిరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 130 సిగ్గు దాగునెవటఁ జీకటియెటవాగు, నాక లేడ దాగు నాత్మలోన ।
దాగియున్న నిద్ర దాగుటఁ దెలియుఁడి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 131 సముదయంబునందు సర్వ మొక్కటియైన, చైర మొదవ దెట్టివారలైన ।
హెచ్చు తగ్గు లందు నేర్పడురా హాని, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 132 వెతలఁ దీర్చువాఁడువేదాంతవేద్యుండు, రతులనెలువాఁడురమణుఁడగును ।
సతిని బెనఁగువాఁడు సంసారయోగిరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 133 వాద మాడితిట్టు వరుస నెవ్వరినైనఁ, జేరరా ద టన్నఁజేటుఁ దెచ్చు ।
గడుసురాలు తెలియ వడినెల రాయిరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 134 నావసత్య మెల్ల నడినముద్రములోన, బండి సత్య మెల్ల బట్టబయల ।
నాడుదాని సత్య మేడనులేదు రా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 135 అవశ్యాయాః స్త్రీయో వైరం, కిం వాచ్యం కీర్తినాశకమ్ ।
న సంధేయం వేమ ! తస్యా, స్సాంత్యసం కామితార్పణమ్ ॥
- 136 సుందరోఽపి ధనో వేమ !, వజ్రసేనధిర పృథ ।
శీలవిభ్రాజతోఽపి స్త్రీ, సుమాంసం పర మిచ్ఛతి ॥
- 137 పుణ్యాస్త్రీ కురుతే పత్యుః, భక్తిం మానధనాన్వితా ।
ఆత్మని శ్లాఘతే వేమ !, విద్యా దంతర్గతం రహః ॥
- 138 పత్యావగణయన్ దోషం, దత్తచిత్తేఽపి జారిణీ ।
నైసర్గం న త్యజే ద్వేమ !, సిద్ధభుక్ శ్వా మలం యథా ॥
- 139 సుదృఢా శృంఖలా భార్యా, శిశవో వేమ ! గ్రంథయః ।
కారాగారం చ సంసార, మేవ మాత్మని చింతయ ॥
- 140 వేశ్యయాన్మతవాదిన్యా, సంగతం వేమ ! పూరుషమ్ ।
సా నప్తసదనం కృత్వా, నిస్సారయతి మందిరాత్ ॥

- 135 పశముకానియాలివైరమేమనవచ్చు, యశముఁజెఱుచుఁగానియ రుపుపడదు
కొనరు బెల్ల దానికొర్కె తిర్చుటయె యో, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 136 వరుఁడు చక్కనైన వజ్రాల గనియైనఁ దళుకుమెఱుపువంటితత్త్వమున్న!
అన్యపురుషవాంఛ యాడుదానికినుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 137 మానధనము విడచు మతి పుణ్యవతియైనఁబూని పతికిభక్తిపానఁగఁజేయు!
లోన మెచ్చుచుండు లోగుట్టు కనవలె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 138 మగఁడు తప్పుఁగనక మనసిచ్చియున్నను, నహజగుణమువిడచుజారకాంత!
పిండి తినెడి కుక్క పెంట కానించదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 139 భార్యతనదుపాలి భారవునంకెల, చిన్న చిన్న శిశువు లెన్న సీల ।
లరయఁగ చెఱసాల యగును సంసారంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 140 బొల్లిమాటలాడు భోగముదానితో, దొల్లి డుల్ల నిల్లు గుల్లఁజేసి ।
వెల్లిరమ్మటంచు వెడలించు నింటిని, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 141 ఉన్నతస్య దరిద్రస్య, పంగో ర్వా కుష్టురోగిణః ।
మోహాపృథాంగనా బాధేత్, వేమ ! దృష్టిపథం గతా ॥
- 142 జుగుప్సకారికామిన్యాం, ప్రేమ వేమ ! దినే దినే ।
మాతరి జ్యోతిషి ప్రేమ, సమం శౌరవదాయకమ్ ॥
- 143 యది పశ్యే ద్వేహభావం, బహుహేయాలయం ఖలు ।
పరస్మైసంగమో వేమ !, ప్రత్యక్షనరకం ధృవమ్ ॥
- 144 జ్ఞాతారం వేమ ! నేతారం, మత్వా వినియతో నరః ।
నీతిం విద్యాత్ జ్ఞానిలాభే, కిం ఫలం త్వస్య వేదినః ? ॥
- 145 వశీకరోతి పురుషం, జారా న కలహప్రియా ।
కుర్యా దవాచ్యవాదాం శ్చ, ధూర్తా వేమ ! నిరంతరమ్ ॥
- 146 జాలేభ్యో వీక్షితుం స్త్రీణాం, మవకాశం న కల్పయేత్ ।
యది కుర్యు స్తథా వేమ !, సర్వనాశో భవేద్ధ్రువమ్ ॥

- 141 పిచ్చివానికైనఁ బేదవానికినైనఁ, గుఱ్ఱురొగి కైనఁ గుంటికైన ।
భామ కానుపింప బాములఁ బెట్టరా, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 142 నాతిపైనప్రేమ నానాటికిని రోత, జ్యోతిపైన ప్రేమ జూడఁగాను ।
మాతృప్రేమ యొకటె మర్యాదఁదాల్చును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 143 దేహభావ మెల్లఁ దెలియంగఁ జూచిన నఖిలహేయములకు 'నాలయంబు ,
పరసతిగమనంబు ప్రత్యక్షనరకంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 144 జ్ఞాతయైనవాని నేతగా భావించి, నీతు లెఱుంగవలయు నియతి గలిగి ।
జ్ఞానులున్న లాభ మూనునే? తెలియమి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 145 జగడమునకుఁబోదు జారిణి యెప్పుడు, మాయఁజేసి పురుషుమమతఁబెట్టుఁ
కాని మాటలాడు గయ్యాళి నతతంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 146 జాలలోననుండి స్త్రీల వీధులవంక, జూడనియరాదు సుమ్ము వినక ।
చేతురేని యట్లు చేటు మూడును జూమి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 147 యది పశ్యేత్ రూపవంతం, పురుషం స్త్రీ స్వవల్లభమ్ ।
పశ్యేత్ స్వాస్యం వేమ ! నాస్తి, స్త్రీబుద్ధే రవరా మతిః ॥
- 148 అంగనాయాః తనుం వీక్ష్య, వేమ ! ముహ్యంతి పూరుషాః ।
కుక్షౌ మలం న పశ్యంతి, తన్వా కిం మలయుక్తయా ? ॥
- 149 నాగాధతా భయం వేమ !, తరణోపాయశాలినః ।
ప్రాగ్దోషిణ స్తు కిం భీత్యా, కపి శృంకృమతే న కిమ్ ? ॥
- 150 కుడ్యోపమం నార్యసత్యం, పుంస స్తు కటసమ్మితమ్ ।
స్త్రీణాం తు వేమ ! చాతుర్యం, పుంసః క్షోభయతే భృశమ్ ॥
- 151 యది భార్యా గుణవతీ, పుత్రకా బుద్ధిశాలినః ।
తదా సంసారిణో వేమ !, కిం స్వర్గేణ ఫలం వద ॥
- 152 దేహమ్యతౌ న గణనా, సిద్ధానాం మానసం తతః ।
రజంతే వే మోపరిష్టాత్, సనసన్యాస్తీ కా ప్రథా ॥

- 147 చక్కనైనవాని మక్కువ గన్నంతః, దక్కువగనుజూచు యనదు విభుని
అడుబుద్ధికంటె నవరబుద్ధియు లేదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 148 కాంతమేనుఁ జూచి కలవరపడెదరు, కడుపులోనిరోతఁ గానలేక ।
ఇంతరోతగల్గు యీదేహమేలరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 149 ఈతవచ్చినపుడు లోతనిపించునా, పాతదోష కరయ భయముకలదె ? ।
కోతికొమ్మనెక్కి కుప్పించిదూకదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 150 అడుదానిబొంకు గోడఁబెట్టినయట్టు, పురుషవచనిబొంకు పూరితడక ।
స్త్రీలనేర్పు మగలఁ జీకాకుఁ బఱచురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 151 సుగుణవంతురాలునుదతియై యుండిన బుద్ధిమంతులగుచుఁబుత్రులొప్ప ।
స్వర్గ మేటి కయ్య నంసారి కింకను, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 152 సిద్ధులైనవారి చిత్తంబు రంజిల్లు, నొడలి మెఱుంగు లెక్క కిడరు గాన ।
సనసపండుమనత పైనేమి కలదయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 153 న త్యాజ్యం సాధుసాంగత్యం, వినా ప్రకృతి వర్జనాత్ ।
న ఫలం వేమ ! కిం బీజం, స్యా చ్చలాటు నికృంతనాత్ ॥
- 154 సత్యా దోషః పతిం యాతి, అర్థః పతిగుణే సతీమ్ ।
దోషః పతికృతో వేమ !, న సతీం ప్రాప్నుతే ఖలు ॥
- 155 న హేళయే తృత్యసంధాన్, దరిద్రై ర్న వివాదయేత్ ।
కదాచి నపి సంపన్నైః, వేమ ! కుర్యా న్న సంగతిమ్ ॥
- 156 కిం వై ద్యే నాగదక్షిణ, కి మలోపజ్ఞకాంక్షయా ।
చిత్తానభిక్షైః కిం వేమ !, మర్మజ్ఞైః పూరుషై ర్భువి ॥
- 157 న విశ్వసే ద్వేషధరం, వేషదోషా సమా ఖలు ।
పురా వేషో రావణస్య, వేమ ! హానిప్రదో నను ॥
- 158 నవనీతం కరే ధృత్వా, ఘృతకాంక్షీ పుమా నివ ।
స్మరతే దైవ మన్యత్ర, వేమ ! దైవ మపి స్వయమ్ ॥
-
- 153 సాధుజనులచెలిమి చాలింపఁ గారాదు, ప్రకృతి విడకయున్న ఫలములేదు ।
ఏందెఁ గోనిచూడ బీజంబుఁగల్గునా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 154 సతియొనర్చుచెడుగుపతికవశ్యమువచ్చుఁ, బతియొనర్చుమంచినతికినగము ।
పతియొనర్చు చెడుగు నతికేల రాదురా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 155 సత్యపరులతోడ నరసమాడఁగరాదు, పేదవారితోడఁ బెనఁగరాదు ।
కలిమికలుగువారి కలియనే రాదయా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 156 వ్యాధి నెఱుఁగలేని వైద్య మ దేలరా, కొదువఁదెలియలేని కొర్కూలేల ? ।
మనసుఁవెలియలేని మర్మజ్ఞు లేటికి?, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 157 వేషధారి నెప్పుడు విశ్వసింపఁగరాదు, వేషదోషము లొక విధమె యగును ।
రట్టకాదె మున్ను రావణు వేషంబు, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 158 వెన్నఁజేతఁబట్టి వివరంబుఁ దెలియక, మృతముఁ గోరునట్టి యతనిభంగిఁ ।
దాసు దైవమయ్యు దైవముకా దలచును, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥

- 159 త్యాజ్యపూరుషసంగత్యా, హాని స్వాస్య తస్యవీధిమః ।
న ఏవ వర్తతే వేమ !, మస్మియానిరతో హి సః ॥
- 160 న చాస్తి వేషో విసృభ్యః, నాత్తు మన్నం న చాంబరమ్ ।
తథాపి కిం న వే త్యజ్ఞో, వేమ ! విశ్వమయం విభుమ్ ॥
- 161 శ్రోతు ద్రష్టాధికో వేమ !, ద్రష్టు శ్చాపి సుసంగతః ।
ఉన్నతా మన్నతో భూమా, వేవం మర్త్యః ప్రవర్తతే ॥
- 162 యదా భవే ద్విత్తహీనః, తదా మాతా చ పుత్రకా ।
భార్యా చ సుహృద స్సర్వే, వేమ ! స్యు ర్వైరిణో ధ్రువమ్ ॥
- 163 కుజనా శ్చాపతః వేమ !, విజయే ధృతకామ్నుకే ।
భజనాభిరతో నూనం, విజయం వైతి కిం భువి ? ॥
- 164 వృష్టిభీత్యా విశే దంతః, సహతే తీక్ష్ణ మాతపమ్ ।
కథం లోకే జనా వేమ !, న సహంతే శుభం ఫలమ్ ॥

- 159 వీడవలయువాని గూడిన నెగ్గగు, వీటివాడలందు వెలయువాడు ।
పాడుచేయుపనులు పరిపాటికొలదిని, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 160 విశ్వసింపఁదగిన వేషంబు మఱిలేదు, కుడువఁగూడుఁ గట్టఁ గోకలేదు ।
విశ్వమయుఁడు వైన విభునేలఁ దెలియఁడో, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 161 విన్నవానికన్న కన్నవాఁ డధికుండు, కన్నవానికన్న గలియువాడు ।
సున్నతోన్నతుఁడయి యుర్విలోపల నుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 162 విత్తహీనమైన వేళలందును దల్లి, తనయు లాలు సుహృదు లనెడువార ।
తెల్ల శత్రు లగుదు రెందైన నిజ మిది, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 163 విజయుఁడైనవాఁడు విల్లంది నంతనే, కుజనులైనవారు కూలిరి కద ।
భజనఁజేయు నతఁడు విజయముఁ గాంచడా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 164 వానభయముచేత పడిదూరెదరు లోన, నెండ కెంతమైన మొండి చఱుకు ।
రేల లోకజనులు మే లొర్వ కుందురు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 165 వాగ్దత్తం రథసా కృత్వా, “అవ్య శ్వ” ఇతి మోహయన్ ।
శ్వోఽతీతే వేచు ! “ఁ”చ్ఛేతి, నిష్కాసయతి నిర్ఘృణః ॥
- 166 లవణం స్యా త్కియ ద్వేమ !, తల్లాభ స్తు కియా నితి ।
స మంతవ్యో హి భోగైః కిం, ఫలం స్యా దుపయోగతః ॥
- 167 రూపపక్షే నామరూఢం, నామపక్షాశ్చి)తాః క్రియాః ।
నామరూపాక్రియాణాం తు, నాశోఽంతే వేచు ! సంభవేత్ ॥
- 168 రజోవృతో రాజ్యభారే, నశ్యే దుభయతోఽక్షమీ ।
జల స్యోపరితిష్ఠేత్కిం, వేమాయోగోశకో మనాక్ ॥
- 169 భవోఽభి ర్మకరీ భార్యా, స్యు ర్జలూకావయోఽర్చకాః ।
అస్మరంతో భవహరం, వేచు ! పారం స యాంతి హి ॥
- 170 జీవేగతే పాశబంధైః, తనుం బద్నంతి బాంధవాః ।
దర్శయంతో వేచు ! దుఃఖం, తేన నైకోపి గచ్ఛతి ॥

- 165 వల్ల వైపు లేక వాగ్దత్తములఁ జేసి, యదిగో యిదిగో యనుచు నానఁ బెట్టి ।
గడుపుపెట్టి రేపు గడువఁగా పొమ్మను, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 166 లవణమెంత దానిలాభంబుఁగన నెంత, కొద్దిదనుచు నెన్నఁగూడునయ్య ।
భోగమేటికి యుపభోగంబె లేక్కగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 167 రూపువంకపేరు రూఢిగా నిల్చును, పేరువంక క్రియలు పెనఁగు చుండు ।
నాశ మౌను తుదకు నామరూపక్రియల్, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 168 రాజనంబుఁగోరి రాజ్యభారమునందు, నొర్పులేని యాతఁ డుభయతఁజెడు ।
నీటిపైన గుండు నిలుచునా మునుఁగక, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 169 భవము సాగరంబు భార్యయౌ మకరంబు, చేప జలగ లగును శిశువులెల్ల ।
భవహరుం దలుపక పార మందఁగ లేఁడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 170 పాశబంధమునను బధువర్గం బెల్లఁ, జిక్కిఁజూతు రరయ జీవము చన ।
నొక్కఁడైన నేగఁ డునురు మాత్రమె కాని, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 171 పరదారాఁ వాంఛ తేఽజ్ఞః, జిహ్వబద్ధో ఝషో యథా ।
మధునృప్యే వేమ ! లగ్నాః, న కిం నశ్యంతి మక్షికాః ॥
- 172 సతీసతీనాం నగరే, మోహోహః క్రమ శోఽధికాః ।
ముక్తే ర్నార్లం వేమ ! లబ్ధం, న యుక్తిం చ విదంతితే ॥
- 173 కథంచి ద్యది భాగ్యం స్యాత్, సాధూన్నిందే నృదాన్వితః ।
వేమాధికా నల్పజాతిః, కిం విజానాతి కుర్కురః? ॥
- 174 “భారతః పంచమో వేదః”, ఇతి నిర్బుద్ధయో జనాః ।
స్తువంతి కిం వేమ ! హింసాం, ద్రష్టు మిష్ట మభూ త్కథమ్? ॥
- 175 అన్యాయాయ న్యాయశాస్త్రం, ధర్మశాస్త్రం త ధైవ చ ।
దుర్మతాయ జ్యోతిషం తు, వేమ ! స్యా దవినీతయే ॥
- 176 జలస్పృష్టాగ్ని రంగారః, ఘటస్థజల మగ్నినా ।
సంతస్యతే పశ్య వేమ !, మహచ్చిత మిదం.ఖలు॥
-
- 171 పాపజాతినరుడు పరసతిఁ గేరుట, చేప జిహ్వరుచికఁ జిక్కు నట్లే! ।
తీఁపినంటి యీగ తెగువతో సిల్లదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 172 పత్తనంబులందుఁ బతులకు నతులకు మోహ మెచ్చు దాన నూహ తెచ్చు
ముక్తి మార్గమునకు యుక్తియే తెలియదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 173 పట్టకుండి యధికభాగ్యంబుఁ బట్టెనా, దోష్టవారిఁ దిట్టి త్రుళ్లిపడును ।
అల్పజాతికుక్క యధికుల నెఱుంగునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 174 పంచమనిగమంబు భారతం బగు నని, పొగడి రేల జనులు బుద్ధిమాలి ।
హంస నెంచువాడ నిష్ట మె ట్లయ్యెనో, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 175 న్యాయశాస్త్ర మరయనన్యాయమొనరించు, ధర్మశాస్త్రమొనఁగు దుర్మతంబు ।
జ్యోతిషంబు జనుల సెతులఁ దప్పించు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 176 నిరుపైసఁబడిన నిప్పులు బొగ్గులొ, నిప్పుమీద కుండ నిరుఁ బెట్టఁ ।
గళపెళనుచు గ్రాగుఁ గడు చోద్యమిదికదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 177 సమూర్జయిత్వా లంకృత్య, గేహం దేహాఖ్య మస్వహమ్ ।
సిద్ధం కృత్వా విస్మ జ్యంతే, వేమ ! జీవో వ్రజే త్తతః ॥
- 178 మాతా పితా బాంధవా శ్చ, హితా స్సర్వే సమీక్షయా ।
కన్యాం దిశంతి కిం వేమ !, యచ్ఛంతే భాగ్య ముజ్జ్వలమ్ ॥
- 179 విశ్వనాథే చ విప్రీషు, వేదోక్తేషు విభావసి ।
యస్య నాస్తి ధృవాభక్తిః, పాపాత్మా ఖలు వేమ ! సః ॥
- 180 యోషిన్యా యాం విదిత్వైవ, వేమ ! లంబోదరః పురా ।
అనూథవాన్ బద్ధకచ్ఛః, జన్మనై వాంజనానుతః ॥
- 181 రజకో వర మభ్యస్త, కుక్షి విద్యా త్తథైవ చ ।
గృహదేవా చ్చ మహిషీ, సురేభ్యో వేమ ! జారిణీ ॥
- 182 రమ్యం హి ఖగసాందర్యం, స్వప్తం దృష్టా స్తు శ్రేణిషు ।
కిం వేమ ! దైవాదత్యైన, సాందర్యేణ విమూఢ ! తే ॥

- 177 దేహ మనెడియిల్లు దినదినంబును నూడ్చి, యలికిపూసిమెత్తియనువుఁబరచి
కాపువిడిచి పోవుఁ గడపట ని జీవి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 178 తల్లిదండ్రుహితులుఁ దగినచుట్టము లెల్ల, నేరికోరిపారు నెగువుఁ జూచి ।
పడుచు నిత్తు రింత భాగ్య మీయఁగ లేరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 179 విశ్వనాథునందు విప్రులయందును, విభునియందు వేదవిభులయందు ।
భక్తిలేనివాఁడు పాపాత్ముఁ డిలలోన, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 180 సతులమాముఁ దెలిసి సైరింపలేకను, పెప్తకడుపువాఁడు పెండ్లి మానె ।
పుట్టుకా సెఁ గట్టె భువి నాంజనేయుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 181 చదివినతనికన్నఁ జాకలియే మేలు, గృహమువేల్పుకన్న గేదె మేలు ।
సకలనురలకన్న జారభామిని మేలు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 182 ఖగములందముఁజూడఁగాముచ్చటగనుండు, దెగలఁగాంచినంతదేటపడదె?
దేవుడిని సొగసు దేబె! ని కేలరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 183 ఔరసః ఖలు సత్పుత్రః, కిం వేశ్యోత్థేన సూనునా ।
వేమ ! త్వయి మృతే దత్తే, కిం తిలోదక మ ప్యహో ! ॥
- 184 ప్రాణే స్థితే సోపదేశో, భవ పాణిః కదాచన ।
నశ్యే ద్వేమ ! గ్రాహ్యో యోఽపి, కిం గ్రసే త్ బడనబాలమ్ ? ॥
- 185 తమోగృహం దీపికేవ, గుణిని భావయేత్ గృహమ్ ।
దుర్గుణా కలితం దేహం, వేమాదీప మి వాప్యభమ్ ॥
- 186 కాకనీడే పికివేచు !, నిధామాండాని పోషణమ్ ।
కారయేత్ మర్క జానీత, స్త్రీమాయా జ్ఞాయతే తదా ॥
- 187 వేమ ! శుద్ధాంతరంగ స్సౌ, శూద్రా సుత్రోఽపి మర్కవిత్ ।
యది బ్రహ్మపదం వేత్తి, స బ్రాహ్మణ ఇ తీర్యతే ॥
- 188 త్యక్తవత్యా స్త్రీయా స్సంగం, వేమ ! త్యక్తు మశక్నువాత్ ।
వోధా కటం కుటీం యావ, జ్ఞేవం నైతి మహద్గతిమ్ ॥

- 183 ఔరసుండె నీకు వారసుడగుఁ గాని, వేశ్యయందుఁ బుట్టువిధవకొడుకు ।
నీవుపోయినపుడు నీరైన వదలునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 184 ఊపి రున్నయపుడె యుపదేశమందుము, రూపుమాయు నెపుడె రూఢిగాను ।
బాపడైననేమి బడబాగ్ని మ్రింగునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 185 గుణవతిగలయిల్లు గోము నొందించును, చీకటింట దివ్వె జెలఁగునట్లు ।
దేబెయున్న యిల్లు దివ్వె మల్చిన యట్లే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 186 కాకిగూట నాడుకోకిల తనగ్రుడ్లఁ, బెట్టి పెనుపజేయు గుట్టెఱుఁగుచు ।
నాడువారిమోస మపుడైనఁ దెలియుఁడీ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 187 శూద్రయువతికొడుకు శుద్ధాంతరంగుడై, వేదవేద్యమైన పాదుఁదెలిసి ।
బ్రహ్మపదవిఁగన్న బ్రాహ్మణుడే కదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 188 విడుచుదానిపొందు విడువఁజాలనివాఁడు, చచ్చుదనుకమో యుఁజొపగుడిసె ।
భాగవతులపట్టఁ బడయంగ నొపఁడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 189 లావణ్యం యోసిశో దృష్ట్వా, న ముహ్యేద్యేమ ! కారణమ్ ।
గుణ ఏవ హి భామిన్యాః, జారిణీ కిం న సుందరీ ? ॥
- 190 వేమ ! స్వదోషబాహుళ్యే, సరదోషాన్ ఖలో జనః ।
గణయేత్ శమ్కులీం దృష్ట్వా, యథా హసతి యంత్రీకా ॥
- 191 నిస్సత్త్వ శ్రాంతదేహోఽపి, దుర్విట స్సజ్జతేఽంగనామ్ ।
నిర్దంతః కుక్కురో వేమ !, కిం పశ్యస్థి నదంశతే ॥
- 192 య ద్యక్తేఽన్యోజన స్థిత్యా, న పృచ్ఛేత్ సాధ్వసాధ్వసి ।
సాధ్విత్యేవ వదే ద్యేమ !, యది ప్రస్తా న తిష్ఠతి ॥
- 193 వేమాతిథ్యాగతిం దృష్ట్వా, భర్త్యయంతః ఖలాశయాః ।
ఆత్మధర్మం న పశ్యంతి, ధర్మోఽగ్రే ఖలు కర్మణః ॥
- 194 రండయా వర్తతే యావ, త్తావ స్మోహే నిమజ్జతి ।
అపాస్తే వేమ ! తత్సంగే, ఆశా నశ్యంతి తాస్తదా ॥

189 వెలఁదిసాంపుఁజూచి విజ్ఞప్తిగఁగ రాదు, కలికి కెపుడు గుణమె కారణంబు ।
చక్కనైనరూపు జారిణి కుండదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

190 తనకుఁగల్గు పెక్కుతప్పు ల టుండఁగా, నెరుల నేరమెంచు నోగెపుడును ।
చక్కిలంబు జూచి జంతిక నగి నట్లు, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥

191 తనకు నొప్పివుట్టితనువెంతబడలినఁ, గూళవిటుఁడు యుపతిఁగూడఁజూచు ।
పండ్లుపడిన కుక్క పనరంబుఁ గఱువదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

192 ఔ ననంగ వచ్చు నైనది కానిది, యన్యుఁ డెదుట నుండి యడుగఁడేని ।
నిలిచియుడుగువాఁడుఁ గలిగిన నిలువఁడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

193 అతిథిరాకఁజూచి యదలించి పడవైచి, కఠినచిత్తులగుచుఁ గానలేరు ।
కర్మమునకుముందు ధర్మంబుఁ గానరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

194 ముండమోపితేడమునుఁగుచుఁ డేలుచు, నుండునపుడె మోహముండుగాని ।
అండ బాయు వెనుక నాయాశ లే డొపు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 195 మత్తాః కుర్వం త్యక్తాః, మానకద్రవ్యసేవయా ।
అకార్యకారిణో మర్త్యాః, ప్రవదం త్యథమా ఇతి ॥
- 196 అనాశ్రయోనరోవేమ !, వ్రజేద్ధార్మికమందిరమ్ ।
స రక్షతి పురాణామో, విభీషణమివాశ్రితమ్ ॥
- 197 కుక్షా మల మథాస్థీని, మాంసం చర్మ పరిచ్ఛదమ్ ।
మలభస్త్వాం కథం వేమ !, మాంసం పరివజ్జతే ॥
- 198 రక్ష్యే త్కాంతాం సదా భర్తా, మ్రియే ద్భార్యవనాక్షమః ।
రక్షావిహీనా యా కాంతా, వేమ ! త త్పంసృతి ర్వృథా ॥
- 199 అచ్ఛిత్వాశాలతా వేమ !, మగ్నా మోహార్ణవే జడాః ।
వారాణస్యాం వసంతోఽపి, తే ముక్తిం నాప్నువంతి హి ॥
- 200 పక్షైః పుచ్ఛై శ్చ వస్త్రై శ్చ, లోక స్యాచ్ఛాదనం విధిః ।
కృత్వై తాం వేమ ! మర్యాదాం, మానగుప్త్యై న్యవేదయత్ ॥
-
- 195 కై పుష్పస్త్రపులను గాంక్షించి సేవింప, కానిపనులొనర్చు మే నెఱుంగక ।
అట్లుపూనువారి నధము ల టందురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 196 అండలేనిమనుజుఁడతిధార్మికునియిల్లుఁ, జేరవలయుఁబ్రతుకఁజేయునతఁడు
ఆవిభీషణుఁ డెలి యరామవిభువోలె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 197 కడుపులోనమలము కడమవి యెముకలు, కలదు మాంసమింత కప్పు తోలు ।
మలపుఁదిత్తి మీఁద మన సెట్లు బాణురా, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 198 కావలయుమగఁడు కాంత నెల్లప్పుడు, కావలేనివాఁడు చావలయు ।
కాపులేనిదాని కాపుర మడుగనా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 199 ఆన లనెడి లతలఁ గొనివేయఁగ లేక, మోహజలధిలోన మునుఁగువారు ।
కాశివాసులైన గంగనబోరు మోక్షంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 200 ఈఁకె లంటఁజేసి తోక లంటఁజేసి, కోక లంటఁజేసి లోకమునకు ।
మానరక్షణంబె మర్యాద యని తెల్పె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 201 హృది సశ్య శివం సమ్యక్, గుప్త్యై ఘంటాపథం హి తత్ ।
అక్షమాలా జపం వేమ !, భువి పాటచ్చరీ గతిః ॥
- 202 “లజ్జా ల”జ్జేతి యోషిద్భిః, నిర్లజ్జ స్సజ్జతే బలీ ।
యది లజ్జాం విజానాతి, వేమ ! స్పృశతి కిం స్త్రియమ్ ? ॥
- 203 రాజస స్త్రిపరో భూత్వా, కథం విద్యా ధురోః ప్రభామ్ ।
విటలగ్నాంగనా వేమ !, సతిభక్తిం కథం విదేత్ ? ॥
- 204 స్తాత్రీరో హర్దికాం పూజాం, యతచిత్తో మహాన్ భువి ।
మనోవిరహితా పూజా, మృత్యునా వేమ ! సంశ్రుణు ॥
- 205 యత్ర భక్తి శ్శివ స్తత్ర, భక్తిహీనస్థలే త్వఘమ్ ।
భక్తియుక్తో నరో వేమ !, “పరమా”త్కేతి కథ్యతే ॥
- 206 చిత్తజ్ఞాయా వేమ ! పత్న్యః, ప్రింతే పత్య ర్భవంతి హి ।
భక్తిముక్తీ చ భాగ్యం చ, అచిత్తజ్ఞాం సతీం త్యజేత్ ॥
-
- 201 వక్షమందు గురుని వర్ణించి చూడరా, రక్షకత్వమునకు రాచబాట ।
అక్షమాలజపమె యవని దొంగలరీతి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 202 “లజ్జలజ్జ”యనుచు లలనల మీడికి, లజ్జవిడిచి తిరుగు లావరి యయి ।
లజ్జదెలిసేనేని లలనల దాకునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 203 రాజసంబుఁజెందిరమణులపొందాన, పడెడువాడుగురుని ప్రా పెఱుంగునె? ।
విటులమణుగుయువతి విభుభక్తి యెఱుంగునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 204 మది కలిగిన పూజ మదనారి మెచ్చును, మనసు నిల్పినంత మహితుఁడగును ।
మనసులేని పూజ మట్టి నమాన చౌ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 205 భక్తియున్న చోటఁబరమేశ్వరుఁడు నుండు, భక్తిలేనిచోట బాప ముండు ।
భక్తికలుగువాఁడు పరమాత్ముఁ డగునయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 206 భక్తి ముక్తి కలు భాగ్యము న్గల్గును, చిత్త మెఱుంగు పడఁతి చెంతఁబతికి ।
జిత్తమెఱుంగని సతిఁ జేరంగ నిరాదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 207 సమస్కృతో వేమ ! విప్రః, ఆశీంసి దిశతే భృశమ్ ।
య ద్యాత్మశుద్ధస్తా స్సర్వాః, నోచేత్స్యాత్ కంఠ శోషణమ్ ॥
- 208 దృష్త్వైవాహిం కూరదంస్త్రుం, త్రసంతే దుష్టవైభవాత్ ।
దాప్యం వేమ ! కథం తిస్థేత్, వీతదంస్త్రుఫణాభృతః ॥
- 209 భవతు బ్రాహ్మణో భక్తో, యోగీ వా చేతరోఽపి వా ।
సర్వేఽప్యేతే తతో వేమ !, హన్యంతే సమవర్తినా ॥
- 210 అప్రీతా కులటా భూతం, కర్మాప్రీతం శ్రమావహమ్ ।
యత్ర దాతా నాస్తి వేమ !, సా పూః పై శాచవాటికా ॥
- 211 ఆహూయమానా బహుశః, కులటా భక్తివర్జితా ।
మృత్యు స్సాస్య త్సదనం విష్టా, వేమ ! సా గ్రసతే న కిమ్ ? ॥
- 212 భార్యావాహీ భవ శ్చిత్రం, యది త్వం వహనక్షమః ।
తథైవ తత్సమో వేమ !, భూతిలిస్తతను ర్భవ ॥
-
- 207 బ్రాహ్మణునకు మ్రొక్క బహుదీ వెనలొనంగు, నాత్మశుద్ధికలుంగు నాతడైనఁ
గలుంగు నన్ని కామి కంఠశోషయె సుమి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 208 ఫణికిఁ గోరలుండ భయమొందు నట్టులే వెఱతు రయ్య దుష్టవిభవమునకు
గోర లాడఁ ద్రాచు మీరునా దుష్టత, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 209 బాపడైన నేమి భక్తుడైనను నేమి?, యతియైన నన్యుడైన నేమి ?
ఇన్నియైన వెన్క నినజుండు పనిఁ దీర్చు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 210 ప్రీతిలేనిలంజ భూతంబె యౌఁ జుమి, ప్రీతిలేని పాటు చేతచేటు ।
దాతలేనియూరు దయ్యాలపేటయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 211 బత్తిలేనిలంజ పలుమారుబలిచిన, బత్తి కాదు లయిపుమిత్తికాని ।
మిత్తిచోరఁగనిల్ల మ్రొంగకపోవునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 212 భవుఁడు చిత్రముగను భార్యలమోయును, అట్టుమోయఁగలుంగు దిట్టియైనఁ
నతనివలెనె బూది యలఁచిన మెఱుఁ గగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 213 కిం మృత్తికోత్ తేవజేన, ధాన్యోత్ తేవజతః ఫలమ్ ।
సతః కిం వేమ ! లోపై స్వాత్, పరిగ్రాహ్య హి తస్మాత్ ॥
- 214 దృష్ట్వా విటాన్ వంచయిత్వా, గవాక్షస్థా నితంబినీ ।
విలాసాన్ కురుతే వేమ !, మాయాఽశ్చేయా హి యోషితామ్ ॥
- 215 వే మాకాం క్ష్యేంద్రపదవీం, యశ్చై రిష్ట్యా మహాధనైః ।
కామిన స్స్య ర్జనా నూన, మక్షమా యోగధారణే ॥
- 216 కల్యం భుక్త్వా నిమిల్యాక్షీ, కుద్ధకాయోఽల్పసంయమి ।
ఆశ్రిత్య మేషగాంభీర్యం, ప్రశంసాం వేమ ! వాంఛతి ॥
- 217 వేమ ! ప్రాప్త మివాభాతి, న లభ్యతి యథా తథమ్ ।
పున ర్లబ్ధిః పున ర్నష్టిః, యథాప్రాప్తం దితే చ్ఛివః ॥
- 218 గిరయో రాశయ శ్చంద్ర, కళా శ్చందనచర్చికాః ।
దురాశా వేమ ! వైశ్యస్య, ఆశాఽనంతా న తస్మాత్ ॥

-
- 213 మన్నుపారబెట్ట మనకేమిలాభంబు, ధాన్య మట్లుఁజేయఁ దగునుకాని ।
మనులలోప మెన్నఁగా రాదు విడుపుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 214 విటులఁ జూడఁగానె మటుమాయఁ జేసియు, కిటికియందుఁజేరి కేకరించు,
పటిమమీఱు స్త్రీల పరికింప లేరయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 215 ఇంద్రపదవిఁగోరి యింపుగా యజ్ఞముల్, కలిమిచేతఁజేసి కాములైరి ।
పరమయోగమూని పట్టంగ లేమిని, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 216 కల్య మారగించి కన్నులు ముకుళించి, బిజ్జబిగిసియుండు బీదయోగి ।
మేఁకపోతువలెను మెరమెచ్చులకె యగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 217 కలిగినట్టులుండుఁగలుగకయుండును, మతియులేకయుండుమతియుగల్గు !
నాకొలఁదిని శివుఁ డందించుచుండును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 218 కోమటికి దురాశ కొండలు వాములు, చందనంపు సొనలుఁ జంద్రకళలు ।
అశకు మితిలే దిఁ కక్కడ గతి లేదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 219 స్వకర్మణాస్వయంలోకే, మాతృగర్భోదితోనరః ।
ఆత్మానంవేమ ! విస్మృత్య, దేహాత్మత్వేన సశ్యతి॥
- 220 త్యక్త్వా జన్మావ్యజన్మాని, దదతోః కర్మధర్మయోః ।
కిం స్యాన్మణనయా వేమ !, తాభ్యాం ముక్తిః కథం భవేత్॥
- 221 సత్యవాదీ నిర్మల స్సౌత్, సత్యవాదీ హి నీతిమాన్ ।
అసత్యవాదీ యో వేమ !, నీచచండాల ఏవ సః॥
- 222 నాథమో మద్యపాయీ స్యాత్, అథమో_నృతభాషకః ।
మద్యపానా నృహాహని, స్సౌ ద్వేమానృతభాషణాత్ ॥
- 223 ఊత్పత్త్యాన్యోన్యాయోర్నాకులో బాహుః, స్తన్యార్థీ యది రోదితి ।
త్యక్త్వా కర్మాణి వేమాంబా, లాలయం త్యాశు చుంబతి ॥
- 224 సమ్మిశ్ర) మంబు క్షీరేణ, క్షీరరూపేణ రాజతే ।
సద్గురో శ్చ తథా విద్వాన్, వే మైవం సాధు సంగతిః ॥

- 219 తనదుకర్మచేతఁ దానులోకములోనఁ, దనదుతల్లి గర్భమునను బుట్టి ।
తన్ను మఱచి తాను తనువనిచెడునయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 220 జన్మవదలి వేఱు జన్మంబు లెత్తఁగఁ, గర్మధర్మములకు గణన కలదె? ।
కర్మధర్మములను గడతేరవచ్చునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 221 నిజములాడునతఁడునిర్మలాడైయుండు, నిజములాడునతఁడు నీతివరుండు ।
నిజముఁబల్కకున్న నీచచండాలుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 222 కల్లుత్రాగువానిఁ గల్లుము చ్చనరాదు, కల్లులాడువాడె కల్లుముచ్చు ।
కల్లుత్రాగుకంటెఁ గల్లులాడుట కిడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 223 పాలప్రియముచేతఁ బరఁగనేడ్చెడి బిడ్డఁ డుత్పదవృల కిల శోకపడఁగఁ ।
పల్లిపనులమాని తనయుని ముద్దాడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 224 పాలఁగలియునీరు పాలెమై రాజిల్లు, గొప్పగురునివలన గోవిందు డగు ।
సాధుసజ్జనముల సంగతు లిట్లుండు, విశ్వదాభిరామవినురవేమ !॥

225 సక్తిజాతిం గృహీత్వాశు, హింసయిత్వా చ నిర్దయమ్ ।
నిబధ్య పంజరే వేమ !, న్యసతాం తన్గతి ర్భవేత్ ॥

226 ఉత్క్లృష్టమానుషం జన్మ, పాస్తః పూర్వజను ర్వ్యథాః ।
అజానన్ వేమ ! పతతే, హానిం వృద్ధిం న పశ్యతి ॥

227 నుహత్వాన్లోపి విభ్రాంత్యా, మౌత్స్థకామవశంగతాః ।
కి మర్థం యువతీం వేమ !, నశ్యంతి భ్రాంతవృష్టయః ॥

228 యువోక్తిభి స్తపంతే కిం, విస్మయ్య ఖలచేష్టితమ్ ।
గురుం ప్రణమ్య పదయోః, వేమాశా మాశు సంత్యజ ॥

229 వచశ్శతం వేమ ! వాచ్యం, నైకం లేఖ్యం మనాగపి ।
సాక్ష్యం న యుక్తం లేఖాయాః, అసల్లేఖా తు హానయే ॥

230 ఆత్మానాత్మగతిం వేమ !, బోధయిత్వా తతో గురుః ।
స్వస్వరూపం దర్శయతే, భ్రామర స్తు క్రిమే రివ ॥

225 పక్షిజాతిఃబట్టి పరఃగ హింసలఁ బెట్టి, గూఢ్లకట్టియందు గురురఁ బెట్టి ।
ఉంచువారి కట్టి వంచన రాదెకో, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥

226 పరఃగ నింత దనుకఁబడినపాపెఱుఁగఁడే, మనతనొప్పుమనుజుఁడనఁగఁబుట్టి ।
కిడుమే తెఱుఁగక క్రిందగుఁ జిత్రంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥

227 పడుచు నూర కేల పారఁజూచెవ రొక్కొ!, ఎంతవారలైన బ్రాంతిఁ జెంది ।
లోన మీఱు కాము లొంగఁ డీయఁగ లేరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥

228 పడుచుమాటలాడి పరితపింపఁగనేల?, వెడఁగు చర్య లణఁచి వేడి గురుని, ।
అడుగు లంటి మ్రొక్కి యానఁడువిడఁద్రొక్కు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥

229 నూఱుఁ బలుకవచ్చు నుడి వ్రాయఁగారామ, వ్రాతకన్న సాక్షి వలవ దెన్న ।
పరఁగ లేనివ్రాత భంగపాటును దెచ్చు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥

230 దేహ మాత్మరూపుఁ డేటతెల్లముఁజేసి, అవనిజూపుఁజూపు నతఁడే గురువు ।
భ్రమరము తనరూపుఁ గ్రిముల కిచ్చెడురీతి, భిక్షదాభిరామ వినురవేమ !॥

- 231 బహుధా దాసతా వాచ్యః, లింగవాక్ వేమ ! జంగమః !
న వాచ్యో బ్రాహ్మణ ఇతి, తథా దశసహస్రశః ॥
- 232 పూర్వాత్మహీనా పైశాచీ, వా గనీతి శ్శిలాక్షతిః ।
కులటా ప్రీతిశూన్యా చ, వేమ ! స్యాత్ప్రేతవాహనమ్ ॥
- 233 దర్శనేషు మతే ష్వేన, వేమ ! వర్ణాశ్రమేషు చ ।
నిత్యసక్తో య శ్చరతే, సస్యా దజ్ఞానవాక్ భువి ॥
- 234 ప్రాహు ర్దశావతో బంధూక్, మన్యు గ్నూనం చ నిర్దశమ్ ।
దశా నామ భవే ద్వేమ !, ఏకా ధనదశా భువి ॥
- 235 దక్షో నూనం సమీపస్థః, ప్రోఘో దూరస్థలస్థితః ।
అనుసృత్య చరంతే యే, సిద్ధ్యంతే వేమ ! తత్క్రియాః ॥
- 236 ఆర్జయంతి ధనం వేమ !, మాతాపుత్రవిరోధకృత్ ।
మత్వా సుఖకరం కిం తు, ధనం దుఃఖకరం భృశమ్ ॥

- 231 దాస రసగఽవచ్చు వేసార్లకైనను, జంగ మనఁగవచ్చు లింగ మున్న ।
బాపఁ డనఁగరాదు పదివేలకైనను, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 232 దాతలేనియారు దయ్యాలపెనువాడ, నితిలేనిమాట రాత్రివేటు ।
ప్రీతిలేనిలంజ ప్రేతవాహనమయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 233 దర్శనములయందు ధరషణ్మాతములందు, వర్ణమాశ్రమములవదలకెపుడు ।
తిరుగుచున్నవాఁడు ధరలోన నజ్ఞాని, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 234 దశగలారి నెల్ల తమబంధువుల టండ్రు, దశయులేమి నెంత్రుతక్కువుగను ।
దశయనంగనుభవదశ యొక్కటే సుమీ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 235 దరినియున్నవాఁడు తప్పక దఱుఁడు, ఎడమపడినవాఁడు దుడుకు గడుసు ।
అనుసరించువారి కయ్యెడుఁ గార్యములే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 236 తల్లి చిత్తలకును దగవుఁబుట్టించెడి, ఘనము సుఖముఁగూర్చుననిగడింతు ।
కాని యెల్లయెడల మనదుఃఖకర మది, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 237 ఆద్యా గురూస్తః పితరా, శివా తు పరమా గురూ।
దోహా! విత్తార్థినం వేమ!, గురు రిత్యభిభాషణమ్॥
- 238 దాస్యా రక్త్యాఖ్యయా బద్ధః, తతో నిష్క్రమణాక్షమః।
నరః ప్రవర్తతే వేమ!, తస్య ముక్తిః కుతో వద॥
- 239 వితర్క్య మనసా మన్యేత్, సర్వం జ్యేతిషకల్పితమ్।
ఇతి మన్యేన్నిజాదృష్టం, కియ దైవం న వేత్తి కిమ్?॥
- 240 లోకోనేకే బుధా వేమ!, టీకాశ్రయ ఇ వాబ్రువన్।
ఏక మే వేతి తస్మర్క, కాకాభా నవిమ ర్జనాః॥
- 241 తేజో యాతి ఘనం జ్ఞానీ, సుఖమేతి న జాయతే।
ఆత్మై వాత్మా తథా ప్యాహా!, వేమాత్మని విరాజతే॥
- 242 జ్ఞానినం వేమ! కర్మిష్ఠాః, ప్రకృతిం త్యక్తు మక్షమాః।
ప్రాహు రున్మాదినం తేన, అదృష్టా ప్రకృతిః కుతః॥

- 237 తల్లిదండ్రులెన్నదగు తొలిగురువులు, పార్వతీభవు లిలఁ బరమగురులు।
కూలివాండ్ర జగతి గురు లన ద్రోహంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!॥
- 238 తనదురక్తి యనెడి దానిచేతను జిక్కి మిగిలి వెడలలేక మిఱుకుచున్న,
నరుని కేడ ముక్తి వరతెడుఁ జెప్పండి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!॥
- 239 తనదుమనసుచేతఁ దర్కించి జ్యోతిష, మెంతవేసి ననుచు నెంచి చూచు,
తనయదృష్ట మెంతో చైవ మెఱుంగఁగాడా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!॥
- 240 టీకవ్రానిన ట్లనేకులు పెప్టలు, లోకమంత చెప్పి రేకమనుచుఁ।
గాకులట్టిజనులు కానరీమర్మమ్ము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!॥
- 241 జ్ఞానియైన వాఁడు మనలేజమందును, హుని సుఖముఁ జెందుఁబుట్టఁబోడు,
తానె తా న టయుండ దనలోనె వెల్గును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!॥
- 242 జ్ఞానవంతుని కడు కర్మసంబద్ధులు, వెళ్లియండ్రు ప్రకృతి విడువలేక,
వెళ్లికనని ప్రకృతి వెదకినఁ గల్గునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ!॥

- 243 జని ర్మృతి స్వస్మ సుప్తీ, జగంతి చ భవంతి హి ।
మృగత్మజ్జీవ తత్సంగః, వేమ ! హాస్యాన్ ను ర్భవేత్ ॥
- 244 ఛాయా మివ తరో ర్భౌధం, సాధు ర్దత్తే తదంతికమ్ ।
గత్వా లభ్యో వేమ ! నోచేత్, తద్గతం నాగతం త్విదమ్ ॥
- 245 జ్ఞాత్వా భక్త్యా ఛాత్రధర్మం, గురుసేవా రతో యదా ।
తదైవ సర్వమర్హణి, జాయంతే వేమ ! నిత్యశః ॥
- 246 నియమ్య దుర్గుణాన్ సర్వాన్, యో వేమ ! పరమం పదమ్ ।
సమ్యగ్ధర్మయతే ప్రాప్య, తం గురుం ముక్తి మాప్నుహి ॥
- 247 గురుం వినా కథం మర్మ, వే త్త్వజః తత్ప్రతిపాచి చ ।
వినా కుంచితయా వేమ !, కవాటవివృతికథమ్ ? ॥
- 248 న కాగుణితబోధేన, న శాస్త్రాధ్యాపనేన చ ।
భవంతి గురునో వేమ !, ముక్తివర్హ్య గురు ర్మహాన్ ॥
-
- 243 జననమరణములును స్వప్నసుమప్తులు, జగము లుండునెండజలములవలె ।
నరుండు జగము నంట నగుబాటు కాదొకో, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 244 ఛాయనొసగుచెట్టు సాధువుబోధట్టు, లడఁగి దరినిజేరి పడయ వచ్చు ।
నట్టు నిట్టు దాట నదిపోవు నిదిరాదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 245 ఛాత్రధర్మ మెఱిగి చక్కని భక్తితో, గురునిసేవజేయ గుదిరి నపుడె ।
సర్వమర్మములును జక్కఁగా విడిపోవు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 246 చెడుగుణంబు తెల్లఁ జెపట్టి శిక్షించి, పరమపదవి సిద్ధపడఁగఁ జూపు ।
నట్టి గురుని వేడి యపరోక్ష మందుము, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 247 గురునిశిక్షలేక గుఱు తెట్లు కల్గునో, అజానికైన వానియబ్బ కైన ।
తాళవుచెవిలేక తలుపెట్టు లూడును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 248 కారు కారు గురులు కాగుణితముఁ జెప్ప, శాస్త్రపారములను జదివి చెప్ప ।
ముక్తిదారిఁజూపు మూలమో గురుఁ డగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 249 ఆర్యా వేదానధీత్యాపి, దర్శితా అధమాం గతిమ్ ।
పాపు ర్వేమ ! మహద్బ్రహ్మ, వేత్తు ర్జీవన ముత్తమమ్ ॥
- 250 విమలాం దృష్టి మాలంబ్య, యది న జ్ఞానమాప్నుతే ।
తమో నాపైతి తత్త్వజ్ఞో, వేమాపాస్తతమా భవి ॥
- 251 త్రిషు పూర్వోత్తరగతిం, చానభిజ్ఞా నరా స్తతః ।
నరకం యాంతి వేమైభ్యః, త్రిభ్య స్త్రేకః పరః పుమాన్ ॥
- 252 పత్న్యా మాశా భవే త్పత్యుః, పత్నౌ పత్న్యా శ్చ సాతథా ।
సదాశివే భవే దాశా, వేమ ! సిద్ధస్య సర్వదా ॥
- 253 నవనీతం ఘృతం తప్త్యా, ఛాయాయా యది న్యస్యతి ।
దధీవ ఘనతా మేతి, వేమైవం స్థాపయే న్మనః ॥
- 254 ఏకోపాయం శివం వేత్తుం, భూజనానాం వదా మ్యహమ్ ।
అచంచలం మనః కృత్వా, మహిమ్నా వేమ ! పశ్యత ॥
-
- 249 వేదములో నదివియు విష్ణువీగులె కాని, యధమగతిని బడిరి యయ్యలెల్ల ।
బ్రహ్మమహిమఁ దెలిసి బ్రతికిన బ్రతుకయూ, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 250 విమలదృష్టిఁబూని విజ్ఞాన మందమి, తమముఁబాయ నగునె? తథ్యముగను ।
దమము మీరి సంతఁ దత్త్వజ్ఞుఁ డగునయూ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 251 ముగురిలోన వెన్నముందుఁ గానఁగలేక, నరకమునకుఁ బోవు నరుబుకలరు ।
ముగుర కందనబ్జి మూలమూర్తి యొకండె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 252 భార్యమీఁద నాశ పరఁగు బురుషునకు, మగనిమీఁద నాశ మగువకుండు ।
శివునిమీఁదనాశ నిద్దున కుండురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 253 నేయి వెన్నఁ గాని నీడనే యుంచిన, పేరి గట్టిపడును పెరుగు రీతి ।
పోరి పోరి మదిని బోనిక పట్టుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 254 ధాత్రిజనులకెల్లఁ దగ నెఱిఁగించెద, నెనర హుని నెఱుఁగు సుపమయొకటి ।
మనసుఁజెదరనిక మహిమతోఁ జూచుటే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 255 రజ్జౌ సర్పమతిం కృత్వా, భయమేతి తతో నరః ।
రజ్జం జ్ఞాత్వా త్యజే ద్భీతిం, వేమ ! బ్రహ్మైతి నిర్భయః ॥
- 256 జననే మరణే వేమ !, న స్వాతంత్ర్యం పురా నృణా ।
నానీతం న తతో నీతం, మధ్యే హాస్యాయ కర్తృతా ॥
- 257 వేమ ! జాతిమతై ర్బద్ధా, శృంఖలా భావసంగ్రహే ।
జాయంతే చ మ్రియంతే చ, మానవా జడబుద్ధయః ॥
- 258 అజానతో మహద్ధారం, మార్గం స్యాద్ధి తథాస్థలమ్ ।
న దృశ్యతే వేమ ! దుర్గ, శిఖరే నిక్షిపే ద్దృశమ్ ॥
- 259 బాల్య ఏవ భ్రమాన్ సర్వాన్, యది వేమ ! న ముంచతి ।
శుభం నాహ్నేతి మర్మజ్ఞః, మావ్యధీష్ఠ భృశం హృది ॥
- 260 బాల్యే నాస్తి స్రభో ర్భక్తిః, శివస్మై ర్న యావనే ।
వార్ధకేపి నరా వేమ !, కథం వర్ణయితుం క్షమాః? ॥
-
- 255 త్రాడుబాటుటంచు : దాఁజూచిభయపడుఁ,దెలిసిత్రాడుటన్నఁదీరు భయము,
భయముదీరి నపుడె బ్రహ్మంబు తా నగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 256 జననమరణవేళ స్వాతంత్ర్య మున్నదే?, తేనులేదు మున్ను పోనులేదు ।
నడుమఁగర్తననుట నగుబాటు కాదొకో, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 257 జాతిమతము లందు జనులెల్ల బద్ధులై, భావపరమునందు : బ్రాలుమాలి ,
చచ్చిపుట్టుచుండ్రు జడమతులై భువి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 258 బాటతెలియకున్న బహుదూరమైతోఁచుఁ, జోటుతెలియకున్న : జూపాసరదు'
కోటకొమ్ముమీఁద : గుదురుగాఁ జూడుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 259 బాలప్రాయమందె భ్రమల నడంపక, మేలుపొంద రెపుడు మేదినందుఁ ।
గీలుఁ దెలిసి మదిని గీడ్పుడ కుండుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 260 బాల్యమందు స్వామి భక్తిలే కుండును, యౌవనమున హరుని తేవఁ గనరు,
వార్ధకంబునందు వర్ణింపలే కుండ్రు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 261 “బ్రహ్మజ్ఞా వయ” మిత్యాహుః, వేమ ! ప్రజ్ఞా శ్చ భూతికః ।
కిం బ్రహ్మ ? క శ్చ తద్భావః, కో వర్ణో బ్రూహి వేత్త చేత్ ।
- 262 బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మసంజాతా, ఇతి వే మాభిభాషణాత్ ।
పతిష్ఠా బ్రాహ్మణో నష్టః, బ్రాహ్మవేత్తా హి బ్రాహ్మణః ॥
- 263 వ్యోమ శూన్యం వేమ ! తస్మి, స్వభోజని తదంతరే ।
తద్బ్రహ్మశబ్దరహితం, రాజతే సమ్యగీక్షితే ॥
- 264 దారేషు సత్యే పుత్రేచ, సర్వే హ్వాత్మా విరాజతే ।
సమ్యగ్వేమ ! ప్రవర్తేత, నానారూపైః పృథక్ పృథక్ ॥
- 265 అగోచరం దృశాం పాప, దూరం తం వేమ ! చేతసి ।
స్వస్య యో న భజే న్ముక్తిః, చింతాళో స్తస్య నాస్తి హి ॥
- 266 దేహినః పాశయోగేన, హాని స్సంభవతే ఖలు ।
కళయా జ్ఞానదీపస్య, తాన్ జ్ఞాత్వా వేమ ! వారయేత్ ॥

- 261 బ్రహ్మవేత్త!లమని పగ్గలాడుచు సుంద్రు, బ్రహ్మమేమో దానిభావ మేమో ।
తెలుపా! నలుపా! యెఱుపా! తెలిసినఁబల్కుడి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥
- 262 బ్రహ్మపరువుఁజెడును బ్రాహ్మణులందొడ్డ, బ్రహ్మవలనఁబుట్టి పరఁగిరనఁగ ।
బ్రహ్మవేత్తయగును బ్రాహ్మణుడే యైన, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥
- 263 అకనంబు శూన్య మందు శబ్దము వుట్టె, శబ్దమధ్యమునను నరగఁ జూడ ।
శబ్దరహిత మగుచుఁ జెలఁగును బ్రాహ్మంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥
- 264 అలుమగఁడునుతుఁడునందఱిలోనాత్మ, మేలుగానెయుండిమెఱయుచుండు ।
వేఱువేఱు గాను వెలయు రూపంబు లై, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥
- 265 కనులఁజూడఁబడని కలుషవిదూరుని, మనమునందుఁజేర్చి మరులుఁ గొనక
తనకు ముక్తిలేదు తలఁపులు మెండైన, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥
- 266 పాశములనుగూడఁ బరఁగ దేహమునకు, హానివచ్చుఁగాన నదియుఁ దెలిసి,
జ్ఞానదీపకళికఁ గడకొత్తవలె నవి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ! ॥

- 267 దేహీ దేవో దేహమూలే, ఇతి జానంతి యే బుధాః ।
తీర్థమూతా స తే యాంతి, ఆత్మారామా హి వేమ ! తే ॥
- 268 దూరస్థో దూరచింతానాం, తనౌ దూరే విషజ్జితే ।
దైవం దూరస్థితే జీవే, వేమ ! దేవో విరాజతే ॥
- 269 జ్ఞాననిష్ఠాపరో వేమ !, య స్తు విస్మరతే తనుమ్ ।
స కామీ స తు మోక్షార్థీ, అనిష్ఠో నిస్సణం భజ ॥
- 270 లోకే నాస్తి జలే నాస్తి, వేదవేద్యం నిజం పదమ్ ।
సగుణం నిస్సణం వేమ !, సాధయిత్వా స్వయం విద ॥
- 271 అధీత్య సర్వవిద్యా శ్చ, స్వానభిజ్ఞో వివే క్యపి ।
మూఢో విద్యాసు నిర్విణ్ణః, వేమోన్మత్తో వినశ్యతి ॥
- 272 దైవతా న్యాలయా నీతి, చిహ్నం కుర్వంతి వేమ ! యే ।
తద్విప్రనిందయాలం తైః, మూర్ఖాణాం దర్శితా గతిః ॥
-
- 267 దేహమూలమందు దేహిదేవుడటంచు, దెలిసియున్న బుధులు తీర్థయాత్ర ।
లరయఁబోరు జగతి నాత్మ తామై యున్కి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 268 దూరయోచనలకు దూరమౌ దైవముకా, దనువుదూరమైన యగులు నపుడే ।
జీవించువుజేయ దేవుడై నిలుచును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 269 జ్ఞాననిష్ఠఁబూని పేను మజుచువాఁడు, కామికాఁడు మోక్షకామికాని ।
నిమిస్థు లుడిగి నిర్గుణ మందుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 270 జగమునందులేదు జలములందును లేదు, నిగమవేద్యమైన నిజపదంబు ।
సగుణనిర్గుణముల సాధించి చూడుము, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 271 చదువులన్నిచదివి చాల వివేకియై, మగిడి తన్నెఱుంగక మందజసుఁడు ।
వినుగుచదు వ టంచు పెట్టియై చెడిపోవు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 272 “గుడులు,దేవత”లని గుర్తులు గావింతు, ముష్టిబాప లనుచు మూర్ఖ నేల ?
మొప్పెలకునుదారి మురీయంగఁ జూపిరి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 273 మనోహృష్టం గతా చింతా, ప్రాప్తాయా మేవ యోషితి ।
శివే భక్త్యా జగత్సాక్షా, న చింతా వేమ ! జాత్వసి ॥
- 274 యది సార్థకతా నాస్తి, సమాభి ర్మహిషీరవైః ।
వాగ్భిః కిం వేమ ! మన్యంతే, తా నున్యత్తాన్ జనా భువి ॥
- 275 కృత్వా ప్రగల్భాన్ విస్మృత్య, మూలం త్ర్యక్షోఽపిసాంగనామ్
న వశీ కురుతే వేమ !, “అమా”యేతి న విశ్వసేత్ ॥
- 276 ఖడ్గం చ ఫలకం వేమ !, కరాభ్యాం ధారయ న్నసి ।
న శూర స్స్య దప్రతిభో, కిం పుమాన్ వీధిగాంఽగనా ॥
- 277 హరిభ క్త్యాన్నదానేన, లోకేఽస్మిన్ సకలేఽపి చ ।
స్యా ధ్మంటుపల్లీ ముత్తాఖ్యో, గుణవాన్ వేమ ! సర్వశః ॥
- 278 న దరిద్రాయ దాన్యంతి, ధనం వేమ ! ప్రభో రివ ।
న సత్యై గణికా యై వత్, న సుధాయై సురాసమమ్ ॥
-
- 273 కాంతపైన్ ప్రేమ స్వాంతము రంజించుఁ, జింతతిరు తరుణి చిక్కు నపుడె ।
శివునియందు భక్తి, చింత యమఁబోదు, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 274 బట్టె లట్టు లరవ ఫలమేమి కలదయా, అందు సార్థకంబుఁ జెందకున్న ।
విన్నవారు వారి వెట్టులుగా నెంత్రు, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 275 పాలనేత్రుడైన వంపంగ లేడయా, అలిమిరఁజెట్టి యాది మఱువ ।
గోలయనుచు నమ్మకూడదు వెట్టియై, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 276 ఫలక మెడమచేతఁ బట్టి ఖడ్గం బూస, బంటుతనమురాదు ప్రతిభలేమి ।
వీధిలోనఁ దిరుగ వెలచి పురుషుఁ డౌనె, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 277 ప్రాకటముగ నింత లోకమందున గుంటి, వల్లెముత్తఁడెన్నఁబరమగుణుఁడు ।
అన్నదానమునను హరిభక్తిచేతను, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 278 ప్రభులకిచ్చునట్లు రహి పేదలకునిరు, వేశ్య కిచ్చునట్లు వెలదికిరు, ।
సురకు నిచ్చునట్లు సుధకును నియరు, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥

- 279 దానశీలో మహాదాతా, నింకకః కీటకోపమః ।
య స్త్వనర్థకరో వేమ !, స పృతిష్ఠాం న విందతి ॥
- 280 కృత్వా కృత్వా సదా పూజాం, భవే ద్వేమార్చకస్స్వయమ్ ।
పూజ్యవస్తు స్వయం సర్వం, స్వయం క్వ కురుతేఽర్చనామ్ ॥
- 281 పుంసో భాగ్యేన లభతే, పుణ్యాస్త్రీ యోషిత స్తథా ।
ఉభయో రపి భాగ్యేన, వేమ ! పుత్రా స్తథా హితాః ॥
- 282 పురారే ర్వయనాన్ముక్తి, గూర్ణనాభే ర్భభూవ హి ।
వయనేన కియ న్నాత్రం, స్వభక్తి ర్వేమ ! కారణమ్ ॥
- 283 పుమాన్ పుత్రవిహీన స్తు, పుణ్యలోకం కథం భవేత్ ? ।
వేమ ! పుత్రవిహీనస్య, కథం పుణ్యం ప్రవర్తతే ? ॥
- 284 నరః పుత్రార్థినో వేమ ! చింతంతే పరమాశయా ।
పుత్రే సంజాతమాతే కిం, కుల ముద్ధరతే స్వయమ్ ? ॥

- 279 పెట్టిపోయువాడు కట్టిడిగలవాత, తిట్టిపోయువాడు తుట్టె పురుగు ।
రట్టుసేయువాడు రాణింపునకు రాడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 280 పూజఁజేయఁజేయఁ బూజారి తా నొను, పూజ్యవస్తు వెన్న భువిని తానె ।
విడఁ బూజఁ జేయు నెల్ల దిక్కులుఁ దానె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 281 పురుమభాగ్యముననె పుణ్యవతి దొరకుఁ, బుణ్యవతికి నల్లె పుట్టునుభము ।
నిరువు రనుభవింప హితులగు పుత్రులు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 282 పురహరునకు నేతఁ బురువు తా నేసిన, స్థిరము గల్గు జ్ఞానజీవ మయ్యె ।
నేతకేమివచ్చె నిజభక్తి హేతువు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 283 పుత్రనంతులేక పురుమండు జగతిలోఁ, బుణ్యలోక మెట్లు పొందఁ గలఁడు ? ।
పుత్రహీనునకును పుణ్యంబు కల దెట్లు ? విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 284 పుడమిలోన నరులు పుత్రులఁ గనఁ గొరి, యడలుచుండు రనుపమాశచేతఁ ।
గొడుకుఁగలిగి నంతఁ గుల ముద్ధరించునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 285 పూజా ముఖస్థదారస్య, నోచితోరస్థయోషితః ।
రమ్యోహా వేమ ! మూర్ధస్థ, దారభక్తిః ఫలప్రదా ॥
- 286 నిహంతి బాలకస్వేచ్ఛా, శౌరవం వేమ ! యోషితామ్ ।
స్వేచ్ఛా తు తనుతే దుఃఖం, పుంసస్వేచ్ఛా విభూతిదా ॥
- 287 యదా చరం తీంద్రియాణి, పంచభూతేషు సర్వథా ।
తదా జగ ద్భవే ద్వేమ !, నోచేద్భూతి జగ త్కథమ్ ? ॥
- 288 అతీత్య నియమం వేమ !, ఫాలదుర్గం ప్రవిశ్య చ ।
నిర్భయో బ్రహ్మ వి త్త్రిష్టేత్, జయీ ముక్తిఫలం లభేత్ ॥
- 289 తారయే ద్ధి కృతం దానం, విస్రబ్ధం వంచతే మనః ।
విశ్వస్తజ్ఞానకళికా, వేమ ! హంతి విరోధినః ॥
- 290 వేమ ! తథ్యం పూర్ణ తత్త్వం, మిత్రం మిథ్యావిమర్శినః ।
సత్యం నిత్యం చ యత్కర్మ, తత్సాక్షీభ్రహ్మ కేవలమ్ ॥

- 285 పుక్కిటినతివాని పూజింప దోషంబు, ఉరమునుచతివాని యూహ లెస్స ।
నెత్తియువిదవాని బత్తియే వర మిచ్చు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 286 పిన్నవాండ్రస్వేచ్ఛ మన్ననఁ జెఱచును, అడువారిస్వేచ్ఛ గే డెనప్పు ।
పురుషవరునిస్వేచ్ఛ భూతిని గూర్చును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 287 పంచభూతములనుబరఁగనిండ్రియములు, నంచరించినపుడెజగముఁగలుగు
సంచరింపకున్న జగమెట్లు కలుగునురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 288 నియతవృత్తిమితి నిటలదుర్గముఁజేరి, భయఘులేకయుండు బ్రహ్మవేత్త ।
జయముఁగలుగ ముక్తిఁజవిఁజూచుచుండును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 289 దాన మమరఁజేయఁ దరిఁజేర్చు నయ్యది, మనమునమ్మేనేనిమాయముంచు ।
జ్ఞానకళికనమ్మఁ జంపును వైరుల, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 290 తథ్యమైన పూర్ణతత్త్వము నిలొన, మిథ్యనరయఁగానె మిత్రమగును ।
సత్యనిత్యకర్మసాక్షి బ్రహ్మం బయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 291 నిత్యస్థాప్య ధ్వజం బూగ్రహి, వే మైకో దేవ ఏవ సః ।
తత్త్వతోంతర్గత స్తి స్థేత్, పశ్యంతం తోషయే త్సదా ॥
- 292 జీవకోవేతి కిం వేమ !, విమర్శం తే సభోఽనిలమ్ ।
వహ్నిం సంగత్య “దే”హీతి, భాషతే దేహభా గిహ ॥
- 293 జీవో జీవగుణోపేతో, బ్రహ్మసామ్యం కథం లభేత్ ।
గ్రామసింహ శ్చ సింహ శ్చ, కథం వేమ ! సహా భువి ॥
- 294 స వాంఛంతి పరం మూఢాః, యేతేషాం స స్థిరా మతిః ।
తదశశ్యపరాపేక్షా, జగుస్సా వేమ ! కేవలమ్ ॥
- 295 య ద్వాద్వితీతా వేమ ! మూలే, హరిత స్స్యా త్సదా తరుః ।
దానా ద్దృహేవనే జ్వారా, స్మృతౌ స్యా ద్ధరి రంతికే ॥
- 296 అగ్రే జీవాగతిం జ్ఞాత్వా, జీవాత్మపరమాత్మనోః ।
వే మాఘాత్థా న మజ్జంతి, కిం మజ్జే న్నావి కోఽబుధౌ ॥
-
- 291 టెక్కెమెత్తిచెప్ప మొక్కడే దేవుడు, నిక్కముగను లోన నిల్చియుండు ।
జక్కజూచు నతని సంతోషమున ముంచు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 292 జీవుడనంగ మీరు చిక్కులు వడనేల, వాయు వాకనంబు వహ్ని గూడి ।
దేహి యనంగ నొప్పె దేహంబు లం దొప్పి, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 293 జీవగుణముగల్గు జీవంబు బ్రహ్మంబు, సాటివచ్చు టెట్లు సరవిఁ దెలియ ।
నూరికుక్క సింగ మొక్కటి యగు నొక్కొ!, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 294 పరముఁ గొరనట్టి పామరజనులకు, స్థిరముకాదు బుద్ధి చిక్కబోదు ।
తరముఁగాని పరముఁ దలపోత యగు రోత, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 295 పదునుగలుగ ప్రాను పచ్చనై యుండును, ఈవి కలుగలంజయింటనుండు ।
తలఁపుఁగలుగ హరియుఁ దనయొద్దనేయుండు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥
- 296 జీవులెల్ల ముందు జీవాత్మ పరమాత్మ, జతనెఱుంగఁ బాపజలధిఁ బడరు ।
నావ నడుపువాఁడు నట్టెట మునుఁగునా, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥

- 297 కాలధర్మ మభిజ్ఞాయ, విస్మయకా కూటచేష్టితమ్ ।
త్యక్తాంగనాశ స్త్వం వేమ !, పశ్య జాగృత్య తం శివమ్ ॥
- 298 పత్ర పూగ సుధా ద్రవ్య, త్రివ ర్ణకేస రక్షిమా ।
భవే ద్వేమ ! తదైవాత్మా, శోభే త్సక్తః త్రిభి స్సజ్జైః ॥
- 299 బ్రహ్మాండం స్యా ద్వేమ ! దేహం, పాణ స్తు పవన స్తథా ।
అక్షిణ్యర్కేందుశిఖినో, బ్రహ్మైత దితరం కుతః? ॥
- 300 పృథివ్యా నభసా వేమ !, జగద్వ్యాప్తం సమం తతః ।
అవితుం కే తు రాజానః, మహిషాఖ్యా నరస్య కా? ॥
- 301 సంజాతా యది జీవేయు, ర్జనా భవి జగత్సు చ ।
నమము ర్వేమ ! కాలస్య, న్యూనా స్యా ద్గణనాధికా ॥
- 302 సుపక్వఫలభోక్తా య, శ్వలాటో ర్వేమ ! ఖాదనే ।
వాంఛాం న కురుతే తవ్యత్, నైహికే వర్తతే యతిః ॥

- 297 కాలధర్మ మెఱిగి కపటవృత్తులు మాని, ఆలుపిల్ల లందు నాశపడలి ।
మేలుగాను శివుని మేల్కొని చూడుము, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 298 ఆకుచక్కనున్న మవి మూడువన్నెలు, ఏకమైనచోటఁ దాకు నెఱుపు ।
సోకి త్రిగుణ మట్లు శోభించు పరమాత్మ, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 299 బ్రహ్మమటముమేను ప్రాణంబు దగఁగాలి, మిత్ర చంద్రశిఖలునేత్రచయము ।
మఱియు బ్రహ్మ మనఁగ మహిమిందలెడయూ, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 300 పుడమి యుప్పరంబు ఁ బురికొనె జగముల, రక్షసేయఁ గల్గు రాజు లెవరు?
మహిపతి యనుపేరు మనుజున కెట్లగు, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 301 పుట్టినజను లెల్ల ఁ బుడమిని మనియున్న, పట్టినే జగములు? బట్ట వెపుడు ।
యమునిలెక్కఁబొచ్చు నపల తగ్గుచు నుండు, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 302 పతన మొందు నట్టి పక్వఫలంబును, పట్టి తినఁగలాఁడు పచ్చికాయ ।
కానపడనిరీతి నైహిక ముండును, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥

- 303 అంతరిక్షే స గచ్ఛేత్ చేత్, ఘనతా కాస్తి పక్షిణః ।
యో వ్యర్థాడంబరో యోగీ, స వే మైతాదృశః ఖలు ॥
- 304 భస్మచ్ఛన్నాగ్నిసంకాశో, వేమ ! యస్మిరభక్తిమాన్ ।
తస్యాయాతి స్వయం ముక్తిః, స లోకామోదకృజ్జనః ॥
- 305 సరో నారాయణో వా పి, తత్త్వబద్ధోపి వా విభుః ।
వే మాస్తి మరణం నూన, మితి చేతసి విశ్వసేత్ ॥
- 306 కవాటా శ్చార్చితా వేమ !, ద్వారబంధే యథా స్థితాః ।
తథా వక్త్రస్య నియమాః, ధన్య సస్య ధర్మవాచకః ॥
- 307 అజాజీవ స్తు మర్మజ్ఞో, జాన స్వైకగతిం సదా ।
పంథ్యాం మేషీం చ వే మాశు, నీత్యా గంతుం చ నేచ్ఛతి ॥
- 308 ప్రా గ్దదాతి స్వయం దాతా, స దాతా కాకణీ మపి ।
తృప్తా హరం జలం వేమ !, స తథా కుత్ర చి స్మృత్ ॥
-
- 303 పతగ మితరజంతువితతికంతకుమేటి, యగునె? తెక్కలుండియెగురకున్న,
వట్టియోగి యిట్టి వైఖరివాడయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 304 నివురుకప్పనట్లు నిశ్చలభక్తితో, దగిలియుండ ముక్తి తానె వచ్చు ।
జగతి నెప్పజెప్పు జాణయు మఱిలేడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 305 నరుడెయైన లేక నారాయణుండైన, డిత్త బద్ధుడైన ధదణి నరయ ।
మరణ మున్నదసుచు మదిని నమ్మగవలె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 306 ద్వారబంధమునకుఁ దలుపులుగడియలు, వలెనె నోటికొప్పుగలనియతులు,
ధర్మ మెఱిగి పలుక ధన్యుడౌ భువిలోన, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 307 దొడ్డివాడు పెద్దతేడెలునైనను, మట్టుజూచి దాని మర్మ మెఱిగి ।
గొడ్డుగొత్తెనైన గొని చననియండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 308 దాతయైనవాడు తానె మున్నిచ్చెడు, గాని వాడెనెగునె? కానునైన ।
జలము దప్పిచీర్చు మలమెట్లు చీర్చును?, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥

- 309 తరుణ్యంగం పుమా స్వేత్తి, పుమమాంగం తథాంగనా ।
వస్త్రాధారణ మాత్రేణ, కా లజ్జా వేమ ! కా వ్యథా?॥
- 310 ఫలం కలుషితం వేమ !, న సా ధ్వితీ వదంతి హి ।
స్వకల్మషం న మన్యంతే, నాత్మజ్ఞాఫీ స్వదోషవిత్ ।
- 311 యది కుర్యా ద్వైధార్థ్యాటం, హేయం స్యాత్ప్రాటయోగినః ।
పరం శూన్యం తస్య వేమ !, భవే చ్చ సరకవ్యథా ॥
- 312 ఛరికాకృంతనే దక్షా, న తన్మూలం తథా మనాన్ ।
వినా జ్ఞానం దేహబలం, కిం కుర్యా ద్వేమ ! చింతయ ॥
- 313 యాతే యాతే లభే త్కాశీ, ప్రణవ శ్చ శ్రుతే శ్రుతే ।
దృష్టే దృష్టే వేమ ! సృష్టే, కారణం బోధతే స్వయమ్ ॥
- 314 ప్రతిబింబో ఘటజలే, బింబో నాస్తి జలాస్థితౌ ।
జ్యోతి ర్వేమ ! ఘటాంతస్థం, క్రమశః పశ్య నిశ్చలమ్ ॥

- 309 తరుణీయంగమెల్లఁబురుషుఁడెఱుంగును, పురుషునంగమెల్లఁబోలఁతియెఱుగు
జీరకట్టకున్న సిగ్గెనొ యిగ్గెనొ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 310 డాగువడినపండు బాగు లే దందురు, అట్టిడాగు తమది యరయలేరు ।
తమ్ము నెంచువారు తమడాగు కానరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 311 టక్కుయోగియెంత టాటోటుఁ జేసిన, వివర మరసినంత వెగటు గల్గు ।
పరమునున్న సరకబాధయు నిద్దంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 312 ఛురికతోడఁ గోయఁ జొప్పడునే కాని, దానిపిడిని గోయఁ దరమె? నికుఁ ।
దెలివిలేని మేని బలి మేమి చేయును?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 313 చనఁగఁజనఁగఁదాకుఁజనుత్రోవలోఁగాశి, వినఁగవినఁగఁ బ్రణవవిభవరవళి ।
కనఁగఁ గనఁగఁ బుట్టుకారణ మగపడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 314 మటపుజలములందు గగనంబుఁగాన్పించు, మటపుజలములేమిగగనమేది ।
మటములోని జ్యోతిఁ గ్రమమునఁ జూడుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 315 సహస్రమేవసంఘాతే, వేన్నైకత్ర స్థితేఽపి చ ।
జ్ఞాత్వాంబా మేతి తచ్చాబి, భక్త స్సద్యోగిసం తథా ॥
- 316 గుహః పృవిశ్య వే మేహ, గుర్వస్వేషణకాంతిణః ।
యది కూరమృగప్రాప్తి, మార్గం ముక్తే స్స దర్శయేత్ ॥
- 317 కిం కస్తూరీనుగంధేన, వినా స్వమదధారయా ।
గజస్య యోగినో వేమ !, రంభయా కిం ప్రమోదినః ? ॥
- 318 సస్యం రక్ష్యే స్మరో వేమ !, యథోఽఘ్నాత్మ తృణాదికమ్ ।
తథా ఛిత్వా దృశ్యజాలం, మనో వర్ధయ ధీరతః ॥
- 319 ప్రాప్తాని సర్వసౌఖ్యాని, మిథ్యాగూపాణి భావయన్ ।
చరే ద్భాస్కరవ ద్వేమ !, ధీర స్సంచారకోవిదః ॥
- 320 కన్యాం ధనవతే దత్వా, మోదంతే బాలిశా జనాః ।
పూజాఫలం స్థిరం వేమ !, యత్నాని న త ధైకదా ॥

- 315 గొట్టెలుపదివేలు కూడియుండిన చోట, దల్లి నెఱిగివచ్చు దాని కొదమ ।
పరమయోగి నెఱిగి భక్తుడుక వచ్చును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 316 గుహలలోనఁజొచ్చి గురువును వెదుకంగఁగ్రూరమృగ మొకండు తారనిలిన
ముక్తిదారియదియె ముందుగాఁ జూపును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 317 కస్తురివలపెల గజరాజమున కెన్నఁ, దనదుమదపుధార తాపికాక ।
యోగికేలంభ యోగహృద్ బుండ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 318 కలుపుడిసి నరులుకాపాడి పైరులఁ, బెంచు ప్రేమవలెను పెనిచి మదిని ।
దృశ్యములను ద్రుంచి తెంపుగా నుండుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 319 కలుగుసుఖములెల్లఁగల్గఁగారోయుచు, మెలఁగుచుండవలయుమిహిరుపగిదిఁ
దిరుగునేర్పుఁజూడ ధీరుఁడె యగునయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 320 కలిమిగలయతనికెగన్యకనిచ్చియు, మురియుచుండ్రుకాదె? మూఢజనులు
పూజఫలముకాని పూనికల్ నిల్చునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 321 ఋగ్యజుర్వేదినో వేమ !, నాచితీ యస్య విశ్వతే ।
స విప్రోఽపి కథం పూజ్యః, జారేవ స్త్రీ సభర్తృకా ॥
- 322 వేమ ! వ్యాఘ్రీ ప్రసూతాసి, హంతుం శక్త్యా ప్రయత్నతః ।
వేత్తుం శక్యం మనో మర్మ, న తారకగతి స్తథా ॥
- 323 గృహీత్వా పక్షిణో వేమ !, హత్వా స్వోదరపూర్తయే ।
పచిత్వా భవి యో భుక్త్యై, నూనం చండా ఏవ సః ॥
- 324 యావ చ్చర్మఘటస్థాస్తః, తావ త్సక్తా సతీపతీ ।
విముంచతి ఘటం జీవే, సంబంధో వేమ ! ఛిశ్వతే ॥
- 325 స్వనివాసస్థలే వేమ !, సంవీక్ష్య చరతో జనాన్ ।
దంశతే శ్వా కథం నీచః, గుణం నైస్సగికం త్యజేత్ ॥
- 326 అశ్రుణ్వన్ మాతృరుదితం, య స్వభార్యావ్యథాకులః ।
దయతే స జడో వేమ !, పశు శ్చాతారతమ్యవితే ॥

- 321 ఋగ్యజుస్సుతైః కిం యోగ్యత తేకున్తు, విప్రైః తైస్సనైట్లు విహతుః డగును ।
భర్త కల్గి యున్ముఖావించు సతివలె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 322 ఈనినట్టిపులిని బూని చంపగవచ్చు, మనసుమర్మమరని కనగవచ్చు ।
తారకంబుమఱిగి తగులుట సాధ్యమా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 323 పక్షిజాతిఁబట్టి పరగహింసలఁబెట్టి, కుక్షినిండఁగూడుఁ గూరుటకును ।
పండితి నెడువాఁడు వసుధ చుండాలుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 324 తేలుమటములోనఁ దొలఁగక యున్నప్పు, డాలుమగలు ప్రితినలరుచుండు ।
జీవిమటమువిడువఁ జిక్కూడి పోవురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 325 తాను వెలయుభూమిఁ దనరంగఁదిరిగెడు, జనులఁగాంచిపొంచినరంగఁగఱుచు
కుక్కబుద్ధియగుట గుణమేల మానును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 326 తల్లి యెడ్వ విసక తనయలు వగచిన. జాతిపడెడువాఁడు జడుఁడు సుమ్మి ।
తారతమ్య మెఱుంగనేరని పశువగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 327 త్వగ్భాతి స్నేహసంలిప్తా, వ్యాయామేన బలం తనోః!
జ్ఞానమార్గే పరిజ్ఞాతే, స్యా ద్వేమ ! సఫలం జనుః ॥
- 328 వేమాయ స్సర్వలోహేషు, ఖనిజే మాపయుజ్యతే ।
బహుధా ప్యతిబాహుళ్యాత్, క్రియతే తత్ర లాఘవమ్ ॥
- 329 భేచరాస్తు న దృశ్యంత, ఇతి వేమ ! బుద్ధివంతి హి ।
కి మాద్రియంతే తాన్ దృష్ట్వా, సిత్రాద్యాః కిం న తత్సమాః?
- 330 దేహే స్థితే హి కామాదీన్, చిత్వా జ్ఞానపథాయ చ ।
యతే ద్వేమావిలంబేన, కాయాపాయే తు కిం ఫలమ్ ? ॥
- 331 మధునా కాంతసిందూరం, దత్తం చేత్ పిత్తరోగిణః ।
దేహదార్ధ్యం భవే త్తేన, ధన్యో వేమ ! సుఖం లభేత్ ॥
- 332 యోగినోఽపి స్మరణావస్థా, విస్పష్టా దృశ్యతే యది ।
నస్తయోగో భవే ద్వేమ !, భ్రష్టత్వం ప్రాప్నుతే తదా ॥

- 327 చమురురాచుకొన్నజర్మంబుమెఱుగెక్కు, సాముజేయ మేనునత్తు వెక్కు ।
జ్ఞానమార్గ మెఱుగఁ గడతేరు జన్మంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 328 గనులఁబుట్టు లోహగణమునం దెల్లెడఁ, బనికివచ్చు నొక్క యినుమెచ్చాల ।
నైనఁజూలుకఁ బరతు రదిహెచ్చుగా నుంట, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 329 ఖచరవరులు భువినిఁ గనపడ రందురు, కానవచ్చినంత గౌరవింత్ర ।
తల్లిదండ్రు గురులఁ దత్సముల్ గారొకొ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 330 కాయమున్నయపుడె కామాదులనురొసి, జ్ఞానమార్గమునకుఁ గడఁగవలయు
జాగుఁజేయఁ గాయ మేగిన నే మగు?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 331 కాంతసిందూరంబుఁ గడు పిత్తరోగికి, నొనర మధువుతోడ నొనఁగి నంతఁ ।
దనరు వేపాబలివి ధన్యుడై గట్టెక్కు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 332 ఎట్టియోగిత్వెన నిల మన్మథావస్థ, తెలియవచ్చెనేని దేటగాను ।
యోగమెల్ల మండి జోగియై పాడగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 333 ఉచ్చిష్టమహితం మత్స్వా, త్యజంతే వేమ ! భూజనాః ।
 వక్త్రోచ్చిష్టం కియ ద్వేమ !, నేతోచ్చిష్ట మి హాధికమ్ ॥
- 334 సత్యాసత్యగతిం జ్ఞాతుం, కేహం వేమ ! వశం భవేత్ ।
 క్రమాత్ స్థితి ర్గతి ర్వ్యక్తా, స తథా శ్రుతిమాత్రయా ॥
- 335 ఋషీణాం విపినే వేమ !, జగుప్సా విషయాద్భితా ।
 అభోగో ధనినాం చైవ, భార్యాణాం చా ప్యపోషణమ్ ॥
- 336 వే మేషణత్రయం త్యక్తు, మశక్తానాం సమం తతః ।
 నృణాం మోహాద్భిమగ్నానాం, కథం మోక్షమఖం భవేత్ ? ॥
- 337 వే మాప్యల్పాం శివే భక్తి, మకుర్వన్ మోహపాశగః ।
 ఫల మప్రాప్య యః కాశీం, యాతి వేత్తి స కిం యమః ? ॥
- 338 అలబ్ధతరణోపాయః, వ్యర్థాయాసో నదీజలమ్ ।
 కథం తరతివే మైవ, మజ్జా న్యాప్నోతి కిం పరమ్ ? ॥

- 333 ఎంగిలెంతవట్టు హితవుగా నెంచక, యొగ్గియుండు రంత నుర్విజనులు ।
 కన్న యెంగి లెంత కన్నెంగి లధికమౌ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 334 ఋతమన్యతమెఱుంగ నెవ్వరితరమగు, స్థితియుగతియుఁదెలియఁదేటపడును
 విన్నమాత్రముననె విపరింపఁ గారాదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 335 చని యడవికి ఋషులు చవులఁగోరుటరోత, నరులుకలిగితి నమినరయ రోత ।
 భార్యలనుచు వారి భరియింపమియు రోత, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 336 ఈషణత్రయంబు నెడపంగ నేరక, మోహరాశిలోన మునిఁగియుండు ।
 జనుల కెట్లు మోక్షసాఖ్యంబుఁ గల్గును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 337 ఈశుమీఁద భక్తి యినుమంతలేకను, పాశములను జిక్కి ఫలముఁ గనక ।
 కాశియాత్రబోవఁ గాలుఁ డెఱుంగఁడా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 338 ఈతరానిమనుజుఁ డెగరోజి దిగరోజి, యేఱుదాటఁగలఁడె? యాదఁబోయి
 ప్రజ్జలేనివాఁడు పరలోక ముందునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 339 సుఖం సప్రాప వే మేహ, విస్రభ్య చ పరం తతః ।
కిం జీవనేన నాదౌ య, త్సుఖ మంతే కథం భ వేత్ ? ॥
- 340 ఇంద్రోఽపి వేమ ! కామీ సకా, హీనత్వ మగమ త్తథా ।
మారోఽపి చాశు దగ్ధోభూత్, ప్రథాం బ్రహ్మసి ముక్తవాన్ ॥
- 341 ఇంద్రలోక శ్చేంద్రిజాలం, వేమేంద్రిపదవీ తథా ।
ఏత త్సర్వం సమం భాంత్యా, స పశ్యంతి నరాః కలా ॥
- 342 ఏక స్సత్యప్రతిజ్ఞాయై, వేమ ! విక్రీయ చాంగనామ్ ।
హీనాచారః శృణోర్వి, పాలకస్స స్సవర్తత ॥
- 343 అస్థిరం దేహ మాలోక్య, వేమ ! దర్పసమన్వితః ।
బహుధా వర్ధయి త్వాంతే, దత్తేఽగ్నే ర్వా శివాతతేః ॥
- 344 క్షమావాన్ యాతి సాధుత్వం, నాస్తి కాపి క్షమా సమా ।
క్షమయా వేమ ! కీర్తి స్స్యాత్, శ్రేయాంసి బహుళాని చ ॥
-
- 339 ఇహమునందు సుఖము లీడెరఁ గా లేదు, పరమునమ్మెనేని బ్రతుకుగలదె? ।
మొదటలేనిసుఖము తుది నెట్లుకలుగును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 340 ఇంద్రుడయ్యుఁ గామి హీనుడై పోయెను, మారుడయ్యుగామిమండిపోయె ।
బ్రహ్మయ్యుడయ్యుగామి బైసిపోనాడెను, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 341 ఇంద్రలోకమనఁగ నింద్రజాల మనఁగ, నింద్రపదవియనఁగ నిన్నియొకట ।
కలియుగమున నరులు కానరు భ్రమచేత, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 342 అలినమ్మి భువిని నాచారహీనుడై, ప్రాలుమాలె నెక్కప్రతినకొఱకు ।
అడితప్పకుండఁ గాడుఁగాచినవాడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 343 అస్థిరమగుమేని కదరుపాటులనొంది, పెక్కువిధులచేతఁ బెంచి పెంచి ।
అగ్నికిచ్చులేక యడవినక్కల కిచ్చు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 344 క్షమగలబ్ధియతఁడు సాధువై శోభిల్లు, నేర్పుఁబోలునట్టి దుర్విఁ గలదె? ।
వచ్చెవచ్చు మేలు లెన్నైన నొనగూడు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 345 యస్య హస్తే కాంచనాద్రిః, నివాసో రజతాచలే ।
సోఽపి వేమావశో భూమకా, భిక్షార్థం వ్యచరత్ ఖలు ॥
- 346 సుఖాని వేమ ! సర్వాణి, ముఖాంతాని తథైవ చ ।
పుణ్యాని పాపరూపాణి, తూలే చోరమనోరథాః ॥
- 347 సత్తేన సాహసే నాపి, తృక్త్వా మోహమతిం బుధః ।
జ్ఞాత్వా ముక్తిం వేమ ! చిత్రే, గురుం స్థాప్య ప్రవర్తయ ॥
- 348 సవత్సీ జననీ వేమ !, సదా రంధ్రగవేషిణీ ।
న న్వమాతేవ సహతే, అభ్రాంతో జ్ఞాన మాపుహి ॥
- 349 సక్త్యో సమ్యక్క్రియాలభ్యో, భక్త్యో పూజా ఫలప్రదా ।
యుక్త్యో చ సహితం వేమ !, వచనం రాజతే సదా ॥
- 350 సర్వవిద్యాసు సంపన్నా, యేతే పరిచయా త్సదా ।
లఘువో వేమ ! నేహంతే, ప్రాంతవృక్షభవోపధీమ్ ॥

- 345 హేమనగము చేత నెప్పుడుగలవాడు, వెండికొండమీద వెలయువాడు ।
ఎత్తవలసె బిచ్చమేమనవచ్చురా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 346 సుఖములెల్లఁదెలిసిజూడంగదుఃఖముల, పుణ్యములునుపాపపూర్వకములె
కొఱతమిది దొంగ కోర్కులవిధమయా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 347 సాహసమునైన సత్యముచేనైన, మోహబుద్ధి విడిచి ముక్తి నెఱిగి ।
చేర్చి మదిని గురుని చెలరేగి యందుము, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 348 సవతితల్లి చూడ సాకుల నెరపును, స్వంతతల్లివలెను సైప దెవుడు ।
వంత లణచి లోన విజ్ఞాన మందుము, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 349 సక్తి కలుగు పనులు చక్కగా నేరవేరు, భక్తికలుగు పూజ ఫలమునిచ్చు ।
యుక్తికలుగు మాటయొప్పును భువిలోన, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 350 సకలవిద్యలందు సంపన్నులైయున్న, నట్టివారు పరిచయమునఁ జొర ।
పెరటిచెట్టుమందు బరికింప మెచ్చరు, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥

351 యో వేమ ! నిర్జితశ్వాసః, సాధితం శక్నుతే ఫలమ్ |
స ముక్తిం యాతి నిర్మోహః, దుర్మణః కిం స బాధతే ? ||

352 వినయం దర్శయన్ వేమ !, స్నేహాభ్యగ్రీవ సూచకః |
గర్తే క్షిపతి దాతవ్యో, నాశ్రయస్తస్య దుర్మతే ||

353 యస్తు ధర్మాన్ వీరశైవాన్, వేష్టి స బ్రహ్మవర్తని |
యది వర్తేచ్ఛరే ద్వేమ !, సింహో వ్యాఘ్రభటో యథా ||

354 శిలాయాం శిలయా వేమ !, ఘ్నితాయాం ముహుర్ముహుః |
స్నిగ్ధం యథా తథాకార్య, కరణాత్ స్యాత్ప్రయోజనమ్ ||

355 స పౌరుషం బలా ద్వేమ !, బహి శ్శత్రువిదారణమ్ |
వ్యథతేంత ర్థనో గేహే, జిత్వా రథ్యాం జయే త్థలు ||

356 సూర్యోదయాస్తమానానాం, జాతీనాం మృత్యుజస్సనామ్ |
సంఖ్యాం జ్ఞాత్వా వేమ ! యోగీ, ధీరస్సన్ వర్తతే సదా ||

351 శ్వాస లాగి విడిచి సాధింప నేర్పిన, మోసపోక ముక్తి మూటఁ గట్టు |
దోనకారి గుణము గానిఁ బెట్టకపోదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

352 వేడుచున్నయట్లే వినయంబుఁ జూపును, గోతడింపు నుమ్ము కొండెగాఁడు |
చేర్పరాదు వానిజెఱచును తుది నెట్లో, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

353 వీరవైపధర్మవిధము లెఱంగియు, బ్రహ్మవిద్యమీఁదఁ బరఁగె నేని |
జెలఁగి పులికి బంటు సింగపుఁ బిల్ల యో, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

354 రాయి రాయిఁ జేర్చిరాయఁగారాయఁగా, నున్న యెన యట్టులన్నిపనులుఁ |
బాటుఁ జేసి నంత పరిపాటి యగు నయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

355 బంటుతనముఁగాదుబలముతోఁగట్టఁగా, వెంటనుండిమనసు వెతలఁబరచు, |
నింట గెల్చి రచ్చ నిల గెల్వవలె నయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

356 అరుణునుదయసంఖ్యయస్తమానపుసంఖ్య, జననమరణసంఖ్యజాతినంఖ్య |
దీని నెఱఁగి యోగి ధీరుఁడై యుండును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

- 357 ముహు ర్దృష్టాసు యోషిత్సు, వేమ! సంసారితాం ప్రజేత్ ।
సుతోదయే వ్యథా మీమాత్, భ్రష్టః “క”ర్మేతి రోదితి॥
- 358 వే మాహల్యా శిలా భూత్వా, స్పృష్టరామాంఘ్రిణాసకృత్ ।
“కాంతాభూ”దితి సంప్రాహుః, శిలాప్యేతి కృతం ఫలమ్॥
- 359 మూఢభక్త్యా శివం వేమ! , పూజయిత్వా కిరాతకః ।
ముక్తోభూత్ పూజయా కిం వా, స్వబుద్ధి స్తత్ర కారణమ్॥
- 360 మల్లికామండపం వాపీం, వనం నిర్మాయ కన్యయా ।
‘రనేయ,మితి వేమైవం, చింతత స్సమయో గతః॥
- 361 మర్మానభిజ్ఞా వేమోర్వాం, కల్పయిత్వా మతాన్ బహూన్ ।
దుఃఖంతే హి జనాశ్శ్వేప, భ్రాంతః కాచకృతే గృహే ॥
- 362 జలాసేకాత్ వేమ! మల్లీ,పుష్పయుక్తా భవే త్థలు ।
అక్రియస్య ఫలం కుత్ర, చాపాకా దోదనం కథమ్ ? ॥

- 357 సతులఁ జూడజూడ సంసారి కాఁగోరు, సుతులుపుట్టఁబుట్టి వెతలఁ బడును ।
గతులు ८ జెడఁగఁజెడఁగఁగర్మమంచేడ్చును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 358 రాయియై యహల్య రాముపాదముసోకి, యాడుదయ్యెనందు రవనిజనులు ।
చేయు సుకృతము లిల శిలలైనఁ బొందును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 359 మూఢభక్తిచేత ముక్కుంటఁబూజింప, మున్నుబోయనరుండు ముక్కుండాయె ।
పూజకేమి తనదు బుద్ధి ప్రధానంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 360 మానసమున మంచి మల్లెపూల చవికె, చావి వేటఁ జేసి బాలఁ గూడి ।
భోగి నయ్యెద ననఁ బోయెఁబో కాలంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 361 మర్మమెఱుఁగలేకమతములుకల్పించి,యుద్విజనులుదుఃఖమొందుచుండ్రు
గాజు టింటఁ గుక్కు కళవళపడురీతి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 362 మంచినిరుఁబోయ మల్లె పూచును గాని, ఫలిత మొనరుటెట్లు పనిఁ జొరమిని ।
పంటఁ జేయ కెట్లు పంటక మబ్బును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 363 వే మాశు చందనే దృష్టే, మనో రంజతి గణ్యతే ।
తద్వాసనా న జానంతి, స్వయం స్వాః పూర్వవాసనాః ॥
- 364 వే మోశీనరఘాసస్య, సుగంధః కల్పితః కిము ? ।
స్వస్మై హేమ్నా పరాధం కిం, బ్రహ్మచేష్టా నిరర్థకాః ॥
- 365 అభ్రగామీ న లోకేస్తి, న బలీయాన్ కలంజభుక్ ।
బకయోగైః కిం తు వేమ !, వాంఛానాశో భవే త్థలు ॥
- 366 సుతం వరయితుం వేమ !, కన్యకా మాగతాం పితా ।
ఉద్వాహతే స కో ధర్మః, దోషజ్ఞోఽప్యఘ మాచరేత్ ॥
- 367 నేతాగ్నినా స్మరం దద్ధ్వా, పశ్యా ద్వేమాతికాముకః ।
శారీయుక్తోఽభవ త్కర్మ, త మిశ మపి సజ్జతే ॥
- 368 చతుర్దశసు లోకేషు, ఈషణ్యాత్రిసుఖాస్థినః ।
వర్తంతే వేమ ! కామార్తా, ఉచ్చిష్టాభి బిడాలవత్ ॥

- 363 మంచిగంధముఁ గన మనసు రంజిల్లును, ఎంతో వాసననుచు నెన్నుచుండు
తా మెఱుంగ లేరు తమ పూర్వవాసనలో, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 364 పూతగడ్డి కేల పుట్టెంచె వాసన, కనకము తనకేమి కల్లఁజేసె ।
బ్రహ్మచేత లెల్ల బాడైన చేతలు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 365 నింగికెగయువాఁడు నెఱిలోకమునలేడు, బంగుఁద్రాగువాఁడుబలియఁబోఁడు
కొంగయోగములను గేర్కు లడంగునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 366 కొడుకును పరియింపఁ గేరివచ్చినదానిఁ, దండ్రి వెండ్రియాడ ధర్మమగునె?
తప్పని తెలిసియును దాఁజేయుఁ గర్మంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 367 కంటిమంటచేతఁ గాముని దహించి, కామమునను గడకు గౌరిఁగూడె ।
నట్టి శివునినైన నంటెను కర్మంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 368 ఇంచు కంత సుఖమె యారేడు జగములఁ, గంచమునకుఁ బిల్లికాచినట్లు ।
పంచబాణుబారిఁ బడియు నానింతురు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 369 ప్రాప్తా శ్రీ ర్హరయే వేమ !, విషం ప్రాప్తం పురారయే ।
కో విజానాతి లోకేస్మిన్, కస్య కా ప్రాప్తి రి త్యహో ! ॥
- 370 దైవానుకూల్యే పాప్తే త్వాం, న శక్తా స్సాధితం పరే ।
యదుక్తం భారతే వేమ !, పరమార్థ మిదం హి తత్ ॥
- 371 వే మైకస్మై ధనం దత్వా, పరస్మై దాతృతా గుణే ।
చిత్తం దత్వా భంశయతే, బ్రహ్మచేష్టా నిరర్థకాః ॥
- 372 ఉచితం దారుఫలకం, వస్తు కుర్వంతి నుందరమ్ ।
నోచే ద్వేమ ! దహంతే హి, కర్మచేష్టా స్తథావిధాః ॥
- 373 ఘృతం దధ్ని తరు ష్వగ్నిః, వేమ ! పుష్పేషు సారభమ్ ।
తైలం తిలేషు చ యథా, చిదాత్మా రాజతే తథా ॥
- 374 వేమ ! రామ స్వాభిషేకం, కర్తుం దశరథోఽస్మరత్ ।
జటా దధౌ తదా రామః !, పృథక్ చింతా పృథ గ్విధిః ।

- 369 హరికి దొరక నందు రాసిరి యప్పడే, దొరకె గాదె విషము హరున కరయ ।
నెవని కెట్టు లగునొ యెవ్వఁ డెఱుంగును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 370 సాటివారు నిన్ను సాధింపఁగా లేరు, దైవ మెప్పుడు నెకుఁ దప్పకున్న ।
భారతంబులోని పరమార్థ మిదె కదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 371 విత్త మొకని కిచ్చి వితరణగుణమున, చిత్త మొకని కిచ్చిచెఱవినాడు ।
బ్రహ్మచేత లన్ని పాడైన చేతలు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 372 ప్రాను తగినదైన మహితమౌ వస్తువుఁ, గా నెనర్తు రట్లుఁగాక యున్నఁ ।
గాల్తు రట్లుఁగాదె కర్ములకును పాట్లు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 373 మతీయుడధినిఘృతముప్రానులందనలంబుసౌమ్యసమములందుసారభంబు
దిలలఁ దైల మట్లుఁ దేజరిల్లుఁ జిదాత్మ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 374 దశరథుండు రామధరణీసుఁబట్టంబుఁ, గట్టఁజేయఁ చలంపఁగట్టె జడలు ।
తలఁపు మనదికాని దైవిక మది వేతె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 375 శుకో భూత్వా శుకీగర్భే, ముఖ్యోఽభూ ద్వేషు ! మానిషు ।
చిత్రవస్త్రాణి జాయంతే, న కార్వాసఫలేషు కిమ్ ? ॥
- 376 శ్వశుర స్తు గిరి ర్వేషు !, భార్యా చ గిరినందనా ।
గిరి ర్ధను గ్గిరి ర్దేహం, గిరితుల్య శ్శిలాకృతిః ॥
- 377 సాధుగోష్ఠ్యా వినశ్యంతి, సర్వానీచగుణా అపి ।
న లోపో గంధలే పేన, దుర్గంధో హ్రీయతే యథా ॥
- 378 వైశ్యో వాంఛతి దుర్భిక్షం, పరేషాం రుగ్మతాం భిషక్ ।
పౌరో దరిద్రో ధనికం, వేమాశ్రయితు మిచ్ఛతి ॥
- 379 కపటై ర్యది వర్తేత, మహతోఽపి ప్రభా గతా ।
పలాండుకవనే వేషు !, మల్లికేవ ప్రవర్ధితా ॥
- 380 బహుబీజా యథా వర్ధేత్, నిశి పాదహతా ప్యహో ! ।
తథా వేషు ! పరై ర్ధూర్తః, గర్హితః కిం విదే త్ర పామ్ ॥

- 375 చిలుకగర్భమందుశ్రీశుకుఁడుదయించి, మునివరేణ్యులందు ముఖ్యుఁడయ్యె
ప్రతికాయఁ జిత్రపటములుఁ బుట్టవా, విశ్వదాభిరామ వినురవేషు ! ॥
- 376 కొండ దండిమామ కొండకూతురె యాలు, కొండఁమేటివిల్లు కొండయిల్లు
కొండవంటిదెరయు గుండయి పోయెను, విశ్వదాభిరామ వినురవేషు ! ॥
- 377 సేచగుణము లెల్ల నిర్మూలమై పోవుఁ, గొదువలేదు నుజనగోష్ఠివలన ।
గండ మలఁద మేనికం పడంగిన యట్లు, విశ్వదాభిరామ వినురవేషు ! ॥
- 378 కోమటి మదిగేరు జమమే యెల్లెడ, వైద్యుఁ డెరుల కెప్పుడు వ్యాధిగేరు ।
నూరిపేద ధనికుఁ జెరఁగాఁ గేరును, విశ్వదాభిరామ వినురవేషు ! ॥
- 379 టక్కరులనుగూడి యొక్కనక్కెములాడ, నిక్కమైన మనుని నీతి చెడును ।
ఉల్లితోటఁ బెరుగు మల్లిమొక్కకరణి, విశ్వదాభిరామ వినురవేషు ! ॥
- 380 రేగువుచ్చను భువి రేయెల్ల ఁద్రొక్కిన, మురగ కంఠ కంఠ పెరుగుచుండు ।
నెరులు చీయటన్న నేగు సిగ్గెఱుఁగునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేషు ! ॥

- 381 క్షమావిహీనయా వేమ !, భార్యయా కిం ఫలం భవేత్ ?
కిం జాతేన కుపుత్రేణ, కి మసన్ధాణవిద్యయా ? ||
- 382 ఖలా శ్వపంతీతి వృథా, వేమ ! ఖేదేన కిం ఫలమ్ ?
తచ్ఛాపై ర్మప్రథాపైతి, శాప శ్వసతి సజ్జనే ||
- 383 కాలం హరతి కష్టాత్మా, ధర్మాచరణవృత్తిషు ।
కిం స్యా ద్వేహ స్వయం వేమ !, కిం స్యాద్వా స్వీయజీవనమ్ ? ||
- 384 సర్వలోకేస్తి య ద్వస్తు, మాతాశిశువ శ్చైపి తత్ ।
నిస్తరంగాభినమయా, నియత్యా వేమ ! వీక్షయ ||
- 385 యదీచ్ఛతి న వే మైతి, నాపైతి యది నేచ్ఛతి ।
పురాకృతం కర్మఫలం, తతో హృది న శోచయేత్ ||
- 386 వేమాప్రియాపి శ్రోతవ్యా, యది కాలో న గచ్ఛతి ।
కాకధ్వనిం వల్లభాయ, కామినీ న శ్రుణోతి కిమ్ ? ||

- 381 ఓర్పులేనిభార్య యున్నఫలం బేమి, బుద్ధిలేనివిద్య వుట్టు నేమి ।
సద్గుణంబులేని చదువవి యేలను, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 382 ఖలులు తిట్టి రనుచుఁ గలవరపడ నేల?, వారి తిట్లు నేమి వాని చెడును ।
సజ్జనుండు దిట్ట శాపం బదొనయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 383 దానధర్మములను దగ “రేపూరో”పని, కాలవ్యయముఁజేయుఁ గష్టజనుండు ।
తాను నేమి యగునో తన బ్రతుకే మౌన, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 384 ఎల్ల లోకములను నేవస్తు వున్నదో, తల్లి పిల్ల నందుఁ దగులు నదియె ।
నిస్తరంగవార్ధి నియతిని జూడుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 385 వలయునన్న రాదు వద్దన్నఁ బో దది, తొలి నలిపిన కర్మఫల మటంచు ।
నుల్లమందు వగవ కుండుటే ధర్మంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||
- 386 తనకుఁ బ్రొద్దుపోని తరుణం బ దైనచో, వినక తీర దధికవిద్య యైన ।
గణిత వినదె ప్రియుని కొఱకుఁ గాకధ్వని, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ||

- 387 అగ్నిజ్వాలాను మమతాం, అభవే ధ్యానమేవ చ ।
నిధాయ యమతానాశే, వే మార్చయ సదాశివమ్ ॥
- 388 ఆశాపాశై ర్నిబధ్యంతే, సకలా వేమ ! జంతవః ।
తతో జ్ఞానాసినా తే హి, ఛేత్తవ్యాః ఖలు సర్వశః ॥
- 389 వదన్ ప్రగల్భవాక్యాని, వేమాగురు రటన్ భువి ।
బధ్వా కర్మసు బాధే ద్ధి, దంతవిష్టః కిమి ర్యభా ॥
- 390 వేమ ! బ్రహ్మమయ శ్చేతో, నియ మ్యానందకేళిషు ।
నిధాయ ముక్తం లభతే, జీనో జిహ్వరస్సై ర్హతః ॥
- 391 ద్యూతక్రీడా నిజైతస్య, ప్రవిష్టస్య తతో వనమ్ ।
ఘనస్య పద్ధతిం దృష్ట్వా, వేమ ! వర్జయ మూర్ఖతామ్ ॥
- 392 ఇహోద్భూయ జనా వేమ !, యే విజానంతి నేంగితమ్ ।
“సావరా” ఇతి తే జ్ఞేయాః, న వాచ్యా “జంగమా” ఇతి ॥

- 387 అగ్నిశిఖలయందు నమరంగ మమకార, మభవుమీద ధ్యాన మమరనునిచి ।
అహుతి యగువెన్న హరుని నర్పింపుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 388 ఆశ లనెడి త్రాళ్ల నఖిలజంతువులును, గట్టఁబడును కాన నిట్టలమున ।
జ్ఞాన మనెడి చురియఁ బూని కోయఁగ నొను, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 389 జల్లిపూట లనుచు జగమునఁ దిరిగెడు, కల్లగురుఁడు కట్టుఁ గర్మచరుము, పల్లవురుగు చేరి పలవింపఁ జేయదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 390 అదిమి మనమునిల్పియానందకేళిలో, బ్రహ్మమయుఁడుముక్తిఁబడయఁగోరు ।
జిహ్వరుచులచేత జీవుండు చెడునయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 391 అనువుఁగాని చోటఁ బనిగొని జూదము, నాడి కూడి యోడి యడవిఁ జొచ్చు ।
మనుని జాడఁ జూచి గడువుము మూర్ఖత, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 392 ఇహమునందుఁ బుట్టియింగితమెఱుఁగని, జనులనెంచిమాడ స్థాపరములు ।
జంగమాదు లనుట జగతిని బాపమ్ము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

393 అనయా నోపయోగా స్ఫురి, వేమేయం రిక్తభక్త్రీకా ।

నశ్యే ద్రాభంత శ్చర్మభద్రైః, అసాధ్యః ఖ ల్వసివృతః ॥

394 ఆత్మనాశ మజానంత, ఈహంతే పరనాశచమ్ ।

స్వేషాం నాశకరం దైవం, నాస్తి కిం వేమ ! చింతయ ॥

395 కఫదుర్ధో మీలితాక్షః, నప్తబుద్ధి ర్గతస్త్మృతిః ।

యదీహ వర్తతే వేమ !, సాధ్యం కిం త్వన్గవేషణమ్ ? ॥

396 రసం ఫలానాం స్వాదూనాం, తృణఖాదీన వేష్టి హి ।

తథా వే మాల్పవిద్యానాం, జ్ఞానం భవతి నాభికమ్ ॥

397 ఇక్షుమాధుర్యరహితం, నిస్సార మితి కథ్యతే ।

నిర్గుణో నింశ్యతే సూరిః, వేమ ! దోషై ర్వివాపి చ ॥

398 య ద్యస్తి మాతా వేమాస్తే, లాలనా న్వస్య తస్మృతౌ ।

న కోఽపి పశ్య త్యాత్మానం, కాలే గౌరవ మార్జయ ॥

393 ఉత్తతిత్తి దీని యుపయోగములు లేవు, తిత్తి కొఱకుఁ జెడును దేవులాడి ।
కత్తిమీఁద సాము కడతేరలేడయా, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥

394 ఒకనిజెఱుతుమనుచునుల్లమందెంతురు, తమకుఁ గల్గుచేటుఁదామెఱుంగక ।
తమ్ముఁ జెఱుచువాఁడు దైవంబు లేఁ డెకో, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥

395 కఫముమీఱిమీఱియుఁగనులుమూతలుపడి, బుద్ధితప్పిచాలఁబుడవిమఱుచు ।
వేళలందు నిన్ను వెదకుట సాధ్యమా, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥

396 కనవును దినువాఁడు మనఫలంబులరుచి, కానలేడు కాదె? వాని యట్లు ।
చిన్న చదువులకును మిన్నజ్ఞానము రాదు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥

397 చెఱుకు తీఁచిలేమిఁ జెత్తనా బడునట్లు, పరగ గుణములేని పండితుండు ।
దూఱుఁబడును గాదె? దోష ము టుండఁగ, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥

398 తల్లి యున్న యపుడె తనదు గారాబము, నామె పాపఁ దన్ను నరయరెవరు, ।
మంచికాల మపుడె మర్యాద నార్జించు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ॥

- 399 వాడైః కిం మతభేదైః కిం, భస్మీహూతా హి నైష్ఠవాః ।
తథా లింగధరా వేమ !, సర్వే స్యు ర్స్త్రికామయాః ॥
- 400 కిం శ్రోత్రప్రాప్తిసాధక్యం, శ్రోతవ్యా విబుధోక్తయః ।
శ్రుతే శ్రుతే వేమ ! సర్వం, తవైవ విశదం భవేత్ ॥
- 401 కిం శిలాయా దుకూలై శ్చ, గోవురై రాలమై స్తథా ।
కుంభై శ్చ వాంఛతే వేమ !, కి మన్నాద్యఖిలం చ తత్ ॥
- 402 మథితే మథితే వేమ !, వృక్షే సంజాయతేనలః ।
తథా దధ్ని పుత్రం చైవ, తత్త్వం శుద్ధం తనావపి ॥
- 403 అపశ్యతాం వేమ ! ముక్తిం, మూఢాణాం పరమం పదమ్ ।
సువ్యక్తం యో దర్శయతే, స బుధః కిం స దైవతమ్ ? ॥
- 404 ఋణదాతా పృథు ర్వాదా, యది యాచే త్తదా యమః ।
ఋణం కృత్వా పున ర్దాతుం, వేమ ! నృణామనిచ్ఛతామ్ ॥
-
- 399 విష్ణుభక్తు ల్లెల్ల వెలిబూదిపా లైరి, వాద మేల మతవిభేద మేల ? ।
తెలియ లింగధరులు తిరుమణి పా లైరి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 400 శ్రవణపుటము లున్న సార్థక్య మేమయా, వినఁగవలయుఁ బెద్ద లనెడివన్ని ।
వినఁగ వినఁగ నీకె విశదంబు నౌఁజుమ్ము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 401 రాతిబొమ్మ కేల రంగైన వలువలు, గుళ్లు గోవురములుఁ గుంభములును ।
కూడు గుడ్డ తాను గోరునా దేవుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 402 తరువదరువబుట్టుఁచువునందనలంబు, తరువఁదరువఁబుట్టుదధిపుత్రంబు
తరువఁ దరువఁ బుట్టుఁ దనువునఁ దత్త్వంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 403 ముక్తిఁ గాసలేని మూర్ఖజనుల కెల్లి, బట్టబయలుఁజేసి పరమపదము ।
దారిఁజూపు బుధుఁడు దైవంబుకాఁ డెకో, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 404 ఋణమొసంగునాతఁడినుడగుదొలుదొల్లి, నద్దిమఱలనడుగయముడుగనగు
అప్పఁజేసి తీర్చ నరయనివారికి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 405 నేహయన్తో వేమ ! దీపః, సమ్యక్ ద్వలతి నిత్యశః ।
సిన్ధ్యంతే ధనినో వాంఛా, నిర్ధనస్య న వై తథా ॥
- 406 జనా శ్రృద్ధాభక్తిహీనాః, యతో వేమ ! భవం త్యతః ।
ఘనతాయాః కతా వై చ్యం, వైచ్యస్య ఘనతా భవేత్ ॥
- 407 మద్యం పీత్వా సజ్జనేషు, త్యక్తవస్త్రైశ్చ శ్చరే న్నరః ।
సర్వే నష్టే జీర్ణవస్త్రైశ్చాఠీ స్వా ద్వేమ ! నిర్ధనః ॥
- 408 పాపకర్మ సమాప్నోతి, వేమేహ పరమాపణాత్ ।
పరః పరో న భవతి, పరమాత్మా హి కేవలమ్ ॥
- 409 యథోచితేన వాక్యేన, మోషంతే సర్వసజ్జనాః ।
వేమాధికాని వాక్యాని, వృథాయాసఫలాని హి ॥
- 410 ఘాసస్య శాకపాకాంతే, న పృథక్కరణం మతమ్ ।
ప్రాగ్వే మైవ పృథః కుర్యాత్, కుతో ధర్మః స్థలే గతే ॥

- 405 చమురుగల్గ చివ్వె చక్కగా వెల్లును, ధనముగలుగువానితలఁపుఁజెలఁగు ।
ధనములేనివాని తలఁపులుఁ దీరునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 406 కలియుగంబునందుమనతకునైచ్చంబు, మనతనైచ్చమునకుఁ గల్గుచుండు
శ్రద్ధభక్తు లుడిగి జను లుండు కావున, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 407 కల్లునిళ్లుద్రాగి కడు పెద్దవారిలోఁ జీరవిడిచి తిరుగు చెడి నరుండు ।
పనులు తీరువెనుక పాతలు గట్టును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 408 పరులదిట్టినంత పాప కర్మం బబ్బు, విడువ దెన్నటికిని విశ్వమందు ।
పరుఁడుఁ బరుఁడుఁగాఁడు పరమాత్మయైనయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 409 అతిహితమగునట్లు లాడినమాటకు, నంతసెంతు రెల్ల నత్పురుషులు ।
అధికభాషణంబు లాయాసదంబులు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 410 కూర యుడుకువెనుక కూడునా కనవేర, నెఱుక గల్గిమునుపెయ్యేరవలయు
స్థలముఁ దప్పవెన్న ధర్మంబు వుట్టనా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 411 గుణాభావే కులం సప్తం, స్త్రీమగ్ధత్యా త్రపా గతా |
ఊషరక్షేత్రగం వేమ !, జలం భగ్నిష్టత్వ మాపుయాత్ ||
- 412 అశ్వ మారుహ్య రథాయాం, గచ్ఛంతం వేమ ! పూరుషమ్ |
భవంతే పృథత శ్వానః, ఘనం వీక్ష్య తథా ఖలాః ||
- 413 విజ్ఞాయ షక్కిం ప్రోక్తేన, వాక్యే నైకేన చా స్వయమ్ |
బహుప్రలాపైః కిం వేమ !, ఏకాలం గతియుజ్నతిః ||
- 414 భవే దల్పో వా ధికో వా, వక్తవ్యం కథితం మయా |
వినాజ్ఞాం వేమ ! దేవస్య, పత్రం చలతి కిం భువి? ||
- 415 కంకుభట్టోనామ వేమ !, కాషాయవసనోఽభజత్ |
విరాటం ధర్మజః జ్ఞేయా, గతయః కౌకర్మయోః ||
- 416 నేంధనే నృశ్యతే నహ్ని, రథాత్కాస్మి తసా తథా |
మర్మజ్ఞాత్వా వేమ ! పశ్చాత్, కుర్యా త్తదవలంబనమ్ ||
-
- 411 గుణము తీరులేక కుల మెల్ల జెడిపావు, స్త్రీల నడత చలన సిగ్గుఁబోవు |
చవిటినేలవలన జల మెల్ల జెడిపావు, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ||
- 412 జక్కి నెక్కి వీధి జక్కుగా వెలువడఁ, గుక్కులెన్నె వెంటఁగూయఁదొడఁగు,
మనుని కొర్వలేని కాపురుసులయట, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ||
- 413 పక్కిఁ దెలిసి పలుక నొక్కవాక్యమె చాలు, పెక్కు లేల వట్టిప్రేలు లరయఁ |
దిక్కుగల్గు మ్రొక్కు నొక్కటె చాలదా, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ||
- 414 అల్పుఁడైననేమి యధికుఁడైనను నేమి, చెప్పవలయు రీతిఁ జెప్పినాడ |
హరుని యెఱుక లేక యాకు నల్లాడునా, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ||
- 415 కంకుభట్టనంగఁ గాషాయములఁ గట్టి, కొలిచె ధర్మరాజు కొరి విరటుఁ |
గాలకర్మగతులఁ గనిపెట్ట లేరయా, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ||
- 416 కట్టె యందు నిష్పఁ గానని చంద మీ, తనువునందు నాత్మ తగిలియుండు,
మఱుగు దెలిసి విడప మార్కొనవలె నయా, విశ్వదాభిరామ విసురవేమ ! ||

- 417 భూమౌ గ్రహేషు సర్వేషు, వేమ ! రాశిచరిష్ణుషు ।
సాధ్వనాధుఃసతే దృష్టే, మన్యంతే కిం స్వపారుషమ్ ? ॥
- 418 దైవే జ్ఞాతే ధర్మబుద్ధ్యా, కిం కుర్యా దంతకః ప్రిజాః ।
ధర్మం పృష్టగతం వేమ !, సదా దైవాయతే ఖలు ॥
- 419 వేమ ! రాజతహేమాదీ, యస్యస్త స్య విభుః కథమ్ ।
భిక్షాం మచర త్సర్వం, బలం దైవస్య నాత్మనః ॥
- 420 మానసాంబృహస్పశక్ హంసో, యథా సంచరతే తథా ।
అనక్తః కర్మసు చరేత్, వేమ ! భోగాన్వితో యతిః ॥
- 421 దేహగూపే వేమ ! కేహే, శత్రుమిత్రాణి తత్త్వతః ।
అజానతః కిం జ్ఞానేన, తద్ధే సమ్యక్క్రతేమృతమ్ ॥
- 422 వేమ ! ధేనుస్తనా ద్ధుగ్ధే, తప్తే పయసి తత్క్రమాత్ ।
దధి తక్రవాహ్వయం చాంతః, నవనీతం తథా పరః ॥
-
- 417 ధర్మగ్రహములురాశిజరియించుచుండియు, మంచిచెడుగుఁగానుపించుచుండ
బురుషయత్తు మనుచుఁ బొంగుదు రేలయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 418 ధర్మబుద్ధిచేత దైవంబుఁ దెలిసినఁ, గాలుఁ డేమిచేయఁగలఁడు ప్రజల ।
ధర్మమంటి వెంట దైవంబుగా నుండు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 419 వెండికొండ పసిడికొండయుఁ దనకుండ, దేవుఁ డేల పోయి తిరిపెమెత్తె ।
దైవబలముకాని తనబల్మికాదయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 420 హంస మానసోద మంటక తిరిగిన, యట్లు కర్మచయము నంటకుండ ।
యోగి తిరుగు నకలభోగంబుతోడను, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 421 తను వనఁదగు నింటఁ దగ శత్రుమిత్రులఁ, దెలియలేనివాని తెలి ప దేల ?
తెలిసి చక్క బరుప దివ్యామృతం బదే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 422 ఆవు చన్నుఁ బిడికి యాపాలఁ గాచినఁ, బేరి పెరుగు చల్ల పేర్లుఁ గలుఁగు ।
దవిలి లోనఁగల్గు నవనీత మట్లరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 423 దృశ్యతే హి తటస్థస్య, సర్వం వేద్యం చ వేద్యతే ।
వేమైవం లోకవిషయా, అంత ర్మర్మాణి తత్త్వతః ॥
- 424 యది నేక్షేత్ లతాం స్యస్య, వ్యతిక్రమ్యావహేలికామ్ ।
నిర్గమే ద్వేమ ! తచ్ఛాఖా, తథా స్యా ద్యోషితో గుణమ్ ॥
- 425 నాజ్ఞాతప్రణవో భక్తః, నాజ్యోతి ర్దర్శనో మునిః ।
న వేత్తి నిత్యం యో వేమ !, న నిర్వాణీ భవేద్ధి సః ॥
- 426 ఆద్యంతో తత్త్వతో వేమ !, కా స్యాతాం గురుశిష్యయోః ।
గురో ర్న యది మర్యాదా, కో భేదో గురుశిష్యయోః ॥
- 427 సూత్రం ధృత్వా గళే వేమ !, శూద్రతా నిర్గతాత్మనః ।
ఇతి భావ స్తు మూఢత్వం, తేజశ్శాలీ జితేంద్రియః ॥
- 428 వక్షోజా వేమ ! కన్యాయాః, పుష్పగుచ్ఛసమావృతి ।
వర్ణయంతేఽలసా భాగ్నితాః, కిం స్యాత్తన్మాంసఖండయోః ॥
-
- 423 గట్టమేఽదనున్నఁ గాన్పించు సర్వముఁ, దెలిసి తేటఁబడినఁ దెలియు నెల్లఁ
లోకవిషయములును లోని రహస్యముల్, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 424 పెరటఁ జెట్టుబెట్టి పరికింప కుండిన, వెలుగు దాటి తీగ వెడలఁ బాటుఁ
నాడుదానిగుణము నటువలె నుండురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 425 ప్రణవ మెఱుఁగనతఁడుభక్తుండుకాఁడయా, బోధింజూడనతఁడుబోగికాఁడుఁ
నిత్య మెఱుఁగ నతఁడు నిర్వాణి కాఁడయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 426 గురువుశిష్యుండనఁగఁగొనలెట్టుమొదలెట్లు, గురువుశిష్యుండనెడిగుఱుతులెట్లు
గురున కుండఁ దగిన పరువు లేకుండన, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 427 త్రాడుమెడనువేసి తనకు శూద్రత్వంబు, పోయె ననెడి దెల్ల బుద్ధిలేమి ।
మది నిలువక త్రాడు మఱి వన్నెఁ దెచ్చునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 428 బాలచనులు పూలబంతులఁ బోల్తురు, ప్రాలుమానినట్టి భ్రాంతు లవని ।
మాంసఖండమందు మఱి యేమియున్నది, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 429 బాల్యే త్వం బహుధా వేమ !, యా స్తనావపిబ స్వయమ్ ।
తన్గతేన విమోహేన, కిం మూఢాత్మన్ ! విచింతయ ॥
- 430 పాప్రకామా విటం వీఢ్యాం, డత్తచిత్తేవ కామసి ।
పరం గంతుం యతే ద్విద్వాన్, వేమ ! త్వ మగుణో భవ ॥
- 431 యావజ్జీవం రసం జిహ్వ, వాంఛే ద్వేమ ! సతీపతిః ।
వాంఛేత్ పుత్రధనం నూనం, వాంఛేత్ సర్వాన్ హుతాశనః ॥
- 432 సర్వదో నీస్తులో దాతా, ద్రోహీ సర్వాపహరకః ।
గమ్యం గమయతే వేమ !, య స్సపూజ్యో మహాన్ గురుః ॥
- 433 పురాకృతం కర్మఫలం, భోక్త మేష భవోఽభవత్ ।
ఇ త్యాకృప్య మనో వేమ !, సమదుఃఖసుఖో భవ ॥
- 434 సాగరేణ సమం కించిత్, విద్యతే వేమ ! నాపరమ్ ।
నోపయోగాయ తన్నీరం, తావృ జ్ఞీరేణ కిం ఫలమ్ ? ॥

- 429 బాల్యమందు నీవు బహువిధంబులఁ బట్టి, చప్పరించినట్టి స్తనములకును ।
మోహ మింత యేల మూఢాత్మ ! తెలియరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 430 విటునిజేరఁగేరి వీధిని మదినుంచు, పడఁతిరీతిఁ బరముఁ బ్రాక నగును ।
గుణము లన్ని మఱచి గుర్తించి చూడుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 431 జిహ్వరుచులఁగేరు జీవించునంతకు, సతియుఁ బతియుఁగేరు సుతధనంబు
హవ్యవహుఁడుఁ జూడ నందఱుఁ గేరును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 432 దోపు నిచ్చు వాఁడు తులలేని నెరదాత, దోచుకొన్నవాఁడు ద్రోహి యగును ।
ప్రాపుఁజూపు వాఁడె పరమపూజ్యుం డగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 433 భవము పూర్వకర్మఫలము ననుభవింపఁ, గలిగె ననుచు మదిని గట్టిపఱచి,
కష్టసుఖములేవి కలిగినఁ దలఁగకు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 434 సంద్రమునకుఁ జూడ నరియేదియునులేదు, అట్టి జలధినీర మనువుఁగాదు ।
అనువుఁ గాని నీర మదియేమి చేయును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 435 సాధనేన వినా వేమ !, న కించి దపి సిన్ధ్యతే ।
విద్యానాస్తి వినా బోధం, విమృశ్య హృది చింతయ ॥
- 436 యది సాధుజనాన్ బాధేత్, కులం నశ్యే ద్దురాత్మనః ।
పూజా సాధుజనానాం స్యాత్, వేమ ! సాయుజ్యదాయినీ ॥
- 437 తారకం ధర్మమాగ్ధం స్యా, దితి దేవా మహద్వయః ।
వర్తంతే వేమ ! నశ్యంతి, తద్భిన్నా అనురాదయః ॥
- 438 అయాచితోఽపి యో దత్తే, బ్రహ్మజ్ఞానీ స కథ్యతే ।
యాచితార్థప్రద స్త్యాగీ, అదాతా వేమ ! లోభవాన్ ॥
- 439 పితరా వాత్మతనయాః, భ్రాతరో భృత్య బాంధవాః ।
యథా వేమ ! ప్రవర్థంతే, తథాభ్యుదయవాన్ భవ ॥
- 440 జీర్ణాంగ్యా శ్చ క్షమావత్యాః, సత్యాః వేమ ! గుణోదయైః ।
కోటిలాభః కిం జగుస్స్యం, జీర్ణాంగమహిషీనయః ॥
-
- 435 సాధనంబులేక నమకూర జేదియు, బోధలేని విద్య పొంద దెవుడు ।
పాదుకొల్పి మదిని భావించి చూడుము, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 436 సాధుజనులఁబట్టి సంతాపమొందింప, కులవివాళ మొందుఁగ్రూరజనుఁడు ।
సాధుజనులపూజ సాయుజ్య మిచ్చును, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 437 సురలు మౌను తెవుడు నరవి వర్తింతురు, ధర్మమార్గ మొకటి తారకముగ ।
అట్లుకాని వార లనురులై చెడిరయా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 438 అడుగ కర్మమిచ్చు నతఁడు బ్రహ్మజ్ఞాని, అడుగ నర్థమిచ్చు నతఁడుత్మాగి ।
అడుగ నియ లేని యాతఁడు పెనులోభి, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 439 తల్లిదండ్రు లాత్మతనయులన్నలుదమ్ము, తెలమిబంధుభృత్యు లెల్లజనులు ।
గలిగి వర్తిలంగ మనతతే నుండుము, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥
- 440 ఒడలు శిథిలమైన నోరువు గల నతి, గుణముమేల్పిఁ బట్టి కోటిసేయు ।
పాత యెనుము పాలు రోతన వచ్చునా, విశ్వదాధిరామ వినురవేమ ! ॥

- 441 కంఠోలే వేమ ! కంబూక, మథ్తాప్య మహిషీపయః ।
న దక్షే తాడయే త్వద్భ్యాం, వేశ్యా కాంక్షతి కిం వృథా ? ॥
- 442 కంబూక తన్నోదకేభ్యః, శాకాయ లవణాయ వా ।
కుర్వంతే వేమ ! కావ్యాని, యే తే విత్తపరాః ఖలు ॥
- 443 టంకసంధానరహితం, న సాధు స్వర్ణభూషణమ్ ।
భుజేన రహితో వేమ !, కిం ప్రభు స్సాధు శోభతే ? ॥
- 444 పురి శ్వా మృగయాఽగామీ, సూచకోక్తి ర్గృహంతరే ।
ఉజ్జ్వలంతే వేమ ! వేశ్యా, దర్శనే తు విట స్తథా ॥
- 445 వేమ ! కంబూక లాభాయ, నిర్గతే మానవే తదా ।
శ్వాత్తి తండులకంఠోలం, వైశ్యవిత్తం తథా ఖలాః ॥
- 446 శక్తిహ మితి వే మేహ, యది మన్యేత తత్ప్రథా ।
శూన్యా భవతి ప్రాస్తవ్య, కర్మోఘ్నాట్య హసంతి హి ॥
-
- 441 కడుపునిండఁ దవుడు గంపలోఁ బెట్టక, చున్న ముట్టనిక తన్ను గేద ।
వారకాంత లెట్లు వలతురో యూరక, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 442 తోటకూరకైన దొగ్గలికైనను, తవిటికుడుముకైన దవుడుకైన ।
కావ్యములను జెప్పు కవు లెల్ల ధనవచుల్, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 443 టంక మటుక కున్నఁ బొంకంబుగా రాదు, స్వర్ణ భూషణంబు జగమెఱుంగ ।
భటుఁడు వెంటలేక ప్రభువు శోభించునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 444 చాడిగాని మాట చావిడి లో నిక్కు, వేటఁబో శునకము వీట నిక్కు ।
వేశ్యఁ జూచు నపుడె విటకాఁడు నిక్కురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 445 తవిటికరయఁబోవఁడుండులంబులగంప, శ్వానమాక్రమించుసామ్యముగను ।
వైశ్యవరుని సొమ్ము వసుధ నీచుల పాలు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 446 ఓవఁ గల్గుదు నని యొక్కింత మినికిన, నున్న వాని కూడ నున్న జాట్టి ।
మూల అంకు లాగి గేలిసేయుదు రయూ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

447 “విస్మరా”మీతి వా వేమ !, భావయన్ సుజనో హృది !
ఉచితాం ప్రత్యుప్రకృతిం, కుర్వన్ పాస్మాత్తి శారవమ్ ॥

448 వే మార్హసమయే కార్యం, సహసా యది కుర్వతే ।
విషమం స్యాద్ధి గోతుంబ, శలాటుగ్రహణం యథా ॥

449 “నాస్తీత్యభావయన్, వేమ ! నిషేధ మపి చాబ్రువన్ ।
అశోచన్ హృది “నాస్తీయ”, మితి దత్తం వదాన్యతా ॥

450 కామచింతావశో వేమ !, మదాంధ స్త్వం న పశ్యసి ।
నిష్ఠాం చ నియతిం త్యక్త్వా, తమ శ్చిత్వా పరం భజ ॥

451 ఫలాభిరహితం కార్యం, కర్తుం నేచ్ఛంతి మానవాః ।
యది సాధుఫలం వేమ !, పరే నుద మవాప్నుయాత్ ॥

452 అన్యచింతావ్యభాజ్ఞాత్వా, జతుకస్పర్శవత్ జగత్ ।
విస్మృత్య సంతతం వేమ !, ఆత్మారామ స్సదా భవ ॥

447 మఱియునేమి యనుచుమదినుజనుం డెట్లు, నెవరొనర్చు మేల దెంతవైస !
మారుమేలుఁ జూచి మర్యాదఁ గాంచును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

448 చేయఁదగిన వేళఁ జేసెడి కార్యంబు, వేగపడియొనర్చు విషమ దౌసు ।
బుడమకాయచేదు ముదిసిన తీవయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

449 అరయ నాన్తి యనక యడ్డు మాటాడక, తిట్లు ఛడక మడిసి గొట్టు కొనక !
తనది కాదనుకొని తాఁ బెట్టు నది పెట్టు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

450 కామచింతఁ జిక్కి కనుగాన నేరవు, నిమి నిష్ఠ విడిచి నియతి మీతి ।
తామసంబు నడచి తన్మయ మందరా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

451 ఫలములేని కార్యములు సేయ నొల్లరు, కలజనంబు లెల్ల నిల నిజంబు ।
ఫలముమంచిదైనఁ బరమందు ముదమొందు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

452 ఇతరచింత లన్ని వెతలని మది నెంచి, జతుక మంటురీతి జగముమఱచి !
సతత మాత్మయందె నయ్యాట లాడుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 453 పశుజాడ్యనివృత్త్యర్థం, “శక్త్యై పశుబలిం దిశ ।
ఇతి బ్రువంతి వే మాఙ్గాః, యతోఽయం కిం స్వభుక్తయే॥
- 454 “గుకా పాప్తే త్వాత్మవిద్యాం, జానా”మాతి వృథా జడాః ।
కాలం నయంతి వేమైత, దంతరే ప్రపతే త్తనుః ॥
- 455 కాశీగయాప్రయాగా శ్చ, కాంచీం చ మధురాం తథా ।
సేతుం వీక్ష్యాపి వే మేహ, విష్టితుల్యా హ్యసంస్కృతిః ॥
- 456 భోగవాంఛాపరో వేమ !, అసమీచీనవి న్నరః ।
దోహోత్ పరాన్ దూషయితుం, యతమానో వినశ్యతి ॥
- 457 ఆర్చితే వేమ ! ‘నాస్తీ’తి, చాజానన్ జ్ఞానినం నరః ।
దాంబికస్య వశో భూత్వా, తదంతే పాప్నుతే శృమమ్ ॥
- 458 జ్ఞాతాయాం వేమ ! స్వాపత్తే, తద్వారయితు మిచ్ఛతి ।
నరః కథంచిత్రం సంశ్రుణ్వాన్, న వేత్తి నరకవృథామ్ ॥

- 453 దోమ్య మాయు కొఱకు నమ్మవారికి వేట, లిమ్మ టండ్రదేమి దోమ్యతెవులో ।
అమ్మవారిపేర నందఱుఁ దినుటకా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 454 గురువుఁగలుగ నాత్మగుఱు తెఱింగెదనని, కాల మెల్ల రిత్త గడుపుచుండ్రు ।
గురువు దొరకు నవుడు కూలును దేహంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 455 కాశి మధుర కంచి గయ ప్రయాగలు సేతు, వానతోడ వీని నాత్మఁ జూచి ।
వాననల నెఱుంగమి వట్టి వెట్టి విధంబె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 456 భోగవాంఛవేతఁ బొలు పేదొ యెఱుంగక, ద్రోహబుద్ధి నొరుల దూరుటకును ।
సాహసించు వాఁడు సర్వదా చెడునయా, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 457 తీవి లే దటంచు డెందంబులో నెంచి, జ్ఞాని నెఱుంగలేని మానవుండు ।
దాంబికనకు లొంగి డయ్యును గడపట, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 458 తనవిపత్తుఁ దెలియఁ దప్పించుకొనఁ జూచు, నెట్టిమనుజుఁడైన నెట్టులెన ।
నరకబాధ వినుచు నరయఁ డా ధర్మంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 459 స్త్రీగూపం కాముకా వీక్ష్య, కామాగ్నా నిపతంతి హి ।
సంతతం వేమ ! సమ్మోహాః, కరోతి బహుధా రతిమ్ ॥
- 460 స స ద్జాహో ! స్త్రియం బ్రహ్మ, మహాభూతసమాం సృణామ్ ।
యో వేమ ! నారీమాయాయాః, న పతేత్స న దృశ్యతే ॥
- 461 పట్టాభిషేకం రామస్య, కైకా ధ్వస్తవతీ పురా ।
సీతా లంకాపురీం వేమ !, కారవాన్ ద్రుపదాత్మజా ॥
- 462 స్త్రీ పుంశుక్లాత్ గర్భిణీ స్యాత్, ఆక్షీజేన రసం తథా ।
యది వేమ ! జ్ఞానయుక్తా, బుద్ధి ర్ధతే న కిం జగత్ ॥
- 463 వేమానధీతవిద్యానాం, న సౌఖ్యాని భవంతి హి ।
అధీతవిద్య స్సరసః, విద్యావాన్ భవ మర్మవిత్ ॥
- 464 ఫాసవే త్తానుకూల్యేన, కథం చి త్రాప్నోతే ఫలమ్ ।
వేమ ! భావా నభిజ్ఞో హి, కథం వేత్తి పరం జనః ॥

- 459 పచ్చదనముఁజూచియిచ్చను గాముకుల్, చిచ్చులోఁ బడుదురుక్షితితలమున
నిచ్చగలుగఁ జేయు నెచ్చుగా మోహంబు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 460 ఔర! యాడుదాని నా బ్రహ్మ నృప్తించె, బురుషపాలిటి పెనుభూత మట్లు ।
దానివలనబడని వానిని గాంతుమే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 461 కైకపుట్టి చెరిచె గా రాముపట్టంబు, సీతపుట్టి లంక చెరిచె గాదె? ।
కారపులను జెఱిచెగద ద్రౌపదీదేవి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 462 నరునిదిందువునకు నాతిగర్భముఁ దాల్చు, రాతియుష్పచేత రసముఁగట్టు ।
బుద్ధిఁదెలివియున్న భువనముల్ దాల్చదా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 463 చదువుఁజదువకున్న సౌఖ్యంబులునులేవు, చదువుఁజదువునేనిసరసుఁడగును ।
చదువు మర్మ మెఱుంగి చదువంగఁ జూడుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 464 తావుఁ దెలిసి నతఁడు తా వీలువెంబడి, నేవిధముననైన నిరవుఁ జేరు ।
భావ మెఱుంగకున్నఁ బరమెఱుంగుటయెట్లు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 465 అజానంతో వేమ ! మర్క, మత్తచిత్తా నిరంతరమ్ ।
 నశ్యంతి చిత్తలాల్సేన, అభక్తో వేత్తి కిం పరమ్ ? ॥
- 466 వేమ ! నిర్దయచిత్తస్య, చండాల స్యాంతి కే ప్రజా ।
 యది వర్తేత నశ్యేత, న ధూర్జానా మభిజ్ఞతా ॥
- 467 స్త్రీసంగాయ సుతోపత్యై, వ్యథతే వేమ ! మానవః ।
 ఉన్మాద స్తు మహాంతస్య, ధత్తే శిరసి భూశిలామ్ ॥
- 468 యది ధ్యాయే ద్ధృది శివం, న హాని స్తస్య విద్యతే ।
 పరం చ సిద్ధ్యతే వేమ !, ధృతనిష్ఠ స్సుఖీ భవ ॥
- 469 పరాభ్యుదయ ముద్వీక్ష్య, సర్వదా వేమ ! కాకవత్ ।
 అథమో నిష్ఠు రోక్తి స్యాత్, మృత్తుల్యం తస్య జీవనమ్ ॥
- 470 బాల్యాత్ప్రభృతి యత్కర్మ, కృతం తత్ బాలవృద్ధయోః ।
 ప్రియాతి వృద్ధిం వే మేకం, రోదస్యాం పశ్య ధీరధీః ॥
-
- 465 మత్త చిత్తులు తమ మర్మంబుఁ దెలియక, చిత్తచలనమంది చెడిరి భువిని ।
 బత్తిలేనివాఁడు పరమాత్మ నెఱుంగునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 466 మనసున దయలేని మాలకొడుకు నొద్ద, జేరియున్న ప్రజకుఁ జేటు నిజము ।
 పెద్దతనములేదు పెంకెల కెప్పుడును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 467 సతులఁగవయుటకును సుతులబడయుటకు, వెతలబడుటయెంతో వెజ్జితనము ।
 నేల నున్న రాయి నెత్తి కెత్తిన యట్లే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 468 హాని కలుగఁబోదు హరు మదినెంచెడు, వానికబ్బు పరమువనుధయందుఁ ।
 బూని నిష్ఠ మీతి పొడలక యుండుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 469 పరుల మేలుఁజూచి పలుగాకి వలెనెప్పు, వట్టి మాటలాడు వాఁ డధముండు ।
 అట్టివాని బ్రతుకు టదియేల మట్టికా?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 470 చిన్ననాటినుండి చేసిన కర్మంబు, పిన్నపెద్దలకును పెఱిగి వచ్చు ।
 మంటి మింట నడుమ మతినిల్చి చూడుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

471 న్యాయోద్ధాటనవేళాయాం, యది ధర్మం త్యజే స్మరః ।
పాపీ స్యా ద్వేషః ! త ద్వైషం, సాహాయ్యం ధర్మవాదినః ॥

472 సీతిజ్యోతి ర్విహీనం స్యా, త్కథం వేమ ! వినిర్మలమ్ ।
కథం పరం చ సిద్ధ్యేత, న ధనేన పరం లభేత్ ॥

473 సీతి ముద్ధాట్య వేమాఖ్యః, పాతకాని న్యషేధత ।
అగాధతత్త్వం లోకానాం, వేమ ! సమ్యక్ న్యబోధయత్ ॥

474 అభాషంతం పరే వేమ !, న శ్లాఘంతే తతో బుధః ।
ప్రతిష్ఠాక్లి వదేన్నిత్యం, భాషాప్రముఖ్యవి చ్ఛివః ॥

475 మర్యాదాకృమ ముల్లంఘ్య, యది వర్తే ద్విప ద్భవేత్ ।
సదా నాపైతి సా వేమ !, దుఃఖం చ న నివార్యతే ॥

476 వేమ ! గంధబిడాలస్య, చక్రే కిం గంధసారభమ్ ? ।
కిం తన్మహత్త్వం మేదిన్యాం, బ్రహ్మచేష్టా నిరర్థకాః ॥

471 తగవు దీర్ఘవేళ ధర్మంబుఁ దప్పిన, మానవుండు పాప మూనియుండు ।
ధర్మమునె పలికిన దైవంబు తోడగు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

472 సీతి జ్యోతి లేక నిర్మలం బగు నేది, యెట్లు కలుగు వర మ దెంతదైన ।
ధనముఁ గల్గియున్న దైవంబు కల్గినా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

473 సీతిఁ దెలియఁ జెప్పి నిజముగ వేమన, పాతకముల నెల్లఁ బాఱఁ జెట్టి ।
లోతు తత్త్వ మరసి లోకులకును జెప్పె, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

474 భాషలాడకున్న బరులు మెచ్చరు కాన, భాష లాడవలయుఁ బరువుఁ జూచి
భాషపరువు తెఱఁగుఁ బరమాత్ముఁ డెఱుఁగును, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

475 పాపివర్తనలును పరునలు మర్యాదఁ, దప్పినడిచె నేని దగులుఁ గీడు ।
వదలదెవుడుఁ దాకు వందురఁ దప్పదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

476 పునుగుపిల్లి కేల వుట్టించె వాసనలో, దానిమహిమలేమి ధరణిలోన ।
బ్రహ్మచేత లన్ని పాడైన చేతలు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 477 వే మాహ మితి యద్వాక్యం, తద్ధి త్వ మితి చోచ్యతే ।
అహం త్వం చేతి నిష్ఠాతః, అహం త్వం త్వ మహం ధ్రువమ్ ॥
- 478 చిత్రదీపసమాం చింతాం, వృషదస్య విమలం మనః ।
మిత్రం కృత్వా శత్రుగుణాన్, ముక్తి ర్వేమ ! నివారణమ్ ॥
- 479 సూక్ష్మం వే మాచలం తత్త్వం, అనుభూత్యైకవేదితమ్ ।
వస్తుం దర్శయితుం చాపి, న శక్యం ద్యోతతే హృది ॥
- 480 అదృష్ట్యా ప్రాణిషు శివం, కో యోగ ఇతి యోగినః ।
కథయధ్వే యథా భోగే, కిం యోగేఽస్తి తథా శివః ॥
- 481 పరేతరాడ్వశో మార్గ, మపశ్యన్ వేమ ! సవ్యథః ।
య స్స ఉన్మత్త ఇత్యుక్తః, వ్యథతే కిం సతీవశః ॥
- 482 లక్ష్యం కృత్వా నాసికాగ్రే, సమ్యగ్ దృష్టే వశం భవేత్ ।
కాశీం కంచీం చ సంద్రష్టుం, వేమ ! కిం నిష్ఫలశ్రమైః ? ॥

- 477 నేనను వచనంబు నీవనఁగా వచ్చు, నీవు నేననఁబడు నిష్ఠఁడెలియ ।
నేను నీవె నీవె నేనన వచ్చురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 478 చిత్రదీపమువలెఁ జింతను దిగఁద్రొక్కి, మిత్రముగనుమనసుమెలకు వెఱిగి ।
శత్రుగుణము లెల్ల సాధించుటయె ముక్తి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 479 అచలతత్త్వ మనఁగ ననుభవగమ్యంబు, చూచి చెప్పరాదు సూక్ష్మమదియె ।
మదికిఁ దోచుఁ గాని మర్మ మెన్నఁగ రాదు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 480 ప్రాణులందు శివుని భావింప నేరక, యోగమందు రేల? జోగులార! ।
యోగమందుఁ గలదె? భోగమం దున్నట్లు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 481 పితృపతికిని జిక్కి పెనుత్రోవఁ గానక, వెతలఁజిక్కువాఁడు వెఱ్ఱివాఁడు ।
సతులవలలఁ జిక్కి సంతాపపడనేల, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 482 నాని కాగ్రమందు నయముగా గుఱినిల్చి, వానిగానుజూడ వశ్యమగును ।
కాశి కంచులఁ గనఁ గడగండ్లు పడనేల, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 483 వేమ ! కుక్షింభరత్నాయ, దోర్బలం వంశనర్తినః !
తదేవ యోగినో లభ్యం, చే ద్వివ్యాసందదాయకమ్ ॥
- 484 ప్రతిష్ఠాస్య ధ్వజాన్, వేమ ! విక్రమాఢ్యో మహీతలమ్ !
యది శాసే న్నాస్తి ముక్తిః, యతస్య విమలాధ్వనే ॥
- 485 వేమ ! కూటవచాం స్యుక్త్వా, యది భేదం కరిష్యసి !
తత్త్వం న జ్ఞాయతే సమ్యక్, జ్ఞానసారం వి నావ్యయమ్ ॥
- 486 హృజ్జాతం గుణసంజాతం, చిత్వా యత్నేన నిస్పృహః !
సమ్య గ్బుద్ధిం సదా వేమ !, విశుద్ధ్యే న్ముక్తి రేవ సా ॥
- 487 నాదమేవ శ్రీవోజాతం, ఆకాశం వేమ ! కథ్యతే !
నేత్రదృష్టౌ కళా జ్వాలా, నాసా వాయు శ్చ ముక్తిదః ॥
- 488 చర్మమాంసం మృతపశోః, గృధ్రోఽత్సుభృత్థాత్య వై బలాత్ !
వేమ ! తన్మద్రసంకాశః, క్రూరో గజపతిః ప్రభుః ॥

- 483 దొమ్మరాట వానిదోర్బల మెల్లను, పొట్టకూటికొఱకె పట్టినదగు
అదియెయోగికమర నాసంద మండలా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 484 శీవిమిగులఁగల్గి టెక్కెమ్ము లెత్తించి, ఊళ్లనేల ముక్తి యుత్తదియగు !
మంచిత్రోవకొఱకు మహని యత్నింపుము, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 485 టక్కుమాటలాడి చిక్కులఁ జెట్టిన, నిక్క మెఱుంగఁబడను నొర్వహంప !
చక్కనై నజ్ఞానసారంబుఁ దెలియుమీ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 486 చలముఁబట్టి మడిని జనెయించుగుణముల, తతినిద్రుంచి వేగదమకముడిగి
సతముగాను బుద్ధి నవరింప నదె ముక్తి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 487 చెవులలోనఁబుట్టు రవమె యా కాశంబు, కన్నులఁగనునదియె కళలజ్వాళ !
ముక్కులోనిగాలి ముక్తికిఁ బ్రోవయా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 488 చచ్చిపడినపశువు చర్మంబు కండల, పట్టి పెఱికి తినును పరగ గ్రద్ద !
గ్రద్దపంటివాఁడు గజపతి కాఁడెకో, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 489 “వైశ్యా” ఇ త్యస్మి వారైకా, నాసతే దస్యవ స్తతః ।
పృషీణత్వాని వే మైహం, కిం బృషీమి మహీతలే?॥
- 490 అహింసా పరమో ధర్మో, యే వేమ ! ప్రాణిభాదినః ।
తేభ్యోఽపి మృతపశ్వాశీ, వరం చండాల ఏవ హి ॥
- 491 పతిధిక్కారిణీ జాయా, సూకరీ కేవలం తయా ।
చరిష్ణు స్సూకరో వేమ !, తౌ లుంకేతే హి కర్దమే ॥
- 492 పాగ్బద్ధారో విసప్తా స్స్యుః, పున ర్భూషీతి నో శపేత్ ।
స్పష్టికర్తు మపి ప్రోక్తం, వేమ ! న జ్ఞాయతేఖలు ॥
- 493 మద్యాయేవ న తక్రాయ, దాస్యంతే దేశికాయ చ ।
కుక్కుటాయేవ వే మార్థం, పుణ్యాయ స్త్రీగణాయవత్ ॥
- 494 ధృత్వా మేషగళం వేమ !, పిబే ద్యది గళస్తనమ్ ।
న క్షున్నివృత్తి ర్వ్యథాశా, లోభియాజ్ఞా తథా వృథా ॥
-
- 489 వైశ్యుల మనిచెప్పు వార్తమాత్రమే కాని, దొంగ లింతకన్న దొరుక రెండు ।
నేలమీద వీరి నేర్పుల నేమందు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥
- 490 హింసజేయకుంటయే ముఖ్యధర్మంబు, ప్రాణిఁ జంపితి నెదువారికన్న ।
చావుపశువుఁ దినెడు చండాలుడే మేలు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 491 పతికి మారుబల్కు పడఁతియే పందిరా, మీఱిన నతితోడ మెలఁగు పంది ।
పంది పంది గూడి పడి దొడ్లవా రొంది, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 492 మునుఁదెలిపినవారు ముదనష్టమై రిల, తిరిగి చెప్పి తనుచుఁ దిట్ట వలదు ।
తెలియఁ జెప్పిన మఱి తెలిసికో లేరయ, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 493 కల్లు కిచ్చునట్లు చల్లకియఁగలేరు, కోళ్ల కిచ్చునట్లు గురువు కీరు ।
పాలఁతుల కిడు నట్లు పుణ్యాని కీయరు, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 494 మేఁక కుతుకఁబట్టి మెడచన్నుఁ గుడువఁగా, నాకలేలమాను నానగాక ।
లోభివానినడుగ లాభంబు కలుగునే?, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

- 495 స్త్రీమేళాయ దద త్యగ్ధం, పుంమేళాయ న కిం చన ।
 వ్రణస్థా మక్షికా వేమ !, పుష్పే కిం జాతు వర్తతే ? ॥
- 496 ఆది సోమః కుజ స్సోమ్యః, గురు శ్శుకృ శ్శనిః క్రమాత్ ।
 దినసంజ్ఞాకరా వేమ !, ఏకరూపం దినం భువి ॥
- 497 దక్షే వే మాశ్వకే ప్రాప్తే, గుణే ప్రచలతే హయః ।
 స్వకీయ దేహస్య గుణం, న జానాతి కుతో హయః ॥
- 498 స్థాతుం శక్య స్తరావగ్ని, రగ్నా తు న తథా తరుః ।
 పృక్షస్థితాగ్ని మర్యాదాం, సంసారి వేమ ! సంఛరేత్ ॥
- 499 వర్షాభావా ద్భవే క్షౌమః, వర్షాధిక్యేన సంస్లవః ।
 క్షౌమం చ సంస్లవం వేమ !, క్రమా జ్ఞానీహి తత్త్వతః ॥
- 500 మేఘావరోధో వేమార్కం, వ్యాప్నోతి హి తథా స్థిరమ్ ।
 చిత్తావరోధ స్సంరోధో, మహిమానం చ విస్మృతేః ॥

- 495 పెంటిమేళమునకుఁ బెప్తగా నిత్తురు, పోతుమేళమునకుఁ బోక నిరు ।
 పుండు ముసరు నీఁగ పువ్వుపై వ్రాలునా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 496 ఆది సోమ భౌమ మాదిగాబుదుఁగూడి, గురువు శుక్రశనియుగుణుతులెన్నె ।
 ఎన్ని దినము లైన నిలనొక్క రూపమే, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 497 గుఱ్ఱమునకుఁదగినగుణుత్తైనరౌతున్న, గుఱ్ఱ మిలనునడుచుగుణముగల్గి ।
 గుఱ్ఱము తన యెంటి గుణమేల దెలియదో, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 498 ప్రానులోన నగ్ని మఱి యుండఁగా వచ్చు, నగ్నిలోన ప్రానుకలవియగునె ।
 ప్రానులోని యగ్ని మర్యాద సంసారి, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥
- 499 వానకురియకున్న వచ్చును క్షౌమంబు, వానకురినెనేని వరద పాటు ।
 వరద కరువు రెండు పరుసలో నెఱుఁగుడి, విశ్వదాభిరామవినురవేమ ! ॥
- 500 మేఘ ముట్టమైన మిహిరుని జెఱుచును, చిత్త ముట్టమైన స్థిరముఁ జెఱుచు ।
 మఱివు లుట్టమైన మహిమంబుఁ జెఱుచురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ ! ॥

స ప ర ణ

పూర్వార్థ శ్లోకములు

11 ముహ్యతే - ముహ్యతి 12 స్వగుణా ననివర్తనే, శ్వపుచ్చంయాతి నాప్తవమ్ ।
 ప్రగల్భావేమ ! నిక్షిప్య, విక్రిణాతి పిటే పతిమ్ 20 ధ్వేమ ! - ధ్వేమ ! 35 నాస్తి
 యచ్చితుం - దాతుమేవన 37 దదాతిహి - దదాతిహి 45 శ్చస్తాపితుం - స్తథా
 వితుమ్ 46 శక్యం - శక్యా, శ్లాఘాక్రీ - శ్లాఘాక్రీ 48 తేఽర్చ్యం - త్యర్చ్యం
 50 శక్నుతే - శక్యతే, నష్టి - నశ్యేత్ 56 విధిర్విపది నోద్ధరేత్ 63 నతుగ్రసతి
 కింవిషమ? 81 వినాం - వినా 84 భరోవేష - భరిర్వేష 85 శిలా నమధ జీవినః !
 91 నష్టి - నశ్యేత్ 93 తిష్ఠతేచిత్రం - తిష్ఠతిమనో 98 అజన్మ ప్రభృతి - జన్మనః
 ప్రభృతి 100 వించేత్ - భుక్తే 101 ఋషయో - ఋషయః 105 సంఘయ-
 సంచినో 106 చేరతుః - చారిణౌ 108 లభతే - లభ్యతే 110 యావాన్కప్తః -
 యావత్ కప్తమ్, శ్వరః - శ్వరామ్ 112 స్వాద్యేమ ! - స్వాద్యేమ ! 124 న్వః
 పామరో సక్యతి ద్రువమ్ 134 నభూయతే - భవేన్నహి 135 ధఃప్రాపణేన -
 ధఃప్రాపణాన్స్యాత్, ద్యతే - దయః 139 బంధాః - బంధః 142 భిన్నౌపి - భిన్నాపి
 144 కేశశ్చ - కేశాంశ్చ 146 శ్శాఖాః - శాఖాః 147 భాషయన్ - చప్రవన్
 150 దుష్క్రియమ్ - దుష్క్రియః 166 క్రమతి - క్రామతి 167 ఫణిః - ఫణి
 175 తర్క - స్తర్క 184 దంశతే - దంశతి 192 మహిమం - మహిమ 194
 శక్నువాన్ - శక్నువన్ 199 చింతతే - చింతతి 205 కింరుదన్తి, మేషా వేమ !
 న్వచేతసి 206 శపన్ - శపేత్, పటగం, విక్రిణాత్యసతి పతిమ్ 209 అర్చంతే -
 అర్చన్తి 215 తేఽప - తేప 217 గుణం - గుణో 219 కింవేమ !, అ - కిం
 దుఃఖా,దా 220 వివేకం - వివేకో 223 పథం - మార్గం 226 భరః - భరః
 236 కింత్యం భ్రమసి కుక్ష్యర్థం? 239 ముహ్యంతి ఖలు పండితాః 241 దాస్యా
 స్సంగే - దాసీసంగే 246 కింపుత్రకపదాష్టనమ్ ? 252 సంస్థాతుం భూనభో
 మధ్యే 253 శక్నువంతే - శక్నువంతి 255 త్యజంతేయే - యేత్యజన్తి 256
 వర్తే - తిష్ఠే 264 గతిః కర్మసు నేక్షతే 270 వర్తే - తిష్ఠే 271 వర్ణం - వర్ణః
 272 వేమ ! ప్రస్తావతికింపయః ? 278 స్వర్ణాంగీనాయదీక్షేత 283 మహాబలః-
 మహాబలః 295 బధ్యాగృహాత్తమమ్ - నిర్మాయ మందిరమ్ 302 జయతే -
 జయతి 315 పాలతే - శాసతే 319 భ్యస్త - భిష్ట 320 వేమ ! ప్రప్రజతేముక్తిః
 322 గుణం ఘనమ్ - గుణోఘనః 327 భోగం - భోగే, కాగతిః - సర్గతిః
 333 శ్లాఘేయరితి - శ్లాఘేరన్తితి 334 స్నాప - స్నప 336 ఘాన్తిస్సన్తి -

మాంస్త్రంశ్చ 337 నష్టి - నశ్యేత్ 339 [పూ] అన్నంసత్తం పూర్వకుక్షిః, వర్జయే
 ద్వేమ! కింఫలమ్ ? 340 [పూ] దత్తమన్నంఘడాద్రోహ, భుక్త్యైవార్పితంయథా
 346 వాఞ్మనై - వాఞ్మనై 347 తిప్తనై - తిప్తనై 349 పరే జీవత తాంవిసా ।
 357 తిప్తతే - వర్జతే 366 విభంశతిగుణః కృధా 367 నశ్యతే - హస్యతే
 374 గ్లాప - గ్లాప 375 [ఉ] అమునేర్వేమ! మోహస్తు, నాపయాద్విహ సర్వదా॥
 377 చింతంతే - మన్యంతే 380 సంకూజతి యథా తథా 381 కృశశ్వా -
 కృశశ్వా 383 పుణ్యాం - పుణ్యాం 386 అద్యవా శ్వః పరస్యేవా 387 అగచ్ఛతి-
 ఆజగమ 388 తే, వేమ! నిష్కృతితద్భువి 391 పూరితః - పూర్తియః 394 నిం
 పన్తే - నిందన్తి 397 బలః - బలమ్ 402 రక్షతే - రక్షతి 409 నేర్పిష్టి - నిర్పిష్టి
 415 యథోచితమ్ - వివేచనాత్ 418 హసంతే - హసన్తి 419 తేనసః - తేనసః
 421 [ఉ] యదిస్యాద్వేమ! నిరయం, నిధనంచకభంత్యజేత్ ? 425 ముండిని -
 ముండాని, సంకల్పానిచ - సంకల్పాన్పాపి 427 చరతే - వర్జతే 429 సవేత్రిహి-
 లభేతకిమ్ ? 431 [పూ] శివోఽస్తితి శిలావేమ! నమన్యంతే జడాజనాః 432 శ
 క్షుతే - శక్ష్మతే 437 కూద్రీ - కూద్రా 438 [ఉ] దధ్యేకిమన్తి కాకేమ, 439
 యచ్ఛ్యతే - దదతః 440 నిల - సమ్యక్, వేషాణి - వేషాశ్చ 442 [ఉ] గించి
 ద్వాయామకృన్మల్లాత్ 444 నమర్చంతే - నమర్చన్తి 446 బ్రుపంతే - బ్రుపతే
 450 పుంశ్చల్లివేమ! కుర్వన్తి, జారేరక్తింస్వభర్తరి 451 ఆత్మతత్త్వం శరీరస్థం,
 వేమాజనక బహిఃపుథక్ । అస్తిత్యన్వేషణేనాలం 452 పుమాన్ - సరా 453
 ఛన్నప్రభవచ - ఛన్నంతప్రవహ 454 నష్టి - నశ్యేత్ 456 సర్వేష్యే - భవంత్యే
 457 నృచేష్టా - నుశ్చేష్టా 458 బుద్ధిర్నిదానం - బుద్ధిః ప్రశస్తా, ప్రధానోవిమలో
 గుణః 459 నాధిక్య - నాధిక్, కథంజ్ఞేయోచ్చనిచతా ? 463 జానిధ - జానిత
 473 నాసతేవేమ! - వేమ! నాసాతే 475 వర్ధితంనింబం - వర్ధితోనింబః, మధు
 రంతథా - మధురస్తథా 478 వాటిగః - వాటగః 479 యజమానిని - స్వామిని
 క్వచిత్ 480 [ఉ] వేత్తిమర్మాత్మసాత్కర్త్రం, 482 (ప) లంజెగతిత - పందిగ
 జము 486 తత్తాత్మ - సర్వత్ర 491 విన్మరత్యఖిలం వ్రతమ్ 492 (ఉ) వేమ!
 కాంక్షతితన్వంగీం 493 చేక్ష్య - వీక్ష్య 495 లభేత్ - భవేత్ 497 తేనసకృత్-
 తిహచ 498 పన్యత - పణ్యత.

ఉత్తరార్థశ్లోకములు

4 లభేత్త్రత - లభేత్త్రత 6 యావత్ప్రసవేమ! నేక్షేత, తా, వపుషాల - వపుషాకి-
 8 భరోయతిః - భరిర్యతిః 11 తత్తు - తాంతు 13 పచిత్వా - సంపచ్య 15 వేమ!
 గర్భంతికేవలమ్ 24 శిరోసం - శిరస్సం 25 కుక్కుటఃఖలుకూజతి 26 (ఉ)
 అర్థేఽనువర్తతేపాం - వాచంవేమేతరేజడాః 28 శ్రుతిన్మృతీతిహాసానాం - బీకాం

కుర్వంతినిరసాం, చెన్నత్యసారంవేదాంతే, వేదేహనవపంతికిమి ? 32 యద్యస్త్య
 వకరశ్చేతు, వనేవేమ ! సత్సనః, నశ్యేదజ్ఞే 37 భుంజే - భుజ్యే 42 పథ
 మాత్మవి - పథతత్త్వని 43 కరణే - కరణం 49 తృప్యతే - తృప్యతి 50 శామ్యతే-
 శామ్యతి 53 కృత్త - దత్త 54 దదత్య - దదాత్య 73 నిస్స్వహ్నియియేపతిమి,
 రాశి - పుంజ, భక్షతేయదా - భిలుభక్షతి 74 నశేకిరేనాశం - నశేకుర్వాశంహి 76
 (ప) పలుకకున్న - పలుకుచున్న 78 శ్లాఘితజరతాంకధమ్ ? 80 గళితే - శిధితే
 పితస్తనే - పితస్తనే 83 వేమ ! వర్తేత్ - చరేద్వేమ ! 89 గురుజాచ న తర్కయేత్
 91 అనోతావచసో 95 భావాశ్లేషా - భావాశ్లేయః 98 వేమాహా - వేమస్త,
 శుభాశుభా - శుభాశుభే 99 జితాత్మ - జితాత్మా 100 వసతేన - వసేన్నహి 101
 త్యజతే - జహతి, [ప] మానని- మానిన 102 ద్విగుణం- ద్విగుణం 103 ఫల్గ్యాం-
 చల్గ్యాం, నోభంతి - నోభంతే 105 ద్వేమ ! సోతివ - తనవైవేమ ! 108 వాతై -
 దాహై 109 దారిద్రే - దారిద్ర్యే, నష్టి - నశ్యేత్ 116 వర్తం - తిష్ఠం 122 రక్షే-
 రక్షేవ 124 ర్మియేత్ - ర్మతః, దర్శిభి- తార్శిభి 125 గచ్ఛతే- వర్తతే 127 దత్వా-
 దత్తే, తేకించేమాపు - త్యవృన్కించేమ ! 129 లజ్జాంత్యజతియోవేమ ! 131 సర్వ
 స్మిన్ ప్రాపితేదైక్యం, న్యూనాధిక్య - న్యూనాధిక 134 కృతచ - కృతచిత్ 139
 గ్రంథయః - కీలకాః 141 కుఘ - కుఘ, [ఉ] భామాబాధేతనతతం 142 జుగు
 ప్సాకారి కామిన్యాం 152 రంజతే- రంజతే 154 అర్కః - అర్థం, ప్రాపుతే- ప్రాపు
 యాత్ 158 అన్యత్రదేవం స్మరతి 160 వేత్త్యజ్ఞో - వేత్త్యజ్ఞో 162 పుత్రకా -
 పుత్రకాః 165 రభసా - రభసాత్ 167 రూపా - రూప 171 పాపీపరసతికాంక్ష
 176 సంతప్త్య- సంతప్త్య 178 యచ్ఛంతే- దదతే 182 స్ఫుటమేదృష్టాస్సుశ్రేణిమ
 185 భావయేత్ - భావయేత్, దేహం - గేహం 188 శక్నువాన్ - శక్నువన్ 191
 దంశతే - దంశతి 198 రక్షే - రక్షే, ద్రాగ్నియేతావనాక్షమః 203 విద్యాత్కిం
 పతిగౌరవమ్ ? 207 విప్రా,దదాతి భృగమాశిషః 208 విభ్యంతిదంప్రిణంసర్పం
 దృష్టైవమం 211 వేమ ! గ్రనతిసానకిమి? 217 నలభ్యతి- నలభ్యేత 226 పతతే -
 పతతి 228 యువోక్తిమాన్ కింతపని? 233 శ్చరతే- శ్చరతి 235 [ఉ] యేచరం
 త్యనునృత్యేహ,వేమ ! సిద్ధ్యంతి తత్త్రియాః 239 మన్యేత్ - మన్యే,న్నిజాదృష్టం-
 తభాగ్యం స్వం 240 ఏకమేవేతి - ఏకఏవేతి 242 జ్ఞానినం కర్మతావేమ ! 244
 తరోర్బోధం - తరుర్బోధం 245 జాయంతే - జాయంతే 248 సద్గురుర్ముక్తివర్షకః
 250 మాపుతే - మాపుయాత్ 252 పత్నౌ- పత్నౌ 253 యదిన్యన్యత్యనాతపే
 259 వ్యధీష్ - వ్యధీష్టా 262 నష్టః - నష్టా 265 చింతాకోస్తన్య - చింతా
 యుక్తన్య 266 భవతే - జాయతే 269 తనుంవిన్మరతిహయః 270 స్వయంవిద-

విలోకయ 273 [ఉ] జగత్సృజి శివభక్తిః 275 సాంగనామ - చాంగనామ 276
 ప్రతిభా - ప్రతిభా 278 గణికాయై - పణ్యకాంతా 281 భాగ్యేనలభ్యతేపుంసః
 283 భవేత్ - ప్రవేత్ 284 చింతంతే - చింతంతి, ముద్ధరతే - ముద్ధరతి 289
 పంచతే - పంచయేత్ 292 విమర్శంతే - విమృశంతి, భాషతే - భాష్యతే 295
 వనే - వసే 298 గోభేతత్రిగువైర్యుతః 307 నిత్యా - నిత్యా 308 నవాతా -
 సాదాతా 313 త్కాశీ - త్కాశీ, ప్రణవశ్చ - ప్రణవంచ, బోధతే - దృశ్యతే 315
 మేషసంఘాతే - మేషసంఘాతే 318 రక్షే - రక్షే, ధీరతః - నిస్పృహః 320
 యత్నాని - యత్నాహి 323 పచిత్వా - సంపచ్య 325 దంశతే - దశతి 332
 ప్రాప్నుతే - ప్రాప్నుయాత్ 333 విముంచంతి జనాభువి 334 శక్తాఃకేవేమ! చింతయ
 347 బుధః - తతః, వేమ! తిష్ఠ, చిత్తే సంస్థాప్య నధురుమ్ 348 సన్దమా -
 సన్దమా 350 వౌషధీమ్ - వౌషధమ్ 351 శక్నుతే - శక్యతే 353 పర్తేచ్ఛ - తిష్ఠేచ్ఛ
 355 రథ్యాం - వీధ్యాం 360 రమేయమితి - రమేహమితి 361 మతాన్బహూన్-
 మతానిచ, యఃఖంతే - శోచంతి 363 రంజతి - హృష్యతి 366 ఉద్వాహతే -
 యద్యుద్వహేత్ 369 ధ్మరయే - ధ్మరిణా, పురారయే - పురారిణా 372 దహంతేహి-
 దహంతిహి. 374 న్యరత్ - యతత్ 377 నర్మానిచ - నర్వనిచ, యథా- తనేః
 380 యథావర్ధేత్ - యథైధేత, విద్యాత్కింగర్లితప్రపామ 384 నమయా - నమయా
 వీక్షయ - పశ్యతత్ 385 నశోచేద్ధి తతోహృది 389 బాధేద్ధి - బాధేత 397 ఇక్షుర్మా
 ధుర్య రహితే, నిస్సారజతి 401 అపికుంభైర్వేమ! వాంచేత్, తత్ - సా 405
 నిద్యంతే - నిద్యంతి 412 భషంతే - భషంతి 415 ధర్యజః - ధర్యజో 418 ధర్యః
 పృష్ఠగతే వేమ! 419 హేమాద్రీ - హైమాద్రీ 420 సంచరేచ్ఛయథాతథా 422
 పరః - పరమ్ 424 యదినేషేతేస్తలతాం, నిర్గమే - నిర్గచ్ఛే, గుణమ్ - గుణః
 428 [ఉ] వర్ణయంత్యలసాభ్రాంతాః, కిమాస్తేమాంసఖండయోః 431వాంచేద్వేమే
 హదంపతి, వాంచేతాం పుత్రకథనం 435 నిద్యతే - నిద్యతి 436 సజ్జనాన్ యది
 బాధేత 437 తారకేధర్మమార్గస్యా 442 కుర్వంతే - కుర్వతే 449 నాస్తీత్య
 కథయన్ వేమ!, మితిదత్తం, మితిదానం 455 ప్రయాగాశ్చ - ప్రయాగాంశ్చ 457
 ప్రాప్నుతే - ప్రాప్నుయాత్ 458 స్వాపత్నై, తద్వార - చాపత్నై, తాంవార 464 త్రా
 ప్నుతే - త్రాప్నుయాత్ 465 చిత్తలోల్యేన, అ - చిత్తచాపల్యాద 466 నశ్యేత - నశ్యేద్ధి
 467 సుతోపత్యై - సుతోత్పత్యై 468 [ఉ] పరంసిద్ధతివేమేహ 472 త్కథం -
 ద్యది, కథంపరంతతస్సిద్ధ్యేత్ 473 న్యషేధత్ పాతకానిచ 474 అబ్బువంతం
 475 చరేద్ద్యదివిపద్ధవేత్ 491 బుంతతస్సాహికర్తమే 492 పునర్నూతే భవానితి,
 నశపేత్సుప్రాక్తమపి 493 దాన్యంతే - దదతే, పుణ్యాయాపిన్ద్రయైయాథా 496 భాసు
 స్సామః 497 ప్రపలతే - సనీపర్తతే.

విజ్ఞప్తి.

పుట — పంక్తి

1-20 నువగీయ - న్యువగీయ 2-7 మరీరచత్ - మరచత్ 18 చందసి-
 చ్చందసి 21 వ్యనక్షేత్ - ప్రాచీకటత్ 3-15 చింతయద్వం - చింతయత 4-2
 అధ్యాత్మ - అధ్యాత్మ 12 వ్యనక్షన్ - జుఘుఘుః 5-8 గ్రంథమేవ - గ్రంథవివ
 గృహీతమ్ - గృహీతః 18 ప్రజాంశ్చ - ప్రజాశ్చ 19 భూయాత్ - భవేత్ 6-1
 రూపక - రూప 7-8 మృధా - ముధా 14 స్పిద్వ్యతే - స్పిద్వ్యతి 8-5 చతురిహ -
 చాతురీ 21 నిపాతయతి - న్యపాతయత్ 9-4 చారానాం - చారానాం 10 విమర్శ
 యితుం - విమ్రుస్తుం 15 తమాః - తమనః 20 ఆశీంషి - ఆశిషః 21 ప్రార్థయా
 వహే - ప్రార్థయాపః 10-13 యితారౌ - యామాసతుః 15 దర్శయితారౌ - 2ద
 ర్శయతామ్ 11-14 తమో - తమసం, నివర్తయిత్వా - నివర్త్య 12-1 ప్రజాంశ్చ-
 ప్రజాశ్చ 6దేశీయో - దేశీయౌ 9 ప్రకటికరణం - 0 10 జనకంభవతి - జనకౌభవతః
 11 ఉద్దిప్తం ఏతత్తగ్ధం - ఉద్దిప్త ఏతద్గంధః 13 అంధ్ర్యా - అంధ్ర్యాం 15 వ్యన
 జ్జ - విశదయామాస 22 భాగ్యాన్ - భాగ్యాని.

ధ-ధ, శ్రు-శ్రు,ం-మ్, పే-పై, భ-భ్య, న్వ-న్య, ధే-ధ్యే, వ-వ, బ-బ్ర,
 ర్భు-జ్భు, ప-ప, న-న, త్వే-త్వే, క్ష్య-క్ష, ష్య-ష్, భ్వ-భ్య, వా-వ్యా, గృ-గ్ర,
 ధాన్-ధామ్, పై-పై, యు-యో, షి-షి, త్యు-త్యు, చి-చి, చ-చి, ష్య-ష్య, ఘు-
 ము, యు-య, వే-వె, వు-వు, స్త్యే-స్యే, త్వ-త్వా, న వా-నవా, ఇట్టి లిడిదోషముల
 సరి చూచుకొనునది.

* సంస్కృతశ్లోకములకు పరిష్కృత నాగరలిపి గ్రంథమునుజూడుడు.

ఓమ్

శ్రీ వేమనయోగీష్టాయ నమః
వేమగీతా (ద్వితీయసహస్రమ్)
 సమూలమ్ (పూర్వార్థమ్)

శ్రీ రామ నృసింహ మూర్తి కవీ :-

శ్రీ వేమనయోగీష్టాయ నమః

శ్రీ మత్సనక్కుమారాంశం, వేదవేదాంగవేదినమ్ ।

దిగంబరం కుమారాభం, స్తువో వేమాఖ్యయోగినమ్ ॥

3. సద్యోమోక్ష సంసిద్ధియోగః

1 బింబస్థా చేతస్థిరాదృష్టిః, మగ్నస్యాన్మనసే స్మృతిః ।

లగ్నం చిత్తం పరే లక్ష్మ్యే, వేమ ! రక్షస్వ సర్వదా ॥

గ ద్యమ్

ఇతి శ్రీ శతావధానిభ్యాం ఉభయభాషాప్రవీణాభ్యాం గద్వాల
 సంఘానాస్థానకవిభ్యాం భాగవత భగవద్గీతా ద్వాంధ్ర పవిత్రో
 ద్దగ్గింధ రచయితృభ్యాం “మహాత్మాగాంధీ” ఇత్యాది
 సంస్కృత గ్గింధ కర్తృభ్యాం చ “శ్రీరామ నృసింహ
 మూర్తిక”వీతి ప్రవీణి యుతాభ్యాం గంధం శ్రీరామ
 మూర్తి, ఇట్టింకి నరసింహమూర్తిభ్యాం ప్రణీతా
 యాం వేమగీతాయాం ప్రథమ సహస్రమ్

స మా స్తమ్

వేమన పద్యములు (ఆటవేందులు)

1 బిగియు దృష్టినెపుడు బింబమందుంచిన, మననమందునెఱుకమగ్నమగును ।
 లగ్నచిత్తమమర రక్షించుచుండురా, విశ్వదాభిరామ వినురవేమ !॥

అకారాది వేమన పద్యసూచిక (పూర్వార్థమ్)

అనువుగనిచోట	19
అల్పుడెపుడుఁబల్కు	27
ఆరయఁదఱచుఁగల్గ	58
ఆనఁగననఁగరాగ	77
ఆడవిఁదిరుగలేదు	79
అల్పసుఖములెల్ల	120
అధికుఁడైనరాజు	122
అల్పబుద్ధివాని	159
అస్పృహదీయరోత	212
అన్నిజాడలుడిగి	262
అన్నమదమువలస	277
అల్పుఁడైనవాని	280
అధికసూక్ష్మమైన	321
అన్నమరుగనతని	339
అర్థవంతుసాము	350
అన్నమధికమైన	374
అరుదుగానడిగిన	391
ఆత్మశుద్ధిలేని	3
ఆదువారిఁగన్న	18
అభిజాత్యమునను	67
ఆఱురుచులువేఱు	101
ఆశలఁదెగఁగోసి	151
ఆశలనెడ్డితాళ్ల	152
ఆపదందుఁజూడు	160
అలివంచలేక	163
అలుమగనిమాట	166
అలివంకవార	183
అలుబిడ్డలుధన	202
ఆనపాపజాతి	207
అలురంభయైన	214
ఆత్మలోనశివుని	230

ఆడితప్పవార	255
అలిమాటలువిని	265
ఆశకన్నదుఃఖ	300
అపగాళివెంట	307
ఆకటికిఁదొలంగు	317
ఆకలన్నవాని	340
ఆశలుడుగఁగాని	375
ఆశఁగోసివేసి	389
ఆకులెల్లదిన్న	423
అననములఁబన్ని	442
అనుకూల్యముఁగల	484
అంగమెల్లవదలి	17
ఇనుమువిఠిగనేని	43
ఇట్టి కనులబ్రహ్మ	103
ఇచ్చువానియొద్ద	158
ఇచ్చిపుచ్చుకొన్న	319
ఇహమునందుబాధ	349
ఇమ్ముదప్పవేళ	412
ఇల్లునాలువిడిచి	429
ఇహమువిడిచిఫలము	446
ఇంటియాలివిడిచి	60
ఇంద్రియములచేత	82
ఇంటిలోని ధనము	113
ఇంచుకంతబోన	196
ఇంతితనదుపేరు	352
ఇంగలంబుతోడ	370
ఈతకంచెలోతు	173
ఉప్పకప్పరంబు	14
ఉసురులేనితిత్తి	48
ఉత్తమోత్తముఁడగు	84
ఉర్విజనులుపరమ	97

ఉత్తమునికడుపున	154
ఉచితవంతుడైన	402
ఉపవనములనున్న	445
ఉర్వివారికెల్ల	468
ఉండియుండిజ్ఞాని	331
ఉర్ధ్వలోకమందు	71
ఉరకుంటఁదెలియ	132
ఎఱుకమాలమనుజు	10
ఎవ్వరిగుణములు	12
ఎఱుఁగువానిదెల్పు	26
ఎక్కుడైనయాశ	57
ఎఱుకకన్ననునుఖ	131
ఎలుగుతోలుఁదెచ్చి	164
ఎద్దుకన్నదున్న	188
ఎత్తెఁదెలుపవచ్చు	213
ఎట్టివానికైన	228
ఎఱిఁగినశివపూజ	231
ఎఱుకలేనిదొరల	272
ఎఱ్ఱదానిబురుమ	278
ఎట్టిస్త్రీలఁగనిన	281
ఎన్నిమతములైన	286
ఎన్నియెన్నిపూజ	306
ఎల్లినేఁడుమఱియు	386
ఎదుటితనబలంబు	397
ఎంతకష్టముండు	110
ఎండవేళచీక	111
ఎంతొచదువుచదివి	200
ఎందసేవజేసి	225
ఎంబెరుమతమంచు	433
ఎంతభూమితిరిగి	490
ఎఱుదాటిమెట్ట	128

ఏమిగొంచువచ్చె	387
ఒడ్డుపొడుగుఁగల్గి	263
ఒక్కతోలుఁదెచ్చి	296
ఒడలుబడలఁజేసి	310
ఒకటిక్రిందనొక్క	338
ఓగునొగుమెచ్చు	28
ఓజుమాలపాలఁతి	168
ఓగుబాగెఱుఁగని	398
కల్లగురుఁడుకట్టు	7
కల్లనిజమురెండు	16
కష్టతోభివాని	32
కలిమినాఁడుసరుఁడు	35
కనియుఁగానలేడు	36
కలుషమెల్లఁదెలియ	76
కప్పురంపుమనసు	80
కడుపునిండసుధను	83
కనులులేనివాఁడు	106
కడఁగివట్టియాన	121
కన్నులందుమదము	127
కల్మషంబుఁబోక	148
కల్లలాడువాని	171
కలిమికల్గెనేని	176
కలిగినమనుజుండు	177
కలిమినాఁడుమగని	216
కడువిచిత్రమరయ	227
కడుపుచిచ్చుచేత	233
కడుపుకేలమనన	236
కనకమెడలమంచి	239
కరుగఁగరుగఁబుట్టు	271
కన్నపుత్రునాశ	294
కడఁకనింద్రియముల	320

కలిమి కల్గినేమి	323
కలియుగముననున్న	328
కలిగి పెట్టలేని	341
కలిగి ధర్మమీయ	362
కడుపులోని రోత	388
కల్లటి కకుభూతి	420
కలియుగమున బుట్టి	428
కడుపుబోరగించి	443
కన్నె మీద నాశ	496
కండకావరమున	406
కంటికంటిననుచు	448
కానివానిచేత	30
కాకిగూటిలోన	88
కానలేడునుదురు	144
కాగలపనులెల్ల	249
కానివానితోడ	270
కాలు సేయివంచి	426
కావిపంచెగట్టి	427
కాశికాశియనుచు	486
కాశిని క్లుమోసి	494
కాంతకుంకయైన	282
కులములో నొకండు	24
కుక్కతోకడెచ్చి	165
కుక్కయేమెఱుంగు	184
కులముగల్గువారు	269
కులములేనివాడు	274
కులమువలన గొంత	314
కుక్కగోవుకాదు	325
కులము హెచ్చుతగ్గు	459
కులుకుగుబ్బఁజూపి	483
కుండవగిలెనేని	69
కుంటి కుక్కకేల	489

కూటికి నెడఁబాసి	11
కూలినాలిఁజేసి	51
కూటికి గతిలేక	261
కూడుగుడిచిలెన్న	326
కూడదేమీచేసె	457
కొమ్ముద్రిమ్మురైన	182
కొంకణంబుఁబోవ	157
కొండెగాఁడువావ	205
కొండరాళ్లఁదెచ్చి	313
కొఁతిఁబట్టితెచ్చి	209
కోపముననుమనత	365
కోపముననునరక	366
ఖరముమేనినిండ	210
గతముఁజూతమందె	137
గతముఁజేసినట్టి	259
గట్టురాళ్లఁదెచ్చి	469
గంగపాఱుచుండు	29
గంగిగోవుపాలు	86
గాజుకుప్పెలోన	6
గాలిలేనిదీప	75
గాడిదేమెఱుంగు	308
గుణవతియగుయువతి	59
గురువులేకవిద్య	119
గురువుచిల్లగింజ	135
గురువునకునుపుచ్చు	179
గుణయుతునకుమేలు	190
గురముగూడుఁజేసి	305
గురువుతానయినను	332
గుణవిహీనజనుని	390
గూబయొక్కినట్టి	474
గొడ్డుటావుఁచితుక	273
గొప్పపిరుదుఁగన్న	485

జ్ఞానులమనియించి	382
చమురుగల్గిదివ్వె	39
“చచ్చెఁజచ్చె”ననుచు	139
చదువులందురాజ్య	235
చక్కదనములేల	246
చచ్చువారలెవరో	395
చచ్చువారినిగని	452
చగువుల్లఁజదివి	497
చదువుఁజగువనేల	498
చదువులన్నిచదివి	500
చంపఁదగినయట్టి	20
చంపఁదలఁచురాజు	376
చాఁకివాఁడుకోక	215
చిత్తశుద్ధి కలిగి	55
చిత్తమనెడువేరు	146
చిప్పలోనఁబడ్డ	268
చిక్కియున్నవేళ	381
చిత్తముగలయోగి	396
చెడ్డవానిమిగుల	56
చెట్టుచేమఁగొట్టి	295
చెప్పలోనిరాయి	303
చెవినినిల్లఁగట్టి	329
చేటువచ్చెనేని	232
చేకొనుచునుదనకు	369
జపముబాహ్యపూజ	70
జననమరణములకు	140
జనుఁడుతెలివినొంద	356
జననమరణములను	437
జాణలైనయట్టి	174
జాతులందుమిగుల	260
జాతిమతమువిడిచి	434
జారపురుషుమీఁద	450

జాతివేరులేక	467
జీవిపోకముందె	15
జీవభావమెఱుంగ	66
జీవిలోననుండు	136
జీవుఁజంపుటెల్ల	156
జీవలింగపూజ	430
తలనుపాగపైన	49
తల్లిదండ్రులపయి	62
తత్త్వమెఱుంగువాఁడు	63
తనువదెవరి సొమ్ము	155
తప్పలెన్నువారు	169
తనదున్యపతితోడ	185
తరుణిసాగనుగాని	186
తన్నుతానెఱుంగఁడు	198
తనదుబ్రాతలెల్ల	219
తగినకులజుఁడైన	257
తనదుదానమువని	258
తనకుప్రాప్తిలేక	290
తల్లిదండ్రుచావ	298
తత్తహినులుండ్రు	301
తన్నుఁజూచియొరులు	333
తల్లికెదురుకొనుట	336
తనువులోనిజీవ	451
తనదుతల్లివేశ్య	466
తఱచుఁజదువఁజదువ	175
తండ్రికన్నసుగుణి	292
తాముఁగన్నవారు	9
తామనించిచేయ	21
తానుఁగుడుపలేక	37
తావనించుచోట	53
తాననంగనెవరు	138
తానునిండ్రుముల	302

తాముబలిమిఁబెట్ట	343
తాముఁగడనఁజేయ	344
తాముఁదినకయటులె	345
తానువిమలుడైన	449
తాతఁగన్నతల్లి	465
తిరిగితిరిగినరుఁడు	145
తిట్టికొట్టిరేని	147
తిరిపెఁగఁడయినను	342
తిరుమలకునుబోవ	482
తీఁపిలోనఁదీపి	180
తుమ్మచెట్లముండ్లు	324
తుంటవింటివాని	252
తేనెతెరలజాడ	78
తేనెపంచదార	187
తొత్తుతోటిపాందు	241
తొత్తుతొత్తెకాని	479
తొడలమొఱుపుఁజూచి	493
తేలుకడుపులోన	470
ధనముఁగూడఁబెట్టి	105
ధర్మమరసివూని	123
ధర్మమన్నవినరు	288
ధనములేకయున్న	318
ధనవిహీనుడైన	348
ధర్మకంటకుండు	351
ధనములేమియనెడు	368
ధర్మనత్యములను	393
ధనములేమినుతులు	394
దానమొనఁగుకన్న	73
దానములనుజేయ	124
దాతకానివాని	221
ధార్మికునకుఁగాని	284
దానమడుగువారు	289

దాచినధనమునకు	346
దాసధర్మములను	354
దిక్కులేనిరోగి	400
దేశవేషములను	114
దేవపూజఁజేయ	327
దేశదేశములను	495
దుండగీనికొకఁడు	407
దూలములనుబోలు	104
దొంగమాటలాడ	74
దొంగతనముఁజంకు	118
దొంగతెలివిచేత	150
ద్రౌపదాంధ్రమునుచు	223
ద్రుపదుతులనరులు	377
నరహరియనచచ్చు	46
నల్లబోడితలలు	440
నాడమైనచెడివ	480
నిక్కమైనమంచి	4
నిన్నుజూచెనేని	5
నిన్నుఁజూచుచుండ	94
నిజములాడువాని	208
నిక్కలోననోడ	22
నిక్కలోనమొసలి	23
నిక్కలోనచేప	44
నిక్కమీఁదబుగ్గ	64
నిట్టిలోనవాత	149
నిట్లుపాసికడిగి	334
నివుఁగలిగియుండ	378
నివునిల్పియుండ	379
నిక్కమునుఁగనేల	488
నెయ్యిలేనికూడు	275
నేరనిజనులకు	399
నేరనన్నవాఁడు	477

నౌనలుబత్తుఁడౌచు	417
నోటిపుప్పి కెల్ల	276
పలుకుమన్న నేల	2
పరుసమినుముసోకి	68
పరగరాతిగుండు	107
పర్వతవనవాసి	116
పనులవన్నె వేఱు	142
పనితొడవులు వేఱు	143
పనసతొనలకన్న	181
పదుగురాడుమాట	189
పట్టనేర్పుపాము	224
పట్టుకొమ్మలేక	229
పచ్చవిల్తుచేత	248
పప్పులేనికూడు	283
పరులమోసపుచ్చి	287
పరబలమునుజూచి	297
పగలురేయిమఱచి	357
ప్రభువుకోతియైన	364
పరగలేమిచేత	367
పరగఁదానొనఁగక	392
పలుగువానికేల	401
పచ్చఁజూచువారు	403
ప్రస్తుతంపువేళ	404
పరధనములకుఁజెయి	411
పలుగురాళ్లదెచ్చి	444
పరయుపతిరతంబు	454
పరగబొమ్మగ్రుడ్డు	456
పరగజలకమాడి	491
పందిపిల్లలిను	25
పంకజాక్షిఁగన్న	220
పందనధికుఁజేసి	481
పాపమనఁగవేఱె	41

పాలనిరుక్రమము	126
పాగవచ్చడంబు	172
పాలుపంచదార	217
పాలుపెరుగువెన్న	234
పాముకన్నలేదు	253
పాలనీడిగింట	293
పాపపుణ్యములను	383
పినినివానియింట	31
ప్రియములేనివిందు	197
పికమువనములోన	380
పిండములనుజేసి	439
పురుషుఁడెన్నోగతుల	98
పురుషుఁడెఱుఁగఁజంపు	162
పుట్టినదియుమొదలు	355
పుస్తకములుజడలు	441
పూర్వజన్మమందు	38
పూసపోగులైన	203
పూర్వవాసనకల	254
పూజకన్న నెంచ	458
పెట్టిపొయ్యలేని	8
పెక్కుజనులఁజంపి	291
పెట్టినంతఫలము	408
పెతరయన్నమనుచు	438
పాంకముగనుమనను	330
పెద్దలవచనములు	384
బ్రహ్మమునునెఱుఁగదు	93
బ్రహ్మమేడననుచు	141
బ్రహ్మమున్నచోటు	242
బడుగునెఱుఁగలేని	251
బిందురక్తములను	421
బండమీఁదచెలమ	87
బంగరుబొడఁగన్న	405

బూదిపూతలెన్న	316
బుద్ధియుతునకేల	385
బొమ్మలాటవాఁడు	453
బొందియెవరిసొమ్ము	45
బోడితలలజడల	424
భాగ్యహీనునకును	347
భూపతికృపనమ్మి	40
భూమియందుబుణ్ణ	54
భూమినాదియన్న	218
భూతిదేహమందు	422
మనసునందుముక్తి	90
మదినెఱిగినవాని	92
మగనికాలమందు	100
మనసుఁబూనిగెల్చి	133
మట్టికుండవంటి	129
మగడుమదనుఁడైన	161
మధురనంబుఁగోరి	240
మనసులోననున్న	247
మనసులోనిముక్తి	299
మత్సరంబుమదము	353
మనసులోనివాని	359
మనసునిల్చినట్టి	371
మన్నుమెత్తికరిగి	472
మతముదారిమఱుచు	487
మనసుముక్తియనుచు	91
మనసునిల్పలేని	492
మనసులోనఁబుట్టు	499
మంటలోహమందు	358
మంచివారులేరు	372
మంచిశకునములని	473
మాటలెల్లకల్ల	34
మాటదిద్దవచ్చు	89

మాటలాడవేఱె	108
మాటలాడఁగల్గ	99
మాటలాడవచ్చు	134
మాయనుచెఱసాల	130
మాటవిననియూలు	167
మాటనిలువలేని	192
మాననతలతోడ	204
మాలమాలకాఁడు	267
మాటలాడనేర్చి	373
మాలవానినేల	460
మాదిగయనవద్దు	462
మాలవాఁడయినను	464
మాలవానినంటి	461
మానినీమనోజ	478
మిరెపగింజఁజూడ	115
ముచ్చయ్యత్రఁబోయి	170
ముష్టివేపచెట్టు	363
మూఁడువేళలందు	309
మృగమదమునుజూడ	117
మెలతనడవినునిచి	413
మేడిపండుఁజూడ	47
మేఁకఁజంకఁబెట్టి	409
మొదలక్రియనుదప్పి	226
మొదటనానఁబెట్టి	250
మొగముఁజూచినపుడె	285
మొండివానికేల	222
రాజవరులకెప్పుడు	61
రామనామపఠన	322
రామవిభుఁడుపుట్టి	415
రాతిప్రతిమఁదెచ్చి	432
రాతిబనవనిఁగని	471
లంకపోవునాఁడు	414

లేనికాలమునకు	195
లేడులేడనినను	335
లోభివానిజంప	33
లోభమోహములను	337
ప్రతములెన్నియైన	436
పంటతప్పునపుడు	360
పంటకుదురునపుడు	361
వాడకుఊకితిట్టు	206
వానరాకడమఱి	256
వారకాంతలెల్ల	304
వ్రాతవెంటకాని	447
వాక్కుశుద్ధిలేని	455
వాడవదినకేల	476
వినువివేకమనెడు	125
విటులకనులకెంతో	178
విడువముడువలేక	194
విడువవలయునూరు	211
విశ్వమునునడిపెడి	315
విప్రవరులమనుచు	418
వెల్లివచ్చునాడు	42
వెఱ్ఱివానికైన	52
వెదుకవెదుకదొరుకు	95
వెలఁదిచక్కదనము	109
వెఱ్ఱివానిమిగుల	201
వెఱ్ఱిమొద్దుకేల	243
వెఱ్ఱిపట్టువాని	410
వేమననఁగయోగి	1
వేరుపురుగుచేరి	13

వేషభాషలెఱిగి	425
వేదవిద్య లెల్ల	435
వేముఁబాలుఁబోసి	475
శాంతమానసమున	238
శివుని యనుభవంబు	81
శిష్యవర్గమునకు	112
శివుఁడు గలఁ డటంచు	431
శిలనుబ్రతిమఁ జేసి	463
శుద్ధదృష్టఁ దెలిసి	416
శూద్రతనముఁ బోయె	237
సత్య మమరి యుండ	72
స్వానుభూతి లేక	96
సజ్జనముల చెలిమి	102
సతులఁజూచి నరుఁడు	264
సకలశాస్త్రములను	312
సాధుచరిత్రమైన	244
సిగ్గువారలమని	193
స్త్రీలనుఖముఁజూచి	50
స్త్రీలుకల్గుచోట	266
సుతులుసతులుమాయ	191
సుతులవలనఁబుణ్య	199
సూక్ష్మరూపమెఱిగి	153
సోమయాజిననుచు	419
హినుఁడెన్నివిద్య	245
హిసగుణమువాని	279
హృదయమందునున్న	85
హేమకారవిద్య	65
(.కుక్కయేకతంబు)	311

అక్షరాలాది వేమన పద్యసూచిక (ఉత్తరార్థమ్)

అయినవారలనుచు	119
అయిదువేళ్లబలిమి	120
అనువుఁగానిబంటు	125
అతిధిరాకఁజూచి	193
అస్థిరమగుమేని	343
అరుణునుదయసంఖ్య	356
అగ్నిశిఖలయందు	387
అదిమిమనమునిల్పి	390
అనువుగానిచోట	391
అతిహితవగునట్టు	409
అల్పుఁడైననేమి	414
అడుగకర్థమిచ్చు	438
అరయనాస్తియనక	449
అచలతత్త్వమనఁగ	479
అంతరంగమందు	63
అండలేనినరుఁడు	196
అత్యునైఘంఁగనినుతి	10
అత్యులోనిసామ్యు	25
అదికారణమును	62
అడుదానిబొంతు	150
అసలనెడిలతల	199
అకసంబుశూన్య	263
అలుమగఁడునుతుఁడు	264
అకుపక్కునున్న	298
అలినమ్మిభువిని	342
అశలనెడ్డిత్రాళ్ల	388
అవుచన్నుఁబితికి	422
అదిఁజూచుచుండ	42
అదిసోమభౌమ	496
అణుదూలములకు	35
ఇహమునసుఖియింప	46

ఇహపరంబులకును	65
ఇహమునందుసుఖము	339
ఇహమునందుఁబుట్టి	392
ఇతరచింతలన్ని	452
ఇంద్రపదవిఁగోరి	215
ఇంద్రుఁడయ్యుఁగామి	340
ఇంద్రలోకమనఁగ	341
ఇంచుకంతసుఖమె	368
ఈఁగతేనెరుచికి	124
ఈతవచ్చినపుడు	149
ఈఁకెలంటఁజేసి	200
ఈనినట్టిపులిని	322
ఈషణాత్రయంబు	336
ఈశుమీఁదభక్తి	337
ఈతరానిమనుజు	338
ఈత్రతిత్తిదీని	393
ఈరవందెఱుంగ	21
ఈకయందుఁబుట్టి	97
ఈపిరున్నయపుడె	184
ఋమలెరుంగనట్టి	26
ఋణముఁబెంచినటుని	123
ఋగ్వజస్సులెఱిగి	321
ఋతమనృతమెఱుంగ	334
ఋణమొసంగునాతఁ	404
ఎట్టయోగికైన	332
ఎల్లలోకములను	384
ఎండనిడచంద	8
ఎంగిలెంతవట్టు	333
ఐకమత్యమొక్క	121
ఐకమత్యమెన్న	122
ఓడలబూదిపూసి	22

ఒరులకొఱకుభూమి	67
ఒకనిజెఱుతుమనుచు	294
ఒడలుగిధిలమైన	440
ఓర్పులేనిభార్య	381
ఓవగ్గఱాదునని	446
ఔరనుండెనికు	183
ఔననంగవచ్చు	192
ఔనటంచునొక్క	11
ఔర! యాడుదాని	460
కర్మగుణములన్ని	12
కనకమృగముభువిని	47
కనకమున్నవాడు	48
కనకపర్వతమున	50
కఠ్ఠుడొక్కడెకాని	51
కలిమికలుగనకల	52
కలిమిజూచియాయ	53
కనవునేరితి నెడు	85
కడుపులోనమలము	197
కల్యూహరగించి	216
కలిగినట్టులుండు	217
కల్లత్రాగువాని	222
కనులజూడబడని	265
కస్తురివలపేల	317
కలుపుదీసినరులు	318
కలుగునుఖములెల్ల	319
కలిమిగలయతనికి	320
కఫముమీతిమతియు	395
కనవునుదినువాడు	396
కలియుగంబునందు	406
కల్లునిళ్లుద్రాగి	407
కట్టెయందునిప్పు	416

కడుపునిండఁదవుడు	441
కల్లుకిచ్చునట్లు	493
కంటిమంటచేత	367
కంకుభట్టనంగ	415
కావు కావు మనుచు	82
కావిబట్టగట్టి	83
కాననంబుజేరి	84
కాకిగూటనాడు	186
కావవలయుమగఁడు	198
కారుకారుగురులు	248
కారధర్మమెఱిగి	297
కాయమున్నయపుడె	330
కామచింతఃజిక్కి	450
కాశిమధురకంచి	455
కాంతమేనుజూచి	148
కాంతపైన్ పేమ	273
కాంతసిందురంబు	331
కులమునీఱుజేసి	27
కుండకుంభమన్న	31
కూరయుడుకు వెనుక	410
కైవువస్తువులను	195
కైకపుట్టిచెతిచె	461
కొడుకునువరియింప	366
కొంపలోనమఱుగు	81
కొండదండిమామ	376
కోమటికిదురాశ	218
కోమటిమదిగోరు	378
ఖరముపాలఁదెచ్చి	13
ఖరముమేనినిండ	14
ఖలులతోడిపాండు	118
ఖగములందముజూడ	182

ఖచరవరులుజువిని	329
ఖలులుతిట్టిరనుచు	382
గనులఁబుట్టులోహ	328
గట్టుమీఁదనున్న	423
గండికోటలోన	66
గ్రానమింతలేక	16
గురుబృహస్పతియును	9
గ్రుడ్డువచ్చిపిల్ల	15
గుణవతిగలయిల్లు	185
గురునిశిక్షలేక	247
గుడులుదేవతలని	272
గుహలలోనజొచ్చి	316
గుణముతిరులేక	411
గురువుశిష్యుఁడనఁగ	426
గురువుఁగలుగనాత్మ	454
గుఱ్ఱమునకుఁదగిన	497
గొట్టెలు పదివేలు	315
మటవుజలములందు	314
జ్ఞాతయైనవాని	144
జ్ఞానియైనవాఁడు	241
జ్ఞానవంతునికడు	242
జ్ఞాననిష్ఠఁబూని	269
చదువరిమతికన్న	33
చక్కనైనవాని	147
చదివినతనికన్న	181
చదువులన్నిచదివి	271
చనఁగఁజనఁగఁదాకు	313
చమురురాచుకొన్న	327
చనియునడవికిఋషుల్	335
చమురుగల్గుదివ్వె	405
చదువుజదువకున్న	463

చలముఁబట్టిమదిని	486
చచ్చిపడినపశువు	488
చాడిగానిమాట	444
చిలుకగర్భమందు	375
చిత్రదీపమువలె	478
చీముకారుపంట	80
చెఱుకుతోటలోన	32
చెడుగుణంబులెల్ల	246
చెఱుకుతీఁచిలేమి	397
చెవులలోనఁబుట్టు	487
చేయఁదగినవేళ	448
ఛత్రమున్నఁదగిన	79
ఛాయనొనఁగుచెట్టు	244
ఛాత్రధర్మమెఱిగి	245
ఛురికతోడఁగోయ	312
చిన్ననాటనుండి	470
జగడమునకుఁబోదు	145
జన్మవదలివేఱు	220
జననమరణములను	243
జననమరణవేళ	256
జగమునందులేదు	270
జల్లిమాటలనుచు	389
జిక్కినెక్కిపీధి	412
జంత్రమంత్రమహిమ	117
జాలలోననుండి	146
జాతిమతములందు	257
జిహ్వారుచులఁగోరు	431
జీవభేదమెఱిగి	34
జీవుఁడనఁగమీరు	292
జీవగుణముఁగల్గు	293
జీవులెల్లముందు	296

యుషమునీరువెడల	116
టక్కుయోగియెంత	311
టక్కురులనుగూడి	379
టక్కుమాటలాడి	485
టంకమతుకకున్న	443
టిప్పణములజేసి	28
టిక్కవాసినట్లు	240
టెక్కెమెత్తిచెప్ప	291
రీవెలేదటంచు	457
రీవిమీగులగల్గి	484
డాగుపడినపండు	310
డికొనంగదగదు	115
తల్లిగర్భమునుండి	1
తనదుబాగుగోరి	17
తనకుబంధువనుచు	54
తల్లికొడుకులకును	55
తరుణిసుతులుధనము	56
తల్లిపార్వతియగు	70
తనువునస్థిరమని	71
తల్లిదండ్రులందు	110
తరుణిపుణ్యవతిగ	111
తన్నుగన్నయట్టి	112
తనయుడెవ్వడేని	113
తల్లిదండ్రుహితులు	178
తమకుగల్గుపెక్కు	190
తనకునొప్పిపుట్టి	191
తల్లిబిడ్డలకును	236
తల్లిదండ్రులెన్న	237
తనదురక్తియనెడు	238
తనదుమనసుచేత	239
తద్యమైనపూర్వ	290
తరుణియంగమెల్ల	309

తల్లియెడ్డవినక	326
తనకుబ్రాద్దుపాని	386
తల్లియున్నయపుడె	398
తరువదరువబుట్టు	402
తనువనదగునింట	421
తల్లిదండ్రులాత్మ	439
తవిటికరయబోవ	445
తనవిపత్తుదెలియ	458
తగవుఁదీర్చువేళ	471
తనదుకర్మవేత	219
త్రాడుబామటంచు	255
త్రాడుమెడనువేసి	427
తావుదెలిసినతఁడు	464
తెవులుబడ్డవాఁడు	58
తండ్రిమాటలువిని	114
తొలుమటములోన	324
తొటహారకైన	442
తానువెలయుభూమి	325
దళముకొనియొకప్తు	109
దర్శనములయందు	233
దళగలారి నెల్ల	234
దరినినున్నవాఁడు	235
దళరథుండురామ	374
దానమరనిచేయు	18
దానములనుగన్న	96
దానరసంగవచ్చు	231
దాతలేనియూరు	232
దానమమరజేయ	289
ద్వారబంధమునకు	306
దాతయైనవాఁడు	308
దానధర్మములను	383
ద్విజకులంబునందు	107

దున్న పోతుమడక	78
దూరయోచనలకు	268
దొమ్మతెవులుచేత	108
దొడ్డివాఁడుపెద్ద	307
దొమ్మ మాయుకొఱకు	453
దొమ్మ రాటవాని	483
దేహభావమెల్ల	143
దేహమనెడుయిల్లు	177
దేహమాతృరూపు	230
దేహమూలమందు	267
ధర్మగ్రహములురాని	417
ధర్మబుద్ధిచేత	418
ధాత్రిజనులకెల్ల	254
దోవునిచ్చువాఁడు	432
నరుఁడెయైనలేక	305
నరునిబిందువునను	462
నావనత్యమెల్ల	134
నాతిపైనపేమ	142
న్యాయశాస్త్రమరయ	175
నానికాగ్రమందు	482
నిజమువరుననెఱిగి	68
నిజముఁదెలిసియున్న	69
నిజములాడునతఁడు	221
నియతవృత్తి మీఱి	288
నివురుగప్పినట్లు	304
నింగికెగయువాఁడు	365
నిరుపైనఁబడిన	176
నిచగుణములెల్ల	377
నితిజ్యోతిలేక	472
నితిఁదెలియఁజెప్పి	473
నివుఁబలుకుచున్న	76
నూఱుఁబలుకవచ్చు	229

నేయివెన్నకాచి	253
నేననువచనంబు	477
పలికిబొంకలేక	57
పట్టుబట్టకట్టి	29
పలుతెఱంగులుగాను	100
పరులవిత్తమందు	101
పరులదత్తమొప్పి	102
పత్తనంబులంగల	103
పతకమందునొప్పు	104
పడుచునిచ్చినతని	105
పట్టివిడువరాదు	106
పత్తనంబులందు	172
పట్టకుండియధిక	173
పక్షిజాతిఁబట్టి	225
పరగనింతదనుక	226
పడుచునూరకేల	227
ప్రభులకిచ్చునట్లు	278
పరముఁగొరనట్టి	294
పదునుగలుగఁమాను	295
పడుచుమాటలాడి	228
పతనమొందునట్టి	302
పతగమితరజంతు	303
పక్షిజాతిఁబట్టి	323
పరులఁదిట్టినంత	408
ప్రణవమెఱుంగనతఁడు	425
పచ్చదనముఁజూచి	459
పరులమెఱుఁజూచి	469
పతికిమాఱుఁబల్కు	491
పంచమనిగమంబు	174
పంచభూతములును	287
పాలసాగరమున	59
పాలపక్షిశకున	98

పాడికాదుజగతి	99
పాశబంధమునను	170
పాపజాతినరుడు	171
పాలప్రియముచేత	223
పాలగలియునీరు	224
పాశములనుగూడ	266
ప్రాకటముగనింత	277
ప్రాణులందు శివుని	480
పిల్లియెలుకఁ బట్టి	49
పిచ్చివానికైన	141
పిన్నవాండ్రస్వేచ్ఛ	286
పితృపతికినిజిక్కి	481
పుడమిఁదిరిగిపడయు	36
పుత్తడికలవాని	60
పురుషభాగ్యముననె	281
పురహరునకునేత	282
పుత్రనంతులేక	283
పుడమిలోననరులు	284
పుక్కిటనతివాని	285
పుడమియుప్పరంబు	300
పుట్టినజనులెల్ల	301
పునుగుపిల్లికేల	476
పూతగడ్డికేల	364
ప్రీతిలేనిలంజ	210
పొట్లకాయరాని	19
పైరునిడినవాని	37
పెట్టిపోయువాడు	279
పెరటఁజెట్టుపెట్టి	424
పెంటిమేళమునకు	495
పనికిఁగోరలుండ	208
ఫలకమెడమచేత	276
ఫక్కిఁదెలిసిపలుక	413

ఫాలనేత్రుడైన	275
పెట్టెడుపతివెంట	77
పూజఁజేయఁజేయ	280
ఫలములేనికార్య	451
బయలుబ్రహ్మనునుచు	7
బహుళకావ్యములను	39
బ్రహ్మనుతలగొట్టి	74
బత్తిలేనిలంజ	211
బ్రహ్మవేత్తలమని	261
బ్రహ్మపరువుఁజెడును	262
బత్తెలట్టులరువ	274
బ్రహ్మనుటముమేను	299
బంటుతనముఁగాదు	355
బండబూతులాడు	20
బంటువలెనులేవ	38
బాపలన్నమాత్ర	40
బాహ్మణులకునకల	41
బ్రాహ్మణునకుఁమొక్క	207
బాపఁడైననేమి	209
బాటఁదెలియకున్న	258
బాలప్రాయమందె	259
బాల్యమందుస్వామి	260
బాలచనులఁబూల	428
బాల్యమందునీవు	429
బిడియమింతలేక	75
బొల్లిమాటలాడు	140
భవముసాగరంబు	169
భక్తియున్నచోట	205
భక్తిముక్తికలుగు	206
భవుఁడుచిత్రముగను	212
భవముపూర్వకర్మ	433
భార్యతనదుపాలి	139

భార్యమీదనాన	252
భాషలాడకున్న	474
భోగవాంఛచేత	456
భావమరసితన్ను	94
భారతమునఁబలుక్కు	95
మగని కలిమిబలిమి	61
మగనిమీఁదభక్తి	94
మగఁడుతప్పఁగనక	138
మదిగలిగినపూజ	204
మన్నఁబాఱఁబెట్ట	213
మర్మమెఱుఁగలేక	361
మాతీయుదధినిమృతము	373
మఱియునేమొయనుచు	447
మత్తచిత్తులుతమ	465
మనసునదయలేని	466
మంచినీరుఁబోయ	363
మంచిగంధముఁదన	363
మాలకన్నియలకు	43
మాటఁజెప్పవినని	91
మాటదెలిసియొకని	92
మానధనమువిడదు	137
మానసమునమంచి	360
మానుతగినదైన	372
మానులోననగ్ని	498
ముక్తి మార్గమునకు	64
ముగురిలోన వెన్న	251
ముక్తి గానలేని	403
మునుఁదెలిపినవారు	492
ముండమోపికేల	90
ముండమోపితోడ	194
మూఢభక్తిచేత	359
మేకకుతుకఁబట్టి	494

మేమమడ్డమైన	500
రమ్యమైనమనసు	23
రజ్జులాడరాదు	89
రాజసంబుఁగోరి	168
రాజసంబుఁజెంది	203
రాయిరాయిఁజేర్చి	354
రాయియైయహల్య	358
రాతిబొమ్మకేల	401
రూపువంకపేరు	167
రేగుపుచ్చనుభువి	380
లక్ష్మియేలినట్టి	88
లవణమెంతదాని	166
లజ్జలజ్జయనుచు	202
వసుధనెడ్డకేల	87
వశముగానియాలి	135
వరుఁడుచక్కనైన	136
వక్షమందుగురుని	201
వలయునన్నరాదు	385
వ్యాధికలిగెనేని	45
వాదమాడితిట్టు	133
వ్యాధినెఱుఁగలేని	156
వానభయముచేత	164
వావివర్తనలును	475
వానకురియకున్న	499
విన్ననుద్దికొంత	30
విద్యలేనివాఁడు	44
విటుఁడుస్త్రీనిరోసి	72
విటుఁడుచెఱవిపదప	73
విద్యకలిగియుండి	86
విశ్వసించఁదగిన	160
విన్నవానికన్న	161
విత్తహీనమైన	162

విజయుడై నవాఁడు	163	సతియొనర్చుచెడుగు	154
విశ్వనాథునందు	179	సత్యపరులతోడ	155
విడుచుదానిపాందు	188	సవతితల్లిచూడ	348
విటులఁజూడగానె	214	సక్తికలుగుపనులు	349
విమలదృష్టిఁబూని	250	సకలవిద్యలందు	350
విత్త మొకనికిచ్చి	371	సతులఁజూడఁజూడ	357
విష్ణుభక్తులెల్ల	399	సతులఁగవయుటకును	467
విటునిజేరఁగోరి	430	సంద్రమునకుఁజూడ	434
వీడవలయువాని	159	స్నాననంద్యజపము	126
వీరశైవధర్మ	353	స్నానమొనరఁజేసి	127
వెతలఁదీర్చువాఁడు	132	సాధుజనులచెలిమి	153
వెలఁదిసాంపుఁజూచి	189	సాహసముననైన	347
వెన్నఁజేతఁబట్టి	158	సాటివారునిన్ను	370
వెండికొండపనిడి	419	సాధనంబులేక	435
వేముఁడిట్లుచెప్పు	3	సాధుజనులఁబట్టి	436
వేయివిధములరయ	4	సిగ్గువిడువకున్న	129
వేయిపద్యములు వి	5	సిగ్గుదాగు నెచట	130
వేషధారి నెపుడు	157	సిద్ధులైనవారి	152
వేదముల్ నదివియు	249	సురలుమౌనులెపుడు	437
వేడుచున్నయల్లె	352	సుగుణవంతురాలు	151
వైశ్యులమనిచెప్పు	489	సుఖములెల్లఁదెలిసి	346
వల్లవైపులేక	165	సొమ్ముఁగ నెడిదన్న	6
క్రవణపుటములున్న	400	సోమలతలరసము	128
శ్వాసలాగివిడిచి	351	హరికిదొరకెనందు	369
శ్రీకరపరతత్వ	2	హంసమానసాద	420
శూద్రయువతికొడుకు	187	హానికలుగఁబోదు	468
సకలత్తిర్థములను	24	హింసఁజేయుకుంట	490
సతులమాయఁదెలిసి	180	హేమనగముచేత	345
సముదయంబునందు	131	క్షమగలట్టియతఁడు	344

శ్రీరామనృసింహమూర్తి కవికృత గ్రంథములు.

- 1 శతావధానము :- (నూఱుగడ్డు ప్రశ్నలకు సమాధాన పద్యములు.) రు. 0-50
- 2 మణిరత్నమాల:- నూఱు వేదాంత ప్రశ్నలు, సమాధానములతో
శంకరాచార్య కృతశ్లోకములు, వానికి తెలుగు పద్యములు. రు. 0-50
- 3 ఆంధ్రపుష్పబాణవిలాసము:- కాళిదాసకృతశ్లోకములు, వానికి తెలుగుపద్యములు. రు. 0-5
- 4 చాటువులు :- లోకస్వభావమునెఱిగించు నూఱుపద్యములు. రు. 0-50
- 5 తేటగీత భగవద్గీత :- (పూర్వగీత, ఉత్తరగీత) సమూలము. రు. 2-00
- 6 యథార్థరామాయణము :- (జీవయాత్ర) పద్యకావ్యము. రు. 0-50
- 7 శ్రీమదాంధ్రభాగవతము :- వ్యాసకృత సంస్కృత మూలమునకు సరియైన ఆంధ్రానువాదము. పద్యకావ్యము. రాయల్ నైజాన సుమారు 1500 పుటలు 10 వేలపద్యములతో 12 స్కంధములు 5 సంపుటములుగా ప్రచురింపఁబడినది. పరిభ్రష్టానుమతి పొందినది.
5 సంపుటముల పూర్తిపెట్టు 1 కి క్యాలికో బైండ్ రు. 25
విడిసంపుటము. (కట్ బైండింగ్) రు. 5-00
- 8 మహాభారతయుద్ధము :- నియంతృత్వము, ప్రచ్ఛన్న నియంతృత్వము, ప్రజాస్వామికము, దాని యాభాసము, సామ్య, ప్రగతి, వలాయన, భాగ్య, సామ్రాజ్య, వాదములు, శాంతి యుద్ధ ఆధ్యాత్మికాది పద్ధతులతో ఆధునిక రాచకీయ పరిస్థితులఁదెలుపు పౌరాణికనాటకము (సరళపదనరచన) రు. 2-00
- 9 మహాత్మా గాంధీ :- (సరిష్కృత శ్రీ కృష్ణావతార తత్త్వము)
100 శ్లోకములు (తెలుగు అర్థముతో) రు. 0-50
- 10 వేమగీత (ప్రథమ-సహస్రమ్) 1000 అటవెలది వేమనపద్యములు,
వానికి సంస్కృత శ్లోకములు. రు. 2-00
- 11 వేమగీతా (ప్రథమ సహస్రమ్) విషయవిభాగములో శ్రుతి, స్మృతి పురాణేతిహాసాది పూర్వగ్రంథోదాహరణములు కల్గిన తెలుగువివరణము. రు.
- 12 వేమగీతా (ప్రథమ సహస్రమ్) నాగరలిపి శ్లోకము, సి. పి. బ్రౌన్ ఆంగ్ల వ్యాఖ్య. రు.

శ్రీ రామనృసింహ గ్రంథ రత్నమాల,

తో లేరు.

(వయా) పిరవానరం, పు. గో. జిల్లా (ఆంధ్ర)

